

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

THE CONSUMPTION BEHAVIOR DEVELOPMENT MODEL FOR
YOUTH BASED ON THE SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY CONCEPT

เสาวนีย์ สายวรรณะ

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2552

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

THE CONSUMPTION BEHAVIOR DEVELOPMENT MODEL FOR

YOUTH BASED ON THE SUFFICIENCY ECONOMY

PHILOSOPHY CONCEPT

เสี่ยม สายวรรณะ

คุณนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2552

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

THE CONSUMPTION BEHAVIOR DEVELOPMENT MODEL FOR
YOUTH BASED ON THE SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY CONCEPT

เสถียร สายวรรณะ

คุณนิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปรัชญาคุษณิบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศาสตร์

2552

คณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธุ์ วงษ์บูรณาวาทย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประดิษฐ์ อุปรมย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา อุปโยคิน)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญสาร)

.....กรรมการ

(ดร. สันธุ์ สโรบล)

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กิตติกรรมประกาศ

คุณนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความเมตตาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประดิษฐ์ อุปรมัย ประธานกรรมการที่ปรึกษาคุณนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา อุปโยคิน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญสาธิต กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือ คอยให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนให้โอกาสผู้วิจัยในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และคอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย์ และ ดร. สันธุ์ สโรบล ที่ให้ความกรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ปรียานุช พิบูลสราวุธ หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 ทุกโรงเรียนที่ได้มีส่วนในการให้ข้อมูล และให้คำแนะนำที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม และโรงเรียนบ้านแม่จัน(เชิงแสนประชานุสาสน์)ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยในการศึกษาภาคสนาม และการทดลองประสิทธิผลของเครื่องมือในการวิจัย และขอขอบคุณนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือเข้าร่วมในทุกกิจกรรมเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงานจนแล้วเสร็จ

สุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และคณะเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแลอำนวยความสะดวก และเป็นกำลังใจด้วยดี ขอบคุณเพื่อนพ้องน้องพี่ ญาติสนิท มิตรสหาย ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดามารดา คุณครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ร่วมงาน เพื่อนๆและผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้วิจัยจนทำให้งานวิจัยมีคุณค่าและคุณประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ต่อไป

เสงี่ยม สายวรรณะ

ชื่อเรื่องคุณูปการ	รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”
ชื่อผู้เขียน	เสงี่ยม สายวรรณะ
หลักสูตร	ปรัชญาคุณูปการบัณฑิต (สังคมศาสตร์)
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ประดิษฐ์ อุดมัย รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา อุดมัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญสาร

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาหารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาคสนามจากโรงเรียนต้นแบบสถานศึกษาพอเพียง(Best Practice) และสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 7 คน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอน 100 คน ด้วยแบบสอบถาม และเพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 30 คน และวัดผลก่อนเรียน-หลังเรียนโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการบริโภค ผลจากการสอบถามความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบไปใช้ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในระดับมากที่สุด ร้อยละ 93.80 และผลการทดลองใช้รูปแบบ พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนหลังการทดลองพัฒนาขึ้นและเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการบริโภคหลังการทดลองสูงกว่าพฤติกรรมการบริโภคก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานและ บรรลุตามวัตถุประสงค์ แสดงว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมีความเป็นไปได้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา / พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน / ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Dessertation Title	The Consumption Behavior Development Model for Youth Based on the Sufficiency Economy Philosophy Concept
Author	Sa-ngiam Saiwanna
Degree	Doctor of Philosophy (Social Sciences)
Supervisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Pradinan Ouparamai Assoc. Prof. Dr. Preecha Opayokin Asst. Prof. Dr. Somsak Boonsathorn

ABSTRACT

This research is designed to find out a model for development consumption behavior of youth based on idea of the sufficiency economy philosophy by the analysis of educational documents and related research education field from the best practice of sufficient school depth interviews with 7 expert key informants to study the feasibility of implementation to develop habits of young consumers from the comments of 100 administrators academic teachers and teachers by questionnaire and to test the effectiveness of this created model on the trial sample with 30 secondary school students and pretest-posttest by measure of consumption behavior. Results from questionnaire test the teachers agree with this model at 93.80 percent and test results of consumption behavior of youth is developed and follow on the concept of sufficiency economy philosophy. The posttest consumption behavior of youth is higher than pretest statistically significant at .01 follow on the hypothesis and achieve to the objectives. This is certify that the created model is feasibility and can be used for development of consumption behavior of youth.

Keywords : development model / consumption behavior of youth / sufficiency economy philosophy

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(3)
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญรูปภาพ	(11)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	8
1.5 สมมติฐาน	12
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
1.7 นิยามศัพท์	12
1.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	15
2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและแนวคิดในการศึกษา	16
2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	16
2.2 ทฤษฎีทางสังคมและทฤษฎีการเรียนรู้	44
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค	64
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยโดยใช้รูปแบบ	90
2.5 รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	93
2.6 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	104

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3 ระเบียบและวิธีการศึกษา	114
3.1 การศึกษาระยะที่ 1 ระยะการพัฒนาเครื่องมือ	115
3.2 การศึกษาระยะที่ 2 ระยะการศึกษาความเป็นไปได้ของเครื่องมือ	120
3.3 การศึกษาระยะที่ 3 ระยะการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของเครื่องมือ	124
4 ผลการศึกษา	129
4.1 ผลการศึกษาเพื่อหารูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยประยุกต์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	129
4.2 ผลการศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของ เยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคของเยาวชน	150
4.3 ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของ เยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น	172
5 สรุป อภิปรายผลของการศึกษา และข้อเสนอแนะ	177
5.1 สรุปผลการศึกษา	178
5.2 การอภิปรายผล	180
5.3 ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา	197
5.4 ข้อเสนอแนะ	203
รายการอ้างอิง	205

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่	
ภาคผนวก	223
ภาคผนวก ก แผนการจัดกิจกรรม	224
ภาคผนวก ข แบบวัดพฤติกรรม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์	318
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ข้อมูล	351
ประวัติผู้เขียน	380

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของ ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน 100 คน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน	151
4.2 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของ ผู้บริหาร 50 คน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน	156
4.3 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของ ครูวิชาการ 20 คน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน	161
4.4 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของ ครูผู้สอน 30 คน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน	166
4.5 แสดงผลสรุประดับความคิดเห็นของ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูวิชาการ และกลุ่มครูผู้สอน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน	171
4.6 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนผลการวัดพฤติกรรมของนักเรียน กลุ่มทดลอง 30 คน โดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ คะแนนเต็ม 360 คะแนน	172
4.7 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนผลการวัดพฤติกรรมของนักเรียน กลุ่มควบคุม 30 คน โดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ คะแนนเต็ม 360 คะแนน	173
4.8 แสดงการเปรียบเทียบคะแนน ผลการวัดพฤติกรรม ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม ระหว่างวิธีสอนตามรูปแบบการพัฒนางานพฤติกรรมการบริ โภคตามหลักคิดของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง กับวิธีสอนตามปกติ	174

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตาราง	
ค.1 แสดงคะแนนก่อนเรียน-หลังเรียนของ นักเรียนกลุ่มทดลอง 30 คน โดยใช้ แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ 360 คะแนน	352
ค.2 แสดงคะแนนก่อนเรียน-หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม 30 คน โดยใช้ แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ 360 คะแนน	354
ค.3 แสดงค่า IOC จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ	357
ค.4 แสดงค่า IOC จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากการตอบแบบวัด พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน จำนวน 90 ข้อ	359

สารบัญรูปภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Research Framework)	15
2.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	26
2.1 กรอบทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory)	55
2.3 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)	56
2.4 8 ขั้นตอนของวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT)	62
2.5 องค์ประกอบที่สำคัญของสื่อและกระบวนการพัฒนาของรูปแบบ “4MORSSI”	94
2.6 วิธีดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมกรบรีโกลของเยาวชน	98
2.7 กรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมกรบรีโกลตามรูปแบบ “4MORSSI”	103

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร ทำให้สังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างมากมายทั้งทางบวกและทางลบ การไหลบ่าทางวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและถูกครอบงำไปตามความแรงของกระแส โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสบริโภคนิยม ที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย จากกระแสพระราชดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตอนหนึ่งในคอลัมน์ “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” แนวทางออกกึ่งอยู่ในยุคปัจจุบัน” ทรงตรัสว่า “...ปัญหาในปัจจุบันที่เกิดขึ้น คือ การที่ประชาชนมีค่านิยมเห่อวัตถุนิยมจนทำให้ต้องประสบกับปัญหาวิกฤตอยู่ในขณะนี้ ซึ่งเกิดจากการผลของการถูกปลูกกระแสด้วยโฆษณา และการสื่อข้อมูลด้วยข่าวสาร ตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันนี้พวกเราต้องนั่งกางเกงยีนส์ริมแดง บางคนนาฬิกาที่ใส่ต้องแทคฮอยเออร์ ส่วนผู้หญิงก็ต้องหิ้วกระเป๋า หลุยส์ วิตตอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนถูกสร้างกระแสขึ้นมาทั้งสิ้น...” (ไทยรัฐ, 2541, หน้า 24) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นวัยที่ยากจะรู้ยากเห็นรับรู้ข่าวสารได้เร็วและชอบเลียนแบบ จะถูกซึมซับและรับเอาวัฒนธรรมต่างๆ เข้ามาโดยไม่รู้ตัว ผลการศึกษาจากการสำรวจความคิดเห็นของ นักเรียน นักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และ ผู้ปกครองทั่วประเทศ ในหัวข้อ “วิกฤตคุณธรรมเยาวชนไทย” ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ร่วมกับสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต(สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2550) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายมุ่งเน้น “คุณธรรมนำความรู้” ระหว่างวันที่ 10-18 มีนาคม 2550 พบว่า พฤติกรรมของเยาวชนที่สังคมพึงตระหนัก คือ นิยมใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ยึดติดกับวัตถุนิยม กว่าร้อยละ 25.21 และจากผลสำรวจของเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ร่วมกับมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวและมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก(มพค.) โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสค.) ในการสำรวจ “ความคิดเห็นของประชาชนต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยของเด็กและวัยรุ่น” กรณีศึกษาประชาชนทั่วไปใน

เขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 20-30 กันยายน 2546 จำนวน 1,255 คน และจากการรวบรวมข้อมูลผลสำรวจโดย เทวินทร์ หอเหนียวกลาง(2551) พบว่า ประชาชนกว่าร้อยละ 91.9 มีความเห็นตรงกันว่าเยาวชนมีพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยที่ฟุ่มเฟือย มากที่สุดอันดับหนึ่งคือโทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์สื่อสาร เสื้อผ้าจากดีไซน์เนอร์ เสื้อผ้าสินค้าแบรนด์เนมจากต่างประเทศ เครื่องสำอาง เครื่องประดับและเกมส์หรือซอฟต์แวร์ด้านบันเทิงบนคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ นักเรียนนักศึกษานิยมซื้อหรือใช้สินค้าต่างประเทศถึงร้อยละ 76.4 และนิยมบริโภคเสื้อผ้าสารที่กระตุ้นเรื่องเพศร้อยละ 36 ซึ่งประชาชนร้อยละ 74.3 มีความเห็นว่าการใช้จ่ายใช้สอยและการบริโภคของเด็กและวัยรุ่นจะกลายเป็นปัญหาต่อครอบครัวและสังคมไทย ซึ่งพฤติกรรมในการบริโภคสินค้า ทั้งอาหาร เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว สินค้าแบรนด์เนมยี่ห้อดังจากต่างประเทศ ความฟุ้งเฟ้อและใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ยึดติดกับวัตถุนิยม การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศไปในทางที่ไม่เหมาะสมต่างๆ กำลังแพร่ระบาดอยู่ทั่วไป ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหา ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมบริโภคนิยมที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ซึ่งความฟุ่มเฟือย นับเป็น 1 ใน 8 พฤติกรรมของเยาวชนที่เป็นปัญหาของสังคมไทยที่ควรได้รับการแก้ไข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

ผลการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นของบริษัท แมคเคน-เอरिकสัน(ประเทศไทย) จำกัด บริษัทเอเยนซี และตัวแทนการตลาด ตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นจนถึงอายุ 24 ปีในภูมิภาคเอเชีย 20 ประเทศ โดยใช้เวลาศึกษา 3 ปี(กรุงเทพธุรกิจ, 2542) พบว่า พฤติกรรมการบริโภคสินค้าโดยรวมของวัยรุ่นในประเทศต่างๆ มีรสนิยมและการเลือกบริโภคสินค้าที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุนที่แตกต่างกัน แนวโน้มสินค้าที่วัยรุ่นไทยจะสนใจมีโอกาสขยายตัวสูงและจะได้รับความนิยมในอนาคตประกอบด้วยสินค้าหลัก 3 กลุ่ม คือ 1) สินค้าจำพวกแฟชั่น เช่นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและของใช้ 2) สินค้าจำพวกเครื่องใช้ส่วนตัวตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า รวมถึงสินค้าน้ำหอมประเภทน้ำหอม และ 3) สินค้าจำพวกสิ่งบันเทิงต่างๆ ได้แก่ ซีดี วีดีโอ และภาพยนตร์ รวมทั้งสินค้าจำพวกเทคโนโลยีทันสมัยทุกชนิด และจากผลงานวิจัยของ เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ (2548) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของคน ไทยในปี 2547 พบว่าคนไทยมีพฤติกรรมเลียนแบบการบริโภคแม้จะมีรายได้ที่แตกต่างกัน และแม้ว่ารายได้จะลดลงแต่ก็ไม่เปลี่ยนแปลงการบริโภค ซึ่งอาจเป็นเพราะความเคยชิน จนบางที่ต้องนำเงินออมออกมาใช้ ทั้งนี้ ครีวเรือนไทยปี 2547 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 12,115 บาทต่อครัวเรือนหรือร้อยละ 82.9 ของรายได้ โดยเป็นค่าใช้จ่ายการบริโภคอุปโภคร้อยละ 88.7 และไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคร้อยละ 11.3 ส่วนค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะและการสื่อสารเพิ่มขึ้นจากปี 2543 จากร้อยละ 14.9 เป็นร้อยละ 21.1

เยาวชน นับว่าเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม สภาพแวดล้อมจากสังคม ย่อมส่งผลกระทบต่อ การเกิดพฤติกรรมที่ผันแปรไปตามกระแสของสังคม พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ทั้งด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆ อันเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการดำเนินชีวิตของเยาวชน การบริโภคที่ไม่เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อทั้งตัวของเยาวชนเอง ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติได้ จากผลการศึกษา ของ พัทธี บุติธรรม (2538) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารของชาวชนบทภาคเหนือ พบว่าเด็กวัยรุ่นชอบบริโภคอาหารที่มีรสชาติแปลกใหม่ตามห้างสรรพสินค้าโดยเฉพาะร้านอาหาร ที่มีสาขามาจากต่างประเทศ ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมที่มีแนวโน้มบริโภคนิยม และ อับดุลราฮิม สาม๊ะ (2545) ที่ได้ศึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้ามือสองของเยาวชน มุสลิมชายโรงเรียนสายบุรี พบว่า เยาวชนนิยมใช้เสื้อผ้ามือสองที่มียี่ห้อต่างๆ การบริโภคขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์ยี่ห้อและราคาเพื่อสร้างภาพลักษณ์และกระแสนิยมสมัยใหม่ โดยมีเป้าหมาย เพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและคนรอบข้างโดยอาศัยการแต่งกาย รวมทั้งจากผล การศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต กรุงเทพมหานครของ พรชัย สิงห์แก้ว (2546) พบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนทั้ง การใช้โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวิดีโอเกมและเครื่องเสียงสเตอริโอต่างๆ มีรสนิยม บริโภคสินค้าแบรนด์เนมที่มีราคาสูงและนิยมการเลียนแบบซึ่งกันและกัน การใช้เทคโนโลยีแต่ละ ประเภทนอกจากจะเลือกใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขาต้องการจะใช้แล้วยังเป็นการตอบสนองในด้าน แฟชั่นอีกด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของเอแบคโพล ในการสำรวจความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครต่อสินค้าแบรนด์เนม พบว่าเยาวชนจำนวนมากมี การใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนเอง ซึ่งพฤติกรรมการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยนอกจากจะเป็นผลเสียต่อ ภาระของครอบครัวในปัจจุบันแล้ว ยังส่งเสริมให้เยาวชนมีความคิดที่ยึดติดกับการบริโภคทางวัตถุ และเป็นการบ่มเพาะนิสัยขาดวินัยทางการเงินของเยาวชนในอนาคตด้วย อันจะเป็นการก่อให้เกิด ปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศต่อไป (สำนักวิจัยเอแบคโพล, 2551) พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนซึ่งนอกจากจะไม่แตกต่างจากบุคคลทั่วไปในสังคม เดียวกันแล้ว ยังมีแนวโน้มที่จะตกเป็นทาสของกระแสบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้นตามลำดับและอาจ นำไปสู่การเป็นตัวสร้างปัญหาด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมาย เพราะเยาวชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัย ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน ซึ่งยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ปัญหาการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภคจึงตก เป็นของผู้ปกครองที่ต้องแบกภาระในการหาเงินมาส่งเสียเลี้ยงดูเป็นค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น และหาก ปล่อยทิ้งไว้ไม่รีบหาทางป้องกันแก้ไขอาจส่งผลกระทบลุกลามจนกลายเป็นปัญหาสำคัญของ ประเทศชาติที่ยากต่อการแก้ไขไปในที่สุดได้ เพราะเยาวชนก็คือผู้ที่ จะเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มี บทบาทสำคัญต่อประเทศชาติในอนาคตต่อไปนั่นเอง

ในปัจจุบัน สภาพความเสื่อมถอยด้าน คุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยเริ่มเข้าสู่ภาวะวิกฤต สะท้อนได้จากพฤติกรรมของคนในสังคมได้เริ่มมีสำนึกในเรื่องของความถูกต้อง ความดี ความเลว คุณธรรมประจำใจ กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม และสิทธิหน้าที่ วิกฤตด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ตกต่ำนั้น สะท้อนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ปัญหาความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นในสังคม ปัญหาความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดจรรยาบรรณ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการขาดความรับผิดชอบ ความเกียจคร้าน อายากรวยทางลัด ปัญหาการขาดการประมาณตน ขาดการยับยั้งชั่งใจ ความฟุ้งเฟ้อฉาบฉวยในสังคม ปัญหาการขาดการใช้เหตุผลเชิงคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2549) ดังนั้นการพัฒนาค้นให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมจึงต้องเริ่มปลูกฝังและพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อให้พฤติกรรมที่ดีงามซึมซับและสั่งสมจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่ติดตัวไปอย่างถาวรและยั่งยืน การพัฒนาค้นให้มีคุณภาพ ฉลาดและรู้เท่าทันเหตุการณ์เท่านั้นที่จะทำให้เป็นผู้ที่สามารถปรับปรุงตนเองได้อย่างเหมาะสมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ด้วยเหตุนี้แนวทางการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังได้นั้น จึงต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในมาตรา 6 ซึ่งการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5) การพัฒนา ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยหลักแนวคิดในการพัฒนาที่เชื่อมโยงระหว่างความรู้คู่กับคุณธรรม ซึ่งแนวคิดที่สอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ครั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ในสถานการณ์ และสังคมยุคปัจจุบันที่ทุกภาคส่วนต่างน้อมนำ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัสครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ในวโรกาส เสด็จพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ว่า “...การพัฒนา ประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชน ส่วนใหญ่ เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้เวลาวิธีการและอุปกรณ์ ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้ พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...” (คำพ่อสอน ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2552, หน้า 125) ทั้งนี้เพื่อพระราชทานให้เหล่าพสกนิกรไทยได้นำไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับให้มีความสุขแบบพอเพียง คือการดำเนินตามสายกลาง ด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และการรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเอง ภายใต้งานไขความรู้อยู่คุณธรรม จากผลสำเร็จของโครงการในพระราชดำริต่างๆที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นที่ประจักษ์และส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติในระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึง

ตระหนักถึงความสำคัญจึงได้ัญเชิญ “ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ” จากพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นกรอบนำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติอย่างเป็นทางการตั้งแต่ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ซึ่งสานต่อมาจนถึง แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) อันมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการมุ่งพัฒนา ประเทศภายใต้แนวปฏิบัติของ “ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสนองนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติอีกด้วย (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ, 2549)

“ เศรษฐกิจพอเพียง ” เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนใน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความ ระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และ ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ให้มีสำนึกในคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549, หน้า 8) จากกระแสพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงห่วงใยในความเป็นอยู่ของพสกนิกรไทยทั่วประเทศ ได้ทรง พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต โดยยึดหลัก การพึ่งตนเองได้ มีความ “พออยู่พอกิน” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าพระราชหฤทัยในความ เป็นไปของประเทศและคนไทยอย่างลึกซึ้งและกว้างไกล ได้ทรงวางรากฐานในการช่วยเหลือ ประชาชนให้สามารถ และมีความเป็นอิสระที่จะดำรงตนอยู่ได้โดยไม่ต้องยึดติดอยู่กับเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ทรงตรัสว่า “...หากประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ แล้วก็จะมีส่วนช่วยเหลือเสริมสร้างประเทศชาติโดยส่วนรวมได้ในที่สุด...” (สำนักงานสภาการวิจัย แห่งชาติ, 2546)

จากสภาวะการณปัจจุบัน ที่ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาใช้ พร้อมกับการสร้าง วัฒนธรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นด้วย เช่น วัฒนธรรมไฮเทค วัฒนธรรมเทคโนโลยี จากการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ การใช้อุปกรณ์สื่อสาร และการใช้โทรศัพท์มือถือที่กลายเป็นค่านิยมจึงเกิด การฟุ่มเฟือย เกินความจำเป็นจากการใช้ประโยชน์ที่ควรจะเป็นอยู่ ค่านิยมที่เกิดขึ้นสร้างวัฒนธรรม

ใหม่ๆขึ้นมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการผันแปรไปตามกาลเวลา ขาดการไตร่ตรองที่จะเลือกรับเอาวัฒนธรรมเข้ามา ทำให้การสืบทอดรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมมักจะเสื่อมเลือนหาย สิ่งที่ครอบครัwmักจะส่งสอนลูกๆให้มีความประพฤติทางด้านวัฒนธรรมที่ผิดๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็น ความฟุ้งเฟ้อ การปล่อยปละละเลย การคบเพื่อนที่มากเกินไปจนความจำเป็นก่อให้เกิดการมั่วสุม ดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่จำเป็นกับกาลเทศะ ดังนั้นจากการใช้จ่ายเกินความจำเป็นจนกลายเป็นความฟุ้งเฟ้อที่พบเห็น ทำให้มีปัญหาตามมาที่ควรระวังแก้ไข โดยเริ่มจากจุดเริ่มต้นที่เล็กๆก่อน ไม่ว่าจะเป็นตนเอง ครอบครัว จนเริ่มกลายเป็นสังคมใหญ่ โดยเริ่มที่จะช่วยกันแก้ไข รู้จักความพอคิลดการใช้จ่ายที่ฟุ้งเฟ้อ โดยสามารถที่จะยึดหลักการแก้ไขปัญหา ตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสามารถนำแนวพระราชดำรัสไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2549) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหลักแนวคิดที่ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้โดยบูรณาการกับองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้ากำหนดเป็นรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน เพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐ เป็นการช่วยคลี่คลายและแก้ไขปัญหาด้านหนึ่งของเยาวชนที่อาจส่งผลกระทบไปถึงส่วนอื่นๆ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

จากการศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน เท่าที่ปรากฏ ยังไม่พบบงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาในเรื่องนี้โดยตรง ส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นงานวิจัยที่มุ่งแก้ไขพฤติกรรมด้านอื่นๆ อาทิ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พฤติกรรมก้าวร้าว ลักขโมย และขาดระเบียบวินัยด้านต่างๆ เป็นต้น หรือเป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาส่งเสริมในด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้หลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมในลักษณะอื่นๆ ซึ่งยังไม่พบว่าม้งานวิจัยใดใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคโดยตรง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคจึงค่อนข้างมีจำกัด อาทิ ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ(2548) ศึกษาการวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของเยาวชน และ สุขุมล เกษมสุข (2549) ศึกษาผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 งานวิจัยดังกล่าวพัฒนาการบริโภคด้วยปัญญาโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ หลักโยนิโสมนสิการซึ่งเป็นไปในลักษณะของการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ปัญญาคิดพิจารณาความรู้อย่างแยบยลตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อให้รู้จักเลือกบริโภคในทางที่เหมาะสม และถึงแม้จะมีงานวิจัยที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ก็เป็นการพัฒนาด้านอื่นๆหรือพัฒนาพฤติกรรมทั่วไปในภาพรวม ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคโดยตรง เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคด้วยการสังเคราะห์

องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งประกอบไปด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ตัวแบบ(Model) การจูงใจ(Motivation)การเสริมสร้างคุณธรรม (Morality) การปรับพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง(Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) มาประยุกต์กับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และการจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ(Integration) แบบองค์รวมโดยประยุกต์กับหลักการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากตัวแบบตามแนวคิดจากทฤษฎีปัญญาทางสังคมของเบนจามิน บราวน์กับวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT ของเบอร์นีส แมคคาร์ธี สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อกำหนดเป็น รูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้มีพฤติกรรมบริโภคทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวันให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องและเป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ให้ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้อารมณ์ ความรู้คู่คุณธรรม ดังที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาครั้งนี้ ซึ่งพฤติกรรมการบริโภครวมถึงด้านที่เป็น พฤติกรรมสำคัญของเยาวชนที่เป็นปัญหาซึ่งควรได้รับการแก้ไข พฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังว่าอาจช่วยคลี่คลาย ลดหย่อน ผ่อนปรนและช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการบริโภคนี้ได้

การแก้ไขปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ได้มีการจัดการอยู่หลายทางด้วยกัน ทั้งใน ส่วนของภาครัฐบาล และภาคเอกชน ตัวอย่างที่เห็นอย่างเด่นชัดในขณะนี้ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกติดเกมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยกรมสุขภาพจิต กระทรวง สาธารณสุขไทย โดยเริ่มกิจกรรมครั้งแรก เมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม 2547 (สำนักงานพัฒนาระบบ ข้อมูลข่าวสารสุขภาพ, 2548) ที่มุ่งไปที่ครอบครัวและเด็กให้เข้าสู่กระบวนการอบรมพร้อมกัน เช่นค่ายครอบครัว หรือการพยายามที่จะออกมาตรการควบคุมพฤติกรรมวัยรุ่น โดยมีการออก กฎกระทรวง 9 ข้อ (คณะรัฐมนตรี, 2548) บังคับใช้ในโรงเรียนซึ่งก็ไม่สามารถที่จะหยุดยั้งการ สื่อสารที่ได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นช่องทางทางไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกให้เข้า มาแพร่กระจายเพิ่มขึ้น ผ่านการนำของสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ และผู้บริโภคที่อ่อนแอที่สุดก็คือ “เยาวชน” ครอบครัวยุคใหม่ที่สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาไม่สามารถทำอะไรได้ดีไปกว่าการใช้ มาตรการควบคุม และบีบบังคับเอาตัวผู้ที่อ่อนแอทั้งทางร่างกาย จิตใจและวุฒิภาวะอย่างวัยรุ่น เมื่อ นั้น สังคมที่ว่า “ที่ใดมีการควบคุม ที่ใดมีการใช้อำนาจ ที่นั่นจะมีการต่อต้าน” ก็จะเป็นจริง เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2549) ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใดๆ ของเยาวชนจึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่ต้องอาศัยทั้งเวลาและความอดทนในการที่จะสรรหาสิ่งที่มี อิทธิพลเหนือจิตใจ เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดการยอมรับและซึมซับสู่วิถีการปฏิบัติด้วยความสมัครใจ จึงจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” จึงเป็นความหวังหนึ่งที่คาดว่าจะนำพา

ไปสู่ความสำเร็จนี้ได้ ด้วยเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้แก่เหล่าพสกนิกรไทยทั้งประเทศได้ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตให้เป็นสุข ซึ่งย่อมเป็นที่ประจักษ์ต่อคนไทยทั้งประเทศ และต่อสายตาของคนทั้งโลกแล้วว่าพระองค์ทรงเป็นที่รักยิ่งหนึ่งเดียวของปวงชนชาวไทย ที่ทุกคนพร้อมน้อมรับเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สถาบันการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องและบรรลุเป้าหมาย ตามนโยบายการพัฒนาการศึกษาของชาติได้

1.2 คำถามวิจัย

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ที่ประยุกต์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะสามารถนำไปใช้พัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อศึกษารูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยประยุกต์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.2 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

1.3.3 เพื่อทดสอบประสิทธิผล ของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่อหารูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชนโดยประยุกต์ใช้หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื้อหาหลักที่สำคัญในการศึกษาประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทฤษฎีทางสังคมและทฤษฎีการเรียนรู้ ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory) เพื่อศึกษาโครงสร้างทางสังคม และปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน ทฤษฎีการจูงใจ ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านต่างๆ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) เพื่อศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลในสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นที่แวดล้อม และก่อให้เกิดพฤติกรรมอื่นๆตามมา ศึกษาทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ผนวกกับกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning Process) ของแบนดูรา และวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT (The Cycle of 4MAT System) ของ เบอร์นิส แมคคาร์ธี เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารที่เหมาะสม ประมวลความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อกำหนดเป็น รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวมและการปฏิบัติจริง ตลอดจนการศึกษา ทฤษฎีปัจจัยนำเข้า-นำออก (Input - Output Theory) เพื่อนำมาปรับใช้ในกระบวนการจัดการ และการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ระยะการพัฒนาเครื่องมือ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551
ระหว่างเดือน มกราคม-พฤษภาคม 2552

ระยะที่ 2 ระยะการศึกษาความเป็นไปได้ของเครื่องมือ ดำเนินการในเดือน มิถุนายน 2552

ระยะที่ 3 ระยะการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของเครื่องมือ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ระหว่างเดือน มิถุนายน-สิงหาคม 2552

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษารูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน การสำรวจความคิดเห็นเพื่อศึกษาความ

เป็นไปได้ของการใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว จึงได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการดำเนินงานที่แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1.4.3.1 ระยะที่ 1 ระยะการพัฒนาเครื่องมือ

มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากสภาพจริง และการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายและระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จึงได้กำหนด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม

1) ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมคือโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ.2550 หมายถึงโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านการประเมินและได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบของการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวนทั้งสิ้น 135 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม คือมีโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงในปี พ.ศ.2550 ในเขตจังหวัดเชียงรายซึ่งมี จำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน คัดเลือกเป็นพื้นที่ในการศึกษาภาคสนาม จำนวน1โรงเรียน ใช้เป็นโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice)ในการศึกษาภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลจากสภาพที่แท้จริง ด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)เพื่อนำความรู้มาประกอบการพิจารณากำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)

1) ประชากร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล (Key Informant)ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) คือผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายที่เป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 1 คนและผู้เชี่ยวชาญระดับภูมิภาค ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 จำนวน 135 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล (Key Informant)ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview)ครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายที่เป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 1 คน และผู้เชี่ยวชาญระดับภูมิภาค ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 ของจังหวัดเชียงราย จำนวน 6 โรงเรียนๆละ 1 คน รวมทั้งสิ้น

จำนวน 7 คน เพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุน ในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการ
 บริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.4.3.2 ระยะที่ 2 ระยะการศึกษาความเป็นไปได้ของเครื่องมือ

มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภค
 ของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แบบสอบถาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ
 โดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอน ซึ่งเป็น
 บุคลากรในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียง ที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 จึงได้
 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

1. ประชากร ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือ
 ครูผู้สอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของ
 เศรษฐกิจพอเพียง ที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ.2550 มี
 จำนวนทั้งสิ้น 135 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจาก ผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอนในโรงเรียนระดับ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านการ
 ประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี 2550 จำนวน 100 โรงเรียนๆละ 1 คน เป็น
 ผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 คน

1.4.3.3 ระยะที่ 3 ระยะการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภค
 ของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการใช้
 ทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชน
 ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ยังไม่ผ่านการ
 ประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง จึงได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของ
 เครื่องมือ

1. ประชากร คือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้น
 พื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เป็น
 สถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2551

2. กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ในระดับอำเภอแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย 1 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 250 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน โดยแยกเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ที่เป็นอิสระจากกัน จำนวนกลุ่มละ 30 คน

1.5 สมมติฐาน

1.5.1 รูปแบบที่กำหนดขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

1.5.2 รูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมกรบิโรคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปใช้พัฒนาพฤติกรรมกรบิโรคของเยาวชนได้

1.5.3 พฤติกรรมกรบิโรคของเยาวชนหลังการทดลองจัดกิจกรรมตาม รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโรคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาขึ้น แตกต่างกับพฤติกรรมกรบิโรคก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโรคของเยาวชน ที่ประยุกต์จากหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.6.2 เป็นพื้นฐานการศึกษาค้นคว้าวิจัย ของผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมเยาวชนด้านอื่นๆต่อไป

1.7 นิยามศัพท์

1.7.1 รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นแบบแผนในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ แนวคิด สื่อและกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อใช้ประกอบการอธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบนั้นๆ

1.7.2 การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน จากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมโดยผ่านลำดับขั้นตอนและกระบวนการต่างอย่างเป็นระบบ ตามที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น

1.7.3 พฤติกรรมการบริโภค หมายถึง พฤติกรรมของเยาวชนในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน

1.7.4 การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค หมายถึง การที่ทำให้พฤติกรรมการบริโภค ของเยาวชน ในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมโดยตรวจสอบเทียบเคียงพฤติกรรม การบริโภคจากกรอบพฤติกรรมตามหลักคิด ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยแบบวัดพฤติกรรมการบริโภคตามผู้วิจัยกำหนดขึ้น

1.7.5 รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค หมายถึง องค์ความรู้ที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.7.6 เยาวชน หมายถึง เด็กหรือวัยรุ่น ผู้ที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.7.7 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักคิดที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานแก่เหล่าพสกนิกรไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขแบบสายกลางโดยยึดหลัก การพึ่งตนเองได้ มีความพออยู่พอกิน “ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ” ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ภายใต้อารมณ์ขันและความรู้คู่คุณธรรม

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง มีความตระหนักใน ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ขยัน ประหยัด อุดม ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

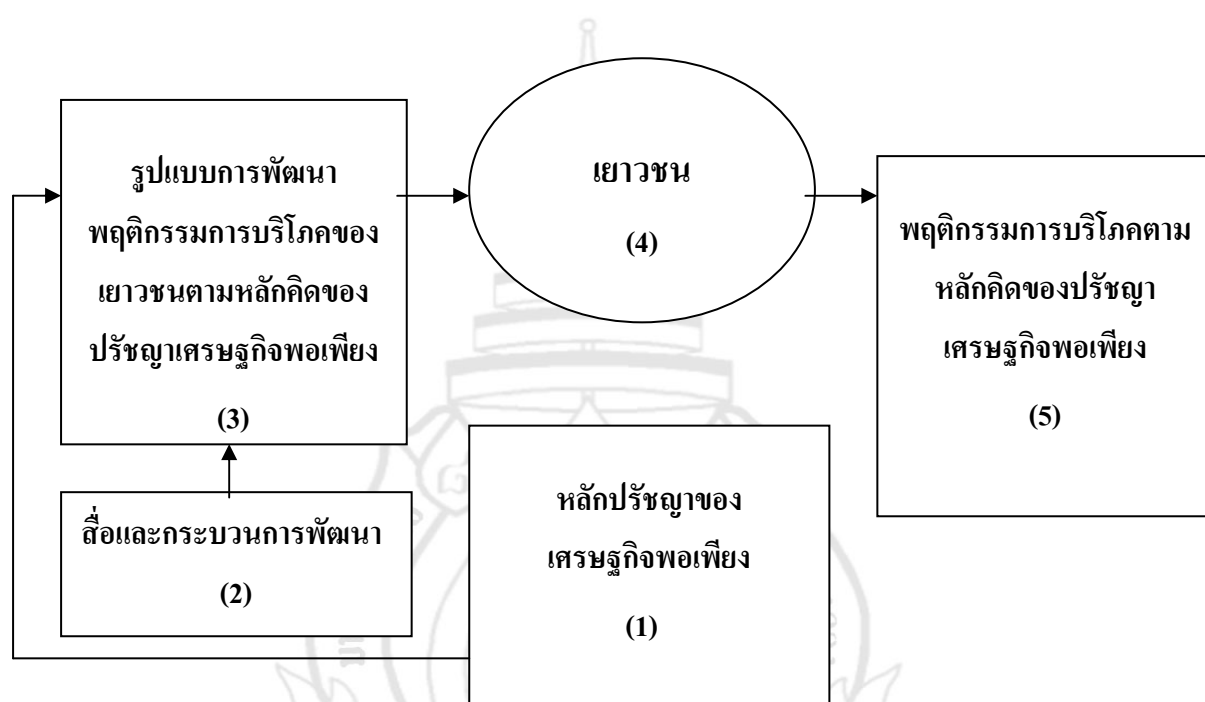
1.7.8 พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หมายถึง พฤติกรรมของเยาวชนในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน อย่าง พอดี พอเหมาะกับตนเอง สังคม และ ฐานะทางเศรษฐกิจ และมีเหตุผลในการเลือกบริโภค โดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับได้ รู้จักประหยัดและอดออม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถใช้หลักวิชาและความรอบรู้ ตลอดจนการใช้สติปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ในการใช้จ่ายที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เกินฐานะและความจำเป็นฐานะและความจำเป็น

1.7.9 สถานศึกษาพอเพียง หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกให้เป็น โรงเรียนต้นแบบที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้รับป้ายประกาศรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็น “สถานศึกษาพอเพียง”

1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย (Research Framework)

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นองค์ความรู้ที่กำหนดขึ้นประกอบด้วยหลักแนวคิดที่สำคัญ สื่อและกระบวนการ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Research Framework)

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประยุกต์ใช้ (1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สัมเคราะห์กับองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งประกอบด้วยหลักแนวคิดที่สำคัญอันเป็นส่วนประกอบของ (2) สื่อและกระบวนการพัฒนา สร้างเป็น (3) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือ (4) ในการพัฒนาเยาวชนให้มี (5) พฤติกรรมบริโภคเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 2

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและแนวคิดในการศึกษา

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโรคของเยาวชน ตามหลักคิคของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้เป็นหลัคสำคัญของการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.1 ความหมาย

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆและเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยดำรงอยู่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง ด้วย ความพอเพียง หมายถึงมี ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรเพื่อเป็นเกราะป้องกันผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน จากประมวลพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ในหนังสือ “คำพ่อสอน” ซึ่งมูลนิธิพระดาบสได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นเผยแพร่ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ซึ่งมีพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบางตอนที่เกี่ยวข้องกับความหมายและการดำเนินชีวิตตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้ทรงตรัสไว้ว่า“...ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล...ทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก ...

พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตาม
 อัตภาพ...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไป ไม่ได้หมายถึงการมีพอ
 สำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน ...พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียง
 นั่นเอง...การรู้จักประมาณตน ได้แก่การยอมรับตนเองว่าตนเองมีภูมิปัญญา และมีความสามารถใน
 ด้านไหน เพียงใด และควรจะทำงานด้านไหนอย่างไร การรู้จักประมาณตนนี้จะทำให้คนเรารู้จักใช้
 ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับงาน และได้ประโยชน์สูงสุดเต็ม
 ประสิทธิภาพ...ทุกคนจำเป็นต้องหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาการกระทำของตนให้รอบคอบอยู่เสมอ
 ระมัดระวังทำการทุกอย่างด้วยเหตุผล ด้วยความมีสติ และด้วยความรู้ตัว เพื่อเอาชนะความชั่วร้ายทั้ง
 มวลให้ได้โดยตลอด และสามารถก้าวไปถึงความสำเร็จที่แท้จริงทั้งในการทำงานและการครองชีวิต...”
 (คำพ่อสอน ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง, 2552)

เมื่อกล่าวถึง “เศรษฐกิจพอเพียง” ผู้ที่สนใจแต่ละคนย่อมมีความนึกคิด มีการตีความที่
 แตกต่างกันตามความเข้าใจและประสบการณ์ของตน ซึ่งความสนใจนี้เป็นสิ่งที่ดียิ่ง อย่างไรก็ตาม
 การประยุกต์ใช้ให้เป็นทิศทางเดียวกันจำเป็นต้องมีความเข้าใจพื้นฐานร่วมกัน(ณัฐพงศ์ ทองภักดี,
 2550, หน้า 3) เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีความคิดเห็นที่หลากหลายของบุคคล ดังนี้

ประเวศ วะสี (2542) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือเศรษฐกิจที่มีรูปแบบเป็นทางสาย
 กลาง หรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทา เพราะเชื่อมโยงทุกเรื่องเข้ามาด้วยกันทั้ง เศรษฐกิจ จิตใจ
 สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อภิชัย พันธเสน (2542) กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงว่า โดยเนื้อ
 แท้ก็คือพุทธเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของ
 ประชาชนในทุก ระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยได้กล่าวถึงทางสายกลางว่า เป็นเส้นทางที่
 จะนำไปสู่การสร้างสมสติปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตที่สำคัญที่สุดโดยมีเป้าหมายอยู่ที่การเข้าสู่
 นิพพานในท้ายที่สุด สมพร เทพสิทธิ (2546) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับ
 เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ของ อี เอฟ ชูเมกเกอร์ (E.F. Schumacher) นักเศรษฐศาสตร์ ชาวเยอรมัน
 ผู้เขียนเรื่อง Small is Beautiful และ ของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต)ว่า “สัมมาอาชีวะ” เป็น
 ธรรมข้อหนึ่งในมรรค 8 ของพระพุทธเจ้า เป็นเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์
 สมัยใหม่ ส่งเสริมให้มนุษย์มีมาตรฐานการครองชีพที่สูง โดยวัดจากจำนวนการบริโภค และถือว่าผู้
 ที่บริโภคมากจะ “อยู่ดีกินดี” กว่าผู้ที่บริโภคน้อย แต่นักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธมีความเห็นว่า การ
 บริโภคเป็นเพียงมรรคที่จะนำมาซึ่งความอยู่ดีกินดี ดังนั้นจุดมุ่งหมายน่าจะอยู่ที่ การทำให้การอยู่ดี
 กินดีมากที่สุดโดยการบริโภคให้น้อยที่สุด หัวใจของเศรษฐกิจแนวพุทธ คือความเลื่อมใสต่อหิงสา
 ธรรมและทางสายกลาง

สุเมธ ดันติเวชกุล (2542) เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา กล่าวถึงความหมายของเศรษฐกิจ
 พอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึงตนเองได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ

ความสามารถในการดำรงชีวิตได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด อำพล เสนาณรงค์ (2542) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพยายามพึ่งตนเองช่วยตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้พอมีพอกิน โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้าง แต่ควรซื้อและใช้ของจากที่ผลิตได้ในท้องถิ่น หรือในประเทศมากที่สุด และควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและพอใจในสิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือยเพื่อให้รายจ่ายไม่เกินรายรับ โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ พึ่งตนเองทางจิตใจ พึ่งตนเองทางสังคม พึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ พึ่งตนเองทางเทคโนโลยี และ พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ และ วทิตา อธิปอนันต์ (2542) กล่าวว่า ตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป้าหมายหรือปรัชญาการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณ ตามทางสายกลาง มีความพอเพียงและพอดีโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน สิ่งสำคัญต้องรู้จักพึ่งพาตนเองและทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก่อนจะไปพึ่งพาคนอื่นหรือปัจจัยภายนอก หรือหมายถึง การที่อุ้มชูตนเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง ครอบครัว และชุมชน

ปริยานุช พินุลสราวุธ (2549) กล่าวว่า แก่นแท้ และความหมายที่สำคัญของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มี 2 นัย คือ เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร และอีกนัยหนึ่งคือ ความหมายแปลว่าอะไร “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” คือ หลักคิดเพื่อการดำรงชีวิต การที่เราจะมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้ เราต้องมีหลักคิดว่าเราจะดำรงชีวิตอย่างไร เพื่ออะไร ทำอะไร และสุดท้ายเป้าหมายของชีวิตคืออะไร ตรงนี้แหละคือแก่นแท้ของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็คือวิถีชีวิตของคนไทยที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมไทย หรือภูมิสังคมแบบไทยๆ กล่าวคือเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของประเทศไทย และในส่วนของความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามคำอธิบาย ของปริยานุช พินุลสราวุธ (2549) ซึ่งก็ตรงกับความหมายที่ได้มีการประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและได้รับพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่ได้ ในหนังสือเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549) ว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายนอกและทั้งภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน

จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2550, หน้า 83) กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงว่า ความเข้าใจในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับคนกลุ่มหนึ่งก็ยังเข้าใจว่า “พอเพียง” คือการพึ่งตนเอง ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Self-Sufficiency แต่คำว่า พอเพียงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตรงกับคำว่า Sufficiency Economy นั้นมีความหมายกว้างกว่าแค่การพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เลี้ยงตัวเองได้ บนพื้นฐานของความประหยัด และการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มีการรวมตัวกัน เพื่อร่วมกันดำเนินงานในเรื่องรูปแบบต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอก เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียง จึงมิใช่แค่เรื่องของความประหยัด แต่ยังครอบคลุมถึงการเชื่อมโยงกับผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แท้จริงแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง (Dependent) เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือการที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน
2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง (Independent) เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร คือเมื่อบุคคล/ครอบครัวมีความพอเพียงในระดับหนึ่งแล้ว ก็จะรวมตัวกันในกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมดำเนินการในด้านต่างๆ
3. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม (Inter-Dependent) เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เป็นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือเมื่อกลุ่มหรือองค์กรมีความพอเพียงในระดับที่สองแล้ว จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับธนาคารและบริษัทต่างๆ

การจำแนกเศรษฐกิจพอเพียง ในสามระดับดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่เริ่มจากหลักของการพึ่งตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเองไม่ได้ต้องคอยอาศัยผู้อื่น อยู่ตลอดเวลา(Dependent) เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) แล้วจึงค่อยพัฒนาขึ้นเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนไปสู่การพึ่งพิงอิงกัน(Inter-Dependent)

ประคินันท์ อุปรมัย (2550) ได้สรุปว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือหลักคิดที่ยึดทางสายกลางอย่างมีเหตุผล เพื่อวิถีชีวิตของบุคคล ครอบครัว และสังคมที่มีวินัยและมีความสุขอย่างยั่งยืน หลักคิด ประกอบด้วย หลักการสำคัญ คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขของการมีความรู้และมีคุณธรรม ความพอประมาณ คือพอเหมาะกับตน เต็มตามศักยภาพที่มี โดยเริ่มจากสิ่งที่จำเป็นก่อน พอควรกับภูมิสังคม ตามสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรที่มี และวัฒนธรรมในสังคม มีเหตุผล คือ รู้สาเหตุ รู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้น มีภูมิคุ้มกันที่ดี คือรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุผล และรู้จักสามัคคี มีความรู้ตามหลักวิชาไม่ยึดติดตำรา มีคุณธรรม มีศีลธรรมและมีจริยธรรมตามหลักศาสนา และวิถีปฏิบัติที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ขยัน ประหยัด อุดม และมั่งคั่งอย่างสมเหตุผล ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้กับวิถีชีวิตของบุคคล ครอบครัวและชุมชนได้ด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์

2.1.2 หลักแนวคิด

การพัฒนาตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาทโดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และ คุณธรรม ประกอบการวางแผนในการตัดสินใจและการกระทำ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549, หน้า 10)

2.1.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาที่สำคัญอยู่ 5 ส่วน คือ 1) กรอบแนวคิด 2) คุณลักษณะ 3) คำนิยาม 4) เงื่อนไข 5) แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากหลักพิจารณาทั้ง 5 ส่วน แต่ละส่วนมีสาระสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2542)

2.1.3.1 กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

1. เป็นปรัชญา ที่ชี้แนะถึงแนวทางในการดำรงอยู่ และปฏิบัติตน (Economic Life Guiding Principles) ในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐาน มาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (Positive Aspect) และตลอดระยะเวลาว่า 30 ปีที่ผ่านมา ก็ได้มีการทดลองดำเนิน โครงการพัฒนาที่หลากหลาย ตามแนวพระราชดำริ เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้แล้วยัง

เกิดชุมชนหลายแห่งที่มีแนวทางการดำรงชีวิตและการพัฒนาที่สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาได้ทั้งหมดนี้บ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการนำไปประยุกต์ใช้ที่เกิดขึ้นจริง (Existence of Empirical Evidence)

2. เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (Timely / Timeless) กล่าวคือ ได้มีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจใน ปี พ.ศ. 2540 และสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อก้าวพ้นจากวิกฤต และการพัฒนาในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

3. เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบ ที่มีลักษณะพลวัต (Dynamic) กล่าวคือ มองว่าสถานการณ์ในโลกนั้นมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา (Uncertainties) เนื่องจากความเชื่อมโยง (Connectivity) ของปัจจัยต่างๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

4. เป็นปรัชญาที่มุ่งผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคง (Security) และความยั่งยืนของการพัฒนา (Sustainability) ในมิติต่างๆ อาทิ มิติทางธรรมชาติ ทางสังคม และทางเศรษฐกิจ

5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้น จากการพิจารณาและวิเคราะห์สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงตลอดจนนโยบาย แนวทาง และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ตลอดจนผลที่เกิดขึ้น ตลอดช่วงระยะเวลา กว่า 30 ปีที่ผ่านมา ซึ่งหมายรวมถึง การที่ชุมชนและประเทศต่างๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม

2.1.3.2 คุณลักษณะ (Characteristics)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

1. เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น (Normative Prescription) โดยมีพื้นฐานมาจาก วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (Positive Aspect)

2. เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ (Scalable) ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ อนึ่ง ระดับปัจเจกบุคคลนั้น อาจนับเป็นหน่วยครอบครัวเดี่ยว (Single Household) นอกจากนี้ ยังได้ เน้นว่า สามารถใช้ได้กับคนทุกระดับ อาทิ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ เป็นต้น

3. แนวคิด ทางสายกลาง (Middle Path) เป็นหัวใจสำคัญ (Keyword) ของปรัชญาที่นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงใน

ยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ไม่ใช่การปิดประเทศอย่างสิ้นเชิง แต่ก็ไม่ใช่การเปิดเสรีอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมของคนและสังคม ในการเข้าสู่กลไกตลาด ไม่ใช่การอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Independence) หรือ พึ่งพิงภายนอกหรือคนอื่นทั้งหมด (Dependence) แต่เน้นความคิดและการกระทำที่จะพึ่งตัวเองเป็นหลัก (Self-Reliance) ก่อนที่จะไปพึ่งคนอื่น ทางสายกลาง ในที่นี้ หมายถึง วิธีการ (Means) หรือ การกระทำที่พอประมาณ บนพื้นฐานของความมีเหตุผล และ สร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งในที่สุดแล้วจะนำไปสู่การพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นทั้งแนวทางการ แก้ไขปัญหา เพื่อให้รอดพ้นวิกฤตและทำให้สังคมและประเทศสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง (Security) และ ยั่งยืน (Sustainable) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

คุณลักษณะของปรัชญาจึงเป็นแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนตามแนวทาง ที่ควรจะเป็นใช้ได้กับประชาชนทุกระดับ ทุกหน้าที่ เศรษฐกิจพอเพียงจึงมิใช่เป็นเฉพาะเรื่อง เศรษฐกิจ เพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติตนซึ่งมีหลายมิติ (ณัฐพงษ์ ทองภักดี, 2550, หน้า 11) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติตน โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

2.1.3.3 คำนิยาม (Wording definition)

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึง ความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการ มีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอกและภายใน ความพอเพียง (Sufficiency) จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆกัน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี กล่าวคือ กิจกรรมใดๆที่ ขาดคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไปก็จะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นความพอเพียง (สถาบันวิจัย เพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2542) คุณลักษณะทั้ง 3 ประกอบด้วย

1. ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดี (Dynamic Optimum) ที่ไม่ มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆของการกระทำ มีสองนัย คือความพอดีไม่สุดโต่ง และ การยืนได้บนขาของตนเอง (Self Reliance) (ณัฐพงษ์ ทองภักดี, 2550, หน้า 12) โดยไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น ตัวอย่าง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิตและการบริโภค ที่อยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง

2. ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความ พอประมาณ ในมิติต่างๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ (Expected Results) อย่างรอบคอบ จะต้องมิตริรอบรู้คิดถึงระยะยาวต้องมีเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร (Self-Immunity) เพื่อ เตรียมตัวให้พร้อมรับ ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เนื่องจาก เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัตดังได้กล่าวแล้วข้างต้น การกระทำที่จะสามารถเรียกได้ว่า พอเพียง (Systematic and Dynamic Optimum) นั้น จึงมิใช่ แต่จะคำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบันเท่านั้น แต่จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ความพอประมาณ อาจพิจารณาจากความพอดีใน 7 มิติ คือ พอดีกับเหตุ พอดีกับผล พอดีกับตน พอดีในเชิงปริมาณ พอดีกับกาล พอดีกับชุมชน และพอดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือ สัมปยุตธรรม 7 (อภิชาติ พันธเสน, 2542, หน้า 40) ความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงเป็นผลที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นจากการกระทำที่พอเพียง (Scenario) ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่ (Bounded Rationality) และสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้พอเพียงที่จะสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ระดับของความพอประมาณ ต้องครอบคลุมมิติการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เชิงพลวัต (Dynamic) จึงจะนับได้ว่าเป็นระดับพอเพียงที่สมบูรณ์ ซึ่ง จรวยพร ธรณินทร์(2550) ได้สรุปหลักของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน ไว้ดังนี้

หลักของความพอประมาณ (พอดี) 5 ประการ

1. พอดีด้านจิตใจ เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม
2. พอดีด้านสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
3. พอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน
4. พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้ และจัดการอย่างฉลาด และรอบคอบ และเกิดความยั่งยืนสูงสุด
5. พอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อม และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และพัฒนาจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน

หลักของความมีเหตุผล 5 ประการ

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพ
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก
 5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลด เลิก สิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้นไป ไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัวเอง ทำลายผู้อื่น พยายามเพิ่มพูนรักษาความดี ที่มีอยู่ให้งอกงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- หลักของความมีภูมิคุ้มกัน 2 ประการ

1. ภูมิปัญญา มีความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง
2. ภูมิธรรม เชื่อสัจย์ สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน

2.1.3.4 เงื่อนไข (Conditions of Sufficiency Actions)

เงื่อนไขในการปฏิบัติต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกัน ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ให้มีสำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริตและ ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ ประกอบด้วย

1. เงื่อนไขความรู้ (Set of Knowledge) ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับพอเพียง ต้องอาศัย
 - 1) ความรอบรู้ คือ มีความรู้ (Stock of All Relevant Knowledge) เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่างๆ
 - 2) ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้ และหลักวิชาต่างๆ เหล่านั้น มาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Connectivity of all Acquired Knowledge) ประกอบการวางแผน ก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน
 - 3) ความระมัดระวัง คือ ความมีสติ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บน หลักวิชาต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ (Utilization of Knowledge at any Point of Time with Carefulness and Attentiveness) เพราะในความเป็นจริงแล้ว สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการนำความรู้และความรอบคอบมาใช้ จึงต้องอาศัยความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

2. เงื่อนไขคุณธรรม (Ethical Qualifications) จะต้อง เสริมสร้างใน 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านจิตใจ/ปัญญา โดยเน้นความรู้คู่คุณธรรม กล่าวคือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และ มีความรอบรู้ที่เหมาะสม
- 2) ด้านการกระทำ หรือแนวทางการดำเนินชีวิต โดยเน้น ความอดทน ความเพียร สติ ปัญญา และความรอบคอบ ทั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษในการเสริมสร้าง

เงื่อนไข 2 ด้านข้างต้น คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ เนื่องจากการกระทำใดๆ ของคนกลุ่มนี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในสังคมวงกว้างได้

2.1.3.5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาทั้งด้านชีวิต สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ จะทำให้เกิดทั้งวิถีของการพัฒนา (Development Path) และผลของการพัฒนา (Development Goal) ที่สมดุล (Balance) และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (Internal Consistency Between Means and Ends) กล่าวคือ ความพอเพียง เป็นทั้งวิธีการ (Means) ที่คำนึงถึงความสมดุล-พอประมาณอย่างมีเหตุผล-และการสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ในขณะเดียวกัน ก็นำไปสู่ผลของการกระทำ (Ends) ที่ก่อให้เกิดความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2. ความสมดุล และความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน หมายถึง ความสมดุล (Balance) ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และ ความรู้/เทคโนโลยี ในขณะเดียวกัน ความสมดุลของการกระทำทั้งเหตุและผลที่เกิดขึ้นในมิติของเวลาจะนำไปสู่ ความยั่งยืนของการพัฒนา หรือความดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (Sustainability) ของทุนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางสิ่งแวดล้อม และ ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และ กว้างขวาง (Flexible and Adaptable) ต่อผลกระทบจากด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านวัตถุ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรมจากโลกภายนอก (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2542)

สรุป **“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”** หมายถึง หลักคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานแก่เหล่าพสกนิกรไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขแบบสายกลาง โดยยึดหลัก การพึ่งตนเองได้ให้ มีความ “พออยู่พอกิน” หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ภายใต้เงื่อนไขความรู้คุณธรรม

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

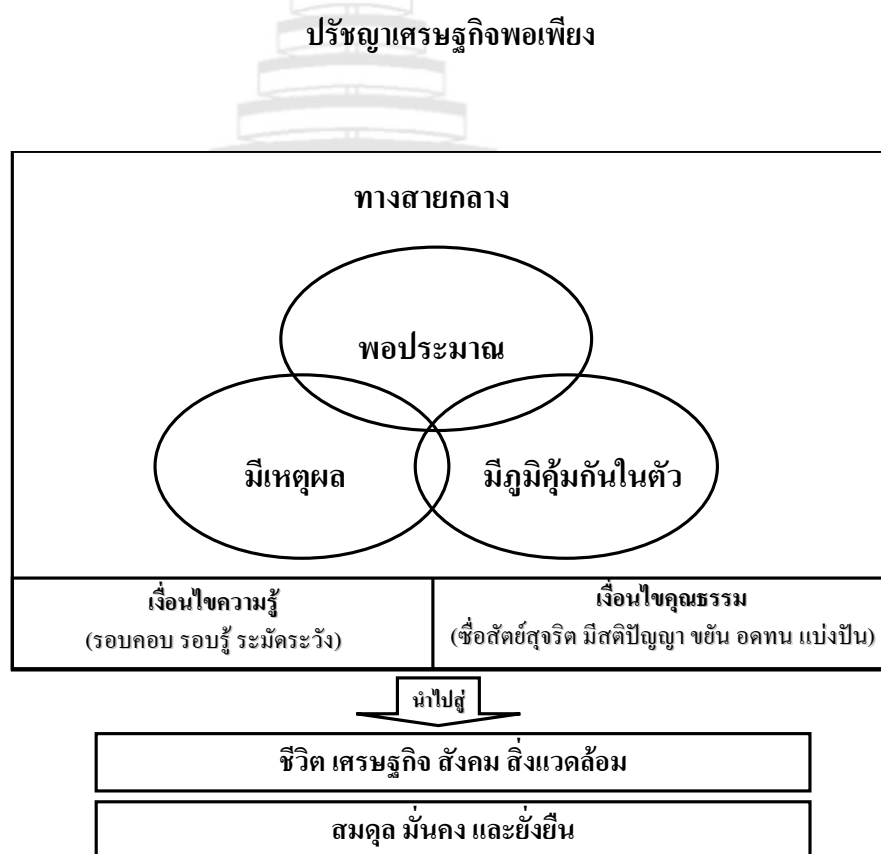
ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง มีความตระหนักใน ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ขยัน ประหยัด อุดม แบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบไปด้วยส่วนสำคัญของ สามห่วง สองเงื่อนไข ดังภาพ

ที่มา สำนักงานสภาพัฒนาการวิจัยแห่งชาติ, 2549, หน้า 9

ภาพที่ 2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.4 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างเครือข่ายเรียนรู้ ให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิด เป็นแนวทางปฏิบัติและเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตคนไทย วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม พร้อมทั้งปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง รักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่างๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทยในที่สุด

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องอาศัยการทำงานในลักษณะเครือข่ายและการระดมพลังจากทุกภาคส่วน ได้แก่ 1) เครือข่ายด้านผู้นำทางความคิด 2) เครือข่ายด้านประชาสังคม 3) เครือข่ายด้านสื่อมวลชนและประชาชน 4) เครือข่ายด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน 5) เครือข่ายด้านองค์กรธุรกิจเอกชน 6) เครือข่ายด้านองค์กรภาครัฐ 7) เครือข่ายด้านวิชาการ 8) เครือข่ายด้านสถาบันการเมือง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549, หน้า 16)

ประเวศ วะสี (2549) กล่าวว่า การขับเคลื่อนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ต้องออกแบบระบบทางสังคม การดำเนินการที่สำคัญใน 8 ประการ คือ

1. ต้องสร้างความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ ด้วยการเปลี่ยนคำถามของสังคมว่า “ทำอย่างไรจะรวย” เป็น “ความดีคืออะไร” เพื่อให้เกิดการปรับวิถีชีวิต ปรับการศึกษาโน้มนำไปสู่วิถีแห่งความพอเพียงมากขึ้น
3. ต้องศึกษาวิจัยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น โดยอาจส่งเสริมให้มีหลักสูตรปริญญาโท หรือมหาบัณฑิตด้านเศรษฐกิจพอเพียง
4. ต้องเปลี่ยนโครงสร้างการพัฒนาใหม่ จากการพัฒนาที่ไม่เน้นเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐาน คือ ชุมชน แต่พยายามทำด้านบนฐานให้ใหญ่และหนัก ดังนั้น ต้องเน้นให้ฐานล่างของสังคมเข้มแข็ง และเชื่อมกับส่วนบน
5. ต้องพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยเอาพื้นที่ คือจังหวัดเป็นตัวตั้ง
6. ต้องเป็นงานเชิงนโยบาย และรู้ว่าวางแผนทำงานอย่างไร

7. ต้องมีองค์กรสื่อสารทางสังคม เป็นองค์กรอิสระตามกฎหมาย ใช้งบประมาณจากรัฐเพื่อนำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มาสื่อสารขยายผลให้กว้าง เพื่อให้มีพลังระดับประเทศ หากรัฐบาลทำ ก็จะได้เครดิตจากเรื่องนี้

8. ต้องมีกลไกเชิงยุทธศาสตร์ทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เรื่องนี้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

นอกจากนี้ เกษม วัฒนชัย (2550, หน้า 2) ยังได้กล่าวถึง กระบวนทัศน์ในการพัฒนาตามแนวของพระราชดำริ จากหนังสือของ กรอ. 2545 “การพัฒนาที่มีคุณภาพระหว่าง มิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทั่วไป” ว่า มี 9 อันดับ ดังนี้

1. การพัฒนาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานเดิมของสังคม การพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญขึ้นนั้น จะต้องสร้างจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทั้งสิ้น ถ้าพื้นฐานไม่ดีจะเพิ่มเติมเสริมต่อให้เจริญขึ้นก็ยากที่จะทำได้ จึงต้องเข้าใจให้ชัดแจ้งว่า นอกจากจะมุ่งสร้างความเจริญแล้ว ยังต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคงไม่บกพร่องพร้อมกันไปด้วย

2. การพัฒนาต้องอยู่บนหลักภูมิสังคม การพัฒนาต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ ในด้านสังคมวิทยา เพื่อจะได้เกิดความเหมาะสม “ภูมิ” ก็คือสภาพแวดล้อมรอบๆตัวเรา “สังคม” ก็คือมนุษย์ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อการทำวิจัยในชุมชนหนึ่ง หรือในครอบครัวหนึ่ง วิธีและผลไม่จำเป็นต้องเหมือนอีกชุมชนหนึ่ง หรืออีกครอบครัวหนึ่ง เพราะมีภูมิสังคมต่างกัน

3. การแก้ไขปัญหาต้องลงมือทำเลยจึงจะเกิดผลทันที

4. เราขาดทุนก็ได้กำไร การเสียคือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และคนที่อยู่ดีมีสุขนั้นเป็นกำไรอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นมูลค่าที่นับไม่ได้

5. แนวคิดการพัฒนาที่ยึดหลัก 3 ประสาน คือ ชาวบ้าน วัด ข้าราชการ หรือโรงเรียน

6. การให้ใช้หลักวิชาในการพัฒนาอย่างระมัดระวัง

7. การพิจารณาอย่างเป็นขั้นตอน ข้ามขั้นไม่ได้

8. การทำโครงการต้องทำในขนาดที่เรานัดและเหมาะสมกับอัตภาพ

9. สร้างความเข้มแข็งในชุมชน ไม่ใช่เอาความเจริญไปให้

เพราะฉะนั้นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การปฏิบัติต้องพอเพียง ต้องปลูกจิตสำนึก ต้องเน้นให้พึ่งตนเองได้ ต้องคำนึงถึงภูมิสังคม ทำตามลำดับขั้นใช้หลักประหยัด เรียบง่าย และเกิดประโยชน์สูงสุด บริหารแค่จุดเดียว แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

ไม่คิดค่ารา ใช้ธรรมชาติช่วยเหลือ เน้นการมีส่วนร่วม เป้าหมายคือ สังคมพอเพียง รู้รักสามัคคี และที่สำคัญคือมุ่งประโยชน์ของคนส่วนใหญ่นี้คือหลักปรัชญาที่นำไปใช้ในระดับชุมชน

คุณเดือน พันธมนาวิน และดวงเดือน พันธมนาวิน(2550, หน้า 27)กล่าวว่า นักจิตพฤติกรรมศาสตร์ได้พบว่า การที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในหลักแผนงานในการเสริมสร้างและพัฒนาประชากรไทย ซึ่งทางวิชาการจะต้องดำเนินการในขั้นแรกนี้ 3 ประการคือ

1. การกำหนดและการสร้างดัชนีเครื่องชี้วัด ที่จะนำไปใช้ในการตรวจวัดบุคคลต่างๆ เพื่อการประเมิน การพัฒนา และการให้การส่งเสริมต่อไป
2. คือการกำหนดบทบาทของดัชนีประเภทต่างๆ โดยเฉพาะดัชนีแกนทางจิต ซึ่งมี 3 กลุ่ม คือกลุ่มความมีเหตุผล กลุ่มภูมิคุ้มกัน และกลุ่มคุณธรรมจริยธรรมด้านการรับรู้ คุณความดี โดยมี การสร้างเครื่องมือวัดดัชนีแกนทางจิต 3 กลุ่มนี้ในหลายด้าน อย่างมีมาตรฐานสูง
3. คือการทำวิจัย เพื่อพิสูจน์ดัชนีเหตุและดัชนีผล ของดัชนีแกนเหล่านี้โดยใช้ทฤษฎีต่างๆ และผลการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญอันเป็นหน้าที่ของเครือข่าย ด้านสถาบันการศึกษาและเยาวชน ในอันที่จะให้ความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป้าหมายหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงคือการสร้างเครือข่ายเรียนรู้ เพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาไป ประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของ เศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมเพื่อความอยู่ดีมีสุข การศึกษาและวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้าน การเผยแพร่ความรู้ และการนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาประเทศชาติสืบไป

2.1.5 วิธีเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้ใช้เป็น วิธีดำเนินชีวิตไปสู่ความสุขอย่างสมดุล แต่ความลึกซึ้งของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การเป็นวิถีการ ดำรงชีวิต ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งวิธีและวิถีในการดำรงชีวิต ในแง่ของวิธี จุดเน้นของ เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การมีภูมิคุ้มกัน เนื่องจากภูมิคุ้มกันที่ดีจะช่วยให้สามารถดำรงอยู่ได้ ทำให้ ไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง แต่การจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้นั้นต้องมาจากการพึ่งตนเองให้ ได้เป็นส่วนใหญ่ ถ้าสามารถพึ่งตนเองได้มากเท่าไรภูมิคุ้มกันก็จะมีสูงมากขึ้น แต่การที่จะ พึ่งตนเองได้นั้นจำเป็นต้องเป็นผู้มีความพอประมาณ คือทำทุกอย่างที่จะสามารถจัดการได้เอง ไม่ทำ เกินกำลังความสามารถ แต่ก็จะต้องไม่หย่อนยาน ขี้ดขาด หรือเฉื่อยเนือย เป็นเหตุให้ไม่สามารถที่จะ

ช่วยตัวเองได้ ดังนั้นความพอประมาณจึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะหนุนช่วยความสามารถในการพึ่งตนเองให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นและสัมฤทธิ์ผลได้จริง อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และเมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดีแล้วก็ไม่จำเป็นต้องไปเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น สามารถดำเนินการทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร มีความอดทน ตลอดจนมีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น นั่นก็คือ ความมีเหตุมีผลตามความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเข้าใจถึงความพอประมาณในเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะสามารถพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจพอเพียงจากระดับที่เป็นวิธีการมาสู่การเป็นวิถีชีวิต เพราะความพอประมาณนอกจากจะช่วยให้สามารถพึ่งตนเองได้จริงแล้ว ยังช่วยให้ชีวิตมีความสุขเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนความเป็นเหตุเป็นผลนั้นแท้จริงก็คือการมีทั้งสติและปัญญา นั่นก็คือมีความรู้จริง รอบคอบและระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย ความรู้จริงนั่นคือปัญญา ส่วนความรอบคอบและระมัดระวังนั่นก็คือสติ ดังนั้นการมีความรู้ซึ่งประกอบด้วย รู้จริงรอบคอบและระมัดระวัง คือการมีปัญญาที่ถูกกำกับด้วยสติ ภายใต้งู้นไขดังกล่าวกุณธรรมที่จะเกิด คือความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน และโอบอ้อมอารี หรือความมีเมตตา กรุณาและมุทิตา ส่วนอุเบกขานั้นคือสติที่กำกับปัญญาให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ หรือทำความเข้าใจทุกอย่างตามความเป็นจริง อันจะนำไปสู่ความมีเหตุผลซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่มีความสุขตามนัยของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเป้าหมายที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549)

อย่างไรก็ตาม ในการประยุกต์ใช้ปัจจัยทั้ง 3 คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัว นั้น จำเป็นต้องดำเนินควบคู่ไปกับ “ความรู้คู่คุณธรรม” ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการสัมฤทธิ์ผลใน ทางปฏิบัติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ขั้นตอนต่อไปสำหรับการส่งเสริมให้ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ และดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง ก็คือ การขยายผลของความเข้าใจนี้สู่สังคมโดยทั่วกัน เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าและความจำเป็นในการร่วมกันสร้างการพัฒนาที่สมดุล และมั่นคง ทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ ไปสู่วิถีชีวิตและเศรษฐกิจทางสายกลางในทุกระดับ ด้วยความ พอเพียง คือ การบริโภคและการผลิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณและเหตุผล ไม่ขัดสนแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ สมดุล คือการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีความสมดุลระหว่างโลกาภิวัตน์ (Globalization) กับอภีวัฒน์ท้องถิ่น(Localization) ยั่งยืน คือพอเพียงอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน คุณภาพคน ด้านพื้นฐานจิตใจ มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีไมตรี มีความเมตตาหวังดี ให้กันและกัน ด้านหลักการดำเนินชีวิต มีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญา คิดอย่างรอบคอบก่อนทำ ให้มีวินัยมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต มีสุขภาพดีและมีศักยภาพ มีทักษะและความรอบรู้ที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพและหารายได้อย่างมั่นคงและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง(อภิชัย พันธเสน, 2549, หน้า 58)

จिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช พิบูลสรารุช (2552) กล่าวว่า จุดเด่นของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการทำให้เกิดวิถีการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน 4 ประการคือ 1)การให้

ความสำคัญกับพัฒนาที่สมดุล 2) การให้ความสำคัญกับเป้าหมายของกิจกรรมที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม 3)การให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงโดยเริ่มจากการพัฒนาฐานรากของสังคม และที่สำคัญ 4) การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้มีคุณธรรมกำกับความรู้ในการดำเนินชีวิต จึงจะสามารถทำให้เกิดวิถีการพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้ เพราะคนที่มีคุณภาพจะสามารถใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้อง เป็นเหตุเป็นผล และใส่ใจเรียนรู้ คิดค้น ปรับปรุงวิธีการ แนวทางในการจัดการทรัพยากรต่างๆให้เหมาะสม สมดุล และป้องกันแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้เกิดผลดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวมในขณะเดียวกัน ซึ่งในที่สุดก็จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั่นเอง

สมพร เทพสิทธา (2346, หน้า 19)ได้สรุปว่าการมีกรรมวิธีหรือวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีข้อปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
2. ให้ยึดถือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณ และพอใจ
3. มีความเมตตาเอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและช่วยเหลือกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ไม่มุ่งร้ายทำลายกัน
4. ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต ใฝ่หาความรู้เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์
5. ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน ให้สามารถพออยู่พอกิน ไม่เดือดร้อน ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข วัตถุนิยม และบริโภคนิยม

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2550, หน้า 15) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับพื้นฐานสังคมไทย เพื่อการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล เจริญมั่นคง และมีความยั่งยืนในระยะยาว ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ มีความมั่นคงในการเจริญเติบโต ไม่ผันผวนไปตามปัจจัยเสี่ยง โดยพิจารณาในหลายมิติเป็นองค์รวมมิใช่เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ มีลักษณะเป็นองค์รวมที่มีความครอบคลุม ทั้งมิติจิตใจซึ่งกำหนดพฤติกรรม มิติสถาบันทางเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และกฎระเบียบ ที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมของความพอเพียง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเกิดได้ในหลายระดับ หลายมิติ และหลายรูปแบบไม่มีสูตรสำเร็จ แม้ว่าจะเป็นกรอบแนวคิดเดียวกัน แต่แต่ละคนจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมในแต่ละกรณี ให้สอดคล้องกับเงื่อนไข และสถานะที่เผชิญอยู่ การยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้ “ถูกคิด” ว่า การตัดสินใจ การดำเนินชีวิต หรือการดำเนินกิจการต่างๆ มีความเหมาะสมหรือไม่ จะมีความสมดุล ยั่งยืนหรือไม่มีความเสี่ยงและการเตรียมรับความเสี่ยงอย่างไร

ดังนั้นการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่วิถีการดำรงชีวิต มิติด้านจิตใจนับเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดแรงผลักดันไปสู่การปฏิบัติ ซึ่ง เสรี พงศ์พิศ (2550, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่า

เศรษฐกิจพอเพียงไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงเพราะมีคนสั่งให้ทำ มีคนให้เงินมาให้ทำ แต่ทำเพราะใจบอกให้ทำจึงเกิดได้ เศรษฐกิจพอเพียงจึงเกิดได้ “ถ้าใจปรารถนา” และเศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ด้วย “ปัญญา” เท่านั้น ปัญญาเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ “ครบวงจร” มีข้อมูลเชื่อมโยงข้อมูลเป็นความรู้ นำความรู้สู่การปฏิบัติ ได้ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เป็นปัญญานำพาชีวิตไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา อันเป็นความสงบ ความสุข ความสมดุล หรือความเป็นธรรมชาติของชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ต้องอาศัยความรู้ วิชาการ การวางแผนเป็นขั้นเป็นตอน และมีหลักการที่ดี

ประคินันท์ อุปรมัย (2551, หน้า 34) กล่าวว่า คุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อวิถีชีวิตปัจจุบันของคนไทยนั้นแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ คุณค่าระดับบุคคล คุณค่าระดับครอบครัว และคุณค่าระดับสังคม ซึ่งคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล หมายถึงการที่บุคคลสามารถน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการใช้จ่ายให้พอเพียงหรือพอประมาณ การทำงานอย่างพอเพียงหรือพอประมาณ และการใช้ชีวิตที่มีความสุขแบบพอเพียงหรือพอประมาณ

คุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว หมายถึง การที่ทุกคนในครอบครัวต่างก็เห็นความสำคัญของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ร่วมกัน ด้วยการรู้จักแบ่งปันสิ่งที่สามารถร่วมกันใช้ในครอบครัวได้ การร่วมกันคิด ร่วมกันพิจารณาว่ามีสิ่งใดในครอบครัวที่จะสามารถทำร่วมกัน หรือใช้ร่วมกันได้อย่างพอประมาณ อย่างมีเหตุผล และอย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดี จะทำให้ชีวิตครอบครัวอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุขและมีความยั่งยืน

ส่วนคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับสังคมนั้น หมายถึง การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของสมาชิกในสังคม ทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ ซึ่งส่วนสำคัญที่สุดของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสังคมหรือประเทศให้เกิดคุณค่าสูงสุดนั้น ก่อนอื่นสมาชิกของสังคมหรือประชากรของประเทศ จะต้องเห็นคุณค่าของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ต้องมีความรัก ความเอื้ออาทรต่อกัน และมีความสามัคคีปรองดองกัน เป็นเบื้องต้นด้วย

อย่างไรก็ตาม การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในวิถีชีวิตอย่างมีคุณค่าให้เกิดความสุขและเกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างแท้จริงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความมุ่งมั่นของผู้ที่จะนำไปปฏิบัติ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2518 ว่า “...ความสุขความเจริญที่แท้จริงอันควรหวังนั้น เกิดขึ้นได้จากการกระทำและความประพฤติที่เป็นธรรม มีลักษณะสร้างสรรค์ คือ อำนวยผลที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัว แก่ผู้อื่น ตลอดจนถึงประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย...” (คำพ่อสอนประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง, 2552, หน้า 236)

2.1.6 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการศึกษา

2.1.6.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิรูปการศึกษาสู่แนวพุทธ

ความจำเป็นในการบูรณาการหลักศาสนาและศีลธรรมมาประยุกต์ใช้ใน รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นในเงื่อนไขของการใช้ความรู้คู่คุณธรรมเป็นหลักในการปลูกจิตสำนึก การใช้สติพิจารณาอย่างรอบคอบในการตัดสินใจประพฤติปฏิบัติบนพื้นฐานของความพอเพียง รู้จักประมาณตน อย่างมีเหตุผลและ รู้จักปรับปรุงตนให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันตนเองอย่างรู้เท่าทัน เพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขดุจเดือน พันธุมานวิน และดวงเดือน พันธุมานวิน (2550, หน้า 30) กล่าวว่า การชักจูงให้บุคคลเกิดการยอมรับปรัชญานี้ จะเป็นไปได้โดยการเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจแก่บุคคล การพัฒนาจิตใจเพื่อให้เกิดผลที่พฤติกรรม การใช้หลักศาสนาและศีลธรรมอบรมสั่งสอนจึงเป็นการกล่อมเกล้าและปลูกฝังความดีงามเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเตือนใจให้เยาวชนมีสำนึกที่ดีได้ เพราะการที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ จะต้องมาจากพื้นฐานของจิตใจและความมีจิตสำนึกที่ดีเป็นเบื้องต้น ความเลื่อมใสและศรัทธาจึงจะบังเกิดขึ้นมาได้ การพัฒนาจึงจะสามารถบรรลุผลตามเป้าหมาย ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงกำหนดให้มีการบูรณาการกับการสอนศาสนาและศีลธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระหลวงพ่อดุริธ ชาติโร แห่งวัดป่าบ้านเหล่ากกหุ้ง อำเภอเมืองจัตุมิ จังหวัดขอนแก่น ท่านได้แสดงพระธรรมเทศนาเกี่ยวกับพุทธศาสนากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ในหลากหลายโอกาส ซึ่งคณะศิษยานุศิษย์ได้รวบรวมพระธรรมเทศนาชุดนี้ตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ “ศีล สมาธิ ปัญญากับความพอเพียง” แจกเป็นธรรมทาน จำนวน 3,000 เล่ม ท่านกล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้ว่า... “เคยรับปากรับคำ ลูกศิษย์ ลูกหา ไว้มานานแล้ว ตั้งแต่ปี 48-49 นั้น...ว่าจะเขียนเรื่องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่ามันเชื่อมโยง เกี่ยวเนื่องกับหลักธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง มากหรือน้อย แต่ก็ไม่ได้ลงมือเสียที...เศรษฐกิจพอเพียงนั้นกำลังตามหลังธรรม ธรรมไม่เคยตามหลังเศรษฐกิจพอเพียง...แม้แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงนำเอาสาระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มีวิริยะ มีสติปัญญา มีขันติ เข้าไปเป็นตัวประกอบร่วม เพื่อให้คำว่าพอเพียงนี้สำเร็จประโยชน์... “ความพอเพียง” - “ความสันโดษ” คือความยินดีในสิ่งที่ตนมีอยู่... “พอเพียง” กับ “สันโดษ” แม้เขียนอ่านต่างกัน แต่มีสื่อความหมายอย่างเดียวกัน...วิชาที่ว่าด้วยการสอนให้คนมีคุณธรรม ปลูกพื้นฐาน ก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้คนๆนั้น มีคุณธรรม มีคุณค่า มีจรรยาบรรณ... ปฏิบัติในศีล สมาธิ ปัญญา บาทสุดท้ายไม่ต้องไปถามถึงผล

โลกนี้จะพอเพียง...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นธรรมอนุเคราะห์ห่อภีบาลโลก เพื่อให้โลกอยู่เย็นเป็นสุข...”
(พระหลวงพ่อดุริธ ชาคโร, 2552)

ศุมน อมรวิวัฒน์ (2542) ได้ชี้แนะแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ มีหลักไตรสิกขาเป็นแกนหลัก คือ การฝึกฝนตนเองเรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา โดยฝึกฝนตนเองเรื่องศีลเพื่อที่จะให้อยู่ได้ในสังคม ฝึกฝนสมาธิเพื่อที่จะควบคุมอารมณ์และภาวะของจิต ฝึกฝนปัญญา คือ ความรู้คิด ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดการพัฒนาปัญญาหรือการทำ ให้เกิดปัญญา ต้องพัฒนาโดยการแสวงหาความรู้ซึ่งเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่เรียกว่า สุตมยปัญญา การฝึกฝนค้นคิดคือ จินตามยปัญญา และเน้นการฝึกฝนตนเองคือ ภวานมยปัญญา กระบวนการพัฒนาปัญญาตามแนวทางของพุทธศาสนานั้น มีคุณลักษณะ เป็นกระบวนการพัฒนาปัญญา มีความครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งเหตุปัจจัย องค์ประกอบ ขบวนการและผลที่ประจักษ์ มีลักษณะบูรณาการสอดคล้องกลมกลืนได้สัดส่วนสมดุล นำ ไปใช้ได้จริงในชีวิตมีลักษณะเป็นการพัฒนาที่ก้าวเวียน (Spiral Growth) คือ เริ่มจากจุดใดก็ได้ ทบทวนย้อนกลับ มีลักษณะที่หยั่งรากลึกลงไปมิใช่พุ่งขึ้นอย่างเดียว เน้นการสร้างแรงจูงใจ สิ่งเร้า(ศรัทธา) และการฝึกฝนตนเอง กระบวนการทางพุทธศาสนาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะฉะนั้นในการปฏิรูปการศึกษาจะต้องทำให้นักเรียนที่จบไปแล้ว สามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิตว่าทำให้มีความสุขในชีวิตของตัวเองและสังคมเป็นอย่างไร

จากรายงานผลจากการสัมมนาทางวิชาการเรื่องปฏิรูปการศึกษา : ก้าวหน้าสู่ปีที่ 3 “ ศาสนากับการปฏิรูปการเรียนรู้ ” เมื่อ วันอาทิตย์ที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ณ ห้องประชุม Plenary Hall 2 ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับพุทธธรรมมีความสัมพันธ์กับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ซึ่งสรุปได้ว่าการศึกษาในปัจจุบันยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร แต่เดิมแหล่งที่มาของการศึกษาคือวัด พระเป็นครูสอน ให้การศึกษาในด้านต่างๆ วัดจึงเป็นแหล่งพัฒนาการศึกษาของคนไทยมาตั้งแต่อดีตกาล และสังคมไทย เป็นสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องนำ พระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยนำการเรียนการสอนพระพุทธศาสนามาประยุกต์ให้สัมพันธ์กลมกลืนไปกับวิชาต่างๆ การศึกษาทำให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตอย่างถูกต้องจึงต้องไม่แยกการศึกษาออกจากชีวิต เพราะหากการศึกษาไม่ทำ ให้เข้าใจเรื่องของชีวิต การศึกษานั้นจะไม่เป็นประโยชน์ อาจมีความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด ดังนั้น การศึกษากับการดำเนินชีวิตจึงควบคู่ไปด้วยกัน และชีวิตต้องเป็นชีวิตแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยพุทธธรรมนำชีวิต ซึ่งคำว่า “สิกขา” ในทางพระพุทธศาสนาคือ การศึกษา ซึ่งคือการหันมามองตัวเอง มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่ใหญ่ที่สุดอยู่ในชีวิตของเรา จะต้องมองทั้งด้านในและด้านนอกเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ กล่าวคือ การศึกษาทางโลกมองนอก

การศึกษาทางธรรมมองใน การจะนำ ชีวิตให้รอดต้องรอดที่ใจ ดังนั้น การศึกษากับพุทธธรรมจึงเป็นเรื่องเดียวกัน

นอกจากนี้ จากรายงานการสัมมนาในหัวข้อ “พุทธธรรมนำการศึกษาได้อย่างไร” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ยังกล่าวว่า การนำ พุทธธรรมมานำการศึกษาปฏิบัติการ การศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ควรใช้หลักไตรสิกขา และ อริยมรรคมีองค์แปด โดยคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ วิถีชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ในด้านต่างๆ เป็นสำคัญ ซึ่งการที่จะใช้พุทธธรรมนำ การศึกษาอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ จะต้องศึกษาทำความเข้าใจพุทธธรรมอย่างถ่องแท้ ศึกษาอย่างลึกซึ้งต่อเนื่อง และ ศึกษาหลักพุทธธรรมตามความเหมาะสมแห่งวัยและผู้เรียน โดยใช้ปรากฏการณ์ชีวิตและสังคม มาเป็นตัวอย่าง การปฏิรูปการศึกษาทุกด้านควรดำเนินการโดยใช้หลักแห่ง อริยสัจสี่ และ ปฏิจจนูปบาท เพื่อจะได้รู้ปัญหาต่างๆทางการศึกษาชัดเจนถูกต้องตามความเป็นจริง การศึกษาที่มุ่งพัฒนามนุษย์รอบด้านหรือองค์รวม จะต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งตามลำดับว่าชีวิตคืออะไรเกิดมาทำไม เกิดขึ้นได้อย่างไร ชีวิตที่สมบูรณ์เป็นอย่างไร จะมีได้โดยวิธีใดมีความสัมพันธ์กับชีวิตอื่นๆ และธรรมชาติรอบๆ ตัวได้อย่างไร ตามหลักการปรัชญาการศึกษาเชิงพุทธ เมื่อความรู้พัฒนาถึงขีดสุด คุณธรรมก็พัฒนาถึงขีดสุด ต้องนำ เอาพระพุทธศาสนาเป็นหลักการใหญ่ในการศึกษาชาติ เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้ได้ทั้งความรู้ ทั้งคุณธรรมไม่ใช่เพียงแค่นำ มาบูรณาการ พระพุทธศาสนาจะต้องเป็นหลักการที่สำคัญที่สุด

จากเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าว การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้นำหลักพุทธศาสนาเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศตามที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) การปฏิรูปการศึกษานาวพุทธในยุคปัจจุบัน ได้นำหลักศาสนาเข้ากับการ เรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ การน้อมนำพระราชดำริทุกเรื่องของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ใน โรงเรียน ซึ่งจากข่าวการศึกษาในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (2550) วันที่ 29 มีนาคม 2550 รายงาน ว่า วรากรณ์ สามโกเศศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวว่ากระทรวงศึกษาธิการ พร้อมสำหรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งที่ผ่านมามีกลุ่มที่ศึกษา เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาโดยตลอด แต่อยู่ในรูปแบบของการแพร่กระจายสอดแทรกในกลุ่มสาระ การเรียนวิชาต่างๆ โดยในปี พ.ศ.2550 จะนำองค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่สถานศึกษา จำนวน 80 แห่ง ซึ่งการนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ความมีเหตุผล ไปสร้างกิจกรรมให้นักเรียน ได้เรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการออม หรือการพึ่งตนเอง ถือเป็นภูมิคุ้มกันอย่างหนึ่ง สำหรับเป้าหมายหลัง ปี พ.ศ.2550 แบ่งการทำงานเป็น 2 ระยะ คือ การพัฒนาเครือข่ายเชื่อมต่อจากสถานศึกษา 80 โรง

กระจายให้ครบทุกจังหวัดจำนวน 800 แห่ง และการขยายเครือข่ายโรงเรียนทั้งหมดให้ครบทั้งประเทศ ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้คนที่ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง จะมีประมาณ 14 ล้านคน ส่วนในระดับย่อยนั้น จะแบ่งการเรียนการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผนวกกับวิชาเรียนในระดับ ป.1 – ป.3 จะให้นักเรียนได้เข้าใจความพอเพียงในระดับบุคคล ระดับ ป.4 – ป.6 ให้นักเรียนได้รู้จักความพอเพียงระดับโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง ระดับ ม.1 – ม.3 ต้องรู้จักความพอเพียงระดับชุมชน และ ม.4 – ม.6 จะต้องรู้จักความพอเพียงในระดับสังคมไปจนถึงระดับประเทศ ซึ่งปี พ.ศ. 2550 ได้มีการประเมินคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างสถานศึกษาพอเพียงไปแล้ว มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินทั้งสิ้น 135 โรงเรียน และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 นี้มีโรงเรียนที่เสนอชื่อเพื่อขอรับการประเมินอีกถึง 1,606 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

เกี่ยวกับการนำหลักพอเพียงไปปรับใช้ในโรงเรียน ผู้บริหาร ครู สามารถนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้ (ปริญญช พินุดสราวุธ , 2550)

1. ด้านการบริหารจัดการ งานบุคคล งานวิชาการ งบประมาณและ ด้านงานบริหารทั่วไป การนำหลัก ธรรมชาติ มาใช้ เน้นการมีส่วนร่วม การช่วยเหลือเกื้อกูลรู้จักสามัคคี สร้างความเข้มแข็ง อยู่บนฐานของความมีเหตุมีผลพอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพ และความไม่ประมาท

2. ด้านการจัดหลักสูตร โดยการสอนวิชาที่ว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐาน ศ 3.1 ในสาระสังคมศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นวิถีชีวิตจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดรายวิชา

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการมีวินัยในการใช้จ่าย การประหยัด การออม การพึ่งตนเอง โดยการผลิตหรือสร้างรายได้ การรู้จักช่วยเหลือสังคมหรือชุมชน การสร้างสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา ตลอดจนการสร้าง ความสมานฉันท์

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน จัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ ที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระต่างๆ

ความสำคัญของการศึกษาเชิงพุทธกับการสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริงที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ ซึ่งหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นก็มาจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนเรื่องคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การดำเนินชีวิตมีความสุขอย่างพอเพียงและบรรลุผลตาม

เป้าหมายได้นั้น การจัดการศึกษาย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การสอนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าไม่สามารถปลูกจิตสำนึกให้มีความตระหนักและศรัทธาในเรื่องของคุณธรรม ก็ถือว่าล้มเหลวตั้งแต่ต้น เพราะการสอนเพื่อให้บุคคลยึดถือและปฏิบัติตามคำสอนใดด้วยความสมัครใจและเต็มใจเท่านั้นจึงจะบังเกิดผลที่น่าภาคภูมิใจที่มีความมั่นคงถาวรและยั่งยืนกว่า ซึ่งผลจากการศึกษาและวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ย่อมชี้ให้เห็นความบกพร่องของการจัดการเรียนการสอนที่มองไม่เห็นคุณค่าของการสอนศีลธรรมให้เชื่อมโยงกับการศึกษา ทำให้เยาวชนยิ่งห่างไกลจากหลักธรรมคำสอนของศาสนามากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าในสังคมไทยปัจจุบันความผูกพันระหว่างเด็กกับวัดมีน้อยมาก ความห่างเหินจากวัดส่งผลให้คนขาดศีลธรรมมากขึ้น และถ้าสถาบันการศึกษาซึ่งมีหน้าที่จัดกลายเยาวชนไม่มีส่วนผลักดัน โดยจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับหลักธรรมคำสอนของศาสนาแล้ว อนาคตของชาติก็ไมอาจทำนายได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมจะยังคงมีหลงเหลืออยู่ในจิตใจของคนไทยอีกสักเท่าใด ซึ่งนับวันก็จะยิ่งลดน้อยถอยลงจนแทบจะหาได้ไม่มากนักในสังคมไทยปัจจุบัน ผลสำเร็จที่สังเกตได้ชัดเจนก็คือโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็น “สถานศึกษาพอเพียง” ส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับหลักศาสนาและโรงเรียนวิถีพุทธ แทบทั้งสิ้น(กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) และเพื่อให้การจัดกิจกรรมตาม รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามความมุ่งหมาย จึงได้บูรณาการการสอนให้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างให้เยาวชนมีคุณธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2.1.6.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝัง

กระทรวงศึกษาธิการ(2550)ได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุขโดย 8 คุณธรรมพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย

1. ขยัน คือ ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในเรื่องที่ถูกที่ควร สู้งานมีความพยายาม ไม่ทอดทิ้งถ้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปลอดจากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

4. มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์การ และประเทศ โดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มที่ และตั้งใจยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

5. สุขภาพ คือ ผู้ที่มีความอ่อนนุ่มถ่อมตนตามสถานภาพ และกาลเทศะ มี สัมมาการวะ เรียบร้อยไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้มีมารยาทดีงาม วางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม มีความผ่องใสเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จ ลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิดและความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย และสติปัญญาลงมือปฏิบัติ การเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

คุณธรรมพื้นฐานทั้ง 8 ประการ ที่กล่าวมา นับว่าเป็นคุณธรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะคุณธรรมในด้านความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เศรษฐกิจพอเพียงเน้นย้ำ ส่วนคุณธรรมด้านอื่นๆแม้จะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงแต่ก็มีส่วนสนับสนุนในทางอ้อม โดยเฉพาะ ความมีวินัย ที่จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในกฎระเบียบแบบแผนทั้งต่อตนเองและสังคม การปฏิบัติตนที่เหมาะสมย่อมส่งผลไปถึงความสุภาพอ่อนนุ่ม วางตัวได้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย การรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและรู้จักปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมให้เกิดสันติสุขและความสามัคคีปรองดองกัน เป็นต้น ซึ่งจากคอลัมน์บทความชุด “คุณธรรมนำความรู้” ในเว็บไซต์การส่งเสริมเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ ของ สคปศ.(สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550) รายงานว่า ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวในการมอบนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการว่า ปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในขั้นวิกฤต จึงต้องปฏิรูปการปกครองกันใหม่ โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่ายังด้อยอยู่ ดังนั้น รัฐบาลจึงกำหนดเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องหลักในการให้การศึกษาแก่เยาวชน เพราะหากไม่เร่งทำอะไรให้ดีขึ้น อาจถึงขั้นทำให้สังคมล่มสลาย และจากข่าวการศึกษา ในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์(2550) วันที่ 24 มีนาคม 2550 ในหัวข้อ “ศธ.เดินหน้าหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา อีก 3,600 แห่งทั่วประเทศ” ดร.จรวพร ธรณินทร์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า ศธ.กำลังปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรม นำความรู้ ดำเนินการส่งเสริมโดยใช้หลัก 4 ด้าน คือ การสร้างความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย และเสริมสร้างตระหนักในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต โดยจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และได้นำร่องในสถานศึกษา จำนวน 80 แห่งไปแล้ว และในปีงบประมาณ 2550 จะนำขยายผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 3,000 แห่ง โรงเรียนเอกชน 200 แห่ง และอาชีวศึกษา 404 แห่ง ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มหาวิทยาลัยได้เปิดเป็นหน่วยกิตให้เลือกเสรี ทั้งนี้ บางมหาวิทยาลัยได้เปิดเป็นหลักสูตรสำหรับระดับปริญญาโทด้วย

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญ และจัดให้มีการสอนให้เชื่อมโยงกับ คุณธรรมพื้นฐานทั้ง 8 ประการ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาของชาติต่อไป

2.1.7 การสอนบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.7.1 ความหมาย

การสอนแบบบูรณาการ(Integrated Instruction) หมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) คือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไปเช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการเราเรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ(Integrated Instruction) คือเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู (อรทัย มูลคำ และคณะ, 2542) การบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิด ที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงแนวนอนระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่างๆที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะในยุคที่มีความรู้ ข้อมูลข่าวสารมาก จึงเกิดเป็นหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curricula) ซึ่งพยายามสร้าง หัวเรื่อง (Themes) ในโปรแกรมวิชาโดยนำความคิดหลักในวิชามาสัมพันธ์กัน และสัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย (ชนาธิป พรกุล , 2543) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยง ความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหลากหลายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งที่ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

2.1.7.2 ความจำเป็นและความสำคัญของการบูรณาการ

จากปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทั้งในประเทศไทย และในประเทศตะวันตกที่เผชิญอยู่คือการจัดการเรียนรู้แบบแยกส่วน (Fragmentation) ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในระบบโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ด้วยการแยกสอนเป็นวิชาๆ โดยไม่แสดงความสัมพันธ์ส่งผลให้นักเรียนต้องจดจำเนื้อหา หรือเรียนรู้ทักษะต่างๆซึ่งแยกออกจากกันและกันอย่างมากมาย ผู้เรียนจึงมักจะไม่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ในระหว่างวิชาต่างๆได้ การเรียนรู้แบบบูรณาการหรือแบบองค์รวมจะช่วยให้มีการถ่ายโยงความรู้และทักษะระหว่างวิชาต่างๆได้ อีกทั้งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติเนื่องจากในวิถีชีวิตของคนเรา การแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ จะมีลักษณะการเชื่อมโยงเป็นองค์รวมมากกว่าการมองปัญหาเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง และจะใช้สิ่งที่สั่งสมเป็นภูมิปัญญาและความรู้ที่มีมาทั้งหมดเป็นเครื่องตัดสินใจ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหรือแบบองค์รวมจึงสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบบูรณาการไว้ในมาตรา 23 ว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 , หน้า 11) ซึ่งความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พอสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเรื่อง หัวข้อ สารการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้และความสัมพันธ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆกับชีวิตจริง
2. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ซึ่งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เรียนจากสาระการเรียนรู้หนึ่ง จะช่วยเสริมการเรียนรู้อีกกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่ง

3. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากสิ่งที่เรียนไปสู่ชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนได้ ทำให้เห็นความสำคัญของความรู้ที่เรียนในโรงเรียน

4. ช่วยตอบสนองความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ ตามแนวคิดของพหุปัญญา

5. ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดเชื่อมโยง ใช้ข้อมูลข่าวสารในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการเรียนเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในหลักสูตร ซึ่งจะมีข้อมูลเพิ่มขึ้นทุกวันตามความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 2)

2.1.7.3 แนวทางในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

ในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดไว้ชัดเจนสามารถเข้าสู่การเรียนรู้ได้ทุกสาระและได้ทุกมาตรฐาน ทั้งทางตรง และทางอ้อม ทางตรง คือ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนทางอ้อมสามารถบูรณาการทั้งแบบสหวิทยาการ หรือบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา การงานและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ ซึ่งแนวทางในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 วิเคราะห์สาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 มาตรฐาน/มาตรฐานการเรียนรู้ ส.3.1 ซึ่งกำหนดให้ “เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ”

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาร/มาตรฐาน/มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ในกลุ่มสาระที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. จัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิดและหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบ สหวิทยาการ หรือบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ

4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม และปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานของการใช้ คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติ ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

2.1.7.4 ขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และการเขียน แผนการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียน สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น ตามบริบทของโรงเรียน แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ 1) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 2)สาระการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอน ดังนี้

1. เริ่มจากการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษา และเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ และกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ในแต่ละสถานศึกษา

2. วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน

5. กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผล

2.1.7.5 แนวการประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้คิดและปฏิบัติจริงตามความสนใจ ความถนัดของตนเอง ทั้งเรียนรู้ แบบเรียนคนเดียวและเรียนเป็นกลุ่มจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทั้งของตนเองและเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นให้ กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผลตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ 1) นักเรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน 2) นักเรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้ความคิด ในชีวิตประจำวัน 3) นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง 4) นักเรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง (กระทรวงศึกษาธิการ,2550) นั่นคือจะต้องนำลักษณะที่สำคัญ ของการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) มาใช้ให้เหมาะสม มีการประเมินความสามารถในด้านต่างๆทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและกระบวนการ ได้แก่

กระบวนการคิด กระบวนการวางแผน กระบวนการทำงาน กระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการประเมิน คุณธรรมจริยธรรม ความตั้งใจ ความใส่ใจ และ คุณภาพของผลงานรวมทั้ง การประเมินผลการปฏิบัติ (Performance Assessment) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) การประเมินผลจึงจำเป็นต้องใช้ วิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลาย และประเมินอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาตามกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ใช้วิธีการสังเกต ใช้แบบตรวจสอบรายการ ใช้แบบประมาณค่า การบันทึกการปฏิบัติงาน การประเมินคุณภาพชิ้นงาน และการประเมินด้านความรู้ควบคู่กันไปด้วย มีการประเมินร่วมกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินจะเป็นส่วนหนึ่งของการนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป การประเมินผลเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถดำเนินการได้ทั้ง การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเสริมหลักสูตรพอเพียง จรรยาพร ธรณินทร์ (2550) สรุปว่าวิธีการให้เกิดเสริมหลักสูตรพอเพียงในสถานศึกษา คือ

1. วางระบบบริหารจัดการของโรงเรียนให้ เป็นไปตามหลักเสริมหลักสูตรพอเพียง
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเสริมหลักสูตรพอเพียงบูรณาการเพื่อสร้างค่านิยม
3. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแนวทางเสริมหลักสูตรพอเพียง

ปริญานุษ พิบูลสุรารุช (2549) กล่าวถึงการนำ ปรัชญาของเสริมหลักสูตรพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ว่า เป้าหมายของการพัฒนาตามหลักสูตรพอเพียง คือการพัฒนาคนให้พออยู่พอกินไปสู่ ความอยู่ดีมีสุข คือ

1. พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ / มีทางเลือกสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ
2. อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อย่างสันติสุขไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา จิตสาธารณะ
3. อยู่ร่วมกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างยั่งยืน ไม่ทำลายเห็นคุณค่าอนุรักษ์
4. อยู่อย่างมีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ค่านิยม เอกลัทธิ / อัตลัทธิ

เป้าหมายดังกล่าวจึงสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาได้ตามบริบทที่เหมาะสม

อภิชัย พันธเสน (2550) กล่าวว่า การบูรณาการเสริมหลักสูตรพอเพียงในสถานศึกษา จะบังเกิดผลดี และมีประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ จึงควรต้องบูรณาการทั้งด้านการบริหารจัดการ การบูรณาการหลักสูตร และการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม หรือ

โครงการอื่นๆ อย่างสัมพันธ์กัน การบูรณาการแบบองค์รวมที่ประสานสอดคล้องกันทั้งระบบจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่เชื่อมโยงและผูกพัน นำไปสู่การมีวิถีชีวิตที่พอเพียงทั้งในสถานศึกษา และในการดำเนินชีวิตจริงอย่างมีคุณภาพต่อไป จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาทำให้รู้ว่า จริงๆ แล้วสังคมไทยยังขาดความกระฉับกระเฉงในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง และหากจะต้องนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จะต้องเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเป็นการประยุกต์ใช้อย่างบูรณาการ สำหรับการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิตนั้น ผู้ที่จะปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ต้องทำอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เป็นไปตามกระแส ซึ่งหลักสูตรเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง นั้นต่างจากเศรษฐกิจกระแสหลัก 3 ประเด็นคือ 1) เศรษฐกิจพอเพียง เน้นที่ความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน 2) เศรษฐกิจพอเพียง เน้นการช่วยเหลือเกื้อกูลมากกว่าการหาผลประโยชน์และการสะสม 3) เศรษฐกิจพอเพียงเน้นปัญญาเป็นวิธีการผลิตแทนการเน้นทุนในฐานะปัจจัยการผลิตที่สำคัญแต่เพียงประการเดียว หากเข้าใจความแตกต่าง 3 ประเด็นนี้ชัดเจนก็จะเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดีและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

การนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักสำคัญในการกำหนดเป็น รูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน จึงมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในยุคปัจจุบันที่พฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชนกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต เป็นการแก้ไขปัญหาด้านหนึ่งของเยาวชนที่อาจส่งผลกระทบไปถึงส่วนอื่นๆ ทั้งในระดับ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้

2.2 ทฤษฎีทางสังคมและทฤษฎีการเรียนรู้

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากมายเริ่มตั้งแต่การกำเนิดพฤติกรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรม การขัดเกลาพฤติกรรมตามบทบาทของสถาบันทางสังคม อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งในด้านบวกและด้านลบ ความจำเป็นในการที่จะต้องหาวิธีปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เมื่อปรากฏพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม หรือพฤติกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อตนเอง ผู้อื่น ครอบครัว ชุมชน หรืออาจถึงขั้นเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมและประเทศชาติ การที่จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจในแง่จิตวิทยาอย่างถ่องแท้ให้ได้เสียก่อน การแก้ไขปัญหาก็จะสามารถเข้าถึงอย่างถูกต้องและเหมาะสม และเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเกิดพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชนในทุกด้าน และองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และส่วนหลังเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพจะได้รับความละเอียดลึกซึ้งของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสัมผัสจากสภาพจริงด้วยตนเอง ทั้งการศึกษากาสนาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาโดยตรง การวิจัยเชิงปริมาณจะได้รับความชัดเจนของข้อมูลที่เป็นตัวเลขและสถิติที่สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน การนำข้อมูลจากการวิจัยทั้งสองแบบมาสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกันจะทำให้งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ และเพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นหลักในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีสังคมวิทยา ทฤษฎีจิตวิทยาพฤติกรรม และทฤษฎีการเรียนรู้ ได้แก่

2.2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory) เพื่อศึกษาโครงสร้างทางสังคม และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

2.2.2 ทฤษฎีการจูงใจ ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านต่างๆ

2.2.3 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) เพื่อศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลในสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นที่แวดล้อม

2.2.4 ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการนำไปสร้าง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.5 ทฤษฎีปัจจัยนำเข้า-นำออก (Input-Output Theory) เพื่อใช้ในกระบวนการจัดเกล้าและพัฒนาพฤติกรรมตาม รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์/ผลผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยนำออก (Output) โดยอาศัยข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนางาน

รายละเอียดในสาระและความสำคัญของแต่ละทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมี ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory)

หัวใจของทฤษฎีนี้มีสมมุติฐานที่ว่า สังคมเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง สิ่งมีชีวิตนี้จะมีส่วนประกอบหลายอย่าง แต่ละอย่างมีหน้าที่เฉพาะจะต้องปฏิบัติเพื่อการคงอยู่ของส่วนรวมคือตัวสิ่งมีชีวิตนั้น สังคมมนุษย์ก็เป็นอย่างนั้นทุกส่วนของสังคมมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติ ส่วนต่างๆเหล่านั้น

ของสังคมรวมกันเข้าก็เป็นโครงสร้างของสังคม โครงสร้างของสังคมอาจจัดเป็นระบบได้หลายระบบ แต่ละระบบก็จะมีหน้าที่ต่างๆ กัน ระบบต่างๆ ของสังคมจะปฏิบัติหน้าที่อย่างสอดคล้องกันทำให้เกิดดุลยภาพ (Equilibrium) หรือสังคมเกิดความมั่นคงอยู่ได้ แต่สังคมก็ไม่ได้อยู่นิ่งหรือคงอยู่กับที่ เติบโตเจริญก้าวหน้าหรือยุบหดเสื่อมโทรมลงได้ทั้งที่ยังมีดุลยภาพอยู่ ดุลยภาพอย่างนี้เรียกว่า ดุลยภาพเคลื่อนที่ (Moving Equilibrium) ความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่และโครงสร้างนี้เอง ถ้าโครงสร้างเพิ่มส่วนประกอบมากขึ้น ส่วนประกอบเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่แตกต่างหรือเฉพาะเรื่อง เฉพาะด้านไม่เหมือนกับส่วนที่แยกออกมา ก็เรียกว่าสังคมมีความเจริญเติบโต ถ้าส่วนต่างๆ ของโครงสร้างหดยาไปโดยไม่ปฏิบัติหน้าที่อันจำเป็นสังคมนั้นก็เสื่อมลง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550) ซึ่งสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อหน้าที่หลักของสังคมตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มี 4 อย่าง คือ 1) การปรับตัว (Adaptation) 2) การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) 3) การบูรณาการ (Integration) และ 4) การธำรงไว้ซึ่งแบบแผน (Pattern Maintenance) ซึ่งสังคมต้องมีการปรับตัว มีเป้าหมายร่วมกัน มีระบบการเรียนรู้ มีมาตรการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ (มงคล นาฏสูตร, 2548) ระบบย่อยเหล่านี้จะเชื่อมโยงระหว่างกันด้วยการไหลเวียนของปัจจัยนำเข้า (Inputs) และปัจจัยนำออก (Outputs) ซึ่งรวมเรียกว่าสื่อของการแลกเปลี่ยน (Media of Exchange) ซึ่งสภาพสมดุลของระบบสังคมจะขึ้นอยู่กับดุลยภาพอันซับซ้อนระหว่างระบบย่อยต่างๆ เหล่านี้ (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2552) ระบบสังคมจึงเป็นส่วนประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทั้งความเจริญและความเสื่อมของสังคมได้ตามโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างสังคม (Social structure) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งมีแบบแผนในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน ประกอบด้วยหน่วยต่างๆ (Units) ของกลุ่มหรือสังคมที่มีความเกี่ยวพันกันกับส่วนอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1. สถานภาพ (Status) หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมของคนในกลุ่มหรือสังคม เช่น ผู้ชาย นักกฎหมาย หรือพ่อ เป็นต้น สถานภาพแบ่งได้ 2 แบบ คือ 1) สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด (Ascribed status) เป็นสถานภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ วงศ์ตระกูล ลำดับที่ของการเป็นบุตร 2) สถานภาพโดยความสามารถ (Achieved status) เป็นสถานภาพที่ได้มาโดยการกระทำ ได้แก่ สถานภาพที่ได้มาภายหลัง กำเนิด หรือได้มาเพิ่มเติมจากสถานภาพเดิม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง ตามเงื่อนไขในระบบเครือญาติ และความสามารถเฉพาะตัว เช่น สถานภาพที่ได้จากการศึกษา เช่น ครู แพทย์ สถานภาพที่ได้จากการสมรส เช่น สามี ภรรยา บิดา มารดา สถานภาพที่ได้จากรายได้ เช่น เศรษฐี คหบดี โลกปัจจุบันมีลักษณะเป็นสังคมเปิด บุคคลสามารถเลื่อนสถานภาพให้ตนเองหรือสังคมสูงขึ้นได้ เช่น จากลูกจ้างเลื่อนเป็นนายจ้าง จากคนจนเลื่อนเป็นเศรษฐี จากข้าราชการชั้นผู้น้อยเลื่อนเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นต้น

2. บทบาท (Role) หมายถึง พฤติกรรมที่คนในสังคมต้องทำตามสถานภาพในกลุ่มหรือสังคม ทุกสังคมจะมีบทบาทให้ทุกคนปฏิบัติตามแต่ละสถานภาพ หรืออาจเรียกว่า บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) แต่ในชีวิตจริงทุกคนอาจไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ เพราะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเรียกบทบาทแบบนี้ว่า บทบาทที่กระทำจริง (Role Performance) การอยู่ในสังคมทุกคนจะมีบทบาทที่ต้องกระทำแตกต่างกันหลายบทบาท การแสดงบทบาทหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน เรียกว่า บทบาทที่ขัดแย้ง (Role Conflict) และหากในการกระทำตามบทบาทนั้นเกิดความไม่เต็มใจที่จะทำตามบทบาทที่กำหนดไว้ เรียกว่า บทบาทที่ถูกบังคับ (Role Strain)

3. ประชากร (Populations) หมายถึง มนุษย์ หรือ คนที่เป็นสมาชิกของสังคม ประชากรถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เพราะเหตุการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของประชากรในสังคม การเกิด การตาย การย้ายถิ่น ความแตกต่างทางชีวภาพ และความแตกต่างทางสังคมของประชากรในสังคมมีผลทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวโครงสร้างทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีแบบแผนในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันอยู่เสมอ

4. กลุ่มสังคม (Social Groups) หมายถึง การรวมตัวกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือมากกว่า ที่มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเป้าหมายและความคาดหวังร่วมกัน การรวมกลุ่มของคนในสังคมบางครั้งอาจเป็นการรวมตัวกันอย่างหลวม (Loosely Structured) เพื่อทำกิจกรรมบางอย่างเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมแล้วก็แยกย้ายกันไป หรือการรวมกลุ่มอาจเกิดเป็นการรวมตัวกันอย่างแน่น (Tightly Structured) เพื่อให้กลุ่มมีประสิทธิภาพต่องานที่ต้องรับผิดชอบ กลุ่มสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมมีหลายประเภท และหากพิจารณาจากความสัมพันธ์และการติดต่อระหว่างกันของคนในกลุ่ม สามารถจำแนกประเภทของกลุ่มได้ 2 แบบ คือ 1) กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Groups) เป็นกลุ่มขนาดเล็กทุกคนภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างสนิทสนมและเป็นกันเอง แต่ละคนในกลุ่มอาจมีบทบาทภายในกลุ่มหลายบทบาทด้วยกัน ตัวอย่างของกลุ่มประเภทนี้ ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน เป็นต้น 2) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Groups) เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการรวมกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมีการติดต่อกันเฉพาะเรื่อง และติดต่อกันอย่างเป็นทางการกลุ่มประเภทนี้ ได้แก่ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

5. สถาบันทางสังคม (Social Institutions) หมายถึง แบบอย่างพฤติกรรมที่ตั้งขึ้นและปฏิบัติสืบต่อกันมาและเป็นที่ยอมรับกันในสังคม สถาบันหลัก ๆ ของสังคม ในทางสังคมศาสตร์ แบ่งสถาบันทางสังคมเป็น 7 สถาบันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา สถาบันสื่อสารมวลชน สถาบันนันทนาการ และรวมถึงประเพณี และค่านิยมของคนในสังคมด้วย (โครงสร้างสังคม, 2549)

การศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมของเยาวชน ตามหลักของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory) จึงเป็นการศึกษาเพื่อเข้าใจโครงสร้างทางสังคม และปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ซึ่งสภาพแวดล้อม หมายถึงสภาพของความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ระหว่างคนกับสถาบัน ดังนั้นการจะศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคม จึงต้องศึกษาความสัมพันธ์ของสังคม และอาศัยความสัมพันธ์ของสังคมอธิบายพฤติกรรมของคนที่อยู่ในความสัมพันธ์นั้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546, หน้า 2) โดยเฉพาะสถาบันทางสังคมนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่ง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งแต่ละสถาบัน ก็จะประกอบไปด้วย ประชากร กลุ่มสังคม ที่มีสถานภาพและบทบาท มีความเกี่ยวพันโยงใยกันไปตามโครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาเป็นระบบย่อย (Subsystem) ระบบหนึ่งของสังคมใหญ่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากระบบย่อยอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศาสนา (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2549)

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์ข้อแรกของผู้วิจัย คือเพื่อหารูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมเพื่อนำไปใช้พัฒนาเยาวชน ดังนั้น การศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมจึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคสนามโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษาสภาพจริงทั้งการบริหารจัดการและปัจจัยแวดล้อมทุกด้านที่เกี่ยวข้องและอาจส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์กับองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาพัฒนาปรับปรุง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และหลังจากสอบถามความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้จากกลุ่มตัวอย่างครู ในระยะที่ 2 แล้ว การศึกษาสภาพแวดล้อมยังเป็นประโยชน์ในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะการทดลองประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นอีกด้วย เพราะขณะทำการทดลองก็จำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองไปด้วยเช่นเดียวกัน เพราะการศึกษากิจกรรมของบุคคลกลุ่มใดก็จำเป็นต้องศึกษาปัจจัยแวดล้อมทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงจะเข้าใจสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดพฤติกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำมาพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรม (Modification) ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2.2.2 ทฤษฎีการจูงใจ ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)

มาสโลว์ (Maslow) ได้ตั้งสมมติฐานว่ามนุษย์มีความต้องการ ดังนี้ (ชัชรี นฤทุม, 2545)

1. มนุษย์มีความต้องการ และความต้องการมีอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมต่อไป
ความต้องการที่ไม่ได้รับการสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของคนซ้ำซ้อนกัน บางทีความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนอง
แล้วยังไม่สิ้นสุดก็เกิดความต้องการด้านอื่นขึ้นอีก
4. ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้น ความสำคัญกล่าวคือ เมื่อความ
ต้องการในระดับต่ำได้รับการสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง

ทฤษฎีของ มาสโลว์ ได้เสนอลำดับขั้นของความต้องการ(Hierarchy of Needs Theory) ว่า มนุษย์มีความต้องการตามลำดับ 5 ขั้น เมื่อได้รับการตอบสนองในขั้นหนึ่ง แล้วก็จะมี ความต้องการในขั้นอื่นๆ อีกต่อไปตามลำดับ มนุษย์มีความต้องการจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ดังนี้ (Maslow, 1970)

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการปัจจัย 4 เช่น ต้องการอาหารให้อิ่มท้อง เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันความร้อนหนาวและอุจาดตา ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม อากาศร้อน หนาว และสัตว์ร้าย ความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน จึงมีความต้องการพื้นฐานขั้นแรกที่มนุษย์ทุกคนต้องการบรรลุให้ได้ก่อน

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หลังจากที่มีมนุษย์ได้บรรลุความต้องการด้านร่างกาย ทำให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ในขั้นแรกแล้วจะมีความต้องการด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป เช่น หลังจกมนุษย์มีอาหารรับประทานจนอิ่มท้องแล้วได้เริ่มหันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของอาหาร หรือสุขภาพ โดยหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องสารพิษที่ติดมากับอาหาร ซึ่งสารพิษเหล่านี้อาจสร้างความไม่ปลอดภัยให้กับชีวิตของเขา เป็นต้น

3. ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and Love Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากการที่มีชีวิตอยู่รอดแล้ว มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้วมนุษย์จะเริ่มมองหาความรักจากผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ที่ตนเองครอบครองอยู่ตลอดไป เช่น ต้องการให้พ่อแม่ พี่น้อง คนรัก รักเราและต้องการให้เขาเหล่านั้นรักเราคนเดียว ไม่ต้องการให้เขาเหล่านั้นไปรักคนอื่น โดยการแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น

4. ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem Needs) เป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่งหลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและการเป็นเจ้าของแล้ว จะต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น เช่น ต้องการการเรียกขานจาก

บุคคลทั่วไปอย่างสุภาพ ให้ความเคารพนับถือตามควร ไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่น เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

5. ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ผ่านมาความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลง หันมาต้องการสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ เช่นกัน แต่ความต้องการในขั้นนี้มักเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องผ่านความต้องการในขั้นอื่นๆ มาก่อนและต้องมีความเข้าใจในชีวิตเป็นอย่างดีด้วย

มาสโลว์ ได้กล่าวเน้นว่า ความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้ต้องเกิดเป็นลำดับขั้น และจะไม่มี การข้ามขั้น ถ้าขั้นที่ 1 ไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการในลำดับขั้นที่ 2-5 ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ การตอบสนองที่ได้รับในแต่ละขั้นไม่จำเป็นต้องได้รับทั้ง 100% แต่ต้องได้รับบ้างเพื่อจะได้ เป็นบันไดนำไปสู่การพัฒนาความต้องการในระดับที่สูงขึ้นในลำดับขั้นต่อไป (Maslow, 1970) แนวความคิดนี้เป็นของ มาสโลว์ ที่ได้อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการ จะเป็น ตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่ความต้องการนั้น ดังนั้นถ้าเข้าใจความต้องการ ของมนุษย์ก็สามารถอธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน และถ้าเรามีความเข้าใจเรื่อง ความต้องการของมนุษย์แล้ว เราก็จะสามารถเข้าใจ พื้นฐานพฤติกรรมของมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการศึกษาทฤษฎีการจูงใจ ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) จึงเป็น การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านต่างๆ เมื่อเข้าใจสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดพฤติกรรมใดๆ ก็ย่อมจะสามารถหาแนวทางป้องกัน แก้ไข หรือปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากทฤษฎีการจูงใจของ มาสโลว์ จะเป็นการศึกษาถึงปัจจัยรวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคแล้ว ยังเป็นทฤษฎีที่สามารถอ้างอิงถึง เหตุผลของความต้องการใช้เงินเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภค เนื่องจากปัจจุบันมีเทคโนโลยี ที่ทันสมัยมากขึ้น ทำให้ความจำเป็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมีผลต่อความเป็นอยู่ใน ชีวิตประจำวันทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมมีหลายระดับ ความต้องการบริโภคจึงมีความแตกต่างกันด้วย

ความสอดคล้องของทฤษฎีกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมผู้บริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านความพอประมาณ ความ มีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตน ตลอดจนการเสริมสร้างให้เกิดความรู้คุณธรรม นั้นสามารถ เชื่อมโยงและสอดคล้องแทรกการสอนเรื่อง คุณธรรม (Morality) ที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านความประหยัด อุดม และ การใช้สติปัญญาเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความพอเพียง ตามความต้องการจำเป็น อย่างพอเหมาะพอควรแก่อัตภาพ ไม่ให้เกิดความโลภและใช้จ่ายเงินหรือบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย

เพียงเพื่อสนองความต้องการของตนโดยขาดความยั้งคิดและขาดการพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุและผล รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ในการปฏิบัติงาน ซึ่งแรงจูงใจมาจากฐานคติที่ว่าโดยทั่วไปแล้วคนมิได้ทำงานเต็มความสามารถเท่าที่ตนมีอยู่เสมอไปอันเป็นผลมาจากแรงจูงใจของบุคคล นั้นๆ บุคคลที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจะมีแนวโน้มในการปฏิบัติงานที่แน่นอน ระดับการทำงานสม่ำเสมอและมีผลการปฏิบัติงานสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจจึงเป็นเสมือนพลังกระตุ้นพฤติกรรมให้แต่ละบุคคลใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544, หน้า 118) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจูงใจให้เกิดศรัทธาในหลักของความพอเพียง ให้เกิดแรงบันดาลใจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้พฤติกรรมการบริโภคเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2.2.3 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory)

ในบรรดาทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมมนุษย์ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) นับเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยกย่องว่ามีความเชื่อมั่นสูงในการทำนายพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ จอห์น ธิบอต (John Thibaut) และแฮร์โรลด์ เคลลี (Harold Kelley) เป็นผู้พัฒนาขึ้นในปี 1959 มีสาระสำคัญ คือ

1. มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการจำเป็น (Needs) หลายอย่างในการดำรงชีวิต
2. มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อสนองความต้องการจำเป็นของตน
3. ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน แต่ละคนต้องการมูลค่าสูงสุดสำหรับสิ่งของของตน
4. ความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนจะดำรงอยู่ตราบที่คู่สัมพันธ์คิดว่าตนได้กำไรหรือคิดว่าการแลกเปลี่ยนมีความยุติธรรม (อารยา ปิยะกุล, 2550)

และในปีเดียวกันนี้ธิบอต และ เคลลี ยังได้ร่วมกันพิมพ์หนังสือชื่อ The Social Psychology of Groups ขึ้นมาเพื่อเสนอทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ซึ่ง จอร์จ โฮแมนส์ (George Homans) นักสังคมวิทยาที่เสนอความคิดทำนองเดียวกันนี้ในเวลาต่อมา ดังนี้ (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, 2528)

2.2.3.1 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมของโฮแมนส์

โฮแมนส์ได้นำเอาหลักการวางเงื่อนไขแบบปฏิบัติการตามแนวของสกินเนอร์ มาอธิบายพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมในเชิงขึ้นแก่กันและกันระหว่างบุคคล ในการอธิบายพฤติกรรมนี้เขามีฐานคติ (Assumptions) ว่า

1. มีกฎของพฤติกรรมซึ่งเป็นสากลใช้ได้กับอินทรีย์ทุกประเภท
2. กฎของพฤติกรรมเหล่านี้สามารถที่จะทำความเข้าใจได้ในระดับมูลฐานและควร

จะนำเอากฎเหล่านี้ไปใช้ในวงกว้างต่อพฤติกรรมในสังคม

3. อินทรีย์โดยทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์แสหารางวัลความสุขสำราญและการสนองความต้องการให้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้พบกับการลงทุน ความเจ็บปวด และ การลงโทษให้น้อยที่สุด

4. การที่ผู้ใดผู้หนึ่งทำให้เกิดกระบวนการที่กลุ่มคนจะมอบสถานภาพความรัก บทบาทและอื่นๆ อีกให้แก่สมาชิกกลุ่ม และผลงานของสังคมทั้งหลาย เช่น ปทัสถาน การคล้อยตามการเป็นผู้นำ สิ่งเหล่านี้สามารถที่จะทำความเข้าใจและติดตามได้ด้วยความเข้าใจในพฤติกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลตามแบบของพฤติกรรมปฏิบัติการ

ระดับการวิเคราะห์ของทฤษฎีของโฮแมนส์นี้ จำกัดอยู่ในระดับพฤติกรรมระหว่างบุคคลในรูปการเผชิญหน้าเท่านั้น ต่อไปนี้เป็นข้อเสนอตามทฤษฎีของโฮแมนส์

1. สำหรับการกระทำทุกสิ่งของบุคคล ยิ่งการกระทำใดได้รับรางวัลบ่อยครั้งมีโอกาสมากที่บุคคลจะกระทำการกระทำนั้นอีก

2. ถ้าหากว่าในอดีตนั้น สิ่งเร้าหรือกลุ่มของสิ่งเร้าบังเกิดขึ้นในขณะที่บุคคลกระทำการอย่างหนึ่งแล้วได้รับรางวัล บุคคลจะกระทำการนั้นอีกในปัจจุบันเมื่อมีสิ่งเร้าหรือกลุ่มสิ่งเร้าที่คล้ายคลึงกับสิ่งเร้าหรือกลุ่มสิ่งเร้าที่เคยเกิดในอดีตปรากฏขึ้น

ความแตกต่างระหว่างข้อเสนอที่ 1 กับที่ 2 คือข้อเสนอที่ 1 นั้นการกระทำถูกควบคุมโดยรางวัลหรือแรงเสริม แต่ในข้อเสนอที่ 2 การกระทำถูกควบคุมโดยสิ่งเร้า

3. ยิ่งผลลัพธ์ของการกระทำใดของบุคคลมีค่ามากต่อเขา เขาก็ยิ่งแสดงการกระทำนั้นอีก ข้อเสนอนี้ได้แฝงหลักเศรษฐศาสตร์ไว้ในตัวบุคคลด้วย กล่าวคือบุคคลจะคำนึงถึงรางวัลและการลงทุนว่าคุ้มกันหรือไม่ ถ้ารางวัลที่ได้รับคุ้มกับสิ่งที่ได้ลงทุนไป การคบหาสมาคม หรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงจะเกิดขึ้น

4. ในอดีตที่เพิ่งจะผ่านพ้นไปเร็ววุ่นนี้ ยิ่งบุคคลได้รับรางวัลใดรางวัลหนึ่งบ่อยๆ รางวัลนั้นจะมีคุณค่าน้อยลงสำหรับเขา ในปัจจุบันข้อเสนอข้อนี้เป็นไปตามหลักการของจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมที่ว่าเมื่ออินทรีย์ได้รับแรงเสริมใดจนมากเกินไปความต้องการ อินทรีย์จะลดหรือเลิกพฤติกรรมที่จะทำให้ได้แรงเสริมนั้น ในแง่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บุคคลจะสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่ผู้นั้นสามารถแจกจ่ายรางวัลที่เขายังคงต้องการ ถ้าเขาไม่ต้องการรางวัลอย่างนั้นอีกพฤติกรรมสังสรรค์ของเขาก็จะลดลง จนกว่าจะมีความต้องการรางวัลนั้นขึ้นมาอีก

5. ข้อเสนอนี้มีอยู่ 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่หนึ่งกล่าวว่า เมื่อบุคคลไม่ได้รับรางวัลตามที่คาดหวัง หรือถูกลงโทษโดยมิได้คาดหวังไว้ เนื่องมาจากการกระทำของตนเองมีโอกาสมากขึ้นที่เขาจะมีความโกรธ และจะแสดง พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมก้าวร้าวนี้จะกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับเขา ส่วนที่สองกล่าวว่า เมื่อบุคคลได้รับรางวัลจากการกระทำที่เขาได้คาดหวังเอาไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรางวัลนั้นมากกว่า ที่เขาคาดเอาไว้ หรือมิได้ถูกลงโทษตามที่คาดหวังเอาไว้

เขาจะ ยินดีและมีโอกาสมากที่ เขาจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ และผลของการกระทำเช่นนั้น จะมีค่ามากยิ่งขึ้นสำหรับเขา ตัวอย่างของข้อเสนอนี้อาจจะดูได้จากการได้รับอะไรจากผู้ใดผู้หนึ่ง โดยมีได้คาดฝันมาก่อน เช่น ภรรยาผู้ได้รับของฝากจากสามีโดยมิได้เป็นโอกาสสำคัญแต่ประการใด ภรรยาจะพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมที่ดีตอบแทนสามี

6. ในการที่จะกระทำสิ่งใด บุคคลจะเลือกทำกิจกรรมที่ค่าของผลลัพธ์จากการกระทำกิจกรรมนั้นคูณด้วยความน่าจะเป็นที่จะทำกิจกรรมนั้นสำเร็จ มีค่าสูงกว่าผลคูณจากการกระทำกิจกรรมอื่น

กล่าวโดยสรุป คือ เมื่อเรามีทางเลือกที่จะทำกิจกรรมจากหลายๆ กิจกรรม เราจะเลือกทำกิจกรรมที่มีค่าของผลลัพธ์ของการกระทำสูงกว่า และโอกาสที่จะทำกิจกรรมนั้นสำเร็จสูงกว่า จะเห็นได้ว่าข้อเสนอข้อที่ 6 นี้ได้ทำให้เกิดความชัดเจนขึ้นแก่ข้อเสนอที่ 1 และ 2 นั่นคือ การที่บุคคลจะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รางวัลและสิ่งเร้าภายนอกมิได้เป็นเพียงอิทธิพลสองอย่างต่อปฏิสัมพันธ์เท่านั้น แต่คุณสมบัติภายในอันเป็นเรื่องของพุทธิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อปฏิสัมพันธ์ด้วย เพราะบุคคลใช้ความคิดในการพิจารณาเลือกใช้การกระทำที่จะทำให้เขาได้รางวัลสูงสุดและมีทางที่จะประสบผลสำเร็จมากที่สุดเพียงกิจกรรมเดียวจากหลายกิจกรรม

2.2.3.2 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมของ ซิปอต และ เคลลี

ซิปอต และ เคลลี ได้เสนอทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมในรูปแบบของการขึ้นแก่กันและกันในระหว่างปฏิสัมพันธ์ชื่อของทฤษฎีนี้เรียกว่า ทฤษฎีการขึ้นแก่กันและกัน เพื่อจะอธิบาย พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ในระดับความสัมพันธ์ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทฤษฎีของโฮแมน ดังที่กล่าวไปแล้วนั้นมีที่มาจากจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมของ สกินเนอร์ และโฮแมนส์เอง ก็ได้สรุปอ้างอิงทฤษฎีของเขามาจากการทดลองกับสัตว์ทดลองในห้องปฏิบัติการเพื่อนำมาอธิบาย พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ แต่ทฤษฎีของ ซิปอต และ เคลลี นี้มีรากฐานมาจากการวิจัยทางด้านจิตวิทยาสังคมซึ่งใช้มนุษย์เป็นกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตามทฤษฎีทั้งสองนี้ก็ยังมีความคล้ายคลึงกันในหลักการใหญ่ แม้ว่าจะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกัน สาละสำคัญของทฤษฎีนี้อยู่ที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คนซึ่งเกิดขึ้นต่อหน้ากันและกันพฤติกรรมที่คนใดคนหนึ่งกระทำย่อมกระทบกระเทือนต่ออีกคนหนึ่ง ศัพท์เฉพาะที่เรียกชุดของพฤติกรรมที่เกิดจากการโต้ตอบกันระหว่างบุคคล 2 คนนี้คือคำว่า อนุกรมพฤติกรรม หรือเรียกว่าชุดของพฤติกรรมก็ได้ การโต้ตอบกันในแต่ละชุดของพฤติกรรมนั้นแต่ละพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้านั้น ส่วนการริเริ่มปฏิสัมพันธ์นั้นก็ขึ้นอยู่กับความต้องการภายในของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือเกิดจากการกระตุ้นของฝ่ายหนึ่งก็ได้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่โต้ตอบกันนี้ ซิปอต และ เคลลี เลือกที่จะอธิบายในรูปของรางวัล (Reward) และ ค่าลงทุน (Cost) ในการปฏิสัมพันธ์ รางวัลนั้น หมายถึง ความพึงพอใจและการสนองความต้องการได้สำเร็จอันเป็นผลเนื่องมาจากการได้มี

ส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ ค่าลงทุน ได้แกสิ่งทั้งหลายที่เป็นตัวการหักห้ามการแสดงพฤติกรรม ได้ตอบเป็นผลลัพธ์ทางด้านลบของการแสดงพฤติกรรม

การศึกษาทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) จึงเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลในสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นที่แวดล้อม ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมอื่นๆ ตามมา การเข้าใจ พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคล จึงเอื้อประโยชน์ในด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน การจูงใจ (Motivation) การเสริมแรง (Reinforcement) การพิจารณาหาแนวทางในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การปรับพฤติกรรม (Modification) ตลอดจน การใช้บุคคลที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนเป็นตัวแทน (Model) ที่ดี ที่จะนำไปสู่การพัฒนา พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะเยาวชนมักนิยมเลียนแบบ บุคคลที่ตนใกล้ชิดหรือชื่นชอบเป็นพิเศษ

2.2.4 ทฤษฎีปัญหาทางสังคม (Social Cognitive Theory)

ทฤษฎีปัญหาทางสังคม (Social Cognitive Theory) เป็นทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Theory) ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยา แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theory) 2) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Theory)

2.2.4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theory)

เป็นทฤษฎีที่มองธรรมชาติมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลาง คือ ไม่ดี-ไม่เลว (Neutral-Passive) การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอกพฤติกรรมของมนุษย์ เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus-Response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสนใจกับ "พฤติกรรม" มาก เพราะพฤติกรรมเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัด สามารถวัดได้และทดสอบได้ ทฤษฎีในกลุ่มนี้ ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญๆ 3 แนวด้วยกันคือ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของ ธอร์นไคด์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไข และทฤษฎีการเรียนรู้ของ ฮัลล์

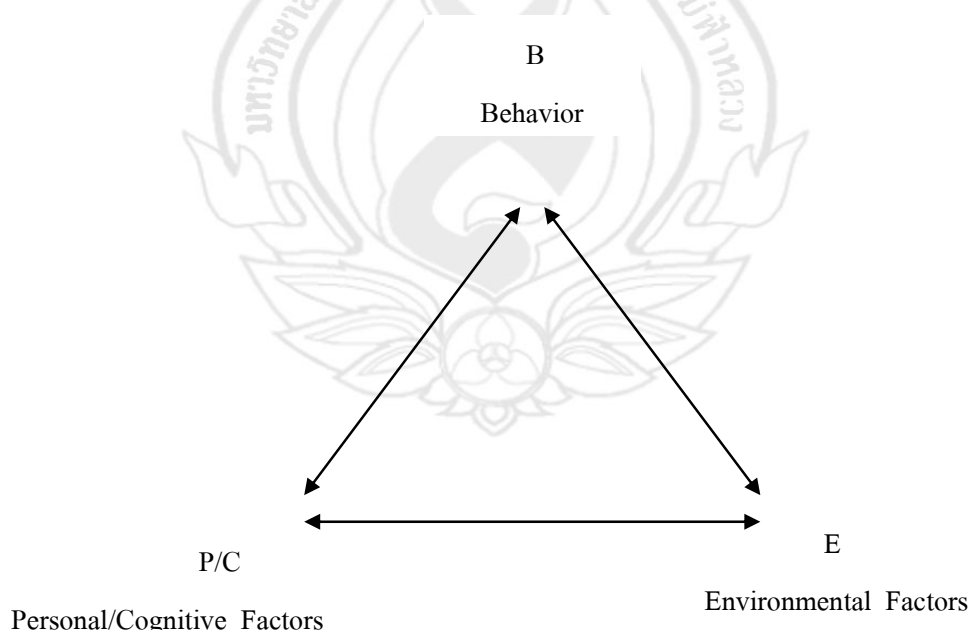
2.2.4.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive Theory)

เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจาก กระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนมากกว่านั้น การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูลและการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการ

กระทำและแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง (ทิสนา แคมมณี, 2550)

ทฤษฎีในกลุ่มนี้อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นผลของกระบวนการคิด ความเข้าใจ การรับรู้ สิ่งเร้าที่มากกระตุ้น ผสมผสานกับประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งการผสมผสานระหว่าง ประสบการณ์ที่ได้รับในปัจจุบันกับประสบการณ์ในอดีต จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางปัญญาเข้ามามีอิทธิพลในการเรียนรู้ด้วย ทฤษฎีกลุ่มนี้จึงเน้นกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) มากกว่า การวางเงื่อนไข เพื่อให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ๆ คือ ทฤษฎีเกสตัลท์ ทฤษฎีสถานม ทฤษฎีเครื่องหมาย ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย

2.2.4.3 สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2548) กล่าวว่า ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) หรือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) เป็นทฤษฎีของศาสตราจารย์ แบนดูรา (Bandura) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง แบนดูรา มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ ซึ่งจากแนวคิดพื้นฐานทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของ แบนดูรา มีดังนี้

ที่มา Bandura, 2001, p. 227

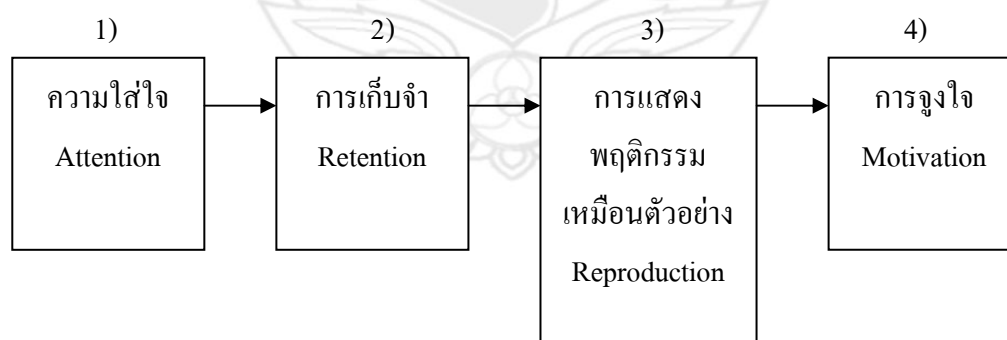
ภาพที่ 2.2 ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory)

แบนดูรา ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ไว้ 3 ประการคือ

1. พฤติกรรมของมนุษย์ เกิดจาก 3 ปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้แก่ พฤติกรรม (Behavior หรือ B) ปัจจัยทางปัญญาและปัจจัยส่วนบุคคล (Personal/Cognitive Factors หรือ P/C) และ อิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental factors ย่อว่า E) ซึ่งการพิจารณาสาเหตุ ของ พฤติกรรมนั้นต้องพิจารณาทั้งสามปัจจัยไม่อาจพิจารณาแยกกันได้

2. ปัจจัยด้านสังคม เรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) แบนดูรา ได้ ให้ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning) กับการกระทำ (Performance) ซึ่งสำคัญมากเพราะ คนเราอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกทุกอย่าง เช่นเราอาจจะเรียนรู้ วิธีการ ทักษะในการสอบว่าต้องทำอย่างไรบ้าง แต่ถึงเวลาสอบจริงเราอาจจะไม่ทำก็ได้ หรือเรา เรียนรู้ว่าการพูดจาและแสดงกริยาอ่อนหวาน กับพ่อ แม่เป็นสิ่งดีแต่เราอาจจะไม่เคยทำกริยา ดังกล่าวเลยก็ได้

3. การเรียนรู้จากการสังเกต จะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ตัวแบบ (Model) ตัวแบบแสดงพฤติกรรมหรือการเสนอตัวแบบ (Modeling) และการกระทำตามตัวแบบ (Imitation) แบนดูรา เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้อง เป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะ เป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่เห็นในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมคอมพิวเตอร์ หรืออาจจะเป็นรูปภาพ การ์ตูน หนังสือ นอกจากนี้ คำบอกเล่าด้วย คำพูดหรือข้อมูลที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรก็เป็นตัวแบบได้ แนวคิดทฤษฎีนี้จึงเป็นพื้นฐานของ กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) ดังรูปภาพ

ที่มา Bandura, 1977, p. 23

ภาพที่ 2.3 กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning Process)

การเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบของเบนจามิน ประกอบไปด้วย 4 กระบวนการ ที่สำคัญคือ 1) กระบวนการใส่ใจ 2) กระบวนการเก็บจำ 3) กระบวนการกระทำ และ 4) กระบวนการจูงใจ ดังนี้

1) กระบวนการใส่ใจ (Attentional Processes) เป็นกระบวนการที่มนุษย์ใส่ใจ และสนใจรับรู้พฤติกรรมของตัวแบบ การเรียนรู้โดยการสังเกต จะเกิดขึ้นได้มากก็ต่อเมื่อบุคคลใส่ใจต่อพฤติกรรมของตัวแบบ แต่การจะใส่ใจได้มากน้อยเพียงไรขึ้น อยู่กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวแบบ และปัจจัยเกี่ยวกับผู้สังเกต

ก. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวแบบ ได้แก่

ก) ความเด่นชัด ตัวแบบที่มีความเด่นชัดย่อมดึงดูดใจให้คนสนใจได้มากกว่า ตัวแบบที่ไม่เด่น ความซับซ้อนของเหตุการณ์ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแบบถ้ามีความซับซ้อนมากจะทำให้ผู้สังเกตมีความใส่ใจน้อยกว่าเหตุการณ์ที่มีความซับซ้อนน้อย

ข) จำนวนตัวแบบ พฤติกรรมหนึ่ง ๆ หากมีตัวแบบแสดงหลายคนก็เรียก ความสนใจใส่ใจจากผู้สังเกตได้มาก หรือการมีตัวแบบที่หลากหลายก็เรียกความสนใจจากผู้สังเกตได้มากเช่นกัน

ค) คุณค่า ในการใช้ประโยชน์ ตัวแบบ ที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ ผู้สังเกตจะได้รับความสนใจมากกว่าตัวแบบที่เป็นไปในทางตรงข้าม เช่น ผู้ที่สนใจการทำอาหาร ก็จะให้ความสนใจเป็นพิเศษกับรายการโทรทัศน์ ที่สอนการทำอาหาร เป็นต้น

ง) ความรู้สึกชอบ/ไม่ชอบ ถ้าผู้สังเกตมีความรู้สึกชอบตัวแบบอยู่แล้ว ผู้สังเกต ก็จะให้การใส่ใจกับพฤติกรรมของตัวแบบมากกว่ากรณีที่ผู้สังเกตไม่ชอบตัวแบบนั้นเลย ฉะนั้น การโฆษณาสินค้าผ่านสื่อโทรทัศน์ จึงมักใช้ตัวแบบที่เป็นชื่นชอบของประชาชนมาเป็นตัวแบบเพื่อชักชวนให้ประชาชนใช้สินค้าที่โฆษณา โดยคาดหวังให้ประชาชนใส่ใจกับการโฆษณาของตน

ข. ปัจจัยเกี่ยวกับผู้สังเกต ได้แก่

ก) ความสามารถในการรับรู้ รวมถึงความสามารถในการเห็น การได้ยิน การอ่าน การรู้รส การรู้กลิ่น และการสัมผัส ผู้สังเกตที่มีความสามารถในการรับรู้สูงก็มีโอกาสใส่ใจกับตัวแบบได้มากกว่าผู้สังเกตที่มีความสามารถในการรับรู้ต่ำ

ข) ระดับความตื่นตัว การวิจัยทางจิตวิทยาพบว่าบุคคลที่มีความตื่นตัวระดับ ปานกลางมีโอกาสนะ จะใส่ใจกับพฤติกรรมของตัวแบบได้มากกว่าบุคคลที่มีความตื่นตัวต่ำ เช่น กำลังง่วงนอน หรือมี ความตื่นตัวสูง เช่น กำลังตกใจหรือดีใจอย่างมาก

ค) ความชอบ/รสนิยมที่มีมาก่อน ผู้สังเกตมักมีความชอบสังเกตตัวแบบบางชนิดมากกว่าตัวแบบบางชนิดอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นตัวแบบที่สอดคล้องกับความชอบของผู้สังเกตก็ทำให้ ผู้สังเกตใส่ใจ กับตัวแบบได้มาก เช่น เด็กเล็กชอบดูการ์ตูนมาก ตัวการ์ตูนก็มีโอกาสเป็นตัวแบบให้กับเด็ก ได้มาก ส่วนวัยรุ่นมักชอบตัวแบบที่เป็นนักร้อง นักแสดงยอดนิยมเป็นต้น

2) กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) เป็นขั้นที่ผู้สังเกตบันทึกสิ่งที่ตนสังเกตจากตัวแบบไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว ซึ่งอาจจะ เก็บจำในรูปของภาพ หรือคำพูดก็ได้ แบบดูรูปภาพว่า ผู้สังเกตที่สามารถอธิบายพฤติกรรมของตัวแบบ ออกมาเป็นคำพูด หรือสามารถมีภาพของสิ่งที่ตนสังเกตไว้ในใจจะเป็นผู้ที่สามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้โดย การสังเกตได้ดีกว่าผู้ที่เพียงแต่ดูเฉย ๆ หรือทำงานอื่นในขณะที่ดูตัวแบบไปด้วย สรุปแล้ว ผู้สังเกตที่สามารถระลึกถึงสิ่งที่สังเกตเป็นภาพพจน์ในใจ (Visual Imagery) และสามารถเข้ารหัสด้วยคำพูด หรือถ้อยคำ (Verbal Coding) จะเป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบจากตัวแบบได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนาน และนอกจากนี้ถ้าผู้สังเกตมีโอกาสที่จะได้เห็นตัวแบบแสดงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ซ้ำก็จะเป็น การช่วยความจำให้ดียิ่งขึ้น

3) กระบวนการกระทำ (Production Processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเอาสิ่งที่เก็บจำมาแปลงเป็นการกระทำ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกาย และทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของ ผู้สังเกต ถ้าผู้สังเกตไม่มีความพร้อมก็ไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้ แบบดูรา กล่าวว่าการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบไม่ใช่เป็นพฤติกรรมที่ลอกแบบอย่างตรงไปตรงมา การเรียนรู้โดยการสังเกตมีปัจจัยในเรื่องกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) และความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้สังเกต ฉะนั้นในขั้นกระบวนการกระทำ หรือขั้นของการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบของแต่ละบุคคลจึงต่างกันไป ผู้สังเกตบางคนอาจจะทำได้ดีกว่าตัวแบบหรือบางคนก็สามารถเลียนแบบ ได้เหมือนกัน ในขณะที่บางคนก็อาจจะทำได้ไม่เหมือนกับตัวแบบเพียงแต่คล้ายคลึงเท่านั้น หรือบางคนอาจจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบเลย ก็เป็นไปได้

4) กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อแนวคิดพื้นฐานข้อที่ 2 คือ แบบดูราแยกความแตกต่างระหว่าง การเรียนรู้ (Learning) ออกจาก การกระทำ (Performance) นั่นคือ เราไม่จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรม ทุกอย่างที่ได้เรียนรู้ออกมา เราจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น ๆ ก็ขึ้นอยู่กับว่าเรามีแรงจูงใจมากน้อย แค่ไหน เช่น เราอาจจะเรียนรู้วิธีการเดินแอโรบิค จากโทรทัศน์ แต่เราก็ไม่ยอมเดินอาจจะเป็น เพราะขี้เกียจ แต่อยู่มาวันหนึ่ง เราไปเจอเพื่อนเก่าซึ่งทักว่าเราอ้วนมากน่าเกลียด คำประณาม ของเพื่อนสามารถจูงใจให้เราลุกขึ้นมาเดินแอโรบิค จนลดความอ้วนสำเร็จ เป็นต้น (Bandura , 2001) ซึ่ง สุรางค์ โก้วตระกูล (2548, หน้า 247) ได้เสนอแนะหลักการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา ไว้ดังนี้

ก. บ่งชี้วัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม หรือเขียน
วัตถุประสงค์เป็นเชิงพฤติกรรม

ข. แสดงตัวอย่างของการกระทำหลายๆตัวอย่าง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล
การ์ตูน ภาพยนตร์ วีดีโอ โทททัศน์และสิ่งพิมพ์ต่างๆ

ค. จัดเวลาให้นักเรียนมีโอกาสที่แสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ เพื่อจะ
ได้ดูว่านักเรียนสามารถที่จะกระทำโดยการเลียนแบบหรือไม่ ถ้านักเรียนทำได้ไม่ถูกต้องอาจจะ
ต้องแก้ไขวิธีสอนหรืออาจจะแก้ที่ตัวผู้เรียน

ง. ให้แรงเสริมแก่นักเรียนที่สามารถเลียนแบบได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้
นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้และเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน

การศึกษาทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) จึงเป็นการศึกษาแนว
ทางในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมในการนำไปสร้าง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค
ของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยประยุกต์เข้ากับกระบวนการเรียนรู้จาก
การสังเกต (Observational Learning Process) โดยใช้ตัวแบบ (Model) ประเภทต่างๆเป็นสื่อ
ประกอบการพัฒนาตามหลักการของทฤษฎี ไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
ตามกรอบแนวคิดโดยสรุป ดังนี้

1. ใช้ตัวแบบ (Model) เป็นสื่อแนะนำสำหรับเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติที่ดี
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. กระตุ้นให้เกิดความสนใจด้วยการนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจของตัวแบบ
(Model) นั้น เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตและเก็บจำ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้อภิปรายซักถามและวิเคราะห์
เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมที่เห็นว่าเหมาะสมตามตัวแบบ หรือคิดค้นขึ้นใหม่
4. ประเมินผลการปฏิบัติ ตลอดจนเสนอแนะการปรับปรุงพฤติกรรม ให้
เหมาะสมยิ่งขึ้น

จากแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) พฤติกรรมที่
เกิดขึ้นจะเกิดจาก 3 ปัจจัย ที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน คือพฤติกรรม (Behavior) ปัจจัยทางปัญญาและ
ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal/Cognitive Factors) และอิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental
factors) ปัจจัยด้านสังคม เรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) การเรียนรู้จากการสังเกต
ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ตัวแบบ (Model) ตัวแบบแสดงพฤติกรรมหรือการเสนอตัวแบบ
(Modeling) และการกระทำตามตัวแบบ (Imitation) ซึ่งการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ในส่วนขั้นตอนการพัฒนาผู้วิจัยยังได้นำ วัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT (The Cycle of 4MAT Learning System) ของ เบอร์นีส แมคคาร์ธี (McCarthy, 1991) มาประยุกต์ใช้ในครั้งนี้ด้วย แมคคาร์ธี เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน ผู้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้เป็นคนแรก โดยนำเอากระบวนการเรียนรู้ของ เดวิด คอลบ์ (David Kolb) ปรากฏทางการศึกษาชาวอเมริกัน มาเป็นแนวความคิดในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ มาประยุกต์และพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบ (4 Types of students) แนวคิดของคอลบ์ นี้ ได้รากฐานทฤษฎีมาจาก จอห์น ดิวอี้ เคิร์ท เลวิน และ ฌอง ปิอาเจต์ ซึ่ง “MAT” แปลว่า เสือ การสาน หรือผสมผสาน ในที่นี้จึงหมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกัน เพื่อเอื้อแก่ผู้เรียนทั้ง 4 แบบ

2.2.4.4 ลักษณะของผู้เรียนแต่ละแบบจะมีความแตกต่างกัน ซึ่ง อุษณีย์ โพธิสุข (2547) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

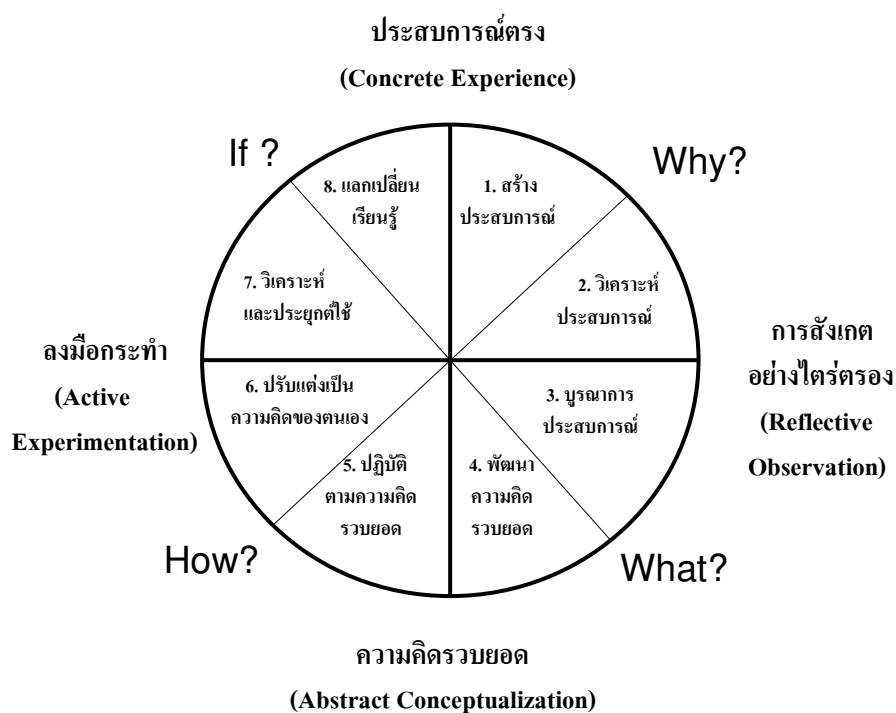
1. ผู้เรียนแบบที่ 1 (Type One Learner) ถนัดด้านการใช้จินตนาการ (Imaginative Learners) ผู้เรียนจะรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสและความรู้สึก และสามารถประมวลกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งในภาวะที่ตนเองได้มีโอกาสเฝ้ามอง หรือการได้รับการสะท้อนกลับทางความคิดจากที่ต่างๆ สมอง ซิกขาทำหน้าที่เสาะหาความหมายของสิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ สมองซิกซ่ายชุดค้นเหตุผลและความเข้าใจจากการวิเคราะห์ เป็นพวกที่ชอบถามเหตุผล มักตั้งคำถามว่า “ทำไม” หรือ Why? ผู้เรียนแบบนี้ต้องเข้าใจก่อนว่า ทำไมพวกเขาต้องเรียนสิ่งเหล่านี้ แล้วจะเกี่ยวข้องกับตัวเขาหรือสิ่งที่เขาสนใจอย่างไร โดยเฉพาะเรื่องคำนิยาม ความเชื่อ ความคิด คตินิยม ความรู้สึก ชอบขบคิดปัญหาต่างๆ ค้นหาเหตุผล และสร้างความหมายเฉพาะของตนเอง ผู้เรียนเช่นนี้จะต้องหาเหตุผลที่จะต้องเรียนรู้ก่อนสิ่งอื่นๆ จะเรียนรู้ได้ดีหากมีการถกเถียง อภิปราย ได้ว่าที่ กิจกรรมกลุ่มการใช้การเรียนแบบสหร่วมใจ ครูต้องให้เหตุผลก่อนเรียนหรือระหว่างการเรียนรู้

2. ผู้เรียนแบบที่ 2 (Type Two Learner) ถนัดในด้าน การคิดวิเคราะห์ (Analytic Learners) จะรับรู้ในลักษณะรูปธรรมและนำสิ่งที่รับรู้มาประมวลกลไกหรือกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของการมองสังเกต สมองซิกขาเสาะหาประสบการณ์ที่จะสามารถผสมผสานการเรียนรู้ใหม่ๆ และต้องการความแจ่มกระจ่างในเรื่องคำตอบขององค์ความรู้ที่ได้มา ในขณะนี้สมองซิกซ่ายมุ่งวิเคราะห์จากความรู้ใหม่ เป็นพวกที่ชอบถามข้อเท็จจริง คำถามที่สำคัญที่สุดของเด็กกลุ่มนี้คือ “อะไร” หรือ What? ผู้เรียนแบบนี้ชอบการเรียนรู้แบบดั้งเดิม ต้องการศึกษาค้นหาความรู้ ความจริง ต้องการข้อมูลที่เหมาะสม ถูกต้อง แม่นยำ โดยอาศัยข้อเท็จจริง ข้อมูล ข่าวสาร มีความสามารถสูงในการนำความรู้ไปพัฒนาเป็นความคิดรวบยอด (Concept) ทฤษฎีหรือจัดระบบหมวดหมู่ของความคิดได้อย่างดี เด็กกลุ่มนี้เรียนรู้โดยมุ่งเน้นรายละเอียดข้อเท็จจริงความถูกต้องแม่นยำจะ

ยอมรับนับถือเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้จริง หรือผู้มีอำนาจสั่งการเท่านั้น เด็กกลุ่มนี้จะเรียนต่อเมื่อรู้ว่า จะต้องเรียนอะไร และอะไรที่เรียนได้ สามารถเรียนได้ดีจากประสบการณ์ไปสู่ความคิดเชิงนามธรรม การจัดการเรียนการสอนให้เด็กกลุ่มนี้จึงควรใช้วิธีบรรยายและการทดลอง การวิจัย หรือการทำ รายงาน การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

3. ผู้เรียนแบบที่ 3 (Type Three Learner) ถนัดด้านใช้สามัญสำนึก (Commonsense Learners) รับรู้โดยผ่านจากกระบวนการความคิดและสิ่งที่เป็นนามธรรม แต่การประมวลความรู้นั้น ผู้เรียนประเภทนี้ต้องการการทดลอง หรือกระทำจริง สมองซึกขามองหากลยุทธ์ในการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบขององค์ความรู้ไปสู่การนำไปใช้ ในขณะที่สมองซึกซ่าย มองหาสิ่งที่จะเป็น ข้อมูลเพิ่มเติม เป็นพวกที่ชอบถามถึงวิธีการ คำถามของกลุ่มนี้ คือ “อย่างไร” หรือ How? ผู้เรียน แบบนี้สนใจกระบวนการปฏิบัติจริงและทดสอบทฤษฎีโดยการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยการวางแผนจาก ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่เป็นนามธรรมมาสร้างเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เด็ก กลุ่มนี้ต้องการที่จะทดลองทำบางสิ่งบางอย่าง และต้องการที่จะฝึกปฏิบัติและต้องการเป็นผู้ปฏิบัติ พวกเขาเฝ้าหาที่จะทำ สิ่งที่ยังมองไม่เห็นแล้วว่าเป็นประโยชน์และตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นสามารถใช้ได้ในโลกแห่งความจริงหรือไม่ พวกเขาสนใจที่จะนำความรู้มาสู่การปฏิบัติจริงและอยากรู้ว่า ถ้า จะทำสิ่งนั้น สิ่งที่ได้ทำ ทำได้อย่างไร รูปแบบการเรียนการสอนที่ดีที่สุด คือ การทดลองให้ปฏิบัติ จริง ลองทำจริง

4. ผู้เรียนแบบที่ 4 (Type Four Learner) สนใจค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (Dynamic Learners) ผู้เรียนจะรับรู้ผ่านสิ่งที่ป็นรูปธรรมและผ่านการกระทำ สมองซึกขาทำงานในการถักทอ ความคิดให้ขยายกว้างขวางยิ่งขึ้น ในขณะที่สมองซึกซ่ายเสาะหาการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนและโดดเด่นขึ้น เป็นพวกที่ชอบตั้งเงื่อนไข คำถามของเด็กกลุ่มนี้ คือ “ถ้าอย่าง นั้น” “ถ้าอย่างนี้” “ถ้า.....” หรือ If? ผู้เรียนแบบนี้ชอบเรียนรู้โดยการได้สัมผัสกับของจริง ลงมือ ทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ และค้นพบความรู้ด้วยตัวเอง ชอบรับฟังความคิดเห็นหรือคำแนะนำ แล้วนำ ข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลเป็นความรู้ใหม่ เด็กกลุ่มนี้มีความสามารถที่จะมองเห็นโครงสร้างของ ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ แล้วกลั่นกรองออกมาเป็นรูปแบบของความคิดที่แปลกใหม่เพื่อตนเอง หรือผู้อื่น เด็กกลุ่มนี้จะมองเห็นอะไรที่ซับซ้อนและลึกซึ้ง มีความซับซ้อน จะเรียนได้ดีที่สุดโดยใช้ วิธีการสอนแบบค้นพบด้วยตนเอง (Self Discovery Method) ซึ่งแมคคาร์ธี ได้เสนอแนวทางการ พัฒนาวจรการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เอื้อต่อผู้เรียนทั้ง 4 แบบ โดยกำหนดวิธีการใช้เทคนิค พัฒนาสมองซึกซ่ายซึกขวา กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้จะหมุนวนตามเข็มนาฬิกาไปจนครบทั้ง 4 ช่วง 4 แบบ (Why - What - How - If) แต่ละช่วงจะแบ่งเป็น 2 ชั้น โดยจะเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้ใช้สมอง ทั้งซึกซ่ายและขวาสลับกันไป ดังนั้นขั้นตอนการเรียนรู้ของ แมคคาร์ธี จะมีทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน ดังแผนภูมิ

ที่มา Mc Carthy, 1991, p. 4

ภาพที่ 2.4 8 ขั้นตอนของวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT)

แนวคิดที่นำไปกำหนดเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาของ รูปแบบการพัฒนา พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงมาจาก หลักแนวคิด พื้นฐาน ของทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning Process) จากตัวแบบ ของเบนจามิน และวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT (The cycle of 4MAT system) ของ แมกคาร์ธี เป็นสำคัญ

2.2.5 ทฤษฎีปัจจัยนำเข้า-นำออก (Input-Output Theory)

ทฤษฎีปัจจัยนำเข้า-นำออก (Input - Output Theory) หรือ ทฤษฎีระบบ (System Theory) ค้นพบโดยนักชีววิทยาชื่อเบอร์แพแลนซ์ ชาวเยอรมัน ประมาณปี 1930 และทฤษฎีนี้ถูกใช้เมื่อปี 1950 แต่ถูกใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ หลังจากปี 1970 (ทฤษฎีระบบ, 2533) เป็นทฤษฎีที่สังกัดในกลุ่มสำนัก คิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional School) แนวคิดของทฤษฎีปัจจัยนำเข้า-นำออก เป็น ทฤษฎีที่เน้นกระบวนการปรับเปลี่ยน (Conversion Process) ของสังคม ซึ่งทฤษฎีนี้ เชื่อว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นปัจจัยนำออก ของกระบวนการปรับเปลี่ยนทางสังคม

ซึ่งปัจจัยนำออก (Output) นี้มี 2 ด้าน คือด้าน ปริมาณ (Quantity) และด้านคุณภาพ (Quality) และปัจจัยนำออกดังกล่าวทำให้มองสะท้อนกลับ (Feedback) ให้ทราบว่าปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เข้ามากระทบต่อสังคมเป็นอย่างไร และกระบวนการปรับเปลี่ยนของสังคมมีขีดความสามารถในการปรับเปลี่ยนปัจจัยนำเข้า มีมากเพียงใด ซึ่งการนำทฤษฎีนี้มาใช้ต้องพิจารณาว่า 1) ต้องมองอย่างเป็นกระบวนการได้ 2) ต้องมองที่เป้าหมายหรือปัจจัยนำออกก่อน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์วัตถุประสงค์นำเข้า 3) ต้องรู้ทั้ง 2 ด้าน คือด้านแนวคิดและด้านเครื่องมือที่จะใช้ (ชมรมพัฒนาสังคม, 2534)

ทฤษฎีปัจจัยนำเข้า-นำออก (Input - Output Theory) จึงเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า (Input) คือเยาวชน กระบวนการ (Process) พัฒนาซึ่งประกอบไปด้วย สื่อและกระบวนการสำคัญของรูปแบบ คือ “4MORSSI” ได้แก่ ตัวแบบ (Model) การจูงใจ (Motivation) การเสริมสร้างคุณธรรม (Morality) การปรับพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ (Integration) แบบองค์รวมตามกระบวนการของ “สิบบัญญัติพอเพียง” ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น และผลลัพธ์ (Output) คือพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามกรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ครอบคลุมทั้งด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรมเพื่อให้เกิด ผลผลิต (Outcome) คือพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปัจจัยนำออก โดยอาศัยข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) ที่ได้ในแต่ละช่วงระยะเวลาระหว่างการจัดกิจกรรม ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นทั้งในส่วนที่ดี และส่วนที่เป็นอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องทุกระยะ จนกว่าจะสิ้นสุดโครงการและได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

การศึกษาแต่ละทฤษฎีจะมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันคือ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับสังคมทั้งระบบ ปัจจัยแวดล้อมอันเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างสังคมซึ่งไปด้วย สถาบัน บุคคล บทบาทหน้าที่ และวัฒนธรรมนั้น ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมของเยาวชนทั้งสิ้น การศึกษาทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม เพื่อให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นที่แวดล้อมซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมอื่นๆตามมา ถ้าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา การศึกษาทฤษฎีการจูงใจ จึงมีความสำคัญที่ต้องศึกษา เพื่อทำความเข้าใจความจำเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น เมื่อเข้าใจสาเหตุที่แท้จริงก็จะสามารถหา

แนวทางป้องกันแก้ไขหรือปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมนั้นได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยอาศัย การศึกษา ทฤษฎีปัญหาทางสังคม มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาโดยเชื่อมโยงกับกระบวนการ เรียนรู้โดยการสังเกต ของเบนคูรา นำมาสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของ เยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบตาม หลักเกณฑ์และโครงสร้างของ ทฤษฎีปัจจัยนำเข้า-นำออก อันประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า(Input) กระบวนการ(Process) ปัจจัยนำออก(Output) โดยอาศัยข้อมูลย้อนกลับ(Feedback) มาเป็น ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากิจการกรณให้มีเหมาะสมยิ่งขึ้น ทฤษฎีที่กล่าว มาทั้งหมดจึงมีความสำคัญที่เกี่ยวพันถึงการศึกษาในเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยจะต้องมอง จากภาพรวมเพื่อทำความเข้าใจปัจจัยต่างๆที่อาจเป็นสาเหตุสำคัญหรือมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อ พฤติกรรมของบุคคลทั้งจากภายในและภายนอก จึงจะสามารถเลือกใช้วิธีการและกระบวนการที่ เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค

2.3.1 พฤติกรรมการบริโภค (Consumption Behavior)

2.3.1.1 ความหมาย

ความหมายของคำว่า “พฤติกรรม” (Behavior) ในสายตาของนักจิตวิทยาสังคม ไม่ได้ หมายถึงเฉพาะแต่พฤติกรรมภายนอก ที่สามารถจะเห็นได้ชัดแจ้ง (Overt Behavior) จากกิริยา หรือ การกระทำทั้งหลายเท่านั้น หากแต่หมายถึง กิจกรรมความระลึกรู้ (Cognitive Activities) จาก พฤติกรรมภายนอก เช่น ความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ทัศนคติ ความต้องการ เหล่านี้เป็นต้น (ขบวน พลตรี, 2537) พฤติกรรมยังรวมไปถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออก ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งใน สภาพการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยินได้ และวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าจะเป็นการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม เช่น การร้องไห้ การกิน การวิ่ง การขำ การอ่านหนังสือ การเดินของหัวใจ การกระตุกของกล้ามเนื้อ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543) ซึ่งกิจกรรมที่มนุษย์แสดงออกทั้งหมด อาจจะมองเห็นได้ง่าย เช่น การเดิน การพูด การเขียน และสิ่งที่มองเห็นได้ยากหรือมองไม่เห็น เช่น การฟัง การจำ และการคิดหาเหตุผล (รุ่งทิพย์ พรหมณะ, 2544) เป็นการกระทำของมนุษย์ เพื่อตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่โดยรู้สำนึกและไม่ รู้สำนึก (อรรถนารถ บุญเกิด, 2546)

พฤติกรรมจึงเป็นกิจกรรมที่บุคคลแสดงออก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่โดยรู้ สำนึกและไม่รู้สำนึก ไม่ว่าจะเป็นการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายในสภาพการณ์ที่ อาจมองเห็นหรือมองไม่เห็น แต่สามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย

1. พฤติกรรมการบริโภค (Consumption Behavior) ได้มีผู้ศึกษาและให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคไว้ ดังนี้

1) พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การกระทำของ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหา และการใช้ผลิตภัณฑ์ทั้งนี้หมายรวมถึง กระบวนการตัดสินใจซึ่งเกิดขึ้นก่อนและมีส่วนในการกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว (ปริญ ลักขิตานนท์, 2536) เป็น การกระทำใดๆ ของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือกสรร การซื้อ การใช้สินค้าและบริการ รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นตัวนำหรือตัวกำหนดการกระทำนั้น เพื่อตอบสนองความจำเป็น และความต้องการของผู้บริโภคให้ได้รับความพอใจ (ดารา ทีปะปาล, 2542) รวมไปถึง พฤติกรรมในการใช้จ่ายสินค้าและบริการเพื่ออุปโภคและบริโภค (มนัสวี น้อยตา, 2547)

2) พฤติกรรมการบริโภค จึงหมายถึงการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการเลือกสรร การจัดหา การซื้อและการใช้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของตนให้ได้รับความพึงพอใจ

2. การบริโภคตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

อรสุดา เจริญธิด (2543) กล่าวว่า การบริโภคโดยทั่วไป คือการใช้ผลผลิตและบริการบำบัดหรือตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ซึ่งตามความหมายเศรษฐกิจพอเพียงจะมีลักษณะเป็นการบริโภคที่มีได้สนองความต้องการที่มีอยู่อย่างอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่เป็นการบริโภคที่มีขอบเขตกำกับเพื่อให้เป็นแบบแผนการบริโภคที่สามารถนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการบริโภคจึงอยู่บนพื้นฐานความสมดุลระหว่างกายกับจิตภายใต้ความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความสมดุลอันสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมของธรรมชาติไปพร้อมๆ กัน กิจกรรมการบริโภคของเศรษฐกิจพอเพียงก็ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบมูลค่า และโลกทัศน์ที่แตกต่างจากเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมหรือการค้าในหลายลักษณะเช่นเดียวกัน แม้ว่าการเริ่มต้นอธิบายจะมองว่า การบริโภคมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ “ความต้องการของมนุษย์” อันไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายความหมายของ “ความต้องการ” ตามแนวคิดของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักก็ตาม แต่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมองว่า มนุษย์สามารถกำหนดรวมทั้งสร้างระบบการจัดการเพื่อควบคุมขอบเขตการบริโภคให้ไปสู่จุดมุ่งหมายแห่งคุณภาพชีวิตของตน มิใช่บริโภคโดยมุ่งแต่เพียงการใช้สินค้าและบริการบำบัดความต้องการ เพื่อให้ตนเกิดความพอใจอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเท่านั้น การได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตก็คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบทางสายกลาง รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี ความพอดีก็คือจุดที่คุณภาพชีวิตและความพึงพอใจมาบรรจบกัน ซึ่งในที่นี้คุณภาพชีวิตก็คือ การบริโภคที่ทำให้เกิดความพึงพอใจที่ได้รับคุณภาพชีวิตอันเป็นความหมายของทางสายกลาง ด้วยเหตุนี้หัวใจสำคัญของกิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงมีลักษณะเป็นเครื่องมือ (Means) ไม่ใช่เป้าหมาย (Ends) ถือเป็นกระบวนการในการพัฒนาดตนเองของมนุษย์ซึ่ง

ประกอบด้วย มนุษย์ธรรมชาติและมนุษย์สังคมรวมอยู่ด้วยกัน มนุษย์ต้องสามารถค้นหาและกำหนดควบคุมได้ว่า สิ่งใดเป็นความต้องการแท้จริงของตน และสิ่งใดคือความต้องการที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยการค้าหรือทุนนิยม อันทำให้มนุษย์มีความต้องการครอบครองและบริโภคโดยไม่มีขอบเขตที่สิ้นสุด นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจด้วยว่า การสนองความต้องการทางด้านวัตถุแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้สังคม หรือมนุษย์โดยรวมมีความสุขได้ ในขณะที่การแสวงหาของตนกลุ่มหนึ่งอาจทำให้คนอื่นกลุ่มหนึ่งมีความสุขเพราะถูกแย่งชิงทรัพยากรไป เป็นต้น การบริโภคในแนวเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงค่านิยมจากความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด (The Economics of More and More) มาเป็นความต้องการ แบบพอเพียง (The Economics of Enough) ดังนั้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการจัดการให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของมนุษย์ทุกคน และการตอบสนองความต้องการนี้ต้องไม่เป็นการทำลายธรรมชาติด้วย (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2536, หน้า 23)

สรุป พฤติกรรมการบริโภค คือพฤติกรรมที่ผู้บริโภคจัดหา เลือกสรร และตัดสินใจซื้อหรือใช้จ่ายสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการอุปโภคบริโภคตามค่านิยมและความพึงพอใจของตน ส่วนการบริโภคตามความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีลักษณะของการบริโภคที่มีได้ตอบสนองความต้องการที่มีอยู่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่เป็นการบริโภคที่มีขอบเขตกำกับเพื่อให้แบบแผนการบริโภคนั้นสามารถนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง พฤติกรรม ในด้านการกิน การใช้ จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

ดังนั้น พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงหมายถึง พฤติกรรมของเยาวชนในด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน อย่าง พอดี พอเหมาะกับตนเอง สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ และมีเหตุผลในการเลือกบริโภค โดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ รู้จักประหยัดและอดออม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถใช้หลักวิชา และความรอบรู้ ตลอดจนการใช้สติปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวังในการใช้จ่ายที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟูมเฟื่อย เกินฐานะและความจำเป็น

2.3.1.2 กำเนิดพฤติกรรม

การเกิดขึ้นของพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ และมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่ง ขบวนการ พลตรี (2537) กล่าวว่า “ตัวกระตุ้นทางสังคม (Social Stimuli) เป็นการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิด หรือมีความโน้มเอียงที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของคน “ตัวกระตุ้นทางสังคม” จะเป็น “คน” (Person) ก็ได้ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Product) ก็ได้ หรือสถานการณ์ (Situation) ก็ได้ ทั้งสามล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น ซึ่ง “คน” (Person)

เป็นตัวกระตุ้นทางสังคมมีความหมายรวมไปถึงทุกอย่างที่มีอยู่และมีมากับตัวบุคคล เช่น ความรู้ ความรู้สึก ทศนคติ บุคลิกภาพ ประสบการณ์ “ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ” (Product) นั้น มีตั้งแต่สิ่งของ (Object) ไปจนถึงกลุ่มสังคม (Social Groups) และ ปทัสถาน (Norm) เป็นต้น การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ สุนทรี โกมิน (ม.ป.ป.) กล่าวว่า นักจิตวิทยาสังคมมองมนุษย์ทั่วไปประกอบขึ้นด้วยตัวบุคคล จึงใช้ตัวบุคคลเป็นหน่วยวิเคราะห์หลักในการศึกษาถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลในรูปของกลุ่ม ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าหัวใจสำคัญของการศึกษาทางจิตวิทยาสังคมมี 2 ประการ คือ 1) ตัวบุคคลและภาวะจิตของเขาที่นำเข้ามาในสถานการณ์ที่จะเกิดมีพฤติกรรมขึ้น 2) “ กระบวนการอิทธิพลของสังคม ” ซึ่งมาจากสิ่งแวดล้อมที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสังคมของบุคคล ทั้งนี้ ยุทธ ศักดิ์เดชยนต์ (2528) กล่าวว่าพฤติกรรมของบุคคลอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม และอิทธิพลของสังคมอาจจัดอยู่ในรูปต่อไปนี้

1. สัตยาบัน (Sanction) เพื่อให้คนทำตามหน้าที่ หรือแสดงพฤติกรรมตามสังคม กำหนดอาจอยู่ได้ทั้งการลงโทษและการให้รางวัล

2. ปทัสถาน (Norms) เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี จารีตประเพณี กฎหมาย

3. แนวอบรมทางคุณค่า (Value Orientation) ซึ่งจะกำหนดจากฐานของการแสดงออก ได้แก่ สารสะท้อนเท็จจริง ความพอใจ

พฤติกรรมของคน เป็นระบบการกระทำของมนุษย์ (Action System) ซึ่งถ้าจะวิเคราะห์การกระทำของมนุษย์ อาจจำแนกตัวแปรออกเป็น 5 ระดับ คือ 1) วัฒนธรรม 2) สังคม 3) บุคลิกภาพ 4) ชีวภาพ 5) กายภาพ ซึ่งการศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคม ต้องศึกษาจากหลายแขนงวิชาจึงจะเข้าใจได้ดี ต้องศึกษาทั้ง ฟิสิกส์ ชีววิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ซึ่งนักมานุษยวิทยามองเห็นว่าวัฒนธรรมสำคัญมีอิทธิพลต่อสังคม สังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกของคน เรียงตามลำดับตัวแปร ส่วนนักจิตวิทยาเห็นว่าบุคลิกภาพมีอิทธิพลระดับสูงสุดต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น การแก้ปัญหา นักสังคมวิทยาจะเน้นที่การปรับปรุงแก้ไขวัฒนธรรม และค่านิยมเป็นอันดับแรก

ทัศนะต่างๆที่มีต่อกำเนิดพฤติกรรม อาจจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามความเชื่อได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2528)

1) พวกที่มีความเชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นเกิดมาจากภายในตัวของมนุษย์เอง กล่าวคือ ใจ (Mind) นี้เองที่เป็นต้นกำเนิดของพฤติกรรม นักคิดกลุ่มนี้ได้แก่เพลโต เดการ์ต และฟรอยด์ (Plato, Descartes & Freud)

2) พวกที่มีทัศนะว่ามนุษย์เกิดมาแล้วตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสิ่งแวดล้อม อริสโตเติล (Aristotle) เป็นผู้เริ่มประกาศความเชื่อนี้ ต่อมาความคิดเช่นนี้กลับมามีอิทธิพลอีกในยุคของ จอห์น ล็อก (John Lock) เบิร์คเลย์ (Berkley) และอีกหลายคน ซึ่งเชื่อว่าประสบการณ์ของ

มนุษย์ต่างหากที่ทำให้คนเราเกิดการเรียนรู้ที่จะกระทำพฤติกรรม เมื่อเกิดมานั้นมนุษย์มิได้มีความรู้ติดตัวมาแต่อย่างใด ล้วนแล้วแต่ต้องเรียนรู้ภายหลังจากเกิดมาแล้วทั้งสิ้น ต่อเมื่อได้มีประสบการณ์แล้วจึงจะเรียนรู้และจดจำประสบการณ์นั้นเอาไว้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแสดงพฤติกรรมในอนาคตต่อไป นักจิตวิทยาพฤติกรรมกลุ่มนี้ที่มีบทบาทเด่นชัดมากในการเป็นผู้นำของแนวคิดนี้คือ สกินเนอร์ (Skinner) บุคคลผู้นี้ได้เขียนหนังสือหลายเล่มที่ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมมนุษย์ถูกควบคุมโดยเงื่อนไขของการเสริมแรงและเงื่อนไขแห่งการลงโทษ

3) พวกที่มีแนวความคิดประสมประสานระหว่างพวกแรกกับพวกที่สอง คือให้ความสำคัญแก่ลักษณะภายในตัวมนุษย์และสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวก่อให้เกิดพฤติกรรม แนวความคิดเช่นนี้เป็นที่นิยมกันในขณะนั้น โดยมี อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงมากเป็นผู้นำ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของเขาก็อยู่บนความเชื่อแบบประสมประสานนี้ด้วย กล่าวคือเขาอธิบายว่าพฤติกรรมมนุษย์ องค์ประกอบภายในตัวมนุษย์เองและสิ่งแวดล้อมต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกัน ในลักษณะที่แต่ละองค์ประกอบต้องสัมพันธ์กันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน หมายความว่าในบางครั้งบางคราวสิ่งแวดล้อมอาจจะมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมได้มากกว่าองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ส่วนในเวลาอื่นองค์ประกอบภายในตัวบุคคลก็อาจจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์มากกว่าสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์เช่นนี้อยู่ในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน เป็นกระบวนการที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกัน และทั้งคู่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ในขณะเดียวกันพฤติกรรมของมนุษย์ก็มีอิทธิพลต่อทั้งสองสิ่งด้วยเหมือนกัน

การศึกษากำเนิดพฤติกรรม เพื่อให้เข้าใจการเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิด หรือมีความโน้มเอียงที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของคน การศึกษาพฤติกรรมของคนจึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยหลายๆด้านประกอบกัน เพื่อให้เข้าใจสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดพฤติกรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม สัมพันธ์กับแนวคิดพื้นฐานในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning Process) ของ แบนดูรา ซึ่งผู้วิจัยนำมาประกอบเป็นหลักแนวคิดในกระบวนการ จัดกิจกรรมตาม รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังจะได้อธิบายในส่วนที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

2.3.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

รววัฒน ยิงสวัสดิ์ (2548) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางจิตวิทยา ดังนี้

1. ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Culture Factor) เป็นสัญลักษณ์และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง อันเป็นตัวกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ค่านิยมในวัฒนธรรมจะกำหนดลักษณะของสังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการและความประพฤติของบุคคล วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น

1) วัฒนธรรมพื้นฐาน (Culture) เป็นลักษณะพื้นฐานของบุคคลในสังคม เช่น ลักษณะนิสัยของคนไทยซึ่งเกิดจากการหล่อหลอมพฤติกรรมของสังคมไทย ทำให้มีลักษณะพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน

2) วัฒนธรรมย่อย (Subculture) หมายถึงวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันที่มีอยู่ภายในสังคมขนาดใหญ่และขนาดซับซ้อน วัฒนธรรมย่อยเกิดจากพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ และลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ ลักษณะของวัฒนธรรมย่อยประกอบ ด้วย กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา กลุ่มสีผิว และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

3) ชั้นของสังคม (Social Class) หมายถึงการแบ่งสมาชิกของสังคมออกเป็นระดับฐานะที่แตกต่างกัน โดยที่สมาชิกในสังคมจะมีลักษณะอย่างเดียวกัน และในสมาชิกของชั้นสังคมที่แตกต่างกันจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน การแบ่งชั้นทางสังคมโดยทั่วไป ถือเกณฑ์รายได้ ทรัพย์สิน หรืออาชีพ ชั้นทางสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการซื้อของผู้บริโภค แต่ละชั้นสังคมมีลักษณะค่านิยมและพฤติกรรมผู้บริโภคเฉพาะอย่าง ลักษณะที่สำคัญของชั้นสังคม มีดังนี้

ก. บุคคลในชั้นเดียวกันมีแนวโน้มประพฤติเหมือนกันและบริโภคเช่นเดียวกัน

ข. บุคคลจะถูกจัดลำดับสูงหรือต่ำตามตำแหน่งที่ยอมรับในสังคมนั้น

ค. ชั้นสังคมแบ่งตาม อาชีพ รายได้ ฐานะ ตระกูล ตำแหน่งหน้าที่และบุคลิกลักษณะ

ง. ชั้นสังคมเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกัน และบุคคลสามารถเปลี่ยนชั้นของสังคมให้สูงขึ้น หรือต่ำลงได้

2. ปัจจัยทางสังคม (Social Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ ลักษณะทางสังคมประกอบด้วย

1) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) เป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย กลุ่มนี้จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิดเห็นและค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

ก. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิท

ข. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) ได้แก่กลุ่มบุคคลชั้นนำในสังคม
เพื่อนร่วมอาชีพ และเพื่อนร่วมสถาบัน บุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม

2) ครอบครัว (Family) บุคคลในครอบครัวถือว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อ
ทัศนคติ ความคิดเห็นและค่านิยมของบุคคล สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการซื้อของครอบครัว

3) บทบาทและสถานะ (Roles and Statuses) บุคคลจะเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม
เช่น กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว องค์กร และสถาบันต่างๆ บุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่แตกต่างกัน
ในแต่ละกลุ่ม

3. ปัจจัยส่วนบุคคล(Personal Factor) การตัดสินใจของผู้ซื้อได้รับอิทธิพล และ
ลักษณะส่วนบุคคลของคนทางด้านต่างๆ ได้แก่

1) อายุ (Age) อายุที่ต่างกันจะมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่ต่างกัน

2) ขั้นตอนและวัฏจักรชีวิตครอบครัว (Family Life Cycle) เป็นขั้นตอนการ
ดำรงชีวิตของบุคคลในลักษณะการมีครอบครัว การดำรงชีวิตในแต่ละขั้นตอนเป็นสิ่งที่
มีความต้องการ ทัศนคติ และค่านิยมของบุคคล ทำให้เกิดความต้องการในผลิตภัณฑ์ และ
พฤติกรรมการซื้อที่ต่างกัน

3) อาชีพ (Occupation) อาชีพของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็น ความ
ต้องการสินค้าและบริการที่ต่างกัน

4) โอกาสทางเศรษฐกิจ (Economic Circumstances) โอกาสทางเศรษฐกิจของ
บุคคลจะกระทบต่อสินค้าและบริการที่เขาตัดสินใจซื้อ โอกาสเหล่านี้ประกอบด้วย รายได้ การออม
ทรัพย์สิน อำนาจซื้อ และทัศนคติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน

5) การศึกษา (Education) ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะบริโภคสินค้าที่มี
คุณภาพดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ

6) รูปแบบของการดำรงชีวิต(Life Style) รูปแบบของการดำรงชีวิต ขึ้นอยู่กับ
วัฒนธรรม ชั้นของสังคม และกลุ่มอาชีพของแต่ละบุคคล การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของบุคคลขึ้นอยู่กับ
การดำรงชีวิต เช่น คนที่สมถะจะบริโภคสินค้าที่จำเป็น อ่านหนังสือ คนที่ชอบเที่ยวกลางคืนจะ
ชอบการพักผ่อนหย่อนใจ การบริโภคนอกบ้านหรือเครื่องสำอางของเมมา

4. ปัจจัยทางจิตวิทยา (Psychological Factor) การเลือกซื้อของบุคคลได้รับอิทธิพล
จากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวผู้บริโภคที่มีต่อพฤติกรรมการซื้อและใช้สินค้า
ปัจจัยภายในประกอบด้วย

1) การจูงใจ (Motivation) เป็นพลังกระตุ้นที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติ การจูงใจเกิดภายในตัวบุคคลแต่อาจถูกกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น วัฒนธรรม ชัยของสังคม หรือสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดใช้เครื่องมือการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการ

2) การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลได้รับเลือกสรรจัดระเบียบ และตีความจากข้อมูลเพื่อจะสร้างภาพที่มีความหมาย หรืออาจ หมายถึงกระบวนการของความเข้าใจ ของบุคคลที่มีต่อโลกที่เขาอาศัยอยู่ จากความหมายนี้จะเป็นการรับรู้ เป็นกระบวนการของ แต่ละบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน เช่น ความเชื่อ ประสบการณ์ ความต้องการและอารมณ์ และ ยังขึ้นอยู่กับลักษณะปัจจัยภายนอก คือสิ่งกระตุ้น การรับรู้ และพิจารณาเป็นกระบวนการกลั่นกรอง การรับรู้จะแสดงถึงความรู้สึจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การได้เห็น ได้กลิ่น ได้ยิน ได้รสชาติ และได้รู้สึก ขั้นตอนของการรับรู้ประกอบด้วย

ก. การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Exposure) เกิดขึ้นเมื่อ ผู้บริโภคเปิดโอกาสให้ข้อมูลเข้าสู่ตนเอง เช่น ผู้ชมโทรทัศน์อาจจะเลือกเปลี่ยนช่อง หรือ ออกจาก ห้องเมื่อข่าวสารโหมชนั้นไม่น่าสนใจ หรือชมโฆษณาถ้าข่าวสารนั้นน่าสนใจ

ข. การตั้งใจรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Attention) เกิดขึ้น เมื่อผู้บริโภคเลือกที่จะตั้งใจรับสิ่งกระตุ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ทราบเป้าหมายเกิดความตั้งใจ รับรู้ข้อมูลผู้ทำการโฆษณาจะต้องใช้ความพยายามที่จะสร้างงานโฆษณาให้มีลักษณะเด่น เพื่อให้ เกิดความตั้งใจรับข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

ค. ความเข้าใจในข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Comparative) แม้ผู้บริโภค จะมีความตั้งใจรับข่าวสารการโฆษณา แต่ไม่ได้หมายความว่าข้อความนั้นถูกตีความไปในทางที่ ไม่ถูกต้อง ในขั้นนี้จึงเป็นการตีความหมายข้อมูลที่ได้รับเข้ามาว่า ได้มีความเข้าใจตามที่ผู้ทำ การ โฆษณากำหนดไว้หรือไม่ ถ้าเข้าใจก็จะนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป การตีความขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความ เชื่อ และประสบการณ์

ง. การเก็บรักษาข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective Retention) หมายถึง การ ที่ผู้บริโภคจดจำข้อมูลบางส่วนที่เขาได้เห็น ได้อ่าน หรือได้ยินหลังจากเกิดการเปิดรับและเกิดความ เข้าใจแล้ว ผู้ทำการโฆษณาต้องพยายามสร้างให้ข้อมูลอยู่ในความทรงจำของผู้บริโภคเพื่อให้เกิด การตัดสินใจซื้อ วิธีที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อ คือ Mnemonics ได้แก่สัญลักษณ์ หรือ คำสัมผัส ความต่อเนื่องและภาพพจน์ในตราสินค้า สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างภาพพจน์ในความทรงจำ

3) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม และหรือ ความโน้มเอียงของพฤติกรรมจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อได้รับ สิ่งกระตุ้น (Stimulus) และจะเกิดการตอบสนอง (Response) ซึ่งก็คือทฤษฎี สิ่งกระตุ้น

การตอบสนอง (Stimulus-Response Theory = SR Theory) การเรียนรู้เกิดจากอิทธิพลหลายอย่าง เช่น ทักษะ ความเชื่อ และประสบการณ์ในอดีต

4) ความเชื่อถือ (Belief) เป็นความคิดที่บุคคลยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีต

5) ทักษะ (Attitude) หมายถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งที่กระตุ้นไปในทิศทางที่สม่ำเสมอ ทักษะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อ ในขณะที่ความเชื่อก็มีอิทธิพลต่อทักษะ

6) บุคลิกภาพ (Personality) เป็นรูปแบบลักษณะของบุคคล ที่จะเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมการตอบสนอง หรืออาจหมายถึงลักษณะด้านจิตวิทยาที่มีลักษณะแตกต่างของบุคคลซึ่งนำไปสู่การตอบสนองที่สม่ำเสมอ และมีปฏิกิริยาต่อสิ่งกระตุ้น

7) แนวคิดของตนเอง (Self Concept) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง หรือความคิดที่บุคคลคิดว่าบุคคลอื่นมีความคิดเห็นต่อตนว่าอย่างไร องค์ประกอบของแนวความคิดของตนเองแบ่งเป็น 4 แบบ คือ

ก. แนวคิดตนเองที่แท้จริง (Real Self) หมายถึง แนวคิดที่บุคคลมองตนเองที่แท้จริง (เป็นข้อเท็จจริงที่บุคคลต้องการเป็นอยู่) เช่น การใช้เซมพู ชันซิล เพราะเกิดแนวคิดว่าทำให้ผมสวย

ข. แนวคิดตนเองในอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ความรู้สึก นึกคิดที่บุคคลใฝ่ฝันอยากให้เป็นเช่นนั้น พฤติกรรมของบุคคลจึงมักทำให้พฤติกรรมของเขาสอดคล้องกับความคิดในอุดมคติ เช่นคนที่อยากผิวสวยเหมือนดาราก็จะใช้ผลิตภัณฑ์ตามที่ดาราใช้

ค. แนวคิดตนเองที่คิดว่าบุคคลอื่นมองตนเองที่แท้จริง (Real Other) หมายความว่า บุคคลนึกเห็นภาพพจน์ว่าบุคคลอื่นมองตนเองที่แท้จริงว่าเป็นอย่างไร เช่นบุคคลถูกบุคคลอื่นมองว่า รถเบนซ์ มีสมรรถนะสูง แข็งแรง อายุการใช้งานนานและให้ความปลอดภัยแก่ผู้นั่ง ดังนั้นจึงเลือกที่จะใช้รถเบนซ์

ง. แนวคิดของตนเองที่ต้องการให้ผู้อื่นคิดเกี่ยวกับตนเอง (Ideal Other) หมายถึง การที่บุคคลต้องการให้บุคคลอื่นคิดถึงเขาในแง่ใด เช่น นักธุรกิจที่ต้องการให้บุคคลอื่นมองว่าเขาเป็นเศรษฐีเขาจึงจำเป็นต้องใช้รถเบนซ์ เพราะบุคคลอื่นมองว่าการใช้รถเบนซ์เป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเศรษฐี

8) ค่านิยม (Value) หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า หรือสิ่งที่มีคุณค่า หรือการให้คุณค่าแก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ และการปฏิบัติ ค่านิยมในแต่ละสังคมจะไม่เหมือนกัน และอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่างๆที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค ปริณูลักษณ์านนท์ (2536) กล่าวว่า อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อผู้บริโภค มีผลกระทบต่อลักษณะท่าทางทัศนคติ และค่านิยมของบุคคล และมีผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการ สมจิตร ล้วนจำริญ (2537) กล่าวว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรม ทำให้สังคมในแต่ละแห่งมีแบบแผนการแต่งกายเป็นประเพณี บุคคลมักแต่งกายตามแบบแผนของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ถ้าแต่งกายให้แตกต่างไปจากแบบแผนของสังคมมากเกินไป คนในสังคมย่อมตำหนิหรือไม่ยอมรับ ทำให้ดำรงชีวิตในสังคมได้ยาก สิ่งเหล่านี้ทำให้พฤติกรรม การซื้อของ ผู้บริโภคแตกต่างกันไปตามวิถีการดำเนินชีวิตของตนในสังคม กุลวลี รัศมิวิจารณ์ (2539) กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค ซึ่งผู้ที่มีการศึกษาสูงก็มีแนวโน้มจะบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำซึ่งไม่คำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์แต่คำนึงถึงราคาที่ไม่สูงมาก ทศนีย์ ลิ้มมันจรี (2539) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่คนกลุ่มหนึ่งเห็นว่า อะไรก็ตามที่คนในสังคมส่วนใหญ่ชอบ หรือปรารถนาอยากให้เป็น เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่มีค่านิยมที่ว่า การใส่เสื้อผ้าที่มียี่ห้อมาจากต่างประเทศจะทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของสังคม และกลุ่มเพื่อน

การศึกษาปัจจัยดังกล่าว ทั้งปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางจิตวิทยา ย่อมเป็นผลดีต่อการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่ง ซึ่งจากผลการสำรวจของเอแบคโพล (2551) และการรวบรวมข้อมูลการสำรวจโดย เทวินทร์ หอเหนียวกลาง(2551) พบว่าสื่อมีอิทธิพลต่อการจับจ่ายใช้สอยในกลุ่มเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยสื่อที่มีส่วนกระตุ้นมากที่สุดได้แก่โทรทัศน์ (ร้อยละ 30.1) รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 20.3) ภาพยนตร์ (ร้อยละ 14.7) และนิตยสาร/วารสาร (ร้อยละ 13.0) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อโฆษณากระตุ้นการบริโภคเกินควรโดยโฆษณามีผลมากที่สุด (ร้อยละ 26.0) รองลงมาคือ ละครทีวี (ร้อยละ 17.4) รายการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและวัยรุ่น (ร้อยละ 13.9) รายการเพลง (ร้อยละ 13.1) และเกมโชว์ (ร้อยละ 9.6) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่วนเวียนเกี่ยวข้องกับอยู่ในสังคมและวิถีชีวิตประจำวันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และย่อมส่งผลกระทบไปสู่ส่วนอื่นๆอันจะก่อให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมตามมาได้ ดังนั้น ปัจจัยด้านต่างๆ ทั้งปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางจิตวิทยา จึงนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม การศึกษาปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้เกิดความเข้าใจสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมและเป็นประโยชน์ต่อการหาทางปรับปรุงแก้ไขได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น โดยอาศัยปัจจัยทางจิตวิทยา ทั้งการจูงใจ (Motivation) การให้ความรู้เพื่อให้เกิดการรับรู้ (Perception) การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรรอย่างเหมาะสม ให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) ในการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม ซึ่งการเรียนรู้ อาจเกิดจาก

อิทธิพลหลายอย่าง เช่น ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม และประสบการณ์ในอดีต การปรับพฤติกรรม (Modification) รวมทั้งการขัดเกลาทักษะสังคม (Socialization) เพื่อให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นไปตามความคาดหวัง โดยการประสานร่วมมือกับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียน บ้าน สังคม และชุมชน เป็นต้น ซึ่งในกระบวนการพัฒนายังต้องอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆเพื่อเป็นการ เสริมแรง (Reinforcement) และเป็นกำลังใจในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

2.3.1.4 การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมของมนุษย์ตามความหมายของสังคม แบ่งเป็นสองลักษณะ คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยม มีความ เชื่อว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้จึงได้เสนอแนวทางในการ สร้าง การปรับและการยุติหรือการยับยั้ง เพื่อส่งเสริมให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วย วิธีการต่างๆกันตามแนวความคิดและความเชื่อซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้คือ

1. การใช้ตัวแบบ (Model)

ตัวแบบมี 2 ชนิดคือ ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Model) หมายถึงตัวแบบที่มีชีวิตซึ่ง ผู้สังเกตสามารถปฏิสัมพันธ์หรือสังเกตโดยตรงไม่ต้องผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์อื่น และตัวแบบ สัญลักษณ์ (Symbolic Model) หมายถึงตัวแบบที่บุคคลสังเกตผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์ เช่นตัวแบบที่ ปรากฏตามคำบอกเล่า ในหนังสือ แถบบันทึกภาพหรือผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุหรือหนังสือ เป็นต้น (Bandura, 1977) โดยการเสนอตัวแบบที่มีลักษณะใกล้เคียงทั้งวัยและ สภาพแวดล้อมกับ ผู้เลียนแบบซึ่งอาจใช้ทั้งตัวแบบจริงโดยให้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือ อาจใช้ตัวแบบอื่น เช่น การ์ตูนดารา เป็นต้น และเมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วควร จะมีการเสริมแรงต่อตัวแบบทันที เพราะจะทำให้ผู้เลียนแบบเลียนแบบได้เร็วขึ้น ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) ได้ลำดับขั้นตอนในการเสนอตัวแบบไว้ดังนี้

- 1) กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน
- 2) เลือกพฤติกรรมที่คาดว่าจะนำไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายในขั้นที่ 1 เป็น พฤติกรรมย่อยๆที่สามารถสังเกตจากตัวแบบได้
- 3) กำหนดหรือจัดเตรียมตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพ และควรเป็นตัว เสริมแรงที่นักเรียนชอบ ตลอดจนมีคุณค่าสำหรับนักเรียน
- 4) เลือกตัวแบบ ที่มีความสำคัญสอดคล้องกับพฤติกรรมเป้าหมาย หรือ มี ลักษณะใกล้เคียงกับนักเรียน แต่มีลักษณะบางอย่าง ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ นอกจากจ้ควรเลือกใช้ตัวแบบหลายๆ คน

- 5) เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้ว จะต้องให้แรงเสริมทันที
- 6) ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ และเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบ พร้อมทั้งให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมของนักเรียน ที่สามารถเลียนแบบได้เหมือนหรือใกล้เคียงพฤติกรรมของตัวแบบทันที
- 7) ให้ตัวแบบแสดงแบบให้นักเรียนดูบ่อยๆ พร้อมทั้งให้ตัวแบบบอกถึงความก้าวหน้าของตนเอง และผู้ทดลองต้องให้แรงเสริมแก่ความก้าวหน้าของพฤติกรรมของ ตัวแบบทันที
- 8) ฝึกให้นักเรียนเลียนแบบตัวแบบทีละขั้นตอน พร้อมทั้งให้แรงเสริมแก่นักเรียนที่สามารถแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ได้ จนกระทั่งนักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆตามที่ต้องการได้

2. การเสริมแรง (Reinforcement)

การเสริมแรง (Reinforcement) คือการที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหนึ่งของอินทรีย์เพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับสิ่งเร้าที่พึงพอใจหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้น

ตัวเสริมแรง (Reinforcers) คือสิ่งใดก็ตาม ที่ให้หลังจากกระทำพฤติกรรม และทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เงิน สิ่งของ คำชมเชย ความสนใจ ความรัก การเป็นที่ยอมรับ การสามารถหลีกเลี่ยงจากสภาพที่ไม่ชอบ ตัวเสริมแรงจะเน้นการเพิ่มพฤติกรรม ตัวเสริมแรง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ หรือ ตัวเสริมแรงที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (Primary Unconditioned Reinforcers) หมายถึง ตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงด้วยตัวเอง ที่ไม่ต้องสัมพันธ์กับสิ่งอื่น เช่น อาหารสำหรับคนที่หิว หรือน้ำสำหรับคนที่กระหาย

ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ หรือตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข (Secondary Conditioned Reinforcers) หรือตัวเสริมแรงที่เป็นกลาง แต่ได้นำมาเข้าคู่กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิบ่อยครั้งจึงทำให้นุคคลเกิดการเรียนรู้ว่า สิ่งเร้านั้นมีคุณสมบัติของตัวเสริมแรง ได้แก่ เงิน คะแนน คำชมเชย (อรรถนารถ บุญเกิด, 2544)

การเสริมแรงสามารถดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะด้วยกัน

- 1) การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เป็นการเสริมแรงโดยให้สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความพอใจ แล้วจะทำให้มีแนวโน้มในการตอบสนองมากขึ้น การเสริมแรงทางบวกที่นิยมใช้กันทั่วไป ได้แก่ การให้สิ่งของ การให้แรงเสริมทางสังคม การใช้เบี้ยอรรถกร และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

ก. การให้สิ่งของ หรือสิ่งเสฟได้ เช่น อาหาร ขนม ทอฟฟี่ ซึ่งการให้สิ่งเสฟได้นั้นเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างหนึ่ง แต่มีข้อจำกัดอยู่ที่ต้องให้ในระยะเวลาที่กำลังหิว และตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล

ข. การให้แรงเสริมทางสังคม (Social Reinforcement) ตัวเสริมแรงทางสังคม มีสองลักษณะ คือ การเสริมแรงโดยใช้คำพูด เช่น การพูดชมเชย การยกย่อง และการเสริมแรงโดยใช้ท่าทาง เช่น การยิ้ม พยักหน้า สบตา การแตะตัว การกอด เป็นต้น การให้การเสริมแรงทางสังคมให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดนั้น ผู้ให้แรงเสริมจะต้องมีความจริงใจต่อการให้แรงเสริม ทุกครั้งด้วย

ค. การใช้เบี้ยอรรถกร (Token Economy) ได้แก่การใช้เบี้ยดาว คะแนน เป็นตัวเสริมแรง ซึ่งวิธีนี้จะใช้พบมากในการสร้างเสริมให้ซื้อสินค้าของร้านค้าต่างๆ โดยการกำหนดเงื่อนไขในการให้คู่ปองเพื่อลูกค้าจะได้ซื้อสินค้ามากขึ้น หรือในการกระตุ้นให้นักเรียนตั้งใจเรียน หรือขยันทำการบ้านซึ่งครูอาจสร้างเงื่อนไขโดยการให้ดาว เป็นต้น

ง. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Informative Feedback) เป็นการบอกกล่าวเพื่อชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่ปฏิบัติอยู่นั้นได้ผลเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นจะเป็นแรงเสริมในการปฏิบัติหรือพัฒนาพฤติกรรมแล้ว การให้ข้อมูลย้อนกลับควรจะใช้คู่กับตัวเสริมแรงอื่นๆ เช่น เบี้ยอรรถกร และแรงเสริมทางสังคม

การเสริมแรงทางบวกที่นิยมใช้มี 5 ชนิด คือ

ก) การเสริมแรงทางสังคม ได้แก่คำชมเชย การยอมรับ และการให้ความสนใจ

ข) แรงเสริมที่เป็นสิ่งของและสัญลักษณ์ ที่นำไปแลกสิ่งที่ต้องการได้ เป็นแรงเสริมที่กินได้ จับต้อง มองเห็นได้ ได้แก่ อาหาร ขนม ตุ๊กตา

ค) แรงเสริมที่อยู่ภายในตัวบุคคล เป็นแรงเสริมที่เกิดจากภายในตัวบุคคลหลังจากที่แสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา หรือทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จ

ง) การใช้กิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุด หรือกิจกรรมที่ทำบ่อยที่สุดมาเสริมแรงกิจกรรมที่ไม่ชอบทำ (Premack Principle)

จ) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Informative Feedback)

หลักการเสริมแรงทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพ

(1) การเสริมแรงทางบวกจะต้องให้หลังจากการเกิดพฤติกรรม

เป้าหมายเท่านั้น

(2) การเสริมแรงทางบวกจะต้องกระทำทันทีที่พฤติกรรมเป้าหมาย

เกิดขึ้น

- (3) การเสริมแรงควรให้อย่างสม่ำเสมอ
- (4) ควรแจ้งให้ผู้ถูกปรับพฤติกรรมทราบถึงเงื่อนไขการเสริมแรง
- (5) ตัวเสริมแรงควรมีปริมาณพอเหมาะที่จะเสริมแรงพฤติกรรมโดยไม่ก่อให้เกิดการหมดสภาพเป็นตัวเสริมแรง
- (6) ตัวเสริมแรงนั้นต้องเลือกให้เหมาะกับแต่ละบุคคล
- (7) ควรใช้ตัวเสริมแรงที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น เช่น การใช้กิจกรรม ที่ชอบทำการเสริมแรงทางสังคม
- (8) ควรมีการใช้ตัวแบบ หรือการชี้แนะควบคู่ไปกับการเสริมแรงด้วย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว

(9) ควรมีการวางแผนการใช้ตารางการเสริมแรง หรือยืดเวลาการเสริมแรง เมื่อพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นสม่ำเสมอแล้ว ควรมีการเปลี่ยนวิธีเสริมแรงเสียใหม่ ให้เป็นการใช้ตารางการเสริมแรงแทน หรือยืดเวลาการเสริมแรง จะทำให้พฤติกรรมที่ต้องการนั้นคงอยู่ได้นาน แม้จะไม่ได้รับการเสริมแรงอีกเลยในอนาคต

2) การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) มีเป้าหมายเดียวกันกับการเสริมแรงทางบวก คือ สามารถเพิ่มความคงทนของ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพียงแต่วิธีที่ต่างกัน คือนำเอาสิ่งเร้าที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่พึงพอใจออกไป เช่น การที่เด็กเก็บของได้อย่างเป็นที่เป็นทางเพื่อจะได้ไม่ถูกแม่บ่น

การเสริมแรงทางลบ คือ อินทรีย์ต้องแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งก่อน จึงจะได้รับสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ดังนี้

การลงโทษทางลบ คือ การให้สิ่งที่ไม่พึงพอใจ หลังจากอินทรีย์แสดงพฤติกรรม

การลงโทษทางบวก คือ การนำสิ่งที่พึงพอใจออกไปหลังจากที่อินทรีย์แสดงพฤติกรรม การลงโทษ ก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงสิ่งลงโทษและสิ่งเร้าอื่น การลงโทษ ยังทำให้ผู้ถูกลงโทษเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเองและสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับการลงโทษ ดังนั้นในการปรับพฤติกรรม จึงควรใช้เงื่อนไขการเสริมแรงมากกว่าเงื่อนไขการลงโทษ (ประดินันท์ อุปรมัย, 2542)

3) การลงโทษ (Punishment) เป็นการให้สิ่งที่ไม่พึงพอใจ หรือถอดถอนสิ่งที่พึงพอใจ หลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งอันเป็นผลให้พฤติกรรมนั้นยุติลง ปกติบุคคลโดยทั่วไปมักจะเข้าใจว่าการลงโทษ หมายถึง การเฆี่ยนตี การดูหรือการทำให้เจ็บปวด แต่ในความจริงนั้น การลงโทษ อาจใช้วิธีการอื่น เช่น การปรับ หรือ การใช้เวลานอก (Time Out) เช่นเมื่อเด็กพูดคำหยาบจะถูกครุณาไปอยู่ห้องเล็กๆ ในช่วงเวลาสั้นๆ ก็ปรากฏว่าเด็กเลิกพูดคำหยาบได้ การเสริมแรงทางลบจึงเป็นเงื่อนไขของการลงโทษอย่างหนึ่งนั่นเอง การลงโทษด้วยการเฆี่ยนตี

หรือการดูนั้น นักจิตวิทยาหลายท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่า อาจทำให้ผู้ถูกลงโทษเกิดปัญหาทางอารมณ์ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการตี การดูนั้นเป็นการบอกว่าไม่ควรทำในสิ่งใด แต่ไม่มีการชี้แนะว่าสิ่งใดควรทำ นอกจากนั้นยังอาจเกิดผลข้างเคียงอื่นอีก เช่น เป็นตัวแบบของพฤติกรรมก้าวร้าวหรืออาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้นนักจิตวิทยาจึงให้ข้อเสนอแนะว่าการลงโทษ ควรจะใช้เมื่อไม่สามารถใช้วิธีการอื่นในการปรับพฤติกรรม และควรลงโทษทันทีที่เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543)

เกี่ยวกับการเสริมแรง ทิศนา แคมมณี (2551, หน้า 57) ได้สรุปกฎการเรียนรู้ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ (Operant Conditioning) ของ สกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งให้ความสำคัญของการเสริมแรงต่อการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการพัฒนาพฤติกรรม ไว้ดังนี้

ก. การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก
ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไป
ที่สุด

ข. การเสริมแรงที่เปลี่ยนแปลงทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรง
ที่ตายตัว

ค. การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว

ง. การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่ออินทรีย์กระทำพฤติกรรมที่ต้องการ
สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ใช้ตัวแบบ (Model) เป็นสื่อในการนำเสนอตัวอย่างของบุคคลเรื่องราวหรือสถานการณ์ของตัวแบบที่มีพฤติกรรมบริโภคที่พอเพียงตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและศึกษาเป็นแบบอย่าง และจงใจให้เกิดความรู้สึกที่คล้อยตามเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ดี เห็นคุณค่าและศรัทธาในผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนที่ควรแก่การยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแบบอย่างนั้น ส่วนการเสริมแรง (Reinforcement) นั้นก็สามารถนำมาใช้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับความพึงพอใจจากผลของการปฏิบัติจนได้รับการยกย่องชมเชย และก่อให้เกิดแรงจูงใจ (Motivation) ที่จะปฏิบัติตนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมเช่นนั้นต่อไปอีก ทั้งในส่วนของการฝึกปฏิบัติ และการนำไปปรับใช้จริงในชีวิตประจำวัน

3. การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2543) กล่าวว่า การปรับพฤติกรรม หมายถึงการนำเทคนิคของ Operant Conditioning มาใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่ต้องการ โดย การ ไม่ให้ความสนใจพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และให้ความสนใจกับการแสดงพฤติกรรมที่

พึงประสงค์ ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การกระทำหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นในอนาคต พฤติกรรมที่แสดงออกแล้วได้รับผลที่พึงพอใจ จะมีแนวโน้มให้เกิดพฤติกรรมนั้นอีก ความพึงพอใจดังกล่าวเป็นผลมาจากการเสริมแรง (Reinforcement) วิธีเสริมแรงที่ใช้กันอยู่ทั่วไป เช่น การชมเชย การพุดจายกย่องการยอมรับ การให้คะแนน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เขาสนใจ ในทำนองเดียวกันกับพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ พฤติกรรมนั้นแนวโน้มจะไม่เกิดซ้ำ เช่น นักเรียนสามคนนั่งวงสนทนากัน ถ้าในขณะที่คนหนึ่งกำลังพูด อีกสองคนไม่สนใจฟังข้ามไปคุยกันเอง นักเรียนคนแรกจะหยุดพูดทันทีเพราะเกิดความไม่พอใจ การลงโทษเป็นการให้สิ่งที่ไม่พึงพอใจเพื่อหยุดยั้งหรือระงับพฤติกรรม เช่น นักเรียนไม่ส่งงาน ครูลงโทษโดยการเขียนดี พฤติกรรมการไม่ส่งงานจะลดลง เป็นต้น

การเสริมแรงและการลงโทษเป็นวิธีการปรับพฤติกรรม ถ้าต้องการให้เกิดพฤติกรรมใดก็ใช้วิธีการเสริมแรง และถ้าไม่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมใดก็ใช้วิธีการลงโทษ ขั้นตอนในการปรับพฤติกรรมโดยใช้กิจกรรมทำได้ ดังนี้

- 1) กำหนดพฤติกรรมที่พึงประสงค์
- 2) สำรวจกิจกรรมที่แต่ละคนสนใจ เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ มีความสนุก และเกิดความสำเร็จ
- 3) กำหนดตัวเสริมแรง
- 4) เสริมความมั่นใจบ่อยๆ (กรมสามัญศึกษา, 2535)

นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม มีความเชื่อว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ ดังนั้นพฤติกรรมมนุษย์จึงสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้มีการเสนอแนวทางการปรับพฤติกรรมไว้หลายวิธีด้วยกัน เช่น การใช้ตัวแบบ การเสริมแรง และการลงโทษ เป็นต้นในการปรับหรือเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลนั้น ประกอบด้วยหลักสำคัญ ดังนี้

ก. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้ชัดเจนว่า ต้องการปรับพฤติกรรมให้มีลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปในลักษณะใด เช่น การลดพฤติกรรมการพูดปด การลดความเครียด เป็นต้น

ข. กำหนดทิศทางในการปรับพฤติกรรม เช่น เพื่อลดความมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมที่ต้องการสร้างให้เกิดขึ้น

ค. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อช่วยให้ผู้ที่ทำการปรับพฤติกรรมได้รู้จักและเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลนั้นให้ชัดเจนขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การเลือกวิธีการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป

ง. เลือกวิธีการปรับพฤติกรรม เช่น การเสนอตัวแบบ การเสริมแรงทางบวก การลงโทษ เป็นต้น ซึ่งผู้ที่จะทำการปรับพฤติกรรมต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ และลักษณะของบุคคล

จ. เลือกเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการปรับพฤติกรรม เช่น แบบทดสอบ แบบสำรวจ ตัวเสริมแรงต่างๆ ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการปรับพฤติกรรม

ฉ. กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการปรับพฤติกรรมให้ชัดเจน เพื่อจะได้ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ

ช. สรุปและประเมินผล การปรับหรือเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งอาจกระทำได้โดยการสังเกตของผู้ดำเนินการ หรือโดยให้ผู้ปรับพฤติกรรมเป็นผู้สรุปและประเมินผลตนเอง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543)

การปรับพฤติกรรมจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งการปรับพฤติกรรมในแต่ละกิจกรรมก็จะประยุกต์ใช้อย่างหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์

4. การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

การขัดเกลาทางสังคม มีบทบาทต่อคนทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย แต่ทว่าอัตราการเรียนรู้ในช่วงอายุจะไม่เท่ากัน จากผลการวิจัยพบว่าเด็กแรกเกิดจนอายุ 5 ขวบจะสามารถเรียนรู้ชีวิตทางสังคมได้ถึงร้อยละ 50 ตลอดชีวิตของบุคคล ยิ่งบุคคลมีอายุมากขึ้นและใช้ชีวิตในกลุ่มเดิมโดยไม่มีการอพยพหรือเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่แล้ว การเรียนรู้ก็จะยิ่งน้อยลง ดังนั้นการขัดเกลาทางสังคมจึงมีความจำเป็นต่อทุกคนในการปรับบทบาทของแต่ละคนให้เหมาะสม องค์การที่มีบทบาทให้การขัดเกลาทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน องค์การศาสนา และ กลุ่มอาชีพ

1) ครอบครัว เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม การขัดเกลาทางตรงนี้ได้แก่ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจาหรือการกระทำให้เด็กได้รู้ว่า สิ่งใดถูกต้องเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ใหญ่ที่ดูว่าธรรมชาติของเด็กควรเป็นอย่างไรอาจทำอย่างเข้มงวดกวดขัน หรือให้เสรีภาพแก่เด็กโดยผู้ใหญ่คอยชี้แนะนำทางเท่านั้น ครอบครัวซึ่งมีพ่อแม่เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดที่สำคัญนี้ แม้ว่าเด็กจะติดต่อกับกลุ่มอื่น ครอบครัวยังสามารถมีอิทธิพลเหนือเด็กอย่างมาก ด้วยการทำหน้าที่ตีความหมายใจความของคำสอนของกลุ่มอื่นๆ หรือคอยส่งเสริมควบคุมว่าเด็กควรคบหาสมาคมกับผู้ใดได้บ้าง อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อการสร้างบุคลิกภาพของเด็กทางอ้อม ได้แก่ แบบอย่างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่ง

แสดงออกทางด้านอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ของชีวิตที่เด็กได้เห็นจากพ่อแม่ พี่น้อง การพยายามรู้และแก้ปัญหาของชีวิต หรือการพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาที่ควรแก้ เป็นต้น จึงเป็นตัวอย่างฝังใจของเด็กซึ่งจะนำไปใช้ต่อไป ครอบครัวจึงนับเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้ วัฒนธรรม และค่านิยมแก่สมาชิกของครอบครัว รวมทั้งกล่อมเกลาพฤติกรรมหรือนุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการจัดเกลาทางสังคม หรือ เรียกได้ว่า “ บ้านเป็นศูนย์กลางของการจัดเกลาทางสังคม โดยมีบิดามารดาเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ ”

2) กลุ่มเพื่อน ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญทางอ้อมมากในการจัดเกลาทางสังคมของบุคคล กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับทุกอย่างบุคคลจำต้องทำตามเพื่อให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ กลุ่มเพื่อนสอนให้บุคคลรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอนให้รู้จักรับผิดชอบร่วมมือในกิจกรรมร่วมกัน บางครั้งกลุ่มเพื่อน ก็อาจมีสภาพเหมือนดาบสองคม กล่าวคือ มีผลในการช่วยถ่ายทอดคุณค่าและวิธีการ ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ได้ ถ้ากลุ่มเพื่อนสนับสนุนบรรทัดฐานเหล่านั้น เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความกล้าหาญ ในทางตรงกันข้ามกลุ่มเพื่อนอาจจะเป็นแรงที่ยั่วผลักดันให้บุคคลทดลองหรือลองดีต่อข้อบังคับ ระเบียบวินัยที่ผู้ใหญ่ตั้งเอาไว้ เช่น การหนีโรงเรียน การสูบบุหรี่ การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ในวัยที่ไม่สมควร เป็นต้น

3) โรงเรียน ในสังคมปัจจุบันโรงเรียนเป็นองค์กรสำคัญที่สุดที่ทำให้การจัดเกลาทางสังคมแก่เด็ก (สุภางค์ จันทวานิช, 2549, หน้า 203) ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และแนวความคิด ความเชื่อของบุคคล กล่าวได้ว่าประสบการณ์ทางการศึกษาช่วยพัฒนาความสามารถ ทัศนคติ และรูปแบบพฤติกรรมอื่นๆ ซึ่งมีคุณค่าทางบวกต่อสังคม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากโรงเรียนอันเป็นประสบการณ์ที่ได้รับการคัดเลือกและควบคุม จะช่วยให้บุคคล มีความรู้ ความสามารถที่จะศึกษาและพิจารณา เพื่อรับคุณค่าใหม่ตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัจจุบันโรงเรียนมีช่วงระยะเวลาที่จะให้การอบรมแก่บุคคลยาวนานมากขึ้น เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนตั้งแต่อายุ 2-3 ขวบ จนถึงระดับอุดมศึกษา โรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอบรมและจัดเกลาเพื่อที่เด็กจะได้ยึดถือนำไปใช้เป็นหลักของชีวิต ซึ่งในบางครั้งอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับแนวการอบรมที่ไม่ตรงกัน กลายเป็นความขัดแย้งระหว่างโรงเรียนกับครอบครัวที่ต่างก็อบรมไปคนละแนว หรือการสอนที่เป็นทฤษฎีและอุดมคติ ซึ่งไม่ตรงกับการปฏิบัติของคนทั่วไป ทำให้เด็กเกิดความสับสนไม่แน่ใจ หรืออาจเกิดการขัดแย้งในตัวบุคคลขึ้นได้

4) สื่อมวลชน เป็นสถาบันที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า หน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมมีอยู่ 4 ประการ คือ

ก. ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

ข. เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม

ค. ให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญญา อันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตนเองและสังคม

ง. ให้ความบันเทิง เพื่อการพักผ่อนทางด้านจิตใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนาน สื่อที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภาพถ่าย และสิ่งพิมพ์ เป็นต้น สื่อทั้งหลายเหล่านี้ ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนมาก โดยเฉพาะในสังคมที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สื่อมวลชนเป็นแหล่งที่ให้การจัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมีคุณค่าและมีโทษ โดยทั่วไปแล้วสื่อมวลชนเป็นแหล่งที่ให้สาระและข่าวสาร เพื่อประโยชน์แก่การดำรงชีวิต การตัดสินใจ และการคาดหวังต่อชีวิตของบุคคล และในทำนองเดียวกัน ข่าวสารข้อมูลบางประเภทก็อาจกลายเป็นตัวอย่างที่เยาวชน หรือบุคคลทั่วไป ซึมซับและเอาเยี่ยงอย่างนำไปปฏิบัติในทางที่มีขอบ ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล สังคม ทรัพย์สิน ครอบครัว และประเทศชาติ

5) องค์การศาสนา นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา อธิบายถึงหน้าที่หลักของศาสนากว้างๆ ไว้สองประการ คือ หน้าที่ต่อบุคคล และหน้าที่ต่อสังคม หน้าที่ต่อบุคคล คือ ศาสนาสอนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านความอยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ หน้าที่ต่อสังคม มีหลายประการในส่วนของการจัดเกลาทางสังคม สถาบันทางศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและค่านิยมในสังคม และช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต ซึ่งการจัดเกลาทางสังคม โดยผ่านองค์กรทางศาสนาในสังคมไทยมีมาช้านานแล้วในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเด็กผู้ชายจะมีโอกาสเข้าไปศึกษาหาความรู้ทั้งในลักษณะเป็นครั้งคราว หรืออาศัยอยู่ในวัด ซึ่งเรียกกันว่า “เด็กวัด” นั่นเอง ซึ่งขณะที่เด็กใช้ชีวิตอยู่ในวัดก็จะได้รับการจัดเกลาทางสังคม ทั้งวิชาความรู้ ศีลธรรมจรรยา มารยาทควบคู่กัน

6) กลุ่มอาชีพ เมื่อบุคคลผ่านพ้นการศึกษาจากโรงเรียน เขาก็จะเริ่มประกอบอาชีพเลี้ยงตัว ต่อไป บุคคลก็จะพบเพื่อนร่วมงานตามแต่อาชีพของตน ซึ่งแต่ละอาชีพจะมีระเบียบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป บุคคลจำต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้าหากับการอยู่ในกลุ่มนั้น เช่น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นายแพทย์ ทนายความ นักหนังสือพิมพ์ อาชีพธุรกิจเอกชน เป็นต้น ความเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่งเป็นเวลานาน อาจทำให้บุคคลผู้นั้นมีอุปนิสัยใจคอ

ทัศนคติ ความต้องการของชีวิตแตกต่างกันไปจากที่เคยได้รับการฝึกฝนอบรมมาในระดับต้นของชีวิตก็ได้

การจัดเถลาทางสังคมที่สำคัญมี 2 ระยะ คือ ในวัยเด็กและระยะที่เป็นวัยรุ่นรูปแบบที่ ผู้ใหญ่ให้การจัดเถลาทางสังคมนั้น มีนักวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทยศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก และต่างก็กำหนดรูปแบบไว้หลายรูปแบบในลักษณะที่มีพฤติกรรมเป็นคู่ ดังนี้

(ก) แบบเข้มงวดกวดขัน ควบคุม หรือ ยินยอม อนุญาต อนุโลม

(Restrictiveness – Permissiveness)

(ข) แบบอบอุ่น หรือ ไม่เป็นมิตร (Warmth – Hostility)

(ค) แบบอารมณ์กังวล วุ่นวายใจ หรือ อารมณ์สงบ ราบเรียบ (Anxious

Emotional Enrolment – Calm Detachment)

ทั้งสามรูปแบบนี้จะต้องดูประกอบไปพร้อมๆ กัน การเลี้ยงดูเด็กแบบเข้มงวดกวดขันของบิดามารดา จะส่งผลให้ลูกเป็นคนที่พึ่งพิงคนอื่น ขอมแพ้ และยินยอมตามผู้อื่น ตรงกันข้ามกับเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบสมยอม อนุญาต ไม่ควบคุมมาก เด็กจะเป็นคนคล่องแคล่ว ว่องไว มีความคิดริเริ่ม มีความก้าวร้าวในเชิงสร้างสรรค์ การเลี้ยงดูแบบยินยอม อนุญาต ไม่ควบคุมมาก เมื่อรวมกับท่าทีอบอุ่นของ บิดามารดาจะได้เด็กที่มีคุณลักษณะที่ดี แต่ในทางตรงกันข้าม การเลี้ยงดูแบบยินยอม อนุญาต ไม่ควบคุมมาก เมื่อรวมกับท่าทีไม่เป็นมิตรของ บิดามารดา จะได้เด็กที่เป็นคนดื้อดึงไม่ยอมลงให้ใครง่ายๆ และเป็นคนก้าวร้าว การเลี้ยงดูดังกล่าวนี้พบได้จากประวัติของเด็กเกร และชาวอาณานิคมทั้งสิ้น (พวงเพชร สุรัตนกุล, 2545)

ดังนั้นการจัดเถลาทางสังคมจึงมีความจำเป็นต่อทุกคนในการปรับบทบาทของแต่ละคนให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ระหว่างช่วงต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ จากวัยเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ การจัดเถลาให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดีงามเป็นนิสัยติดตัวไป ย่อมส่งผลต่อการเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป การจัดเถลาทางสังคมจึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ได้เฉพาะเจาะจงให้เป็นหน้าที่ของครู หรือของโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ แต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น กระบวนการ จัดเถลาทางสังคม(Socialization)จึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคฝ่าย การพัฒนาจึงจะสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation)

แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งความประพฤติกรรมของมนุษย์ อันเกิดจากความ ต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือ ความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจ เกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง ภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการ หรือขาด อะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือ ต้องการนั้น ส่วนภายนอกได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร้าเร้า นำช่องทาง และมาเสริมสร้างความ ปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้อาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอก แต่เพียงอย่างเดียว หรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่ง เกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่นๆ เช่น การยอมรับของสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัล หรือกำลังใจ หรือการทำให้เกิดความพอใจ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้เกิดแรงจูงใจได้ สาละสำคัญที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ คือ

1) องค์ประกอบของแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาปัจจุบันได้ศึกษาและสรุปว่า องค์ประกอบของแรงจูงใจมี 3 ด้าน คือ 1) องค์ประกอบทางด้านกายภาพ (Biological Factor) ในองค์ประกอบด้านนี้จะพิจารณาถึง ความต้องการทางกายภาพของมนุษย์ เช่นความต้องการปัจจัย 4 เพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ได้ 2) องค์ประกอบทางการเรียนรู้ (Learned Factor) องค์ประกอบด้านนี้ เป็นผลสืบเนื่องต่อจาก องค์ประกอบข้อ 1 ทั้งนี้เพราะมนุษย์ทุกคนไม่สามารถได้รับการตอบสนองความต้องการในปริมาณ ชนิด และคุณภาพตามที่ตนเองต้องการ และในหลาย ๆ ครั้ง สิ่งแวดล้อมเป็นตัววางเงื่อนไขในการ สร้างแรงจูงใจของมนุษย์ และ 3) องค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognitive Factor)

2) ประเภทของแรงจูงใจ

นักจิตวิทยาได้แบ่งลักษณะของแรงจูงใจออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 แรงจูงใจฉับพลัน (Aroused Motive) คือ แรงจูงใจที่กระตุ้นให้ มนุษย์แสดงพฤติกรรม ออกมาทันทีทันใด แรงจูงใจสะสม (Motivational Disposition หรือ Latent Motive) คือแรงจูงใจที่มีอยู่แต่ไม่ได้แสดงออกทันที จะค่อยๆ เก็บสะสมไว้รอการแสดงออกในเวลา ใดเวลาหนึ่งต่อ

กลุ่มที่ 2 แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) คือแรงจูงใจที่ได้รับอิทธิพล มาจากสิ่งเร้าภายในตัวของบุคคลผู้นั้น หมายถึง แรงจูงใจที่มาจากภายในตัวบุคคล และเป็นแรงขับ ที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมโดยไม่หวังรางวัลหรือแรงเสริมภายนอก

กลุ่มที่ 3 แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) คือ แรงจูงใจ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเร้าภายนอก หมายถึง แรงจูงใจที่มาจากภายนอก เป็นต้นว่าค่าชมหรือรางวัล

กลุ่มที่ 4 แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motive) คือแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการที่เห็นพื้นฐานทางร่างกาย เช่น ความหิวกระหาย แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motive) คือแรงจูงใจที่เป็นผลต่อเนื่องมาจากแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ

3) รูปแบบของแรงจูงใจ

บุคคลแต่ละคนมีรูปแบบแรงจูงใจที่แตกต่างกัน นักจิตวิทยาได้แบ่งรูปแบบแรงจูงใจของมนุษย์ออกเป็นหลายรูปแบบที่สำคัญ มีดังนี้

ก. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะ มุ่งหาความสำเร็จ (Hope of Success) และกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure) มีความทะเยอทะยาน ตั้งเป้าหมายสูง มีความรับผิดชอบในการทำงาน มีความอดทนในการทำงาน รู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเองเป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีการวางแผน เป็นผู้ที่ตั้งระดับความคาดหวัง

ข. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliative Motive) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ มักจะเป็นผู้ที่โอ้อวดอารมณ์ เป็นที่รักของเพื่อน มีลักษณะเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเมื่อศึกษาจากสภาพครอบครัวแล้วผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธมักจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่นบรรยากาศในบ้านปราศจากการแข่งขัน พ่อแม่ไม่มีลักษณะข่มขู่ พี่น้องมีความรักสามัคคีกันดีผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธจะมีลักษณะ เมื่อทำสิ่งใด เป้าหมายก็เพื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ไม่มีความทะเยอทะยาน มีความเกรงใจสูงไม่กล้าแสดงออก ตั้งเป้าหมายต่ำ หลีกเลี่ยงการโต้แย้งมักจะคล้อยตามผู้อื่น

ค. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) สำหรับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจนั้นพบว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจแบบนี้ส่วนมากมักจะพัฒนามาจากความรู้สึกว่า ตนเอง “ขาด” ในบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ อาจจะเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ทำให้เกิดมีความรู้สึกเป็น “ปมด้อย” เมื่อมีปมด้วยจึงพยายามสร้าง “ปมเด่น” ขึ้นมาเพื่อชดเชยกับสิ่งที่ตนเองขาด ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจจะมีลักษณะ ชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น ซึ่งบางครั้งอาจจะออกมาในลักษณะการก้าวร้าว มักจะต่อต้านสังคม แสวงหาชื่อเสียง ชอบเสี่ยง ทั้งในด้านของการทำงาน ร่างกาย และอุปสรรคต่าง ๆ ชอบเป็นผู้นำ

ง. แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว (Aggression Motive) ผู้ที่มีลักษณะแรงจูงใจแบบนี้มักเป็นผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากเกินไป บางครั้งพ่อแม่อาจจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเกินไป ดังนั้นเด็กจึงหาทางระบายออกกับผู้อื่น หรืออาจจะเนื่องมาจากการเลียนแบบ บุคคล หรือ

จากสื่อต่าง ๆ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่ก้าวหน้าจะมีลักษณะที่ถือความคิดเห็นหรือความสำคัญของตนเป็นใหญ่ชอบทำร้ายผู้อื่น ทั้งการทำร้ายด้วยกายหรือวาจา

จ. แรงจูงใจใฝ่พึ่งพา (Dependency Motive) สาเหตุของการมีแรงจูงใจแบบนี้ก็เพราะการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทะนุถนอมมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพา จะมีลักษณะ ไม่มั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองมักจะลังเล ไม่กล้าเสี่ยง ต้องการความช่วยเหลือและกำลังใจจากผู้อื่น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2551)

ความสำคัญของแรงจูงใจ ทำให้เกิดความสนใจ การเลือก และกำหนดให้ตนเอง แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ทำให้เกิดพฤติกรรม เกิดพลังงาน ใฝ่ให้มีกิจกรรม และ นำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมาย

อุดม รัตนอัมพรโสภณ (2551) กล่าวถึงหลักการจูงใจทั่วไป (General Motivational Principles) ไว้ดังนี้

1. การเบี่ยงเบน และความอยากรู้อยากเห็น (Variation and Curiosity)
2. กระตุ้นความต้องการ (Need Stimulation)
3. ระดับการท้าทาย (Challenge Level)
4. ได้ผลทางบวก (Positive Outcome)
5. ความประทับใจทางบวก (Positive Impression)
6. รูปแบบของการอ่าน (Readable Style)
7. การแสดงภาพกราฟิก (Graphic Illustrations)
8. การช่วยเหลือการจัดรูปแบบ (Helpful Formatting)
9. ความน่าสนใจของรูปภาพ (Interesting Pictures)
10. การเริ่มความสนใจเร็ว (Early Interest)

การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ นับว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้แปรเปลี่ยนไปจากพฤติกรรมที่เคยปฏิบัติอยู่แต่เดิม “แรงจูงใจ” จึงนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะเป็นแรงผลักดันให้มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงจูงใจที่เกิดจากภายใน ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดออกมาจากข้างใน ” ความหมายก็คือต้องเกิดจากความศรัทธาด้วยใจ และพร้อมจะพัฒนาด้วยความเต็มใจโดยไม่มีใครมาบังคับ การพัฒนาจึงจะบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้ตระหนักและเกิดความศรัทธาในเบื้องต้นจึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งวิธีสร้างแรงจูงใจ สามารถทำได้ด้วยการชมเชย การยกย่องให้เกียรติและให้การยอมรับ การให้เป็นมิตร การให้ความเป็นธรรม การให้ร่วมคิด การร่วมทำงาน การจัดงานให้เหมาะสมกับคน การมีอุปสรรคที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน การสร้างบรรยากาศในการทำงาน การให้รางวัล และ

การทดสอบ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แรงจูงใจ (Motivation) จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่จำเป็นต้องใช้ ตั้งแต่การเริ่มต้นของโครงการ ในการประชุมชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งนักเรียน ผู้บริหาร ครูและ ผู้ปกครองได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาและ ให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ และในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรม ทุก กิจกรรมก็ต้องสร้างแรงจูงใจเป็นการนำความสนใจในการเข้าสู่กิจกรรมก่อนทุกครั้ง และอาจต้อง สอดแทรกในระหว่างกิจกรรมด้วยตามความจำเป็นและตามความเหมาะสม ถ้าเห็นว่าผู้เรียนเริ่มรู้สึก เบื่อหน่ายหรือให้ความสนใจต่อกิจกรรมน้อยลง ซึ่งการจูงใจบางโอกาสอาจจะต้องผสมผสานกับ การเสริมแรงไปเป็นระยะๆ ด้วยก็เป็นได้

2.3.2 เยาวชน (Youth)

2.3.2.1. คำจำกัดความของ “เยาวชน”

คำว่า “เยาวชน” กับ “วัยรุ่น” เป็นคำที่ส่วนใหญ่มักใช้สลับปนกัน ซึ่งแท้ ที่จริงแล้วเป็นคำที่อาจใช้แทนกันได้ในการกล่าวถึงคนกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ในวัยที่อยู่ก้ำกึ่งระหว่างความ เป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ในภาพรวมอย่างกว้างๆ แต่ถ้ามองการศึกษาลงละเอียดอาจจำเป็นต้อง มีการกำหนดการใช้คำให้เหมาะสมอาจต้องอาศัยเกณฑ์ของอายุ และจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อให้ เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization , 1996) ได้ให้ความหมายของเยาวชน (Youth) ไว้ว่า คือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15–25 ปี วัยรุ่น (Adolescent) คือผู้ที่มีอายุ 10–19 ปี

ปภาณี จิตวัฒนา (2535) กล่าวว่า วัยรุ่น หรือ เยาวชน มาจากภาษาละตินว่า adolescent หมายถึง การก้าวไปสู่วุฒิภาวะ (To Grow into Maturity) ซึ่งในทางจิตวิทยา หมายถึง ภาวะของ บุคคลที่มีอายุประมาณ 16–25 ปี โดยที่อายุประมาณ 16 – 18 ปี เรียกว่าวัยรุ่นตอนกลาง และ 19 – 25 ปี เป็นวัยรุ่นตอนปลาย

จรินทร์ สกุลถาวร (2526) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ เป็น วัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่อย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว ถือว่า เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านอื่นๆ ด้วย เช่น อารมณ์ หุนหันพล่ง อารมณ์แปรปรวนหรือรุนแรงในบางครั้ง มีความคิดเต็มไปด้วยจินตนาการ และความ เพื่อฝัน มีอุดมคติสูงส่ง รักความเป็นอิสระและชอบเสรีภาพ รักเพื่อนต่างเพศ และต้องการความรัก ความอบอุ่นอย่างมาก วัยรุ่น เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อน สลับซับซ้อนในระบบต่างๆ ของร่างกาย ทั้งระบบเพศ จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม

ซึ่งจุดเริ่มต้น และการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยเฉลี่ยแล้ววัยรุ่นอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13 – 21 ปี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

วัยรุ่นตอนต้น	หญิง	อายุ	13 – 15 ปี	ชาย	อายุ	15 – 17 ปี
วัยรุ่นตอนกลาง	หญิง	อายุ	15 – 18 ปี	ชาย	อายุ	17 – 19 ปี
วัยรุ่นตอนปลาย	หญิง	อายุ	18 – 21 ปี	ชาย	อายุ	19 – 21 ปี

จากการศึกษาคำจำกัดความของเยาวชน หรือ “วัยรุ่น” สรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึงวัยที่อย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่ระหว่างอายุ 10-25 ปี เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความเจริญด้านอื่นๆ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และ จริยธรรม ส่วน “เยาวชน” หมายถึงวัยรุ่นที่มีข้อจำกัดของช่วงอายุที่แคบลงซึ่งอยู่ระหว่างช่วงกลางๆของวัยรุ่น หรือ “วัยรุ่นตอนกลาง” จึงเหมาะที่จะใช้เรียกแทนกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่คาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่นตอนต้นกับวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งก็เทียบเคียงได้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “เยาวชน” กับงานวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้แทนชื่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่ง อมรวิชช์ นาครทรรพ (2548) ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ กล่าวว่า เยาวชนช่วงอายุ 11-12 ปี เป็นกลุ่มหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญ ดังนั้นการดำเนินงานด้านเยาวชน จะเป็นกิจกรรมพัฒนา หรือกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกต่างๆ ควรให้ความสำคัญกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนในช่วงอายุ 11-12 ปี หรือประมาณ ม.1-ม.2 นี้เป็นพิเศษ ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับเยาวชนซึ่งก็คือวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งจึงจำเป็นต้องศึกษาทั้งด้านจิตวิทยาและปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นในภาพรวมไปด้วย ดังนี้

2.3.2.2 ลักษณะพฤติกรรมทั่วไปของวัยรุ่น

1. พฤติกรรมทางกาย จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เด็กที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นอาจแสดงพฤติกรรมที่เรียกว่า “ซุ่มซ่าม” และยังมีลักษณะ “กินจุ” เนื่องจากพัฒนาการของระบบย่อยอาหารและการขยายตัวของกระเพาะอาหารจึงทำให้ต้องการอาหารมากขึ้น วัยรุ่น จะเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตน รักสวยรักงาม สนใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาใบหน้า รูปร่างและทรวดทรง เป็นต้น

2. พฤติกรรมทางสติปัญญา วัยรุ่น จะมีพฤติกรรมทางสติปัญญา ที่จะเห็นได้ชัดเจน เช่น มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรม มีความสามารถในการปรับตัว มีความคิดเป็นของตนเอง มีความกระตือรือร้นชอบทำงานกับเพื่อนในกลุ่มมากกว่าการทำงานตามลำพัง มีความสามารถในการนำตนเอง ต้องการความเป็นอิสระ ต้องการความเป็นตัวของตัวเองและต้องการตัดสินใจด้วยตนเองไม่ชอบให้ผู้อื่นบังคับ

3. พฤติกรรมทางอารมณ์ วัยรุ่นจะมีอารมณ์ที่ไม่คงที่ มักมีอารมณ์ที่แปรปรวนได้ง่าย มีอารมณ์ต่างจากเรื่องที่คิดหวัง มีความรุนแรงแม้จะได้รับความกระทบกระเทือนใจเพียงเล็กน้อย และขาดการควบคุมอารมณ์ โดยทั่วไปจะพบว่า เด็กวัยรุ่นจะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผย และขาดความยับยั้งคิด เช่นการแสดงอารมณ์โกรธหรือความไม่พอใจด้วยการร้องไห้ ทำลายข้าวของหรือทำร้ายร่างกายของคนอื่นและทำร้ายตนเอง เป็นต้น

4. พฤติกรรมทางสังคม พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยรุ่น อาจแยกเป็นลักษณะที่สำคัญดังนี้ คือ

สุภาพเรียบร้อย หมายถึง วัยรุ่นที่มีลักษณะสุภาพอ่อนน้อม เชื่อฟังผู้ใหญ่ไม่ชอบโต้เถียงหรือขัดแย้งกับผู้อื่น ทำตามกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยของโรงเรียนและของสังคม

อุดมคติ หมายถึง วัยรุ่นที่มีลักษณะทางความคิดที่ว่า ตนจะต้องมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมให้ดีขึ้น โดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากใดๆ

รักสนุก หมายถึง วัยรุ่นที่มีความพึงพอใจที่จะใช้ชีวิตอย่างสนุกสนาน หรือใช้ชีวิตในลักษณะที่เรียกว่า “หาความสุขไปวันๆ” โดยไม่คำนึงถึงอนาคต

มีปัญหา หมายถึง วัยรุ่นที่ไม่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อตนเอง ต่อครอบครัวและสังคม เช่น วัยรุ่นที่ติดสารเสพติด อันธพาล และเป็นอาชญากร เป็นต้น

2.3.2.3 ความต้องการของวัยรุ่น วัยรุ่นความต้องการในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ด้านร่างกาย วัยรุ่นต้องการให้ตนเองมีหน้าตาและผิวพรรณที่ดี และมีสุขภาพแข็งแรง
2. ด้านอารมณ์และจิตใจ วัยรุ่นต้องการความรักและความเข้าใจจากพ่อแม่ และเพื่อน
3. ด้านสังคม วัยรุ่นต้องการคบเพื่อน และรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน และต้องการมีการศึกษาที่ดี
4. ด้านครอบครัว วัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น มีความรักความเข้าใจกันภายในครอบครัว

2.3.2.4 สภาพปัญหาของวัยรุ่น

การศึกษาถึงสภาพปัญหาของวัยรุ่นได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยปัญหาที่ได้รับการกล่าวถึงได้แก่ ปัญหาของวัยรุ่นโดยตรง และปัญหาของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น

ปัญหาของวัยรุ่นโดยตรง เช่น ปัญหาทางเพศ ปัญหาการใช้ยาเสพติด การสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาด้านสุขภาพจิต ปัญหาการติดเกมส์คอมพิวเตอร์ ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวและใช้รุนแรง ปัญหาการขาดทักษะทางสังคม ปัญหาการใช้แรงงาน ปัญหา การกระทำผิด

กฎหมาย และการเล่นการพนัน โดยผลการศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า ปัญหาต่างๆ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น

ปัญหาของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น ได้แก่ บุคลากรขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ในด้านงบประมาณการดำเนินงานด้านวัยรุ่น และไม่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานเท่าที่ควร

2.3.2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาวัยรุ่น พบว่ามีอยู่ด้วยกันหลายประการ ดังนี้

1. ครอบครัว เช่น พ่อแม่มีการศึกษาไม่สูง รายได้ต่ำ เล่นการพนันดื่มสุรา ความเจ้าชู้ของบิดาหรือมารดา ขาดการสื่อสารในครอบครัว มีความตึงเครียดในครอบครัวสูง และพ่อแม่มีวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ถูกต้อง
2. สภาพแวดล้อม เช่น อิทธิพลจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การคบเพื่อนไม่ดี ลักษณะชุมชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม และอิทธิพลจากสื่อที่เป็นพิษต่างๆ
3. สถานะทางเศรษฐกิจ เช่น มีนิสัยฟุ่มเฟือย หรือมีฐานะยากจน
4. ตัวของวัยรุ่นเอง เช่น ได้รับการศึกษาน้อย ถูกชักจูงจากผู้อื่น ใช้เวลาว่างในทางไม่ก่อประโยชน์ ไม่สามารถห้ามใจตนเอง ถูกข่มเหงรังแก รู้สึกหว่าเหวขาดที่พึ่งทางใจ ไม่ได้รับความสนใจ ไม่ได้รับความยุติธรรม รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และรู้สึกถูกเอารัดเอาเปรียบ
5. ภาครัฐ เช่น มีนโยบายที่ไม่ชัดเจนและไม่แน่นอน ขาดการดูแลเอาใจใส่ในปัญหา และไม่ให้การสนับสนุนงบประมาณแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านวัยรุ่นอย่างเหมาะสมพอเพียง ทั้งนี้ ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นนั้น ไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดเพียงอย่างเดียว แต่มักจะมีหลายๆ อย่างรวมกันไปซึ่งอาจเกิดจากทั้งตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว สิ่งแวดล้อม และ ปัญหาทางเศรษฐกิจพร้อมๆ กันก็ได้ ดังนั้นการแก้ปัญหาเยาวชนก็คือการแก้ปัญหาวัยรุ่นกลุ่มหนึ่ง จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ละเอียดลึกซึ้งเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริง การเข้าใจจิตวิทยา สภาพปัญหา และปัจจัยแวดล้อมตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จะทำให้สามารถมองเห็นภาพรวม ซึ่งจะทำให้การแก้ไขดำเนินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยโดยใช้รูปแบบ

การวิจัยที่ใช้รูปแบบ เป็นการวิจัยแนวใหม่ที่กำลังได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งนี้เพราะ การวิจัยที่ใช้รูปแบบจะช่วยให้ได้ความรู้ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการวิจัยที่ช่วยพัฒนาความรู้ที่มีความชัดเจน เป็นระบบ ซึ่งการเสนอรูปแบบกระทำได้หลายลักษณะ เช่น ในรูปของสมการ ในรูปของ Flow chart หรือ ในรูปแบบของแผนภูมิธรรมดา

2.4.1 ความหมาย

รูปแบบ (Model) หมายถึง ตัวแทนของกรอบความสัมพันธ์ของตัวแปรให้เห็นรูปธรรม หรือหมายถึงแผนของการทำงาน (Working Plan) ซึ่งใช้ในการอธิบายกระบวนการสำคัญๆ ในเชิงปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่วางไว้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2529) เป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ (บุญชม ศรีสะอาด, 2551)

ดังนั้นรูปแบบ(Model) จึงหมายถึงโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ เป็นแบบแผนในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยหลักการ แนวคิด และกระบวนการที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้นๆ

ส่วนความหมายของคำว่า “พัฒนา” ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2526) กล่าวว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือ การเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change) ชูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) กล่าวว่า เป็นการกระทำให้เกิดขึ้นและเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า ดังนั้นความหมายของ การพัฒนา (Development) ซึ่ง วิทยากร เชียงกุล (2527) ได้แสดงความคิดเห็น ที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า

ดังนั้น การพัฒนา จึงเป็นการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า อย่างมีทิศทางตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความพึงพอใจและบรรลุตามวัตถุประสงค์ การพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภค จึงเป็นการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคของเยาวชน จากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมโดยผ่านลำดับขั้นตอนและกระบวนการต่างๆ อย่างเป็นระบบตามที่ได้กำหนดไว้ในรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคของเยาวชนให้เป็นพฤติกรรมมีที่พึงปรารถนาและสอดคล้องกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4.2 วิธีการวิจัยโดยใช้รูปแบบ

บุญชม ศรีสะอาด (2551) กล่าวถึงการวิจัยโดยใช้รูปแบบว่าจำแนกออกได้เป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นที่สองเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ

2.4.2.1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้าง หรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เพื่อเป็นรูปแบบตามสมมุติฐาน โดยการศึกษา ค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ และ ผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนั้น จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อสนเทศจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญ ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้

2.4.2.2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาก แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมุติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบนั่นเอง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ และอิทธิพลหรือความสำคัญของกลุ่มองค์ประกอบหรือกลุ่มตัวแปรในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจปรับปรุงแบบใหม่โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่ามีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบของตน ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.4.3 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา

โดยทั่วไป องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาจะมีลักษณะเป็นรูปแบบการสอนอย่างหนึ่ง ที่มีหลักการ จุดประสงค์ สาระและกระบวนการ กิจกรรมและขั้นตอน รวมทั้งการวัดและประเมินผล ในลักษณะเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการสอนโดยทั่วไปมีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญ ที่ผู้พัฒนารูปแบบการสอนควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

2.4.3.1 หลักการของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเป็นตัวชี้นำ การกำหนด จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการสอน

2.4.3.2 จุดประสงค์ของรูปแบบการสอนเป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้ เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการสอน

2.4.3.3 สารและกระบวนการ เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ที่จะใช้ในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการสอน

2.4.3.4 กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติใน ขั้นตอนต่างๆเมื่อนำรูปแบบการสอนไปใช้

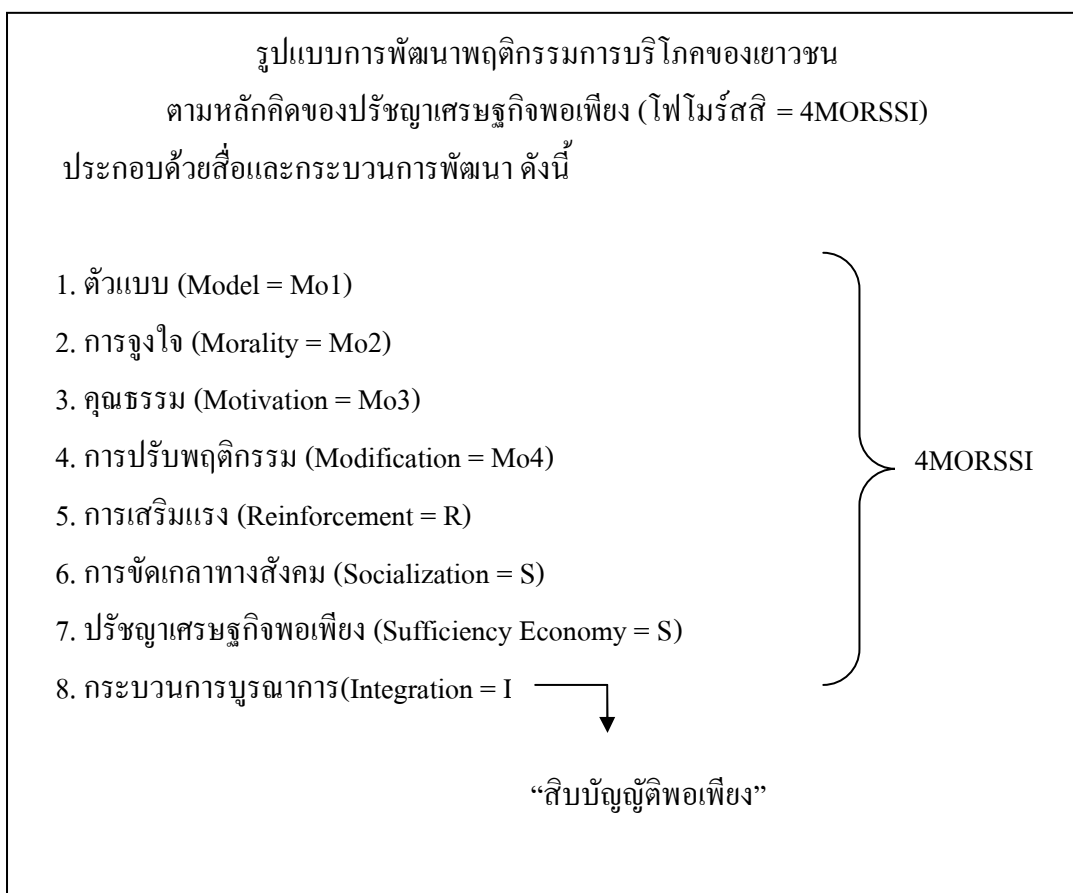
2.4.3.5 การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการ สอนผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.5 รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้ที่ได้รับมา กำหนดเป็น “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้เป็นไปตาม หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการกำหนดองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ แนวคิด และกระบวนการที่ได้รับการพัฒนามาอย่างเป็นระบบ มีลักษณะเป็นรูปแบบการสอนอย่างหนึ่ง ที่ ประกอบด้วยสาระสำคัญ วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและ ประเมินผล ตามเกณฑ์และเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบในการจัดกิจกรรม ดังนั้น “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” อันเป็นรูปแบบเฉพาะที่ผู้วิจัยได้คิดค้นขึ้นมาด้วยตนเองนี้ จึงประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1. สื่อและกระบวนการพัฒนา 2. ขั้นตอนการพัฒนา และ 3. วิธีดำเนินการพัฒนา

จากส่วนประกอบสำคัญของสื่อและกระบวนการการพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาตั้งเป็น ชื่อของรูปแบบชุดนี้ว่า “4MORSSI” ดังรายละเอียดที่ปรากฏในแผนภูมิ

ภาพที่ 2.5 องค์ประกอบที่สำคัญของสื่อและกระบวนการพัฒนาตามรูปแบบ “4MORSSI”

“ 4MORSSI ” เป็นชื่อย่อของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกิดจากการนำอักษรย่อขององค์ประกอบที่สำคัญ มาจัดเรียงกันโดยอักษรย่อ 4MO หมายถึง MODEL, MOTIVATION, MORALITY และ MODIFICATION “R” คือ REINFORCEMENT “SS” คือ SOCIALIZATION และ SUFFICIENCY ECONOMY ส่วน “I” คือ INTEGRATION รวมกันเป็น “ 4MORSSI ” เพื่อใช้เรียกแทนชื่อเต็มที่เป็นข้อความที่ค่อนข้างยาวให้กระชับและสะดวกยิ่งขึ้นเพราะ อาจจำเป็นต้องกล่าวถึงซ้ำๆ

กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโค ตามรูปแบบ “4MORSSI” เป็นกระบวนการพัฒนาเชิงบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวม ซึ่งต้องพัฒนาไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่แบ่งแยกว่า จะต้องพัฒนาส่วนใดก่อนหรือหลัง ดังนั้นการพัฒนาจึงไม่อาจเขียนบรรยายขั้นตอนเรียงตามลำดับองค์ประกอบที่กำหนดไว้ได้ แต่จะเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ โดยวิธีบูรณาการความรู้ให้มีความเชื่อมโยงและผสมกลมกลืนกันทุกด้านไปโดยตลอด กระบวนการพัฒนาได้

ประยุกต์ใช้ตามหลัก วัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT ของ แมคคาร์ธี ซึ่งมีทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน จากขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้เพิ่มรายละเอียดของกระบวนการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่องในวิถีชีวิต และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป โดยประยุกต์ให้เข้ากับวัฏจักร 4 MAT อีก 2 ขั้นตอน รวมเป็น 10 ขั้นตอนโดยเรียกชื่อว่า กระบวนการ “ลิบบัญญัติพอเพียง” เพื่อกำหนดเป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนา ต่อไป

2.5.1 สื่อและกระบวนการพัฒนา

2.5.1.1 ตัวแบบ (Model) การใช้ตัวแบบเป็นสื่อในการนำเสนอ เพื่อให้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนที่เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอาจเป็นตัวอย่าง บุคคล สถานการณ์ กรณีศึกษา หรือเอกสารสิ่งพิมพ์อื่นๆ ก็ได้

2.5.1.2 การจูงใจ (Motivation) เป็นการกระตุ้นเพื่อโน้มน้าวให้เกิดจิตสำนึก เกิดความรู้สึที่ดีเพื่อสร้างความศรัทธา ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการที่จะประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามทิศทางของแบบอย่างที่ดีเหล่านั้น

2.5.1.3 คุณธรรม (Morality) การปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่พึงามให้เกิดขึ้นในจิตใจของเยาวชน เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีของการนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควรได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2.5.1.4 การปรับพฤติกรรม (Modification) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้งโดยตนเองและโดยผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.5.1.5 การเสริมแรง (Reinforcement) การเสริมสร้างให้เกิดกำลังใจเพื่อเป็นรางวัลในการประพฤติปฏิบัติตนที่พึงามแก่เยาวชน ด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ ตามโอกาสและตามความเหมาะสม

2.5.1.6 การขัดเกลาทางสังคม เป็นการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งโดยตรงและทางอ้อม เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม และดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.5.1.7 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) การเผยแพร่ความรู้เรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและชัดเจน เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.5.1.8 กระบวนการบูรณาการ (Integration) หมายถึง การบูรณาการความรู้ที่ผสมผสานกันแบบองค์รวม โดยไม่แยกส่วนหรือเลือกปฏิบัติเพียงส่วนในส่วนหนึ่ง หรือ

วิธีใดวิธีหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการพัฒนาทุกด้านพร้อมกันไปในภาพรวม ซึ่งต้องอาศัยการประสานร่วมมือ ของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบต่อไปในอนาคตต่อไป

2.5.2 ขั้นตอนการพัฒนา

ขั้นตอนในการพัฒนาของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือ “โฟมอร์สซี” (4MORSSI) สื่อและกระบวนการที่สำคัญคือ ตัวแบบ (Model) การจูงใจ (Motivation) คุณธรรม (Morality) การปรับพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration) ตามขั้นตอนของกระบวนการ “สืบปัญญาดีพอเพียง” รายละเอียดของสื่อและกระบวนการจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงผสมผสานกันไปโดยตลอดจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ ดังนี้

2.5.2.1 สร้างประสบการณ์ด้วยการเสนอ ตัวแบบ (Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลัก คิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.5.2.2 วิเคราะห์ประสบการณ์ อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลัก แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ตำนึงถึงความดีงาม และความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรม (Morality) จริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ

2.5.2.3 บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอดให้ความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

2.5.2.4 พัฒนาความคิดรวบยอด พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.5.2.5 ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติ พฤติกรรมการบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง (Reinforcement) ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

2.5.2.6 ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

2.5.2.7 วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้ เป็นแนวทางในการ ปรับพฤติกรรม (Modification)

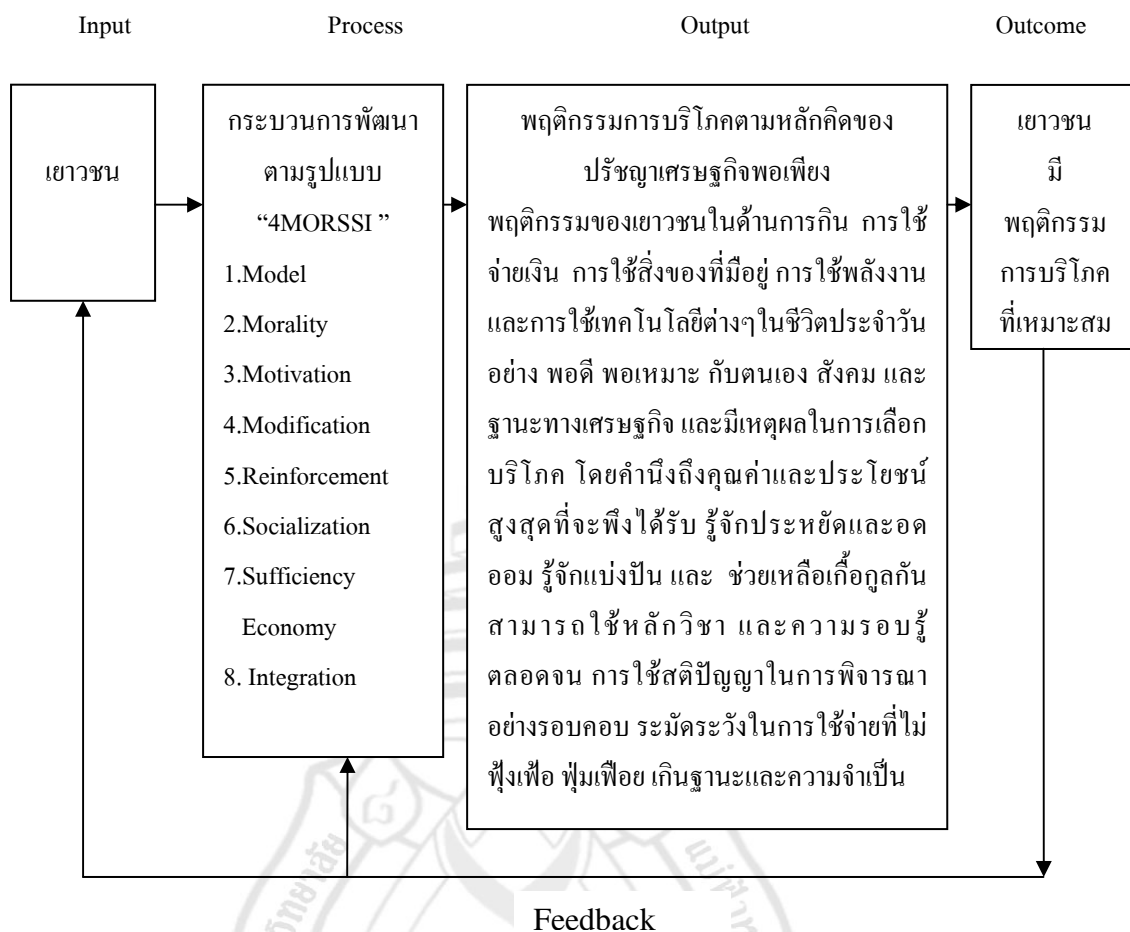
2.5.2.8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิด โดยให้แต่ละกลุ่มสำรวจและศึกษาตัวแบบ เพื่อเสนอเป็นแบบอย่างในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการ และร่วมกันคัดเลือกวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภค เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป ภายใต กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration)

2.5.2.9 การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ ทั้งนี้ต้องมีการสร้างความเข้าใจและการประสานร่วมมือกับผู้ปกครอง คณะครู และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดเกลาทางสังคม (Socialization)

2.5.2.10 แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่นโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม มีการติดตามประเมินผลงาน และอภิปรายสรุปผลการปฏิบัติงานเมื่อเสร็จสิ้น โครงการ และจัดนิทรรศการแสดงผลงาน การประกาศยกย่องชมเชย และมอบรางวัล เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนต่อไป

2.5.3 วิธีดำเนินการพัฒนา

วิธีดำเนินการพัฒนาโดยใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามรูปแบบของ “โฟมอร์สลี” (“4MORSSI”) ใช้กรอบแนวคิดในการพัฒนาตามโครงสร้างของทฤษฎีปัจจัยนำเข้า- นำออก (Input-Output Theory) โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) คือเยาวชน นำมาผ่านกระบวนการพัฒนา (Process) ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในรูปแบบ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) คือพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนที่เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การมีผลผลิต (Outcome) คือ เยาวชนมีคุณภาพ และมีพฤติกรรมบริโภคที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาที่เป็นประโยชน์ในครั้งต่อไป อันเป็นวัฏจักรของกระบวนการพัฒนา ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆไปตลอดเวลากว่าที่จะสิ้นสุดโครงการ หรือ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในแผนภูมิ

ภาพที่ 2.6 วิธีดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมกรบรโภคของเยาวชน

จากแผนภูมิ ปัจจยนำเข้า (Input) คือ กลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่ต้องการพัฒนาโดยผ่านกระบวนการพัฒนา (Process) ตามรูปแบบ "4MORSSI" ที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วยสื่อและกระบวนการที่สำคัญที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) คือพฤติกรรมกรบรโภคของเยาวชนทั้งด้านการกค การใช้อย่างยงย การใช้อย่างยงย การใช้อย่างยงย และการใช้อย่างยงยในชีวิตประจำวันให้เป็นไปตามคคของปรรชญาเศรษฐกคพอเพคย และผลผลิต (Outcome) คือเยาวชนมคพฤติกรรมกรบรโภคทคเหมาะสมเป็นไปตามคคของปรรชญาเศรษฐกคพอเพคย ทั้งนี้ต้องอาศัยข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในระหว่างการจัดกิจกรรมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

วิธีดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยใช้กระบวนการพัฒนาตามรูปแบบ “4MORSSI” มีลักษณะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง ของการจัดการเรียนการสอนซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งการสอนเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยตรง หรือประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมในลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือกิจกรรมชุมนุมตามความสนใจของผู้เรียน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองจัดกิจกรรมในลักษณะของชุมนุมตามความสนใจ โดยกำหนดหลักการสำคัญของการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ประกอบไปด้วยคู่มือการจัดกิจกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ และ แบบวัดพฤติกรรมเพื่อใช้เป็นแบบทดสอบก่อน-หลังการจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้มีการวางแผนการปฏิบัติงานและดำเนินการจัดกิจกรรม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.5.3.1. การรับสมัครทีมงานวิจัย โดยก่อนถึงกำหนดการดำเนินการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้ประกาศรับสมัครทีมงานวิจัยจากนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เพื่อคัดเลือกเป็นผู้ช่วยทีมงานวิจัย จำนวน 5 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสนใจและเหตุผลหรือแรงบันดาลใจที่สมัครคัดเลือกเป็นทีมงานวิจัย ซึ่งผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นทีมงานครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผู้ที่สนใจในหลักการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง และได้ประพฤติปฏิบัติตนแบบพอเพียงอยู่แล้ว จึงมีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่ผู้วิจัยคาดว่าจะสามารถนำมาเป็นตัวแทน (Model) ส่วนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่มีวัยใกล้เคียงกับเยาวชนที่จะใช้เป็นกลุ่มทดลองในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจ ซึ่งทีมงานทั้ง 5 คนจะมีบทบาทสำคัญที่เป็นทั้งตัวแทน (Model) ผู้นำเสนอกิจกรรม (Presenter) และพี่เลี้ยง (Mento) ของเยาวชน ซึ่งก่อนจะปฏิบัติงานจริงผู้วิจัยได้ทำการฝึกอบรมให้ความรู้ ทำความเข้าใจขอบข่ายของการปฏิบัติงานและมอบหมายแบ่งงานให้รับผิดชอบในกิจกรรมที่สนใจและเห็นว่าสอดคล้องกับพฤติกรรมพอเพียงที่เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของตนที่พอจะเป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนได้ ซึ่งผู้วิจัยได้มอบหมายให้รับผิดชอบคนละ 1 กิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริโภค 5 ด้าน คือ ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี และประชุมวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว พร้อมทั้งจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ให้เรียบร้อย

2.5.3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรม ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเข้าประชุมพบปะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนที่ได้ติดต่อขออนุญาตใช้เป็นกลุ่มทดลองไว้แล้ว โดยชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และขอบข่ายของกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมในลักษณะของชุมนุมตามความสนใจ ชื่อชุมนุม “เยาวชนพอเพียง” โดยให้นักเรียนที่สนใจกรอกใบสมัครและบอกเหตุผลที่เลือกเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้แจ้งให้ทราบว่าต้องการผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จำนวน 30 คน หรือถ้ามีผู้สนใจสมัครมากถึง 60 คน ได้ก็จะเป็นการดีเพื่อที่จะได้แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน แต่ปรากฏว่ามีผู้สมัครมากกว่า 80 คน เกินเป้าหมายจึงต้องใช้วิธีจับสลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวน ซึ่งการจัดกิจกรรมจำเป็นต้องจำกัดจำนวนคน ตามความเหมาะสมเพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกในการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะถ้าผู้ร่วมกิจกรรมมีจำนวนมากเกินไปก็จะดูแลได้ไม่ทั่วถึงและอาจส่งผลกระทบต่อบรรยากาศ ความสนใจ และสมาธิของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้

2.5.3.3 ดำเนินงานตามแผนการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้คือ

1. ปฐมนิเทศประชุมนักเรียนและผู้ปกครองที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความเป็นกันเองระหว่างนักเรียน ผู้ปกครองและผู้วิจัย เพื่อให้ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ทราบวัตถุประสงค์และข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม และ เพื่ออธิบายความหมายของพฤติกรรม การบริโภคและการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ให้นักเรียนทำแบบวัดพฤติกรรมบริโภคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อทดสอบก่อนเรียน

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆละ 6 คน นักศึกษาที่ทำงานแบ่งกันรับผิดชอบ เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำปรึกษากลุ่มละ 1 คน ถ้าวันใดที่พี่เลี้ยงของกลุ่มทำหน้าที่ในการนำเสนอ งานและดำเนินการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยก็จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของกลุ่มนั้นแทน

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (“4MORSSI”) ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการตาม ขั้นตอนการจัดกิจกรรมแบบ “สืบปัญญาดีพอเพียง” ที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดขึ้น โดยใช้แผนการจัดการ เรียนรู้ ชุดหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน” ซึ่งแบ่งเป็นแผนการจัดการ เรียนรู้รายย่อย 7 แผน (1 แผน/สัปดาห์ๆละ 2 คาบ) ประกอบในการจัดกิจกรรม ดังนี้

- 1) เรื่อง “แบบอย่างที่ดีของพ่อ” ใช้สอนเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เรื่อง “กินดีมีสุขแบบพอเพียง” ใช้สอนเกี่ยวกับพฤติกรรมบริโภคในด้านการกิน
- 3) เรื่อง “ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า” ใช้สอนเกี่ยวกับพฤติกรรมบริโภคในด้านการใช้จ่ายเงิน
- 4) เรื่อง “ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด” ใช้สอนเกี่ยวกับพฤติกรรมบริโภคในด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่
- 5) เรื่อง “ลดพลังงานลดรายจ่ายลดโลกร้อน” ใช้สอนเกี่ยวกับพฤติกรรมบริโภคในด้านการใช้พลังงาน

6) เรื่อง “ฉลาดคิดฉลาดใช้เทคโนโลยี” ใช้สอนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีในการใช้เทคโนโลยี

7) เรื่อง “กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์” เป็นการสรุปความรู้และเป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับมาทั้งหมดมากำหนดเป็นแผนหรือโครงการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันในการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนเองและเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดอื่นๆ ที่มองเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะพึงได้รับจากการประพฤติปฏิบัติตนนั้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและมีความสุขจากการที่ได้ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความสมัครใจ จึงถือว่ากิจกรรมที่เกิดจากการระดมความคิดของนักเรียนเป็น “กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์” ของห้องเรียนที่ทุกคนเห็นพร้อมและยอมรับที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมนั้นให้เป็นส่วนหนึ่งของการกิจในชีวิตประจำวันต่อไป

5. ในการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง “แบบอย่างที่ดีของพ่อ” ผู้วิจัยเป็นผู้นำเสนอและดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองทั้งหมด เพื่อให้ให้นักศึกษาที่เป็นทีมงานได้สังเกต ศึกษาและเก็บจำเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมของแต่ละคนตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว หลังจากการจัดกิจกรรมแรกจบลง ผู้วิจัยและทีมงานจะประชุมสรุปและประเมินผลการปฏิบัติงาน ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนและตรวจผลงานนักเรียน กรอกรายประเมินตลอดจนการบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมแผนที่ 2-6 ก็จะเป็นหน้าที่ของทีมงานแต่ละคนผลัดเปลี่ยนกันนำเสนอและจัดกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย และเมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นแต่ละกิจกรรมก็จะมีการประชุมสรุปผลหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ส่วนกิจกรรมของแผนการเรียนรู้ที่ 7 ผู้วิจัยก็จะรับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการด้วยตนเอง ซึ่งในกิจกรรมนี้บทบาทส่วนใหญ่จะเป็นของนักเรียนในการนำเสนองานและคิดสร้างสรรค์กิจกรรมโดยการระดมสมองในกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และคัดเลือกกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงตามความสนใจต่อไป โดยตลอดระยะเวลาที่จัดกิจกรรมนักเรียนทุกคนจะมีสมุดบันทึกประจำวัน “เยาวชนพอเพียง” เพื่อจดบันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมประจำวันที่นักเรียนได้ปฏิบัติสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บันทึกรายรับ-รายจ่ายประจำวันของตนเอง และบันทึกสรุปความรู้ที่ได้รับในแต่ละวันที่มีการจัดกิจกรรม ตลอดจนบันทึกแผนชีวิตเกี่ยวกับกิจกรรมพอเพียงของตนเอง ก่อนส่งสมุดบันทึกจะต้องมีลายเซ็นของผู้ปกครองกำกับแล้วนำสมุดส่งให้ครูหัวหน้าสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เซ็นรับทราบ และทุกสัปดาห์ก็ต้องนำสมุดส่งให้ผู้วิจัยและทีมงานตรวจเพื่อประเมินผลงานด้วย ว่าได้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอหรือไม่ ทั้งในขณะที่อยู่ในโรงเรียนและเมื่อกลับไปถึงบ้าน

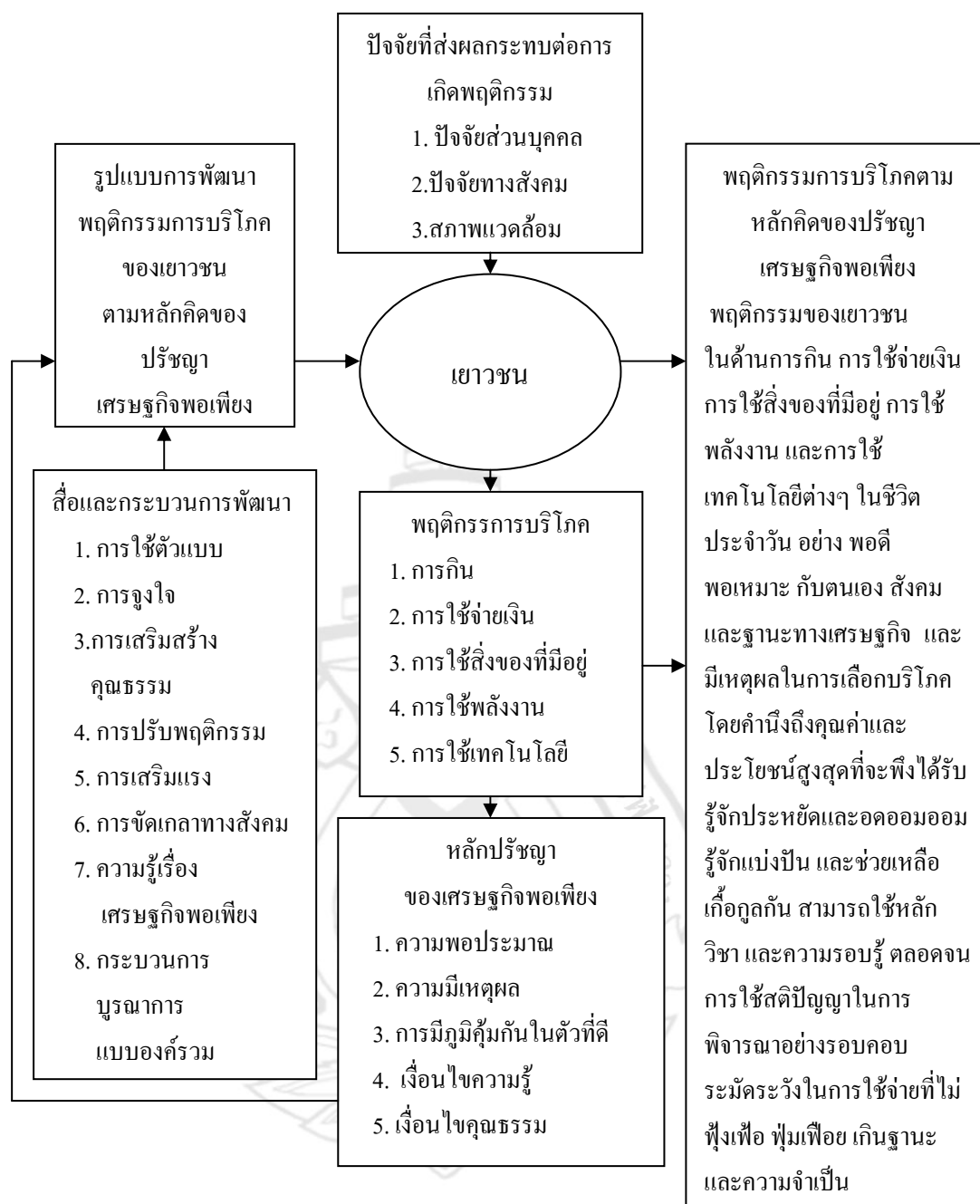
6. ทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบวัดพฤติกรรมชุดเดิม เมื่อการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมเสร็จสิ้นลง

7. รวบรวมผลงานนักเรียนเพื่อจัดนิทรรศการ รายงานสรุปผลการจัดกิจกรรม และคัดเลือกเยาวชนพอเพียงจากการสรุปผลการประเมินพฤติกรรมรายบุคคล รวมทั้งให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อของเพื่อนที่เห็นว่ามีความประพฤติการบริโภคพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเพื่อประกอบการพิจารณาคัดเลือกด้วย ซึ่งผลการคัดเลือกผู้วิจัยจะจัดกลุ่มเยาวชน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามลำดับพัฒนาการด้านพฤติกรรมการบริโภค กลุ่มแรกเรียกว่ากลุ่ม “เยาวชนต้นแบบ” กลุ่มที่สองเรียกว่ากลุ่ม “เยาวชนก้าวหน้า” และกลุ่มที่สามเรียกว่ากลุ่ม “เยาวชนพัฒนา”

2.5.3.4 สรุปผล รายงานผลการจัดกิจกรรม มอบทุนการศึกษาและเงินสนับสนุนอาหารกลางวัน ซึ่งนักเรียนที่ติดกลุ่มแรก “เยาวชนต้นแบบ” จะมี 5 คน ผู้วิจัยก็จะจัดหาทุนการศึกษามามอบให้ คนละ ทุน ส่วน กลุ่มที่ 2 “เยาวชนก้าวหน้า” มี 15 คน กลุ่มที่ 3 “เยาวชนพัฒนา” มี 10 คน ผู้วิจัยก็จะมอบเงินสนับสนุนค่าอาหารกลางวันให้ตามความเหมาะสมลดหลั่นกันไประหว่างกลุ่ม “เยาวชนก้าวหน้า” และกลุ่ม “เยาวชนพัฒนา” อย่างทั่วถึงทุกคน

การจัดกิจกรรมครั้งนี้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้รับความสนใจและได้รับคำชมจากทั้งนักเรียน คณะครูและผู้ปกครองอย่างท่วมท้น ว่านักเรียนที่ร่วมกิจกรรมทุกคนมีความตั้งใจ กระตือรือร้นและร่วมกิจกรรมด้วยความสุขสนุกสนาน และมีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าได้มีการสานต่อการจัดกิจกรรมนี้ให้ดำเนินต่อไป คาดว่าในอนาคตคงได้เห็นภาพของเยาวชนที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งเยาวชนต้นแบบของแต่ละรุ่นก็จะสามารถทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของนักเรียนรุ่นต่อไปในระหว่างการจัดกิจกรรมได้อีกด้วย ซึ่งเยาวชนต้นแบบเหล่านี้จะเป็นกุญแจสำคัญที่จะเป็นตัวแทนในการช่วยเผยแพร่ความรู้ในเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน อันจะนำไปสู่การมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครอง การพัฒนาจึงจะสามารถดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จได้ในที่สุด

จากกรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนซึ่งเป็นตัวแปรตาม การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามรูปแบบดังกล่าวแล้วจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่างๆทั้งภายในและภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาพฤติกรรม ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และสภาพแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตาม แผนภูมิ

ภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามรูปแบบ “4MORSSI ”

สรุป รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการประมวลความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั้งจาก แหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นรูปแบบเพื่อใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนโดยยึดหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น แกนหลักสำคัญของการพัฒนา ผนวกกับหลักทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) และกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning Process) จากตัวแบบ (Model) ของ แบนดูรา (Bandura) มาบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ตามวัฏจักร 4MAT (The Cycle of 4MAT System) ของ เบอ์นิส แมคคาร์ธี (McCarthy Bernice) ประยุกต์เป็นรูปแบบใหม่ที่อาจเรียกชื่อให้ สั้นลงว่า “4MORSSI Model ” แทนชื่อ “รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักคิด ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ”

2.6 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แม้จะมีการศึกษากันอย่างกว้างขวางก็จริงแต่ส่วนใหญ่จะมุ่งสนใจศึกษาเพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และการเกษตรเป็นหลัก ในด้านการพัฒนาเยาวชนยังไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งนี้จึงค่อนข้างมีจำกัด แต่ก็สามารถรวบรวมในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

2.6.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักคิดและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ฟ้ามุ่ย เรื่องเลิศจนุญ (2546) ได้ศึกษาปรัชญาการอุดมศึกษา ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พบว่า พระองค์ทรงมีแนวคิดโน้มไปตามปรัชญาลัทธิปฏิบัตินิยม (Experimentalism) และพบหลักปรัชญาภูมิสังคมทางการอุดมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) ธรรมชาติ คือกลวิธีในแง่ของของหลักคิด หลักการ หลักวิชา และหลักปฏิบัติทางการอุดมศึกษา 2) การปฏิบัติงาน ที่ถูกต้องตามหลักวิชา มีการทดลองปฏิบัติที่ดี และพอเหมาะพอดีกับภูมิสังคม และ 3) เป้าหมาย เพื่อเกิดประโยชน์สุขแก่ทางการอุดมศึกษาและการศึกษาของประเทศไทย บ้านเมืองสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับ มัชฌิมา ธรรมนุสย์ (2546) คณบดีคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ จันทบุรีเกษม ที่กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาครูตามแนวพุทธว่า การพัฒนาคุณธรรมของ นักศึกษาให้เห็นผลโดยเร็ว ต้องใช้วิธีการทางศาสนาเข้ามาผสมผสาน เพราะหลักการของศาสนา ทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คืออบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรมแก่บุคคล ให้เป็นคนดี มี ปัญญา มีคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้น แนวความคิดหรือคำสอนของทุกศาสนาจึงเป็นหลักใน

การดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี หลักพุทธศาสนาที่ควรนำมาให้นักศึกษาประพฤติปฏิบัติ ก็คือ หลักไตรสิกขา ซึ่งหมายถึง ศึกษา 3 อย่าง อันได้แก่ ศีล สมาธิ และ ปัญญา จุดประสงค์ของการนำหลักไตรสิกขามาสานเข้ากับระบบการศึกษานั้น เป็นการเพิ่มเติมความสมบูรณ์ด้านวินัย คุณธรรมของนักศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และยังช่วยพัฒนาจิตใจของนักศึกษาให้สงบ หนักแน่น เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่นสูงขึ้น ตลอดจนเป็นการเตรียมพลังจิตใจไว้รับการเรียนรู้ทุกสภาพการณ์ และพัฒนาลักษณะนิสัยให้เป็นนักสร้างสรรค์ สร้างงาน สร้างชีวิต การพัฒนานักศึกษาและเยาวชนตามหลักศาสนาเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นให้เดินตามทางสายกลางโดยใช้สติและปัญญาตลอดจนความมีศีลธรรม หรือคุณธรรมและการปฏิบัติตนอยู่บนพื้นฐานของความพอดี และพอเพียง ซึ่งการที่จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนดีมีคุณธรรมได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักคำสอนของศาสนาที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในจิตใจเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกจิตสำนึกที่ดีงามเป็นเบื้องต้นซึ่งก็สอดคล้องกับการที่กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้มีนโยบายให้มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการศึกษาเชิงพุทธในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและเร่งรัดให้มีการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแก่ผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักแนวคิดในการสร้างรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งปฏิบัติตามทางสายกลาง หรือ มัชฌิมปฏิปทา ตามหลักพุทธธรรม เน้นการปฏิบัติตามหลักวิชาและปฏิบัติในชีวิตจริง อย่างมีเป้าหมายตามหลักเหตุผล และความพอเหมาะพอดีกับตนเองและภูมิสังคม

ด้านการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน อรสุดาเจริญรัตน์ (2543) ได้ศึกษาการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้โครงสร้างสังคมประเพณีด้วยเงื่อนไขหลัก 2 ประการ เงื่อนไขประการแรก คือ การมีวิถีการผลิตแบบยังชีพที่มีความเชื่อมโยงสมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภค เงื่อนไขประการที่ 2 คือศักยภาพชุมชนที่ยังสามารถดำรงรักษาอำนาจในการดูแลจัดการทรัพยากรต่างๆ ของตนเองไว้ และพบว่า การดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนยังมีเงื่อนไขสนับสนุนอีก 4 ประการ คือ การปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพลภายนอกและระบบการค้าแบบเงินตรา สภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่า การมีเทคโนโลยีที่เหมาะสม และการมีจำนวนประชากรที่มีขนาดพอเหมาะพอดี ซึ่งเงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ส่วน สกล พรหมสิน (2546) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ตำบลหงษ์เจริญ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า 1) การดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ด้านครอบครัวเข้มแข็งอยู่ในอันดับแรก รองลงมาคือด้านปัจจัย 4 พอเพียง ด้านการศึกษาถ้วนทั่ว และด้านรายได้พอเพียงอยู่ใน

ระดับต่ำสุด 2) ระดับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 48.7 และระดับต่ำร้อยละ 0.50 3) ระดับคุณภาพชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.6 และระดับสูง ร้อยละ 35.4 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าด้านรายได้พอเพียงของประชาชนอยู่ในระดับต่ำสุด แม้จะเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มแต่ก็พอจะอนุมานได้ว่าโดยภาพรวมของประเทศก็คงจะไม่แตกต่างกันมากมายนัก ดังนั้นความจำเป็นในการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโคของเยาวชนจึงเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกัน เพราะการใช้จ่ายของเยาวชนย่อมผูกพันกับภาระของบิดามารดา ผู้ปกครองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับด้านการศึกษา ปีจัย 4 เกี่ยวพันไปจนถึงความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งเป็นลูกโซ่ที่โยงใยสัมพันธ์กันโดยตลอด และจากการศึกษาของ สมเกียรติ จันท์ (2544) ที่ได้ศึกษาบทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายหลวง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่ดี สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนต่อไปได้จากวิกฤตเศรษฐกิจ ชุมชนจึงมองเห็นความสำคัญของโครงการว่าเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนซึ่งเป็นแนวทางใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลฝายหลวงจึงได้อนุมัติงบประมาณสนับสนุน จะเห็นได้ว่าผลของโครงการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางที่ดี ช่วยแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและพัฒนาชุมชน ซึ่งทุกภาคส่วนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยไม่มีข้อจำกัด การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรบิโคของเยาวชน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนทั้งในด้านการรักษาสมดุลด้านการบริโค และการพัฒนาบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน บุคลากรที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้สังคมมีคุณภาพ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมและก่อให้เกิดสันติสุขได้อย่างยั่งยืน

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สมศักดิ์ ลาดี (2543) ได้ศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความต้องการให้มีการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตให้อยู่อย่างพอประมาณ มีความพอเพียงและพอดีโดยไม่ให้อื่นเดือดร้อน สิ่งสำคัญจะช่วยปลูกฝังให้เยาวชนไทยรู้จักพึ่งพาตนเอง รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา มีความขยันอดทน มีความสามัคคี สามารถทำงานเป็นกลุ่มเป็นคณะ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยโครงการนี้เป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีใหม่ในด้านการพัฒนาและการใช้หลักสูตรด้านการเกษตรเป็นหลักแต่ไม่เน้นด้าน

กระบวนการพัฒนาบุคคล และ ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2542) ก็ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยม ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการของโรงเรียนมากขึ้นและส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่นักเรียนได้นำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโครงการเป็นการเรียนรู้อาชีพด้วยตนเองและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีผลผลิตมารับประทานในครอบครัวและยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนๆ เป็นงานวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยชุมชนมีส่วนร่วมหลัก แต่ก็ไม่ได้เน้นด้านกระบวนการพัฒนาบุคคล เป็นเพียงความคาดหวังว่าจะสามารถลดปัญหาการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่าง ฟุ่มเฟือย สิ้นเปลือง และพัฒนาการทำงานให้เป็นระบบมากขึ้นของนักเรียนจากการที่ได้ทำโครงการ

2.6.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภค

เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภค ผลาพันธ์ อินตะแก้ว (2543) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องแต่งกายของนักศึกษาหญิงมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าวัยนี้เป็นวัยรุ่นตอนปลายที่มีความต้องการสร้างความประทับใจในชีวิต มีความพึงพอใจในการแต่งกาย เป็นวัยที่มีการพัฒนาจิตใจในด้านความคิดและความรอบรู้เพื่อความรอบคอบ ตลอดจนมีเหตุผลในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองในทุกเรื่อง เป็นลักษณะของการก้าวขึ้นสู่ผู้ใหญ่ ประกอบกับรายได้ครอบครัวที่ค่อนข้างน้อยจึงทำให้มีความรอบคอบในการใช้จ่าย หรือซื้อเครื่องแต่งกายเพื่อให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด การศึกษาของ น้ำผึ้ง ปุณณะสุคนธ์ (2546) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการปรับตัวของนักศึกษาวัยผู้ใหญ่ตอนต้นของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักศึกษามีความมั่นใจในเรื่องค่าใช้จ่ายของตน มีความรับผิดชอบในด้านค่าใช้จ่าย รู้จักวางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ ไม่ใช้จ่ายเงินเกินงบประมาณว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮาวิก เฮอร์สท (Havig Hurst, 1961) ซึ่งอ้างไว้ใน อุบลรัตน์ เฟื่องสฤตย์ (2541) ที่กล่าวว่า ธรรมชาติของบุคคลวัยรุ่นนั้นจะต้องสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง รู้จักสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ และดูแลรับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ประคอง พลสิทธิ์ (2539) และ จิตนภา วาณิชวโรจน์ (2540) ที่ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นมีการเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพ โดยนักเรียนมีการวางแผน รู้จักตัดสินใจ เลือกแนวทางการศึกษาต่อตามความต้องการของตน โดยคำนึงถึงการเข้าสู่อาชีพในอนาคต และ ชลันดา ศาสนาญาณี (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นภาคเหนือ พบว่าวัยรุ่นมีความมั่นใจเกี่ยวกับการใช้จ่าย รู้จักรับผิดชอบต่อการเงิน การใช้จ่ายเงินของตนเองได้เป็นอย่างดี มีการเลือกและเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ เตรียมตัวก่อนการมีครอบครัว และเตรียมตัวที่จะเป็นพลเมืองดี เป็นวัยที่มีความต้องการและรู้จักพัฒนา

ตนเองให้มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคมโดยรวม มีความเข้าใจในเรื่องค่านิยม ตลอดจนรู้สึกตัดสินใจเลือกเอาค่านิยม และมาตรฐานที่ควรยึดถือเป็นหลักเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

จากผลการศึกษาของ ผกาพันธ์ อินตะแก้ว (2543) น้าผึ้ง ปุณณะสุคนธ์ (2546) และ ชลันดา สาสนทาญาติ (2540) เป็นการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่เริ่มมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเนื่องจากเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ความคิด ความรอบคอบและมีเหตุผลตลอดจนการตัดสินใจแก้ปัญหาชีวิตก็ย่อมที่จะพัฒนาขึ้นตามวัย แต่เยาวชนในช่วงที่อยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ ยังไม่มีพัฒนาการที่ดีพอจำเป็นต้องได้รับการประทับประคองดูแลมากกว่า เพื่อให้สามารถผ่านพ้นช่วงวิกฤตสำคัญของชีวิตไปด้วยดี ซึ่งจากการศึกษาของ พรชัย สิงห์แก้ว (2546) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนการใช้โทรศัพท์มือถือ เคเบิลทีวี เครื่องเสียง สเตอริโอ คอมพิวเตอร์ โทรสาร โสมเธียร์เตอร์ เครื่องเล่นวีดีโอเกม การใช้แต่ละประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่เขาต้องการจะใช้ เช่น ใช้เครื่องเสียงสเตอริโอเมื่อต้องการความบันเทิงหรือพักผ่อน ใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของโคเฮน (Cohen, 1995) ที่ได้วิจัยเรื่อง Global Newsrooms, Local Audiences: A Study of the Eurovision News Exchange พบว่า เด็กและเยาวชนจะเลือกรับสื่อที่สามารถสนองตอบความต้องการของเขาได้ และเมื่อดูจากเจตคติของเด็กและเยาวชน ยังพบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นการตอบสนองในด้านแฟชั่นอีกด้วย พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีถือว่าเป็นพฤติกรรมการบริโภคอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีประเภทนี้มีราคาค่าใช้จ่ายค่อนข้างแพง และเยาวชนมักเอาอย่างกันในรสนิยมบริโภคสินค้าแบรนด์เนม ที่มีราคาสูงที่มักสร้างความเดือดร้อนให้กับบิดา มารดาผู้ปกครองไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในเขตเมืองที่นิยมตามแฟชั่นดารา ซึ่ง สมชัย จิตสุชน (2542) ได้ศึกษาพฤติกรรมที่ไม่พอเพียงกับผลกระทบทางเศรษฐกิจได้สรุปว่าลักษณะ “envious” คือลักษณะของความไม่พอประมาณ โดยพิจารณาจาก “พฤติกรรมเลียนแบบการบริโภค” กล่าวคือจะเลียนแบบแต่ผู้มั่งมีกว่าตน และจะคุ้นเคยกับระดับการบริโภคเมื่อครั้งที่ตนเองมั่งคั่งเท่านั้น แต่จะไม่เลียนแบบผู้มีฐานะเท่าเทียมกันหรือด้อยกว่า และจะไม่คุ้นเคยกับระดับความสามารถในการบริโภคในอดีตหากเป็นระดับที่ต่ำกว่าในปัจจุบันการเลียนแบบจึงเป็นพฤติกรรมขอดนิยมนของวัยรุ่น พฤติกรรมดังกล่าวจึงควรต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนด้วยการใช้ตัวแบบ (Model) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่อาจช่วยพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ในการเลือกใช้ตัวแบบให้สอดคล้องกับความสนใจของวัยรุ่น รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น

จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนในการปลูกจิตสำนึกที่ดีและการวางแนวทางในการปฏิบัติตน ตลอดจนการเลือกบริโภคอย่างเหมาะสมให้กับเยาวชนเพื่อให้เกิดการพัฒนา และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

2.6.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม

ด้านปัจจัยแวดล้อมต่างๆที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของเยาวชน จากการศึกษาของ กัญญา เล่าแก้วหนู (2544) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของนักเรียนวัยรุ่นในเมืองยะลา ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา พบว่า นักเรียนมีเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าค่อนข้างมาก ด้วยเหตุผลการเลือกคุณภาพสินค้าใช้ของไทย

1) พฤติกรรมการบริโภคสินค้าของนักเรียน ในการคำนึงถึงด้านเศรษฐกิจ หากพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน พบว่า ด้านคุณภาพ นักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่เน้นสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ด้านประโยชน์ใช้สอยส่วนใหญ่เลือกสินค้าจำเป็นใช้ประจำวัน ในด้านราคาซื้อสินค้าที่อยู่ในช่วงราคาที่ไม่แพงคือ 101 – 500 บาท 2) พฤติกรรมการบริโภคสินค้าของนักเรียนในการคำนึงถึงด้านสังคม พิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน พบว่า ด้านความเหมาะสมกับกาลเทศะ ส่วนใหญ่นักเรียนวัยรุ่นเลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับวัยของตนเอง ด้านการเลียนแบบการบริโภคจะนิยมเลียนแบบจากบิดามารดา และด้านการได้รับการยอมรับในสังคม นักเรียนต้องการให้บิดา มารดายอมรับในการเลือกซื้อและบริโภคสินค้าของนักเรียน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของนักเรียน ปรากฏดังนี้ลักษณะนิสัยการแต่งกาย นักเรียนเน้นการแต่งกายที่เรียบง่าย สบาย ๆ บุคคลที่นักเรียนเลือกเป็นอันดับแรก ในการขอคำแนะนำในการเลือกซื้อสินค้า ได้แก่ มารดา พี่น้อง และบิดา ตามลำดับส่วนด้านการเรียน นักเรียนขอคำแนะนำจากมารดา และครูเป็นอันดับแรก สื่อและแหล่งข่าวสาร ประเภทโทรทัศน์ มีอิทธิพลกับนักเรียนมากที่สุดในการให้ความสนใจการใช้สื่อ การสนใจในการเลือกซื้อสินค้า ผลการศึกษานี้จะแตกต่างกับที่ อับดุลรอฮิม สาเม๊ะ (2545) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเสื้อผ้ามือสองของเยาวชนมุสลิมของนักเรียนชายโรงเรียนสายบุรี ซึ่งพบว่าเยาวชนมีเป้าหมายที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและครอบครัวยังโดยอาศัยการแต่งกายที่ใช้เสื้อผ้ามือสองที่มียี่ห้อดังๆ การบริโภคจึงขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ยี่ห้อ และราคา เพื่อสร้างภาพลักษณ์และกระแสมความนิยมสมัยใหม่ กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลที่เป็นกลไกหรือกระบวนการทางสังคมที่เสริมสร้างพฤติกรรมบริโภคนิยม ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรียุติธรรม (2538) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารของชาวนบพภาคเหนือ พบว่าเด็กวัยรุ่นชอบรับประทานอาหารที่มีรสชาติแปลกใหม่ และที่สำคัญคือชอบบริโภคอาหารตามห้างสรรพสินค้าโดยเฉพาะร้านอาหารที่มีสาขามาจากต่างประเทศ แสดงถึงพฤติกรรมที่มีแนวโน้มบริโภคนิยมเช่นเดียวกัน ซึ่งหากปล่อย

ทิ้งไว้ให้นั่นนานการแพร่กระจายก็อาจขยายลูกกลมไปสู่กว้างได้ ดังนั้นความจำเป็นในการพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคของเยาวชน จึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้ามที่ควรต้องให้ความสำคัญ

2.6.4 งานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของภาคเอกชน จากการสำรวจของบริษัทแมคเคน-แอริคสัน (ประเทศไทย) จำกัด บริษัทเอเยนซี และตัวแทนการตลาด เปิดเผยผลการสำรวจพฤติกรรมกรบริโภคสินค้าของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นจนถึง 24 ปี ในภูมิภาคเอเชีย 20 ประเทศ โดยใช้เวลาศึกษา 3 ปี พบว่า พฤติกรรมกรบริโภคสินค้าโดยรวมของวัยรุ่นในประเทศต่างๆ มีรสนิยมและการเลือกบริโภคสินค้าที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุนที่แตกต่างกัน เช่นระดับความทันสมัยของประเทศ พฤติกรรมของผู้ปกครอง อิทธิพลของสื่อและอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน รายงานผลการสำรวจระบุว่า สำหรับวัยรุ่นไทยมีวิถีชีวิตที่ไม่ชอบการทำนาย ไม่ชอบการทำงาน ชื่นชมการใช้ชีวิตแบบออนไลน์ ขณะที่วัยรุ่นประเทศอื่น เช่น ญี่ปุ่น จะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง ใช้ชีวิตอย่างทันสมัยใกล้เคียงกับประเทศตะวันตกมาก ผลการสำรวจพบว่า วัยรุ่นไทยเป็นประเทศเดียวที่ไม่ชอบการหารายได้เพื่อช่วยตัวเอง หรือหางานทำในช่วงอายุดังกล่าว ต่างจากวัยรุ่นสิงคโปร์ และ มาเลเซีย ผลจากการศึกษาทำให้สามารถประเมินแนวโน้มสินค้าที่วัยรุ่นไทยจะสนใจ มีโอกาสขยายตัวสูงและจะได้รับความนิยมในอนาคตประกอบด้วยสินค้าหลัก 3 กลุ่ม คือ 1) สินค้าจำพวกแฟชั่น เช่นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและของใช้ 2) สินค้าจำพวกเครื่องใช้ส่วนตัวตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า รวมถึงสินค้าน้ำหอม และ 3) สินค้าจำพวกสิ่งบันเทิง ไม่ว่าจะเป็น ซีดี วีดีโอ และภาพยนตร์ รวมทั้งสินค้าจำพวกเทคโนโลยีทันสมัยทุกชนิด (กรุงเทพมหานคร, 2542) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ (2548) คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในการสัมมนาวิชาการประจำปีของคณะ เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2548 เปิดเผยผลงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคของคน ไทยในปี 2547 พบว่าครัวเรือนไทยมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5.4 ต่อปี % แต่สัดส่วนค่าใช้จ่ายไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก โดยค่าใช้จ่ายหลักยังอยู่ในส่วนของอาหารและเครื่องดื่ม แต่ก็ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2545 ขณะที่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร เพิ่มขึ้นมาอยู่อันดับสองจากเดิมเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน และมี ข้อสังเกตค่าใช้จ่ายในการบริโภคแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น ส่วนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา พยาบาล รวมทั้งบุหรี่ยาลดลง ซึ่งอาจเพราะมีโครงการรักษาสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค สำหรับในด้านพฤติกรรมกรบริโภคนั้น พบว่าคนไทยมีพฤติกรรมเลียนแบบการบริโภคซึ่งกันและกันแม้มีรายได้ไม่เท่ากัน และแม้ว่ารายได้จะลดลงแต่ก็ไม่เปลี่ยนแปลงการบริโภค ซึ่ง อาจเป็นเพราะความเคยชิน จนบางทีต้องนำเงินออมออกมาใช้ ทั้งนี้ ครัวเรือนไทยปี 2547 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 12,115 บาทต่อครัวเรือน

คิด เป็น 82.9 % ของรายได้ โดยเป็นค่าใช้จ่ายการบริโภคอุปโภค 88.7 % ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค 11.3 % ส่วนค่าใช้จ่ายด้านยานพาหนะและการสื่อสารเพิ่มขึ้นจากปี 2543 ซึ่งอยู่ที่ 14.9 % เป็น 21.1 % ซึ่งอาจเป็นเพราะราคาน้ำมันแพงขึ้นรวมถึงความต้องการใช้โทรศัพท์มือถือด้วย จะเห็นได้ว่าอัตราค่าใช้จ่ายในการบริโภคยังอยู่ในระดับที่สูงแม้จะมีสวัสดิการจากภาครัฐ เข้ามาสนับสนุนทั้งด้านการศึกษาและด้านการรักษาสุขภาพ

ด้านการศึกษาวิจัยจากภาครัฐ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2550) ได้ทำวิจัยการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จากรายงานการประเมินในภาพรวม พบว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้านการประหยัด อดออม เป็นอันดับแรก คิดเป็น 11 % ส่วนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้านการประหยัด อดออม อยู่ในอันดับล่างที่ค่อนข้างต่ำ คิดเป็น 3% แต่ความมีวินัยอยู่เป็นอันดับ แรก คิดเป็น 11% จากการสรุปและอภิปรายผลของงานวิจัยชิ้นนี้มีข้อสังเกตว่า การกำหนดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของโรงเรียนไม่ได้ยึดตามพัฒนาการตามวัย จากผลการวิจัยที่แยกเป็นระดับพื้นที่ ถ้าดูเฉพาะในเรื่องของความประหยัด จะพบว่า ภาคเหนือ โรงเรียนระดับประถมศึกษา จะมีปรากฏผลอยู่ในระดับกลางๆ แต่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่มีปรากฏเลย ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีปรากฏอยู่ในระดับต่ำๆ ส่วนในเขตกรุงเทพมหานคร โรงเรียนระดับประถมศึกษา มีปรากฏในระดับต้นๆ ส่วนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ไม่มีปรากฏเลย ซึ่งถ้าสังเกตจากการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ กับการกำหนดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียน พบว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นด้านความมีระเบียบวินัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการประหยัดอดออม ส่วนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จะมุ่งเน้นด้านความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยเป็นหลัก แต่ให้ความสนใจในด้านการประหยัด อดอมน้อยมาก ซึ่งบางโรงเรียนก็ไม่ได้มีการกำหนดไว้เลย เป็นต้น จากผลการประเมินครั้งนี้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเป็นแรงกระตุ้นให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้หันมาให้ความสนใจในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านความประหยัด อดออม เพิ่มขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้จ่ายเงิน การเลือกซื้อสินค้าและค่านิยมในการเลียนแบบ ในภาพรวมแล้วยังอยู่ในระดับที่เป็นปัญหา แม้ว่าผลของการวิจัยบางชิ้นมีการสรุปผลว่าพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนมี

แนวโน้มไปในทิศทางที่ดี แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นแล้ว ส่วนงานวิจัยเกี่ยวกับวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลางก็ยังคงเป็นปัญหา ประกอบกับบางงานวิจัยก็เป็นผลงานวิจัยที่ล่วงเลยมาเป็นเวลานาน ซึ่งค่อนข้างขัดแย้งกับข้อค้นพบของผลงานวิจัยในยุคปัจจุบัน อาทิ งานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ที่สรุปผล ซึ่งได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางครอบคลุมไปทั่วทั้งประเทศ ทำให้ได้แง่คิดว่า ยิ่งกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วเพียงใดก็ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนได้มากตามไปด้วย ดังจะเห็นได้ว่า อิทธิพลของกระแสบริโภคนิยมยังคงแผ่กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวน กระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตที่เพิ่มภาระในการใช้จ่ายในครัวเรือนเติบโตสูงขึ้นตามลำดับ ทำให้คุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ไม่พัฒนาเท่าที่ควร

หนทางที่จะช่วยบรรเทาและคลี่คลายปัญหาได้ในระดับหนึ่งก็คือ ทุกคนต้องร่วมมือกันสร้างเกราะป้องกันให้กับตนเอง การรู้จักประหยัด มัธยัสถ์อดออมและควบคุมการใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น การดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ผลของความสำเร็วดังปรากฏจากตัวอย่างบุคคลและองค์กร ตลอดจนโครงการในพระราชดำริต่างๆ ที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ จนมีชื่อเสียงปรากฏทั้งในประเทศและเผยแพร่ไปทั่วโลก นับเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ที่น่าภาคภูมิใจ และสมควรยึดถือเป็นเยี่ยงอย่างในการดำเนินชีวิตให้บังเกิดความสุขทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติสืบไป ซึ่ง วีระชัย เจริญจิตติชัย (มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2550) หัวหน้าส่วนพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง กล่าวว่า ปัจจุบันนี้สภาพเศรษฐกิจ และสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม ทำให้ ผู้คนในสังคม ยึดถือแนวทางวัตถุนิยม ใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อเกินตัว สิ่งเหล่านี้เป็นกระแสสังคม ที่มีการบ่มเพาะทัศนคติไปยังเยาวชนของชาติ ทำให้เห็นความสำคัญของวัตถุมากกว่าจิตใจ ทำให้เครียด รู้สึกพร่อง ไม่เต็ม ต้องไปหาอะไรมาเติม เช่น ยาเสพติด ความฟุ่มเฟือย ความรุนแรง อันนำไปสู่สภาวะวิกฤตต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทางมหาวิทยาลัย ได้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นปัญหาและหลีกเลี่ยงการเป็นทาสของวัตถุนิยม “ ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้นักศึกษาได้ปรับทัศนคติในการใช้ชีวิต ให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียงไม่ฟุ้งเฟ้อ คือ การเรียนรู้จากกลุ่มหรือสังคมอื่นๆ ที่มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความสุขได้โดยไม่ยึดถือแนวทางของวัตถุนิยม ส่วนพัฒนานักศึกษา จึงได้จัดทำโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิถีชีวิตแบบพอเพียง ตามสมดุลภาพขึ้น โดยใช้พื้นที่หมู่บ้านใหม่ไทยเฉลิมพระเกียรติ ต.โยนก อ.เชียงแสน จ.เชียงราย ซึ่งมีแนวคิดในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทอผ้าไหม ซึ่งหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในความอนุเคราะห์ของศูนย์ศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ อีกด้วย ” กิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25-26 สิงหาคม 2550 โดยมีนักศึกษาเข้าร่วมกว่า 30 คน ซึ่ง ทุกคนได้เข้าไปเรียนรู้

ในกลุ่มงานที่สนใจ อีกทั้งยังได้ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของหมู่บ้านใหม่ไทยเฉลิมพระเกียรติ พร้อมทั้งเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ความคิดเห็นและความห่วงใยเกี่ยวกับกระแสบริโภคนิยมในสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อเยาวชน เป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนที่มีหน้าที่ชัดเจน ดูแลพัฒนาเยาวชนต่างตระหนักถึงความสำคัญนี้ ต่างเร่งรีบให้ความร่วมมือหาทางป้องกันและแก้ไขทุกวิถีทาง เพื่อปกป้องเยาวชนไม่ให้ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง อย่างหลากหลาย ตามวิธีการและโอกาสที่แต่ละภาคส่วนจะเห็นสมควร ซึ่งก็ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

จากการทบทวนวรรณกรรม ไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยใดที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคโดยตรง หรือมีรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนที่ประยุกต์ใช้หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเท่าที่ศึกษาในโรงเรียนก็ยังไม่ปรากฏว่ามีโรงเรียนใดมีรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่จะจัดการเรียนการสอนไปตามเนื้อหาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือนบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นโดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนจะมีความโดดเด่นเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไปตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและความสอดคล้องของท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน การพึ่งตนเอง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นอยู่แบบไทยเป็นหลัก และกระบวนการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ก็จะเป็นไปตามขอบเขตของสาระการเรียนรู้กิจกรรม หรือโครงการ ที่เป็นไปเฉพาะในคาบเรียนหรือตามเวลาที่กำหนด มีการฝึกปฏิบัติในโรงเรียนแต่ไม่ได้มีการสานต่อไปสู่การปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง ทำให้การปฏิบัติขาดความต่อเนื่องและลบล้างจนหายเมื่อเวลาผ่านไป การพัฒนาจึงไม่เกิดความยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นคาดว่าจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 3

ระเบียบและวิธีการศึกษา

การวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประเภทการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมุ่งศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรม และ การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในการกำหนดรูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และส่วนหลังเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สาเหตุที่ใช้การวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผสมกัน ก็เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพจะได้ความละเอียดลึกซึ้งของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสัมผัสจากสภาพจริงด้วยตนเอง ทั้งการศึกษากาสนามและการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องการจัดการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาโดยตรง การวิจัยเชิงปริมาณจะได้ความชัดเจนของข้อมูลที่เป็นตัวเลขและสถิติที่สามารถใช้เป็นหลักฐานยืนยันที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ดังที่ทราบแล้วว่าทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ไม่อาจที่จะชี้ชัดตัดสินลงไปได้อย่างแน่นอน ว่าการวิจัยแบบใดจะมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือมากกว่ากัน เพราะการวิจัยทั้งสองแบบมีทั้งข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกันไป แต่การวิจัยทั้งสองแบบสามารถนำข้อมูลมาสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะทำการวิจัยทั้งสองแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดทุกประการ

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดแบ่งช่วงเวลาของการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะการพัฒนาเครื่องมือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ระหว่างเดือน มกราคม-พฤษภาคม 2552

ระยะที่ 2 ระยะการศึกษาความเป็นไปได้ของเครื่องมือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แบบสอบถาม ดำเนินการในเดือน มิถุนายน 2552

ระยะที่ 3 ระยะการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของเครื่องมือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ระหว่างเดือน มิถุนายน-สิงหาคม 2552

การดำเนินการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษาหารูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน การสำรวจความคิดเห็นเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว จึงได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ตามแผนการดำเนินงาน ที่แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1 การศึกษาระยะที่ 1 ระยะการพัฒนาเครื่องมือ

เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความเหมาะสม เพื่อที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของเยาวชนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยภาคสนามโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากสภาพจริง และการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Depth Interview) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายและระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จึงได้กำหนด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 หมายถึง โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านการประเมินและได้รับการ

คัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบของการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวนทั้งสิ้น 135 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม คือมีโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงในปี พ.ศ.2550 ในเขตจังหวัดเชียงรายซึ่งมี จำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียน คัดเลือกเป็นพื้นที่ในการศึกษาภาคสนาม จำนวน 1 โรงเรียน ใช้เป็นโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice) ในการศึกษาภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลจากสภาพที่แท้จริง ด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อจะได้นำความรู้มาประกอบการพิจารณาคำหนดเป็น รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการพิจารณาความเหมาะสมของปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษา เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองของจังหวัด ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนและเป็นศูนย์รวมของนักเรียนที่มาจากหลากหลายพื้นที่ ทั้งนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองและที่มาจากอำเภออื่นๆ โดยรอบ ซึ่งมีจำนวนมากเพียงพอที่จะสามารถใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มเยาวชนที่ต้องการศึกษาได้ เพราะถึงแม้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะเป็นนักเรียนที่มาจากต่างพื้นที่กันแต่ก็ยังอยู่ในเขตจังหวัดเดียวกัน องค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่มยังมีความคล้ายคลึงกันอยู่มาก โดยเฉพาะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ตลอดจนการแสดงออกของความรู้สึกนึกคิด (สังคมไทย องค์การในท้องถิ่นและในเมือง, 2549) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง(Purposive Sampling)

3.1.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก(Depth Interview)

ประชากร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) คือผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายที่เป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 1 คน และผู้เชี่ยวชาญระดับภูมิภาค ที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 จำนวน 135 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายที่เป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 1 คน และผู้เชี่ยวชาญระดับภูมิภาค ที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 ของจังหวัดเชียงราย จำนวน 6 โรงเรียนๆละ 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน เพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุน ในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ ในหน่วยงานที่จะศึกษาผนวกกับกลุ่มนักวิชาการ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นที่อิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดหลากหลายในแง่ที่เป็นนักวิชาการ (จุมพล พุนภทธรชีวิน, 2548) และเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรอบรู้ รู้ลึก และมี

ความสามารถเป็นเลิศในเรื่องที่จะศึกษานั้นๆอย่างแท้จริง หรืออาจเป็นผู้ที่ศึกษาเรื่องดังกล่าวมาเป็นเวลานานเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับประเด็นปัญหาที่ศึกษา (ทองสง่า ผ่องแผ้ว , 2548) ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.2.1 การศึกษาภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คือ บันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณากำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการศึกษาเอกสารหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.1.2.2 การสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิด ใช้สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

3.1.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ การสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ไม่มีรูปแบบตายตัว แต่กำหนดโครงสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการจะศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นแบบบันทึกการสังเกต ใช้บันทึกข้อมูลจากการศึกษาและสังเกต สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียน โครงสร้างในการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตลอดจนกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา การใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนทั้งด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีตามสภาพจริง ตลอดจนบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรที่แวดล้อมที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับนักเรียนที่อาจมีอิทธิพลส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียน อีกทั้งปัจจัยแวดล้อมอื่นๆที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ที่นำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้

3.1.3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบแนวคิด และขอบเขตโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ที่จะสร้าง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการบริโภค แนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาคสนาม เพื่อนำความรู้มาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดหัวข้อที่ต้องการถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วิจัย

3. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi- Structure Interview Form) 1ชุด โดยสร้างข้อคำถามชนิดปลายเปิด (Open Ended) ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และถูกต้องตามหลักวิชาการ

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

3.1.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ

3.1.4.1 การเก็บข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในโรงเรียนที่ได้คัดเลือกเป็นต้นแบบในการศึกษา (Best Practice) ซึ่งได้มีการติดต่อประสานงานและได้รับการอนุญาตให้เข้าร่วมสังเกตการณ์ ตามวัน เวลา สถานที่ และกิจกรรมตามที่ได้แจ้งไว้แล้ว โดยผู้วิจัยและคณะครูที่ให้ความร่วมมืออีก 4 คน รวมเป็น 5 คน ใช้ทั้งวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จาก นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาเอกสารหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงงานเป็นระยะๆ จนกว่าจะเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณา กำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนาม 3 เดือน

3.1.4.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้มีการติดต่อประสานงานและการกำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ไว้ล่วงหน้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จำนวน 7 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งสิ้น นำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือชุด รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ใช้เวลา 1 เดือน

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ด้วยการตีความและเขียนบรรยายตามปรากฏการณ์ที่เป็นจริง ประเมินและปรับปรุงการปฏิบัติงานตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนกว่าจะสิ้นสุดโครงการ

3.1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อนำไปสังเคราะห์กับความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม และการเก็บข้อมูลภาคสนาม มากำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างแบบสอบถาม โดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ของสุภางค์ จันทวานิช (2540) ดังนี้

1. การจำแนกประเภทของข้อมูล โดยแยกวิเคราะห์กลุ่มคำ หรือ ประโยค และทำสาระบบจำแนกประเภทเพื่อพิจารณาว่ากลุ่มคำหรือประโยคนั้นอยู่ในสาระบบของข้อมูลประเภทใด โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของข้อมูลไว้คือ แนวคิดทฤษฎี สิ่งที่ต้องปฏิบัติ ความคิดเห็นและคำอธิบายหรือเหตุผล

2. การเปรียบเทียบข้อมูล โดยการพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างในประโยคหรือคุณลักษณะของข้อมูลที่ได้จัดอยู่ในกลุ่มสาระบบประเภทข้อมูลเพื่อจำแนกข้อมูลที่เหมือนกันและต่างกันออกมาเพื่อตีความ

3. การตีความข้อมูล โดยการแปลความหมายของข้อมูลว่าข้อมูลมีความหมายอะไรชัดเจนในตัวข้อมูลหรือประโยคหรือไม่ ใช้หลักการตีความข้อมูลว่า ข้อมูลมีคุณภาพคือข้อมูลมีความหมายที่ชัดเจน

4. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยสร้างข้อสรุปของข้อมูลหลายๆข้อมูล ที่ได้จากการตีความหมายของข้อมูล เพื่อสรุปเป็นข้อมูลที่จะใช้ในการวิจัย

5. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังกล่าวนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและการวิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อป้องกันผู้วิจัยมีอคติกับข้อมูล แล้วจึงนำไปสร้างแบบสอบถามต่อไป

การแปลความหมายของข้อมูลในส่วนของเนื้อหาที่ได้จากสังเกตภาคสนามและการสัมภาษณ์โดยสรุปเนื้อหาโดยวิธีการอุปนัย (Induction) การเขียนบรรยาย ตีความข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาภาคสนาม และการสัมภาษณ์ ใช้การพรรณนาตามปรากฏการณ์ที่เป็นจริง

3.2 การศึกษาระยะที่ 2 ระยะการศึกษาความเป็นไปได้ของเครื่องมือ

เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ว่ารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเหมาะสมที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารของเยาวชนได้มากน้อยเพียงใด

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ. 2550 จึงได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.2.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

ประชากร ที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ.2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 135 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอนในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี 2550 จำนวน 100 โรงเรียนๆ ละ 1 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 คน ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์และมีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบในด้านการบริหาร การจัดการกิจกรรมหรือจัดการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงแล้ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) โดยมอบหมายให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกบุคลากร ตามที่แต่ละโรงเรียนจะพิจารณาตามความเหมาะสม เพื่อมอบหมายให้เป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละโรงเรียนอาจเป็น ผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอน คนใดคนหนึ่งก็ได้ที่ทางโรงเรียนเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ หรือมีหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเคริจซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ซึ่งกำหนดจำนวนประชากร ช่วง 130- 139 คน ต่อกลุ่มตัวอย่าง 97 คน โดยใช้วิธีการจับสลากตามจำนวนในตาราง

ซึ่งผู้วิจัยได้จับฉลากเพิ่มอีก 3 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 100 คน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่อาจทำให้เก็บข้อมูลได้ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนด

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วน (Rating Scale) ประเมินค่า 5 ระดับ มี 5 ตัวเลือก มีข้อความทั้งหมดรวม 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบเขียนความคิดเห็นเพิ่มเติม

แบบสอบถามชุดนี้ใช้สำหรับสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ ที่คัดเลือกจาก 135 โรงเรียน ที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี พ.ศ.2550 จำนวน 100 คน เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการนำ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

3.2.3 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.2.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบแนวคิด และขอบเขตโครงสร้างของแบบสอบถาม ที่จะสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2.3.2 ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการบริโภค แนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาคสนาม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประมวลความรู้มาใช้ในการสร้างเป็นแบบสอบถาม กำหนดหัวข้อที่ต้องการถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วิจัย รวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อต่างๆที่ต้องการถาม และกำหนดกรอบคำตอบของข้อความแต่ละข้อ

3.2.3.3 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด และขอบเขตโครงสร้างของ แบบสอบถามที่ได้กำหนด จำนวน 1 ชุด เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3.2.3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษา

3.2.3.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาแล้วมา ตรวจสอบ ความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และ ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความครอบคลุม และความตรงของเครื่องมือ กับเนื้อหาและกรอบของโครงสร้างที่ต้องการจะวัดหรือศึกษา โดยวิธีการ หาค่าดัชนี IOC (Item-Objective Congruence Index) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

3.2.3.7 ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อทดสอบ (Try Out) วิเคราะห์ คุณภาพหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามตามวิธีของCronbach โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Coefficient Alpha) เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผลการวิเคราะห์ แบบสอบถามมี ความเชื่อมั่นเท่ากับ .8039

3.2.3.8 นำแบบสอบถามที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

3.2.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสอบถามความคิดเห็นเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนา พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยส่ง แบบสอบถามไปทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองที่ติดแสตมป์เรียบร้อยแล้วเพื่ออำนวยความสะดวกใน การส่งแบบสอบถามกลับคืนมา โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว จำนวน 100 คน ใช้เวลาเก็บข้อมูล 1 เดือน

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.2.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การทดสอบความเป็นไปได้ของ การใช้รูปแบบ การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหน่วย วิเคราะห์ (Unit of Analysis) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (%)
2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของ เยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ประมวลความคิดเห็นจากแบบสอบถามปลายเปิด ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

(Content Analysis)

3.2.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ

1. ค่าร้อยละ (Percentage หรือ %)
2. ค่าเฉลี่ย/ มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean หรือ $\bar{X}$)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)

การแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการนำ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคเยาวชน คำตอบของแบบสอบถามแต่ละข้อซึ่งมี 5 ตัวเลือก มีความหมายดังนี้ คือ

- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

การคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคำตอบแต่ละข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นที่สอดคล้องกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะการนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคเยาวชน มีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50 ขึ้นไป	หมายถึง	ความคิดเห็นสอดคล้องในระดับ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50 – 4.49	หมายถึง	ความคิดเห็นสอดคล้องในระดับ	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50 – 3.49	หมายถึง	ความคิดเห็นสอดคล้องในระดับ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50 – 2.49	หมายถึง	ความคิดเห็นสอดคล้องในระดับ	น้อย
ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า	1.50	หมายถึง	ความคิดเห็นสอดคล้องในระดับ	น้อยที่สุด

การเขียนบรรยาย ตีความข้อมูล เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีหรือแสดงสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่าของข้อมูลที่ได้ตามวิธีทางสถิติ แล้วโยงค่าทางสถิตินั้นกับความหมายทางทฤษฎี เพื่อแสดงค่าของข้อมูลที่น่าจะสนับสนุนหรือคัดค้านข้อความในสมมติฐาน เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ยืนยันหรือละทิ้งสมมติฐานตามผลการศึกษา จากนั้นจึงสรุปผลและเขียนรายงาน

3.3 การศึกษาระยะที่ 3 ระยะการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของเครื่องมือ

เป็นการทดลองจัดกิจกรรมเพื่อทดสอบว่า รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจะสามารถใช้พัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้มากน้อยเพียงใด

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง จึงได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของเครื่องมือ

ประชากร คือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแต่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ในระดับอำเภอแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย 1 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 250 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน โดยแยกเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ที่เป็นอิสระจากกัน จำนวนกลุ่มละ 30 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ยังไม่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงและเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองของอำเภอ เป็นแหล่งชุมชนและเป็นศูนย์รวมของนักเรียนที่มาจากหลากหลายพื้นที่ ทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอและที่มาจากตำบลอื่นๆโดยรอบ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนที่มีความคล้ายคลึงกับโรงเรียนที่ใช้เป็นพื้นที่ศึกษาภาคสนาม นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ซึ่งผู้วิจัยมีถิ่นฐานพำนักอยู่อันเป็นเขตปริมณฑลที่เป็นเขตบริการของโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อเอื้อประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน การขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการเข้าถึงตัวบุคคลและชุมชน เพื่อศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยความคุ้นเคยในฐานะที่เป็นทั้งครูและประชาชนในชุมชนเดียวกัน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ สุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

3.3.2.1 คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ “4MORSSI” เป็นส่วนของการชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ และวิธีการใช้ชุดกิจกรรม ตามขั้นตอนและกระบวนการของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3.2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน ” ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมรายย่อรวม 7 แผน ได้แก่ แผน 1) แบบอย่างที่ดีของพ่อ 2) กินดี มีสุขแบบพอเพียง 3) ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า 4) ใช้สิทธิประโยชน์เพื่อประโยชน์สูงสุด 5) ลดพลังงานลดรายจ่ายลดโลกร้อน 6) ฉลาดคิดฉลาดใช้เทคโนโลยี และ 7) กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์

3.3.2.3 แบบวัดพฤติกรรมกรรมการบริโภค เป็นแบบประเมินตนเองเพื่อวัดพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน 2) ด้านการกิน 3) ด้านการใช้จ่ายเงิน 4) ด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่ 5) ด้านการใช้พลังงาน และ 6) ด้านการใช้เทคโนโลยี รวม 6 ด้านๆ ละ 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น จำนวน 90 ข้อ ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรม พร้อมคู่มือการใช้แบบประเมินเพื่อทำความเข้าใจส่วนสำคัญต่างๆก่อนนำไปใช้ ได้แก่ 1) นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ต้องการศึกษา 2) พฤติกรรมที่ต้องการวัด 3) เกณฑ์การให้คะแนน 4) สรุปคะแนน 5) การแปลผลคะแนน และ 6) สาระสำคัญของแบบวัด

3.3.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.3.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมาย กรอบแนวคิด และขอบเขตโครงสร้างของเครื่องมือที่จะสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3.3.2 ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการบริโภค แนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้มาใช้ในการสร้างเครื่องมือ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3.3.3 สร้างชุดเครื่องมือที่จะใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบวัดพฤติกรรมกรรมการบริโภค

3.3.3.4 นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการตอบแบบสอบถาม มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเครื่องมือ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะใช้ในการทดลองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กำหนด

หัวข้อที่ต้องถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วิจัย รวบรวมข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อต่างๆ ที่ต้องการถาม กำหนดกรอบคำของข้อคำถามแต่ละข้อ รวบรวมข้อมูลมาสร้างเป็นแบบวัดพฤติกรรม การบริโภคเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินพฤติกรรม เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมทั้งหมด การสร้างเครื่องมือแต่ละประเภทดำเนินการดังนี้

3.3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

การสร้างเครื่องมือในการทดลองซึ่งประกอบไปด้วย คู่มือการจัดกิจกรรมตาม (“4MORSSI”) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน” และแบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดำเนินการดังนี้

3.3.4.1 การสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ “4MORSSI” เพื่อใช้ประกอบการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและกระบวนการที่ได้กำหนดไว้

3.3.4.2 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”

1. ศึกษาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และเอกสารวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารในสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสัมพันธ์สอดคล้องกับพฤติกรรมบริโภคที่ต้องการศึกษา

3. กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตโครงสร้างและรูปแบบเพื่อเป็นเค้าโครงในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”
จำนวน 1 ชุด

5. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหา

6. ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

7. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

3.3.4.3 การสร้างแบบวัดพฤติกรรมการบริโภค

1. สร้างแบบวัดพฤติกรรมการบริโภคให้สอดคล้องกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสาระสำคัญที่ต้องการวัด ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมบริโภคด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้

สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี พร้อมคู่มือแนะนำการใช้แบบวัด จำนวน 1 ชุด จำนวน 90 ข้อ

2. นำแบบวัดพฤติกรรมการบริโภคที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิและ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อตรวจสอบความ สอดคล้อง ความครอบคลุม และความตรงของเครื่องมือกับเนื้อหา และกรอบของโครงสร้างที่ ต้องการจะวัดโดยวิธีการหาค่าดัชนี IOC (Item-Objective Congruence Index)

3. ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดพฤติกรรมการบริโภคตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. นำแบบวัดพฤติกรรมการบริโภคที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try Out) กับ กลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีใช้กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบ ประเมินทั้งฉบับ ผลการวิเคราะห์ แบบวัดพฤติกรรมการบริโภค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8019

5. นำแบบวัดพฤติกรรมการบริโภคที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อคณะกรรมการที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .8039 และความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมมีค่าเท่ากับ .8019 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่า มากกว่าหรือเท่ากับ .80 ถือว่ามีความเชื่อมั่นที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีความ เที่ยงตรงตามหลักวิธีการวิจัย (ระวีวรรณ ชินะตระกูล, 2538, หน้า 149)

3.3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับกลุ่มทดลองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 30 คน ใช้เวลาใน การเก็บข้อมูล 3 เดือน

3.3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ จากการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัด กิจกรรมการเรียนรู้ และนำผลการทดลองมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่า t-test เปรียบเทียบคะแนนก่อน และหลังการทดลอง

3.3.6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก แบบวัดพฤติกรรมกรรมการบริโภคน คือ

1. ค่าร้อยละ (Percentage หรือ %)
2. ค่าเฉลี่ย/ มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean หรือ $\bar{X}$)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)
4. ค่า t-test

การแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมกรรมการบริโภคน จากการทดลอง ใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคนของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คำตอบของแบบวัดพฤติกรรมแต่ละข้อซึ่งมี 4 ตัวเลือก มีความหมายดังนี้ คือ

- 1 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคนในลักษณะนั้นที่ ไม่จริงเลย
- 2 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคนในลักษณะนั้นที่ จริงบางครั้ง
- 3 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคนในลักษณะนั้นที่ จริงบ่อยครั้ง
- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคนในลักษณะนั้นที่ จริงทุกครั้ง

การคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนจากคำตอบที่ผู้ตอบแบบวัดพฤติกรรมกรรมการบริโภคน ได้ จากคะแนนเต็ม 360 คะแนน มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคนสอดคล้องกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายดังนี้

ได้คะแนนระหว่าง 288 – 360	หมายถึง	มีพฤติกรรมสอดคล้องในระดับ	มากที่สุด
ได้คะแนนระหว่าง 252 – 287	หมายถึง	มีพฤติกรรมสอดคล้องในระดับ	มาก
ได้คะแนนระหว่าง 216 – 251	หมายถึง	มีพฤติกรรมสอดคล้องในระดับ	ปานกลาง
ได้คะแนนระหว่าง 180 – 215	หมายถึง	มีพฤติกรรมสอดคล้องในระดับ	น้อย
ได้คะแนนต่ำกว่า 180	หมายถึง	มีพฤติกรรมสอดคล้องในระดับ	น้อยที่สุด

การเขียนบรรยาย คือความข้อมูล เพื่อพิสูจน์ทฤษฎีหรือแสดงสมมติฐานโดยการ วิเคราะห์ค่าของข้อมูลที่ได้ตามวิธีทางสถิติ แล้วโยงค่าทางสถิตินั้นกับความหมายทางทฤษฎี เพื่อ แสดงค่าของข้อมูลที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านข้อความในสมมติฐาน เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ยืนยัน หรือละทิ้งสมมติฐานตามผลการศึกษา แล้วจึงเขียนรายงาน สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษารูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยประยุกต์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน
3. เพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น

4.1 ผลการศึกษาเพื่อหารูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยประยุกต์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษภาคสนาม โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผลจากการศึกษาระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ที่ประยุกต์จากหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีรายละเอียด ดังนี้

การศึกษภาคสนาม โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาสภาพจริงทั้งด้านลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนที่ใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษภาคสนาม ด้านการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ ด้านรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้และปรับปรุงพัฒนา รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ประเด็นคำถามสำคัญที่ใช้ในการสอบถามข้อมูล

จากการสัมภาษณ์ และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย 1) การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ 2) สื่อและกระบวนการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 3) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนวิธีตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) พฤติกรรมกระบวนวิธีของนักเรียน 5) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนวิธีของนักเรียนให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาสภาพทั่วไป โรงเรียนที่ใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษาภาคสนาม ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีทั้งนักเรียนชายและหญิง เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2551 มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3,745 คน ครู 146 คน เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และได้ผ่านการประเมินคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบที่จัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และได้รับป้ายประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็น “สถานศึกษาพอเพียง” ในปี พ.ศ.2550 ซึ่งมีโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการประเมินครั้งนี้ทั่วประเทศ จำนวน 135 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบวิถีพุทธมาก่อนแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธดีเด่นประจำปีการศึกษา 2547 โดยสำนักพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งโรงเรียนได้นำการสอนเชิงพุทธมาบูรณาการให้เชื่อมโยงกับการสอนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ ตามเกณฑ์การประเมิน “สถานศึกษาพอเพียง” ของกระทรวงศึกษาธิการทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ กิจกรรมเด่นของโรงเรียน คือการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้

4.1.1 การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้

4.1.1.1 การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โรงเรียนได้ยึดหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักและเป็นตัวอย่างในการจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ตามความเหมาะสมภายใต้กรอบมาตรฐานของสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ โดยโรงเรียนสามารถกำหนดหน่วยการเรียนรู้รวมทั้งประยุกต์และยืดหยุ่นในส่วนละเอียดของเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน การสอนเรื่อง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งการสอนเนื้อหา

โดยตรงใน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ และการสอนบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนดำเนินการ โดยยึด สาระหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งอยู่ในสาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภายใต้มาตรฐาน ส.3.1 ซึ่งกำหนดให้ “เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ” ซึ่งมาตรฐานย่อยของช่วงชั้นที่ 3 – 4 ส.3.1(5) คือ “เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปใช้ประยุกต์กับชีวิตประจำวันได้ ” การจัดทำหน่วยการเรียนรู้จึงเริ่มจากการนำมาตรฐานการเรียนรู้ในวิชาต่างๆของแต่ละชั้น ที่สอดคล้องกันมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิด และหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา และพลศึกษา การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนในการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ คือ 1) ศึกษา และเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระ และกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม 2) วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน 5) กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผล ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ (1) นักเรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน (2) นักเรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้ความคิดในชีวิตประจำวัน (3) นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (4) นักเรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดรูปแบบของการเขียนของกระทรวงศึกษาธิการแต่ ปรับใช้ให้เหมาะสมตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น และ ตามบริบทของโรงเรียน แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ 1) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 2) สาระการเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล

4.1.1.2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ ได้เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม และปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติ ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตน ให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน เริ่มแรกโรงเรียนได้นำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการไปทดลองใช้ในการเรียนการสอนโดยปรับเวลาการสอน

เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับ สภาพภูมิสังคมของสถานศึกษา เมื่อได้ทดลองใช้ ไประยะหนึ่งแล้ว จึงทดลองร่างหลักสูตรของโรงเรียนโดยประยุกต์ ให้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้จริงได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า “ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง” คือ เป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนต้องการให้เกิดขึ้นต่อผู้เรียน และเนื่องจากเรื่อง “หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ” เป็นมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่ม สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้ กำหนดให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความงอกงามใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ กระบวนการ 3) ด้านเจตคติและค่านิยม และ 4) ด้านการจัดการและการปฏิบัติ แต่ในความเป็นจริง สภาพการจัดการเรียนการสอน ที่ผ่านมาเป็นภาระหนักของการศึกษาและผู้สอนที่ไม่ใช่เฉพาะใน ระดับ มัธยมศึกษาเท่านั้นยังรวมไปถึง ในระดับประถมศึกษาอีกด้วย เพราะมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 4 ช่วงชั้น ไม่มีนัยความแตกต่างในมาตรฐานการเรียนรู้เลย ทุกช่วงชั้นต้องยึดมาตรฐานเดียวกันคือ “เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการแบบเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ ชีวิตประจำวันได้” ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และ ความงอกงามทั้ง 4 ด้านที่หลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานคาดหวังจะให้เกิดในตัวผู้เรียน จึงขาดความชัดเจน สถานศึกษาและผู้สอนต้องกำหนดเองว่า ควรจะสอนอะไร และแค่ไหนให้กับผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อมาตรฐาน การศึกษาของชาติอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ สถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้เชิญผู้สอนสาระดังกล่าว ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร สถานศึกษามาร่วมการจัดทำ “ร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายชั้นปี” ขึ้น โดยร่างหลักสูตร ดังกล่าวเพื่อให้เป็นตัวอย่างและเป็นฐานแนวคิดขั้นต้นสำหรับผู้สอนและสถานศึกษาจะได้นำไปใช้ เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการได้

เนื่องจาก “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนแก่พสกนิกรชาวไทย โดยมี เป้าหมายเพื่อการพัฒนาในทุกระดับให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง องค์ ความรู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องสัมพันธ์กับเรื่องของ 1) วิธีการดำเนินชีวิตที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ 2) แนว ทางการพัฒนาตน ครอบครัว ชุมชน องค์กร และการพัฒนาประเทศเพื่อให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับ ความสมดุล มั่งคั่งและยั่งยืน 3) หลักปฏิบัติเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข 4) หลัก ปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 5) การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของ ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย และเมื่อวิเคราะห์ จาก มาตรฐานสาระเศรษฐศาสตร์ ส.3.1 กำหนดไว้ว่า “เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมี คุณภาพ” จะพบว่าองค์ความรู้หลักคือเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

และคุณค่า ซึ่งก็คือ แรงงาน สติปัญญา ภูมิปัญญา เวลา ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ชุมชน และสิ่งของที่มีทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งมวล เพื่อ “การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ” องค์ความรู้ที่ระบุไว้ในหลักสูตรจึงสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สถานศึกษาและผู้สอนสามารถเชื่อมโยงบูรณาการเป็นเรื่องเดียวกัน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังหลักคิดและหลักปฏิบัติตนตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วย 3 คุณลักษณะและ 2 เงื่อนไขไปพร้อมกับเนื้อหา คือ ความพอประมาณกับศักยภาพและสภาวะแวดล้อมของภูมิสังคมของตนเอง ความมีเหตุผลในเชิงความรู้และการดำเนินชีวิต การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อการเตรียมตัวให้พร้อมรับความเสี่ยงและความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้เงื่อนไขความรู้ ทั้งความรู้รอบรอบ และระมัดระวัง และเงื่อนไขคุณธรรม อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน การแบ่งปัน การใช้สติและปัญญาในการดำรงชีวิต การบูรณาการกรอบแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาระอื่นๆ นอกจากสาระเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแล้ว กลุ่มสาระอื่นๆ ก็สามารถนำหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงคือ 3 คุณลักษณะและ 2 เงื่อนไขไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้ด้วย โดยเมื่อนำมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มมาวิเคราะห์ก็จะพบว่า

4.1.1.3 องค์ความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถที่จะบูรณาการได้ในสาระการเรียนรู้

5 สาระ ดังนี้

1. ภาษาไทย : ฟัง พูด อ่าน เขียน การอภิปราย การวิเคราะห์
2. ภาษาต่างประเทศ : ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับ

ความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

3. การงานอาชีพและเทคโนโลยี : ทักษะกระบวนการ การจัดการ การทำงานเป็นกลุ่ม การแสวงหาความรู้ การแก้ไขปัญหา จิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

ศาสนา : หลักศีลธรรม ค่านิยมที่ดีงาม การพัฒนาตน การนำเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้สันติสุข หน้าที่พลเมือง:การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

วิถีชีวิตประชาธิปไตย : การระดม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม

เศรษฐศาสตร์: การบริหารและการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ประวัติศาสตร์ : ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆอย่างเป็นระบบ วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและรักษาความเป็นไทย

ภูมิศาสตร์ : ระบบธรรมชาติและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อม การสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. วิทยาศาสตร์ : ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ส่วนสาระการเรียนรู้อีก 3 สาระ คือ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และสุขศึกษาและพลศึกษาครูผู้สอนนำหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงคือ 3 คุณลักษณะและ 2 เงื่อนไขไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละคาบเวลามีคุณค่าและความหมายในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง ให้บรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสำหรับช่วงชั้น

จากการสังเกตจากสภาพจริง พบว่าการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นการบูรณาการภายในสาระการเรียนรู้ โดยผู้สอนแต่ละสาระการเรียนรู้เป็นผู้กำหนดหน่วยการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาของสาระวิชานั้นๆเองแต่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งนอกจากการจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้แล้ว ทางโรงเรียนยังมีทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมพิเศษอื่นๆเป็นครั้งคราวตามโอกาส และก่อนสิ้นปีการศึกษาจึงสรุปผลการปฏิบัติงานด้วยการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนในงาน เปิดประตูสู่สถานศึกษา (Open House) โดยใช้ชื่อว่า “เปิดเฮือน เขือนเฮา” เป็นประจำทุกปีการศึกษา

4.1.2 สื่อและกระบวนการพัฒนาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การใช้สื่อและกระบวนการพัฒนานักเรียนในการจัดการเรียนการสอน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้กับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ โดยทั่วไป ทั้งสื่อที่เป็นของจริง สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อประเภทมัลติมีเดียต่างๆ ทั้ง คอมพิวเตอร์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพยนตร์ สไลด์ และอื่นๆ โดยการสอนทุกสาระการเรียนรู้ได้ยึดกระบวนการสอนแบบบูรณาการเป็นสำคัญ จากการศึกษาและสังเกต การใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโภคที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น พบว่า โรงเรียนมีจุดเน้นด้านการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีมากกว่าการให้คำแนะนำสั่งสอนด้วยวิธีการอื่นๆ แต่ในการจัดการเรียนการสอนจริง การใช้ตัวแบบ (Model) เกี่ยวกับบุคคลที่เป็นตัวอย่างแห่งความพอเพียงทั้งบุคคลในระดับชุมชน สังคม ประเทศและของโลก ยังไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด นอกจากการยกย่องเชิดชูแบบอย่างของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นประเด็นหลัก ด้านการจัดกิจกรรมเสริมพิเศษอื่นๆ พบว่ามีการเชิญบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้และสาธิตเกี่ยวกับช่องทาง

ทำมาหากิน อาทิ การทำอาหาร การปั่น การแกะสลัก และการจักสานต่างๆ แต่ไม่ได้เน้นเรื่องตัวอย่างของบุคคลที่มีความพอเพียงที่เกี่ยวกับการบริโภค ในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจูงใจ (Motivation) ครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียนได้ใช้วิธีการจูงใจในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ด้านการปลูกฝังและเสริมสร้างด้านคุณธรรมจริยธรรม (Morality) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด การปรับพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการให้ความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เหล่านี้ สำหรับการสอนสาระหลักในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ครูผู้สอนใช้อย่างครบถ้วน ส่วนสาระการเรียนรู้อื่นๆจะมีสอดแทรกบ้างเป็นครั้งคราว

4.1.3 รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เกี่ยวกับรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนที่ใช้เป็นพื้นที่ในการศึกษาภาคสนามไม่ได้กำหนดให้มีรูปแบบสำหรับใช้พัฒนาพฤติกรรมการบริโภคโดยตรง แต่มีการจัดการเรียนการสอนในสาระหลักและสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการบริโภคแต่ละด้านในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้หลักคือสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ ส 3.1(3) สามารถตัดสินใจเลือกในฐานะผู้บริโภคโดยพิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับอย่างคุ้มค่า ส 3.1(5) เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ สาระวิทยาศาสตร์ ว 1.1(6) สำรวจตรวจสอบสารอาหารต่างๆ ที่รับประทานในชีวิตประจำวันและนำความรู้มาใช้ในการเลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนได้สัดส่วนเหมาะสมกับเพศและวัย และสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ง 1.1(4) ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดออม มุ่งมั่น อดทน ง 1.1(5) ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี ง 5.1(1) วางแผนเลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เป็นต้น แต่ทุกสาระการเรียนรู้จะยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแกนหลักในการบูรณาการสู่การจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมมีจุดมุ่งหมายไปสู่ปลายทางเดียวกัน คือพัฒนาให้เป็นผู้มีพฤติกรรมที่พอเพียง ซึ่งในความพอเพียงนั้นย่อมจะต้องมีส่วนที่เกี่ยวกับการพฤติกรรมการบริโภค ดังนั้นผลของการพัฒนาย่อมจะส่งผลไปถึงพฤติกรรมการบริโภคด้วย

ผลจากการศึกษาและสังเกตด้านรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของโรงเรียน แม้ว่าโรงเรียนจะไม่มีรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนโดยตรง แต่ผู้วิจัยก็ได้พบลักษณะเด่นที่สัมพันธ์สอดคล้องกับองค์ประกอบของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านการใช้ตัวอย่างที่ดีเป็น ตัวแบบ (Model) หรือเป็นแบบอย่าง ในการประพฤติปฏิบัติตนมากกว่า การใช้วิธีอบรมสั่งสอน ซึ่งคติพจน์ของโรงเรียนคือ “ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน” ซึ่งสอดคล้องกับชื่อหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงว่า “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของคณะครู ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนในหลายๆด้าน เช่นในด้านการกิน ครูแทบทุกคนรับประทานอาหารร่วมกันในโรงเรียน ซึ่งครูบางส่วนได้มีการเตรียมอาหารกลางวันมาจากบ้านแล้วรับประทานรวมกลุ่มกัน แต่ส่วนใหญ่จะซื้ออาหารที่โรงอาหาร แล้วรับประทานร่วมโต๊ะกับนักเรียน ซึ่งโต๊ะอาหารจะจัดเรียงเป็นแถวยาวจนสุดโรงอาหาร มีจำนวนหลายๆแถวเต็มโรงอาหาร แต่ส่วนช่วงหัวโต๊ะของแต่ละแถวจะเป็นที่นั่งสำหรับคณะครู ประเภทของอาหารและราคาตลอดจนวิธีซื้อหาหรือบริการครูและนักเรียนปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันโดยไม่มีข้อยกเว้น โดยการซื้อคูปองและบริการตนเองอาหารดีมีคุณภาพ สะอาด ถูกหลักโภชนาการ ราคาไม่แพงมาก ราคาจาน/ชามละ 15-20 บาท และมีบริการอย่างพอเพียงกับจำนวนผู้บริโภค ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 20 ร้าน ซึ่งโรงเรียนได้จัดสรรเวลาในการเลิกรับประทานอาหารของนักเรียนเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงต้นระหว่างเวลา 11.00 น.-12.00 น.เป็นช่วงของมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนช่วงหลัง ระหว่างเวลา 12.00 น.-13.00 น.เป็นช่วงของมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากการรับประทานอาหารแล้วด้านการใช้จ่ายเงินครูก็เป็นแบบอย่างที่ดีที่ซื้ออาหารรับประทานในโรงเรียนในราคาเดียวกันกับนักเรียน ด้านการใช้สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆของครูรวมทั้งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายครูส่วนใหญ่ใช้ของที่ราคาไม่แพงและไม่หรูมากทั้งยังนิยมใช้สินค้าไทย ด้านการใช้พลังงาน และด้านการใช้เทคโนโลยี โรงเรียนมีความเคร่งครัดในเรื่องการใช้อุปกรณ์การเรียนประเภทสื่อเทคโนโลยีต่างๆ คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า รวมทั้งการใช้น้ำตลอดจนสาธารณูปโภคอื่นๆจะมีข้อความเตือนให้ระมัดระวังในการใช้กำกับไว้ นอกจากนี้ภายในบริเวณโรงเรียนยังมีป้ายโปสเตอร์รณรงค์และชักชวนให้ประหยัดพลังงานติดอยู่ทั่วไป เป็นการช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนได้ยึดถือและปฏิบัติตาม ซึ่งการศึกษาจากสภาพจริงครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในการปฏิบัติจริงและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

4.1.4 พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียน

4.1.4.1 ด้านพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนตามที่ได้สังเกตพบโดยทั่วไป นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคที่ค่อนข้างเหมาะสม มีความพอเพียงทั้งด้านการกิน การใช้จ่ายเงินที่ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย การใช้สิ่งของที่มี อยู่ตลอดจนการใช้พลังงานและเทคโนโลยีต่างๆอย่างคุ้มค่า และประหยัดจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า การที่นักเรียนได้เห็นตัวอย่างการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู และจากการที่ครูเอาใจใส่อบรมสั่งสอนคอยเน้นย้ำและติดตามตรวจสอบอยู่เสมอ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการซึมซับและปฏิบัติตามจนเกิดความเคยชิน ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยที่ดี มีความตระหนักรู้ในตนและรู้คุณค่าของการบริโภค ตลอดจนดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้อย่างเป็นธรรมชาติ รวมไปถึงผลของความร่วมมือจากผู้ปกครองที่ช่วยกันสอดส่องดูแล ช่วยจัดเกลาด้านนักเรียนอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งผู้ปกครองของนักเรียนบางคนก็สามารถประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตรหลานของตนได้ด้วย

4.1.4.2 จากการสอบถามนักเรียน เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน พบว่า นักเรียนใช้จ่ายเงิน ในแต่ละวันส่วนใหญ่เพื่อซื้ออาหารกลางวัน และซื้อของว่างรับประทานตอนเลิกเรียนโดยเฉลี่ยวันละ 30-50 บาท จะจ่ายมากกว่านี้เฉพาะวันที่โรงเรียนมีกิจกรรมพิเศษ เช่น มีการจัดนิทรรศการ การแข่งขันกีฬา หรือการออกไปศึกษานอกสถานที่ ส่วนการใช้จ่ายด้านอื่นๆเช่นซื้อของใช้ส่วนตัวต่างๆ จะขอเงินจากผู้ปกครองตามโอกาสและตามความจำเป็น ด้านการกิน ทั้งจากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เลือกกินข้าวเป็นอาหารหลักและชอบกินอาหารแบบไทยและอาหารพื้นเมือง ส่วนอาหารว่างชอบกินผลไม้ไทยและขนมไทย ขนมต่างประเทศประเภทพิชซ่า แฮมเบอร์เกอร์ สอทอดไก่ แก้ว จะรับประทานเป็นครั้งคราว หรือในโอกาสพิเศษต่างๆ ส่วนขนมขบเคี้ยวอื่นๆจะกินในช่วงเวลาที่ว่างพักผ่อนสังสรรค์กับเพื่อน หรือกินเพียงเพื่อประทังความหิวในคราวที่จำเป็น การใช้สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวชอบใช้ของที่ไม่แพงแต่ดูดีจะเลือกซื้อเฉพาะที่จำเป็นต้องใช้และใช้อย่างคุ้มค่า สิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นของส่วนรวมเช่นการใช้อุปกรณ์การเรียน คอมพิวเตอร์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆตลอดจนการใช้ไฟฟ้า และการใช้น้ำหรือสาธารณูปโภคอื่นๆ ก็จะช่วยกันดูแลรักษาใช้ตามเวลาและ โอกาสอันควรปิดเปิดและใช้ตามความจำเป็นไม่ทำลายให้เกิดความเสียหาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ประหยัดและประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับเพื่อช่วยยืดเวลาอายุการใช้งาน รวมไปถึงการใช้สิ่งของเครื่องใช้ในบ้านหรือทั้งสิ่งของที่เป็นสมบัติส่วนตัวคนก็จะปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน การพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนจึงเป็นไปในภาพรวมไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นพฤติกรรมด้านใดโดยเฉพาะ ซึ่งการพัฒนาทั้งการจัดการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอน การจัดกิจกรรมเสริมในด้านต่างๆ โดยการประสานร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ตลอดจนทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งความสนใจในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองด้วยความสมัครใจ

4.1.4.3 ผลจากการได้ไปสัมภาษณ์ครู และผู้ปกครองบางส่วน พบว่า พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนโดยทั่วไปจะมีลักษณะที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ดำเนินชีวิตไปตามปกติตามวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น คือกินอาหารไทย อยู่อย่างไทยใช้ของไทย และยึดถือปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน แม้บางครั้งจะมีการพลัดพลั้งเผลอตัวหลงไปตามกระแสนิยมของสังคมรอบข้างไปบ้างแต่ก็จะเป็นไปชั่วขณะในช่วงเวลาสั้นๆ แต่ไม่นานก็จะคิดได้และเลิกทำไปเอง ซึ่งโดยปกติแล้วเด็กส่วนใหญ่ก็ไม่ถึงกับทำตัวเป็นปัญหาหรือเป็นภัยร้ายแรงแต่อย่างใด ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับผู้ปกครองและครูจะพยายามเข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็กในวัยนี้ด้วย จึงจะสามารถช่วยกันประคับประคองให้การดำเนินชีวิตและการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมได้

4.1.4.4 จากการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคโดยทั่วไปของนักเรียนในภาพรวม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคที่พอเพียงสอดคล้องกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้าน การกิน การใช้เงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวันพฤติกรรมของเยาวชนในด้านการกิน การใช้เงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน อย่าง พอดี พอเหมาะกับตนเอง สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ และมีเหตุผลในการเลือกบริโภค โดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ รู้จักประหยัดและอดออม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถใช้หลักวิชา และความรู้ ตลอดจนการใช้สติปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวังในการใช้จ่ายที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เกินฐานะและความจำเป็น ดังที่ผู้วิจัยได้นิยามไว้แล้ว แม้จะมีนักเรียนเพียงบางส่วนที่มีพฤติกรรมการบริโภคไม่เป็นไปตามความคาดหวังแต่ก็มีเพียงส่วนน้อย ซึ่งผู้วิจัยจะได้พิจารณานำทั้งส่วนที่ดีไปเป็นแบบอย่าง และนำข้อบกพร่องที่พบไปค้นหาแนวทางในการป้องกันปรับปรุงและแก้ไขปัญหาก็อาจเกิดขึ้นได้ในโอกาสต่อไป

4.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง

4.1.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของนักเรียน ผลจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างละ 1กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 5 คน เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาที่สอดคล้องกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ประการสำคัญที่สุดก็คือ 1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู นักเรียนและผู้ปกครองจะต้องมี

ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้และถูกต้องชัดเจนไปในทิศทางเดียวกัน 2) การพัฒนาต้องเกิดจากความศรัทธาและความพึงพอใจ ก็ต้องให้ระเบิดมาจากข้างในจริงๆ ไม่ใช่การบังคับให้ทำ 3) การจงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) เมื่อมีความรู้และศรัทธาในหลักของปรัชญาแล้ว ต้องปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสม 5) มีการทดลองปฏิบัติและต้องนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ 6) เมื่อมีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้วควรได้รับการเสริมแรงเพื่อเป็นกำลังใจและจงใจให้อยากปฏิบัติต่อไปอีก 7) ครูและผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลอบรมสั่งสอนและขัดเกลาอย่างใกล้ชิด จริงจังและสม่ำเสมอ เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง 8) ครูและผู้ปกครองควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเข้าใจความต้องการของนักเรียนด้วย 9) ตัวนักเรียนเองก็ต้องหมั่นตรวจตราและพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีพฤติกรรมตามที่สังคมปรารถนา

4.1.5.2 ส่วนแนวคิดในการปฏิบัติเพื่อให้พฤติกรรมการบริโภคเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของนักเรียน ก็คือ 1) ต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง 2) ต้องมีเป้าหมายหรือมีแผนชีวิตเป็นตัวกำหนดเพื่อให้การปฏิบัติบรรลุผล 3) ต้องมีการวางแผนในการพัฒนา 4) ต้องปฏิบัติตามแผนอย่างสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่อง 5) ต้องมีความซื่อสัตย์และยึดมั่นในปณิธานของตนโดยไม่คิดล้มเลิกกลางคัน ซึ่งวิธีปฏิบัติตนให้มีพฤติกรรมการบริโภคที่พอเพียงก็คือ 1. ทำบัญชีเพื่อควบคุมรายรับ-รายจ่ายของตนเอง 2. ใช้จ่ายเงินตามความจำเป็นไม่ฟุ่มเฟือยไม่ใช้จ่ายเงินเกินรายรับ รู้จักประหยัด และอดออม 3. พยายามปรับลดรายจ่ายเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น 4. ปฏิบัติตนในการบริโภคทุกด้านให้เป็นไปอย่างพอเพียง โดยยึดหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้ตนเองโดยอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นเครื่องกำกับในการปฏิบัติทุกขั้นตอน 5. หมั่นตรวจสอบและควบคุมพฤติกรรมการบริโภคของตนเองทุกด้านอยู่เสมอ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

4.1.5.3 ด้านความคิดเห็นเพิ่มเติมของครู เกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือการพัฒนาพฤติกรรมใดๆก็ตามสมควรที่จะได้รับการติดตามสานต่อโดยไม่ทิ้งช่วงเพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น แต่ในทางปฏิบัติมักจะมีอุปสรรคและทำได้ไม่เต็มที่ตามที่วาดหวัง เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนมากที่มาจากหลากหลายพื้นที่ยากแก่การติดตามดูแลได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาเป็นการสอนแบบรายวิชา ที่มีการผลัดเปลี่ยนเวียนครูเข้าสอนตามสาระการเรียนรู้ ถึงแม้จะมีการบูรณาการแต่ก็ทำได้ไม่สมบูรณ์เท่าการสอนในระดับประถมศึกษา ที่ครูสามารถบูรณาการได้อย่างหลากหลายทั้งแบบสหวิทยาการ แบบข้ามสาระและบูรณาการภายในสาระ ที่ทำได้ทั้งโดยครูผู้สอนหลายคน และครูผู้สอนคนเดียว อีกทั้งครูประจำชั้นยังมีเวลาควบคุมดูแลใกล้ชิด

กับนักเรียนได้มากกว่าด้วย แต่ระดับมัธยมศึกษาจะทำให้ยากกว่าเพราะครูแต่ละคนก็จะสนใจที่จะสอนเฉพาะแต่เนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ โอกาสดูแลอย่างใกล้ชิดก็น้อย ความต่อเนื่องในการพัฒนาจึงมักขาดหายและทิ้งช่วงไป ส่งผลให้พฤติกรรมไม่มีความยั่งยืน แนวทางแก้ไขวิธีหนึ่งก็คือ การพัฒนาในรูปแบบของการจัดกิจกรรมเสริม กิจกรรมพิเศษ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะของโครงการหรือชุมนุมตามความสนใจ และควรเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการติดต่อกันไปปีต่อปีจนกว่านักเรียนจะจบการศึกษาจึงจะสิ้นสุดโครงการนั้น ความถาวรและยั่งยืนของพฤติกรรมจึงจะมีความเป็นไปได้สูงกว่า

4.1.5.4 การสอบถามความคิดเห็นด้านแนวคิดเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งจาก นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ทำให้ผู้วิจัยได้รู้และเข้าใจถึงความต้องการ แนวความคิด ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาและความสำเร็จที่จะได้รับ นับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1.5.5 ผลจากการไปศึกษา ทัศนคติ ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งจากการสังเกต สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาสภาพจริงเกี่ยวกับ 1) การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ 2) การใช้สื่อและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน 3) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียน และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนดังที่ได้กล่าวไว้แล้วให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

4.1.5.6 ส่วนผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในระดับนโยบายที่เป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงในระดับภูมิภาค รวม 7 คน ซึ่งก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้จัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัยตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมทั้งกำหนดเค้าโครงของหัวข้อที่ผู้วิจัยต้องการจะสัมภาษณ์ไว้ให้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ศึกษาล่วงหน้า แล้ว รายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์

ด้านการบริหารจัดการโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 7 คน ซึ่งประกอบด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1 คือผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผลสำเร็จและผลงานที่โดดเด่นด้านการบริหารจัดการโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาไปสู่โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ซึ่งมีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินและได้รับการคัดเลือกให้เป็น “สถานศึกษาพอเพียง” ในปี พ.ศ. 2550 แล้วจำนวน 135 โรงเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2-7 เป็นผู้เชี่ยวชาญระดับภูมิภาคที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการประเมินและได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ที่อยู่ในเขตจังหวัดเชียงราย จำนวน 6 โรงเรียนผลสำเร็จและผลงานที่โดดเด่นด้านการบริหารจัดการโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนทั้ง 6 คือ กิจกรรมเด่นโรงเรียนละ 1 กิจกรรมคือ กิจกรรมบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เรื่องการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตแบบบูรณาการสืบสานงานพ่อหลวงไทย กิจกรรมชีวิตวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนสู่เศรษฐกิจพอเพียง (การทำปุ๋ยชีวภาพ) กิจกรรมรักษำบ้านเกิดศึกษาและปฏิบัติวิธีการทำน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยหมักชีวภาพ และกิจกรรมโรงเรียนแห่งความพอเพียง

ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 7 คน พบว่ายังไม่มีรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง แต่มีหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งจัดทำขึ้นตามโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนได้นำมาใช้เป็นหลักและเป็นตัวอย่างในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคโดยตรงในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระวิชาเศรษฐศาสตร์ และสามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา รวมทั้งกลุ่มสาระการงานและเทคโนโลยี โดยพิจารณาความสอดคล้องของมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละสาระเป็นหลัก การพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นไปในภาพรวมโดยไม่ระบุว่าจะต้องพัฒนาพฤติกรรมด้านใดโดยเฉพาะ แต่จะมุ่งเน้นแนวทางในการปฏิบัติตนของผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ดำเนินตามทางสายกลาง ด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเอง โดยอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นเครื่องกำกับ เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างมีความสุขแบบพอเพียง และพร้อมรับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวก็มีส่วนสัมพันธ์กับการบริโภคและการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่ความมีชีวิตที่พอเพียงนั่นเอง นอกจากการจัดการเรียนการสอนแล้ว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหรือโครงการพิเศษอื่นๆ ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคได้

ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งก็คือกิจกรรมเด่นของแต่ละโรงเรียนนั่นเอง

2. ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นตามประเด็นต่อไปนี้

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการพัฒนา

ก. การใช้ตัวแบบ (Model) เป็นสื่อในการนำเสนอเพื่อให้เห็นตัวอย่างที่ดี อย่างเป็นรูปธรรมให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า 1) การใช้ตัวแบบจะสามารถดึงดูดความสนใจได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นแบบอย่างบุคคลที่เด็กและประชาชนชาวไทยทุกคนปลาบปลื้ม เคารพเทิดทูนและมีความเลื่อมใสศรัทธาอยู่ก่อนแล้ว 3) ตัวแบบที่ดีอาจเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือมีอิทธิพลต่อเด็ก เช่น ครูอาจารย์และบิดามารดา หรือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ยิ่งถ้าเป็นดารานักแสดงระดับซูเปอร์สตาร์ซึ่งเป็นที่ยอมรับปรารถนาในหมู่วัยรุ่นก็จะยิ่งกระตุ้นความสนใจได้มากยิ่งขึ้น 4) ตัวแบบอาจเป็นได้ทั้งตัวแบบที่เป็น บุคคล สถานการณ์ กรณีศึกษา ภาพยนตร์ ละคร หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

ข. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เป็นการกระตุ้นเพื่อโน้มน้าวให้เกิดจิตสำนึก เกิดความรู้สึกที่ดีเพื่อสร้างความศรัทธาก่อนเข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การจูงใจเป็นหัวใจสำคัญของการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องราวที่จะสอน การนำเสนอด้วยตัวแบบที่น่าสนใจก็จะมีส่วนช่วยกระตุ้นและจูงใจให้สนใจในเรื่องที่จะเรียนได้เป็นอย่างดี และยังสามารถ ชักจูงให้มีความรู้สึกคล้อยตามได้โดยง่ายเพราะโดยธรรมชาติของเด็กในวัยนี้มักจะชอบเลียนแบบบุคคลที่ตนนิยมยกย่องหรือสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งเมื่อมีความรู้สึกที่ดีก็ย่อมที่จะสามารถโน้มน้าวให้มีความตระหนัก เห็นคุณค่าของความดีงามและผลประโยชน์ที่จะได้รับเกิดจิตสำนึกที่ดี และเลื่อมใสศรัทธาในสิ่งที่เรียน

ค. การปลูกฝังคุณธรรม (Morality) เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีของการนำไป

สู่การประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การที่เด็กจะมีพฤติกรรมที่ดีได้นั้นจะต้องมาจากการมีพื้นฐานจิตใจที่ดีเป็นทุนเดิมเสียก่อน ปลูกฝังและเสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรมย่อนนำไปสู่การมีจิตใจที่ดีงามและเห็นคุณค่าของการเลือกประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามที่ถูกต้องควรไปด้วย โดยเฉพาะคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่กระทรวงศึกษาธิการเน้นย้ำให้ทุกโรงเรียนปลูกฝังและเสริมสร้างให้เกิดกับนักเรียนทุกคน เพื่อให้สอดคล้องและบรรลุดตามวัตถุประสงค์ของการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ง. การปรับพฤติกรรม (Modification) เพื่อให้พฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งทำได้ทั้งโดยตนเองและโดยผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การพัฒนาพฤติกรรมใดๆย่อมจำเป็นต้องมีการปรับพฤติกรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และการปรับพฤติกรรมจะบังเกิดผลดีและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ต้องมาจากความพึงพอใจและความต้องการของผู้ที่จะปรับพฤติกรรม เพราะการปรับพฤติกรรมอาจเป็นการปรับพฤติกรรมโดยตนเองด้วยความสมัครใจทำ หรือปรับพฤติกรรมโดยทำตามที่มีผู้กำหนดแนวทางให้ทำตาม เช่นครูอาจารย์หรือบิดามารดา ผู้ปกครอง

จ. การเสริมแรง (Reinforcement) เพื่อให้เกิดกำลังใจและเป็นรางวัลในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมก็ควรที่จะต้องได้รับการเสริมแรง เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะประพฤติปฏิบัติให้มีพฤติกรรมที่ดีงามต่อไป

ฉ. การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นการเรียนรู้ทางสังคมและการอบรมสั่งสอน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า เด็กจำเป็นต้องได้รับการขัดเกลาให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นไปตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และไม่ทำตนให้เป็นปัญหาแก่สังคม การเรียนรู้ทางสังคมจะเป็นการขัดเกลาในทางอ้อมที่เด็กแต่ละคนจะสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งบางครั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองอาจทำให้เกิดความผิดพลาดและรับเอาสิ่งที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นครูและผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกันให้การอบรมสั่งสอนและขัดเกลาโดยตรง เพื่อให้เด็กในปกครองมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามที่สังคมต้องการ

ช. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) ให้เยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและชัดเจนไปในทิศทางเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การที่เด็กจะสามารถประพฤติปฏิบัติให้มีพฤติกรรมที่เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ จึงจะสามารถตีความจากสาระสำคัญของปรัชญาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องได้อย่างแท้จริง เพราะที่ผ่านมาเท่าที่ปรากฏ พบว่าคนส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและไม่ชัดเจนจึงทำให้การปฏิบัติไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจในหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและชัดเจน จึงต้องให้ความสำคัญทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครองตลอดจนถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วย

ซ. กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration) เพื่อให้ได้รับการพัฒนาพร้อมกันไปในทุกด้านอย่างเป็นธรรมชาติ ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การเรียนรู้ด้วยกระบวนการบูรณาการแบบองค์รวม 1) จะช่วยให้เด็กรับรู้และเกิดการเรียนรู้ที่เกิดจาก

การเชื่อมโยงความรู้จากหลายๆด้าน 2) เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง 3) เป็นการเรียนรู้จากสิ่งรอบข้างที่
เลียนแบบจากธรรมชาติที่มีความหมายต่อเด็กดีกว่าการเรียนรู้แบบแยกส่วนแยกสาระ 4) ทำให้เด็ก
สามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลายๆส่วนมาหลอมรวมให้เป็นเรื่องเดียวกันได้ 5) การเรียนรู้มี
ความหมายต่อเด็กและก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาแบบ “สืบปัญญาธิ
พอเพียง”

ก. สร้างประสบการณ์ ด้วยการเสนอตัวแบบ (Model) เพื่อเป็นสื่อนำเข้าสู่
บทเรียน ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การเริ่มต้นจากตัวแบบ ด้วยการนำเสนอพระราช
จริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นสิ่งที่ดีเพราะต้องให้นักเรียนได้รู้ถึงภูมิหลังความ
เป็นมาและเจ้าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นทั้งเจ้าของ
ปรัชญาและเป็นแบบอย่างบุคคลที่ประชาชนชาวไทยทุกคนปลาบปลื้ม เคารพเทิดทูนและมีความ
เลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่ง นอกจากนี้ตัวแบบอาจเป็นบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่มีอิทธิพล
ต่อเด็ก เช่น ครูอาจารย์และบิดามารดา หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคล
เหล่านั้น เป็นดาราหนัง นักแสดงระดับซูเปอร์สตาร์ หรือนักกีฬาคนโปรด ก็จะมีอิทธิพลและ
กระตุ้นความสนใจเด็กได้มากยิ่งขึ้น ถ้าสามารถที่จะเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการ
พัฒนาได้

ข. วิเคราะห์ประสบการณ์โดยให้อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรม
ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่
เกี่ยวข้อง ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า อภิปรายซักถามจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิด
วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และยังช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าและความดีงามที่ควร
ยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน ถ้าตัวแบบเป็นบุคคลสำคัญที่เด็กรู้จักและเลื่อมใสศรัทธาเป็น
ทุนเดิมอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปิดประเด็นด้วยแบบอย่างของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พฤติกรรมของตัวแบบก็ยิ่งมีความชัดเจนที่คนไทยทุกคนต่างตระหนักและรับรู้กันเป็นอย่างดีแล้ว
การวิเคราะห์พฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงสามารถทำได้
ด้วยความสะดวกยิ่งขึ้น

ค. บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด ให้เกิดความเข้าใจ
เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การบูร
ณาการจะช่วยเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานที่นักเรียนมีอยู่ให้สัมพันธ์กับความรู้ใหม่ หลังจากที่ได้ทำการ
วิเคราะห์พฤติกรรมจากตัวแบบเทียบเคียงกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะทำ
ให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากน้อยแล้วแต่ประสบการณ์และ

ภูมิหลังของแต่ละคนแต่ถ้าได้รับการต่อยอดและเติมเต็มความรู้ที่ถูกต้องชัดเจนก็จะทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดและเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีขึ้น

ง. พัฒนาความคิดรวบยอด เชื่อมโยงความรู้และพัฒนาความคิดรวบยอดไปสู่การสรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบิโภคตามหลักคิดของของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การพัฒนาความคิดรวบยอดจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดเพื่อหาข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอดจากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ตามความเข้าใจของตน ซึ่งถ้านักเรียนเกิดความคิดรวบยอดและเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วก็จะสามารถพัฒนาต่อยอดความคิดที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวแบบ นำมาเทียบเคียงกับพฤติกรรมกรบิโภค และสรุปเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบิโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

จ. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมกรบิโภคตามตัวแบบ และให้การเสริมแรง ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การฝึกปฏิบัติโดยมีตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมจะทำให้ผู้ฝึกปฏิบัติเลียนแบบได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อนักเรียนมีความชัดเจนในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเข้าใจพฤติกรรมกรบิโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจึงควรต้องให้มีการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้มีประสบการณ์ตรงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

ฉ. ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง โดยให้แต่ละคนสรุปความคิดของตนเองเสนอต่อกลุ่ม และหลอมรวมเป็นข้อสรุปของกลุ่ม ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเองเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาสำรวจตนเองเพื่อหาข้อบกพร่องและหาแนวทางในการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อนักเรียนได้ผ่านการทดลองฝึกปฏิบัติมาแล้ว จากประสบการณ์ตรงที่ได้รับจะทำให้เด็กสามารถนำพฤติกรรมและความรู้ที่ได้มาเทียบเคียงกับพฤติกรรมของตนเองเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหาข้อบกพร่องของตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงต่อไปได้ ซึ่งวิธีการพัฒนาตามความคิดของแต่ละคนอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นที่จะนำไปปรับใช้ได้อีกด้วย

ช. วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ โดยให้แต่ละกลุ่มคิดโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมกรบิโภค เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ จะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นจากแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมของตนเองต่อผู้อื่น หลังจากที่นักเรียนได้สำรวจพบความบกพร่องของตนเองและได้ทดลองค้นหาวิธีที่จะปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมตามความคิดเห็นของตนเองด้วยความสมัครใจแล้ว ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอแนวคิดของ

ตนเองภายในกลุ่มก่อนเป็นการฝึกวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในโอกาสต่อไป

ซ. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้แต่ละกลุ่มนำเสนองาน แล้วร่วมกันวิเคราะห์อภิปราย สรุป และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการนำเสนอผลงานของการที่นักเรียนได้ไปศึกษาค้นคว้าทั้งด้วยตนเอง และการระดมความคิดจากกลุ่ม เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสำรวจทั้งตนเองสำรวจตัวแบบและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและผู้อื่น ซึ่งนักเรียนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากการที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆอย่างหลากหลาย จะทำให้นักเรียนมีความรอบรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น และได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในกิจกรรมของกลุ่ม รู้จักเปิดใจให้กว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและยอมรับในมติอันเป็นข้อตกลงของกลุ่มเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกันต่อไป

ฉ. การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ต้องให้ได้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจะช่วยให้พฤติกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันภายใต้เงื่อนไขและข้อตกลงของกลุ่มโดยทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับรู้อยู่และยอมรับข้อตกลงร่วมกัน ทำให้เป็นคำมั่นสัญญาที่ทุกคนต้องยึดถือและปฏิบัติตามกติกาที่ตนเองได้ร่วมคิดร่วมทำและร่วมเป็นเจ้าของ จะส่งผลให้ทุกคนยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ซึ่งผลของการปฏิบัติก็จะมีบันทึกเป็นหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ โดยได้รับความร่วมมือจากทั้งครูและผู้ปกครองตลอดจนตัวของนักเรียนเอง จึงเป็นสิ่งที่จะคอยกำกับและกระตุ้นเตือนให้นักเรียนปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ

ญ. แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่น ให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิต ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าการแบ่งปันความรู้เป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนรู้จักมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น นอกจากนี้การเผยแพร่ความรู้ยังเป็นการสร้างเครือข่ายขยายไปสู่วิถีชีวิตอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชนสังคม และประเทศชาตินอกจากนี้การประกาศยกย่องชมเชยและให้รางวัล นอกจากจะทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ยังส่งผลดีไปถึงชื่อเสียงเกียรติยศของวงศ์ตระกูลและสถานศึกษาอีกด้วย

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสอดคล้อง ความเหมาะสมและประโยชน์ของ รูปแบบ

ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่ ทั้งวัตถุประสงค์สื่อและกระบวนการพัฒนาของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น มีความชัดเจนและสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการ บูรณาการที่นำเอาทั้งหลักการวิธีการและกระบวนการอันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการใช้สมองทั้งสองซีก มีการทดลองฝึกปฏิบัติและเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ที่มีการติดตามผลและกำกับดูแลตรวจสอบการปฏิบัติของนักเรียนให้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และอย่างต่อเนื่อง ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้การปฏิบัติฝังลึกจนติดเป็นนิสัยอันจะส่งผลนำไปสู่การปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตที่ถาวรและยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุดนี้จึงมีความเหมาะสมที่จะสามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้มีการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้

4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ควรมีการนำ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุดนี้ไปเผยแพร่ทดลองใช้กับโรงเรียนต่างๆในท้องถิ่นอื่นๆด้วยจะได้เห็นความแตกต่างของผลที่ได้จากการทดลองที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในวงกว้างต่อไป

5) สรุปความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบ การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใน ภาพรวม

จากการสัมภาษณ์เพื่อสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในภาพรวม ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 7 คน ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกับทุกประเด็นที่เป็นส่วนประกอบของสื่อและกระบวนการพัฒนา รวมทั้งกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ “สืบบัญญัติพอเพียง” ตลอดจนความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับการจัดกิจกรรมให้ผู้สัมผัสและนำไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสรุปความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งชุด พบว่า มีผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 5 คน และเหมาะสมมาก จำนวน 2 คน

ผลการศึกษาเพื่อหารูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยประยุกต์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบที่กำหนดขึ้น เกิดจากการสังเคราะห์ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสภาพจริง ของการบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จใน การสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ตลอดจนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารที่มี ความรอบรู้และเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาทั้ง ระดับนโยบายและระดับภูมิภาค ซึ่งผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนการทดสอบประสิทธิผลจนปรากฏผลที่มีความน่าเชื่อถือได้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือ “โฟโมรสสี่” (4MORSSI) ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นประกอบด้วยสี่และกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ คือตัวแบบ (Model) การจูงใจ (Motivation) คุณธรรม (Morality) การปรับพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวม ด้วยกระบวนการ “สิบบัญญัติพอเพียง” ซึ่งสาระสำคัญของกระบวนการและสี่จะมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงสอดคล้อง และผสมผสานกันไปโดยตลอดจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ ดังนี้

1. สร้างประสบการณ์ด้วยการเสนอ ตัวแบบ (Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติ ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. วิเคราะห์ประสบการณ์ อภิปรายและซักถาม เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรม ที่ สอดคล้องกับหลัก แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เพื่อ กระตุ้นให้เกิดความตระหนัก สำนึกถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของ คุณธรรม(Morality) จริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ
3. บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด ให้ความรู้ที่เกี่ยวกับ ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน
4. พัฒนาความคิดรวบยอด พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิด รวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อให้ได้ทดลองฝึกปฏิบัติ พฤติกรรมการบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง (Reinforcement) ด้วยการยกย่องชมเชยด้วย วิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง ให้นักเรียนแต่ละคนได้สำรวจพฤติกรรมการบริโภคของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ โดยให้นักเรียนคิดหาวิธีการเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้ เป็นแนวทางในการ ปรับพฤติกรรม (Modification)

8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิด โดยให้แต่ละกลุ่มสำรวจ และศึกษาตัวเอง เพื่อเสนอเป็นแบบอย่างในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการ และร่วมกันคัดเลือกวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภค เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป ภายใต้ กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration)

9. การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกัน ก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ ทั้งนี้ต้องมีการสร้างความเข้าใจและการประสานร่วมมือกับผู้ปกครอง คณะครู และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดเกลาทางสังคม (Socialization)

10. แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ เผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่กว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

ผลจากการศึกษา พบว่ายังไม่ปรากฏว่ามีรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนส่วนใหญ่สอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งตามสาระการเรียนรู้โดยตรง และสอนบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น จากการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของสื่อ กระบวนการและความสอดคล้องของ รูปแบบกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกับผู้วิจัยทุกประเด็นคำถามในระดับมากที่สุด และเสนอแนะให้นำรูปแบบชุดนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นๆอีกด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 นี้ได้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) สื่อและกระบวนการพัฒนา 2) ขั้นตอนในการพัฒนา และ 3) วิธีดำเนินการพัฒนา

ซึ่งการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้จะต้องดำเนินการตามคำแนะนำในคู่มือ แผนการจัดกิจกรรม ตลอดจนการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลตามที่กำหนด(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก)

4.2 ผลการศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

จากการวิจัย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน โดยใช้แบบสอบถามตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

4.2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น รวม 100 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 50 คน (ร้อยละ50) ครูวิชาการ 20 คน (ร้อยละ20) ครูผู้สอน 30 คน (ร้อยละ30) จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ประกอบด้วยผู้บริหาร ชาย 30 คน และ หญิง 20 คน ครูวิชาการ ชาย 10 คน และหญิง 10 คน ครูผู้สอน ชาย 10 คน และหญิง 20 คน รวมมีผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชาย 50 คน(ร้อยละ50) และ เพศหญิง 50คน (ร้อยละ50) รวมมีผู้ตอบแบบสอบถาม เพศชาย และเพศหญิงจำนวนเท่ากัน รวมมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 100 คน (ร้อยละ 100)

4.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายละเอียดเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอในรูปแบบของตารางประกอบการบรรยาย โดยแยกเป็น 4 ชุด คือ

ตารางที่ 4.1 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รวม 100 คน

ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 50 คน

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูวิชาการ จำนวน 20 คน

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 30 คน

ตารางที่ 4.5 สรุปความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ชุด

ตารางที่ 4.1 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอน 100 คน จาก การตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		5	4	3	2	1				
		ร้อยละ								ความเห็น
1.	ด้านองค์ประกอบของสื่อ และ กระบวนการพัฒนา									
1.1	การใช้ตัวแบบ(Model)	(69) 69.00	(31) 31.00	-	-	-	93.80	4.69	.46	มากที่สุด
1.2	การสร้างแรงจูงใจ (Motivation)	(74) 74.00	(26) 26.00	-	-	-	94.80	4.74	.44	มากที่สุด
1.3	การปลูกฝังคุณธรรม (Morality)	(77) 77.00	(23) 23.00	-	-	-	95.40	4.77	.42	มากที่สุด
1.4	การปรับพฤติกรรม (Modification)	(70) 70.00	(30) 30.00	-	-	-	94.00	4.70	.46	มากที่สุด
1.5	การเสริมแรง (Reinforcement)	(65) 65.00	(35) 35.00	-	-	-	93.00	4.65	.47	มากที่สุด
1.6	การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)	(65) 65.00	(35) 35.00	-	-	-	93.00	4.65	.47	มากที่สุด

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
1.7	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)	(66) 66.00	(34) 34.00	-	-	-	93.20	4.66	.47	มากที่สุด
1.8	กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration)	(65) 65.00	(35) 35.00	-	-	-	93.00	4.65	.47	มากที่สุด
2.	ด้านขั้นตอน และกระบวนการ “สืบบัญญัติพอเพียง”									
2.1	สร้างประสบการณ์	(73) 73.00	(27) 27.00	-	-	-	94.60	4.73	.44	มากที่สุด
2.2	วิเคราะห์ประสบการณ์	(67) 67.00	(33) 33.00	-	-	-	93.40	4.67	.47	มากที่สุด
2.3	บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด	(74) 74.00	(26) 26.00	-	-	-	94.80	4.74	.44	มากที่สุด
2.4	พัฒนาความคิดรวบยอด	(65) 65.00	(35) 35.00	-	-	-	93.00	4.65	.47	มากที่สุด

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
2.5	ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบ ยอด	(68) 68.00	(32) 32.00	-	-	-	93.60	4.68	.46	มาก ที่สุด
2.6	ปรับแต่งเป็นความคิดของ ตัวเอง	(72) 72.00	(28) 28.00	-	-	-	94.40	4.72	.45	มาก ที่สุด
2.7	วิเคราะห์และประยุกต์ใช้	(66) 66.00	(34) 34.00	-	-	-	93.20	4.66	.47	มาก ที่สุด
2.8	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	(65) 65.0	(35) 35.00	-	-	-	93.00	4.65	.47	มาก ที่สุด
2.9	การปฏิบัติจริงใน ชีวิตประจำวัน	(70) 70.00	(30) 30.00	-	-	-	94.00	4.70	.46	มาก ที่สุด
2.10	แบ่งปันความรู้และการ เผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น	(71) 71.00	(29) 29.00	-	-	-	94.20	4.71	.45	มาก ที่สุด

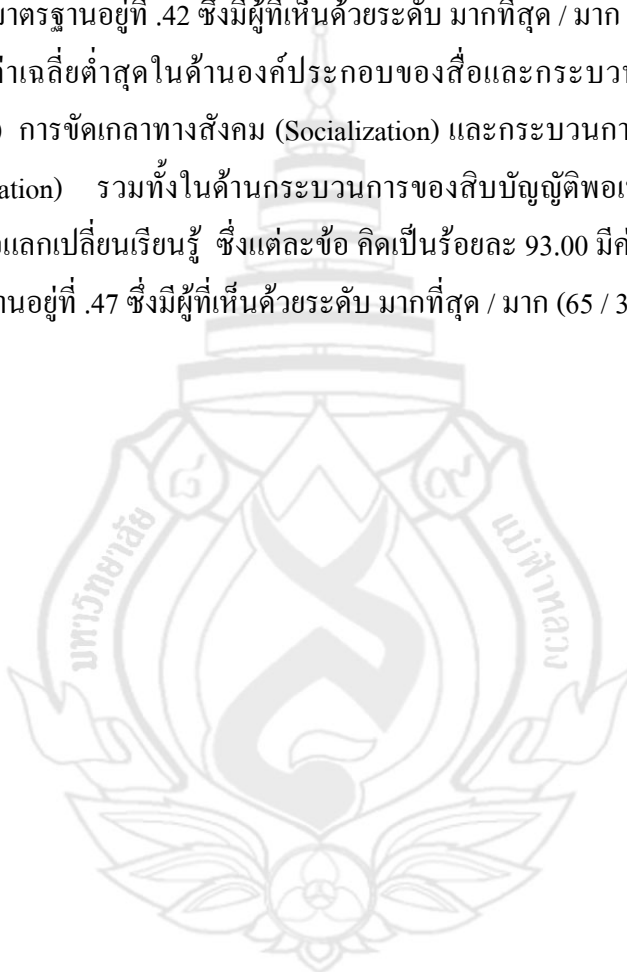
ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		5	4	3	2	1			
						ร้อยละ			ความเห็น
3. ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบ									
3.1	วัตถุประสงค์ สื่อและกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ	(70) 70.00	(30) 30.00	-	-	-	94.00	4.70 .46	มากที่สุด
3.2	รูปแบบชุดนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคของเยาวชน และสามารถพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้	(68) 68.00	(32) 32.00	-	-	-	93.60	4.68 .46	มากที่สุด
รวม		69	31	-	-	-	93.80	4.84 .45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.1 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอน จำนวน 100 คน สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในภาพรวมอยู่ระดับ มากที่สุด ร้อยละ 93.80 มีค่าเฉลี่ย 4.84 และมีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานอยู่ที่ .45

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้าน องค์ประกอบของสื่อและกระบวนการคือ ข้อคุณธรรม (Morality) ร้อยละ 95.40 มีค่าเฉลี่ย 4.77 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .42 ซึ่งมีผู้ที่เห็นด้วยระดับ มากที่สุด / มาก (77 / 23 คน)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการ คือข้อการเสริมแรง (Reinforcement) การจัดেলাทางสังคม (Socialization) และกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ องค์กรรวม (Integration) รวมทั้งในด้านกระบวนการของสื่อบัญญัติพอเพียง คือข้อพัฒนาความคิด รวบยอด และข้อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งแต่ละข้อ คิดเป็นร้อยละ 93.00 มีค่าเฉลี่ย 4.65 และมีส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .47 ซึ่งมีผู้ที่เห็นด้วยระดับ มากที่สุด / มาก (65 / 35 คน)

ตารางที่ 4.2 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของผู้บริหาร 50 คน จากการตอบแบบสอบถาม
จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
1. ด้านองค์ประกอบของสื่อ และ กระบวนการพัฒนา										
1.1	การใช้ตัวแบบ(Model)	(31) 62.00	(19) 38.00	-	-	-	87.60	4.30	.49	มากที่สุด
1.2	การสร้างแรงจูงใจ (Motivation)	(26) 52.00	(24) 48.00	-	-	-	89.60	4.48	.50	มากที่สุด
1.3	การปลูกฝังคุณธรรม (Morality)	(21) 42.00	(29) 58.00	-	-	-	91.60	4.58	.49	มากที่สุด
1.4	การปรับพฤติกรรม (Modification)	(20) 40.00	(30) 60.00	-	-	-	92.00	4.60	.49	มากที่สุด
1.5	1.5 การเสริมแรง (Reinforcement)	(28) 56.00	(22) 44.00	-	-	-	88.80	4.44	.50	มากที่สุด
1.6	การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)	(15) 30.00	(35) 70.00	-	-	-	94.00	4.70	.46	มากที่สุด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
1.7	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)	(16) 32.00	(34) 68.00	-	-	-	93.60	4.68	.47	มากที่สุด
1.8	กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration)	(18) 36.00	(32) 64.00	-	-	-	92.80	4.64	.48	มากที่สุด
2.	ด้านขั้นตอน และกระบวนการ “สืบบัญญัติพอเพียง”									
2.1	สร้างประสบการณ์	(50) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มากที่สุด
2.2	วิเคราะห์ประสบการณ์	(13) 36.00	(37) 74.00	-	-	-	94.80	4.74	.44	มากที่สุด
2.3	บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด	(21) 42.00	(29) 58.00	-	-	-	91.60	4.58	.49	มากที่สุด
2.4	พัฒนาความคิดรวบยอด	(22) 44.00	(28) 56.00	-	-	-	91.20	4.56	.50	มากที่สุด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
2.5	ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบ ยอด	(18) 36.00	(32) 64.00	-	-	-	92.80	4.64	.48	มาก ที่สุด
2.6	ปรับแต่งเป็นความคิดของ ตัวเอง	(12) 24.00	(38) 76.00	-	-	-	95.20	4.76	.43	มาก ที่สุด
2.7	วิเคราะห์และประยุกต์ใช้	(18) 36.00	(32) 64.00	-	-	-	92.80	4.64	.48	มาก ที่สุด
2.8	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	(25) 50.00	(25) 50.	-	-	-	90.00	4.50	.50	มาก ที่สุด
2.9	การปฏิบัติจริงใน ชีวิตประจำวัน	(30) 60.00	(20) 40.00	-	-	-	88.00	4.40	.49	มาก ที่สุด
2.10	แบ่งปันความรู้และการ เผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่น	(22) 44.00	(28) 56.00	-	-	-	91.20	4.56	.50	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น) / ร้อยละ					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		5	4	3	2	1			
						ร้อยละ			ความเห็น
3. ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบ									
3.1	วัตถุประสงค์ สื่อและกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ	(1) 2.00	(49) 98.00	-	-	-	99.60	4.98 .14	มากที่สุด
3.2	รูปแบบชุดนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และสามารถพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้	(12) 24.00	(38) 76.00	-	-	-	95.20	4.76 .43	มากที่สุด
รวม		30	20	-	-	-	92.62	4.63 .46	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร จำนวน 50 คน สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ร้อยละ 92.62 มีค่าเฉลี่ย 4.63 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .46

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในด้านกระบวนการของ “สืบบัญญัติพอเพียง” คือข้อสร้างประสบการณ์ ร้อยละ 100 มีค่าเฉลี่ย 5.00 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .00 ซึ่งหมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 20 คนเห็นด้วยในระดับ มากที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการ คือข้อตัวแบบ(Model) ร้อยละ 87.60 มีค่าเฉลี่ย 4.30 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .49 รองลงมาคือข้อ การเสริมแรง รวมทั้งในด้านกระบวนการของ “สืบบัญญัติพอเพียง” คือข้อการปฏิบัติจริง ซึ่งแต่ละข้อคิดเป็นร้อยละ 88 มีค่าเฉลี่ย 4.40 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .50

ตารางที่ 4.3 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของครูวิชาการ 20 คน จากการตอบแบบสอบถาม
จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
1. ด้านองค์ประกอบของสื่อ และ กระบวนการพัฒนา										
1.1	การใช้ตัวแบบ(Model)	(20) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มากที่สุด
1.2	การสร้างแรงจูงใจ (Motivation)	(20) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มากที่สุด
1.3	การปลูกฝังคุณธรรม (Morality)	(1) 5.00	(19) 95.00	-	-	-	99.00	4.95	.22	มากที่สุด
1.4	การปรับพฤติกรรม (Modification)	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50	.51	มากที่สุด
1.5	การเสริมแรง (Reinforcement)	(4) 20.00	(16) 80.00	-	-	-	96.00	4.80	.41	มากที่สุด
1.6	การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50	.51	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
1.7	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)	(11) 55.45	(9) 45.00	-	-	-	89.00	4.45	.57	มากที่สุด
1.8	กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration)	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50	.51	มากที่สุด
2.	ด้านขั้นตอน และกระบวนการ “สืบบัญญัติพอเพียง”									
2.1	สร้างประสบการณ์	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50	.51	มากที่สุด
2.2	วิเคราะห์ประสบการณ์	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50	.51	มากที่สุด
2.3	บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด	(2) 10.00	(18) 90.00	-	-	-	98.00	4.90	.30	มากที่สุด
2.4	พัฒนาความคิดรวบยอด	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50	.51	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
2.5	ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบ ยอด	(6) 30.00	(14) 70.00	-	-	-	94.00	4.70	.47	มาก ที่สุด
2.6	ปรับแต่งเป็นความคิดของ ตัวเอง	(9) 45.00	(11) 55.00	-	-	-	91.00	4.55	.51	มาก ที่สุด
2.7	วิเคราะห์และประยุกต์ใช้	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50	.51	มาก ที่สุด
2.8	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	(8) 40.00	(12) 60.00	-	-	-	92.00	4.60	.50	มาก ที่สุด
2.9	การปฏิบัติจริงใน ชีวิตประจำวัน	(20) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มาก ที่สุด
2.10	แบ่งปันความรู้และการ เผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น	(2) 10.00	(18) 90.00	-	-	-	98.00	4.90	.37	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น) / ร้อยละ					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		5	4	3	2	1			
						ร้อยละ			ความเห็น
3.	ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบ								
3.1	วัตถุประสงค์ สื่อและกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50 .51	มากที่สุด
3.2	รูปแบบชุดนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และสามารถพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้	(10) 50.00	(10) 50.00	-	-	-	90.00	4.50 .51	มากที่สุด
	รวม	14	16	-	-	-	93.35	4.64 .33	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่าความคิดเห็นของครูวิชาการ จำนวน 20 คนสอดคล้องกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ร้อยละ 93.35 มีค่าเฉลี่ย 4.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .33

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการคือ ข้อตัวแบบ (Model) และข้อ การปฏิบัติจริงแต่ละข้อคิดเป็นร้อยละ 100 มีค่าเฉลี่ย 5.00 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .00 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 20 คน เห็นด้วยในระดับ มากที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการ คือข้อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 89.00 มีค่าเฉลี่ย 4.45 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .57 รองลงมาคือข้อ การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Modification) และกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration) รวมทั้งในด้านกระบวนการของ “สิบบัญญัติพอเพียง” คือข้อ สร้างประสบการณ์ ข้อวิเคราะห์ประสบการณ์ ข้อวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ข้อความสอดคล้องของวัตถุประสงค์สื่อ และกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ และข้อรูปแบบชุดนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และสามารถพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้ซึ่งแต่ละข้อ คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีค่าเฉลี่ย 4.50 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .51

ตารางที่ 4.4 แสดงระดับความคิดเห็นโดยรวมของครูผู้สอน 30 คน จากการตอบแบบสอบถาม
จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
1. ด้านองค์ประกอบของสื่อ และ กระบวนการพัฒนา										
1.1	การใช้ตัวแบบ(Model)	(30) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มากที่สุด
1.2	การสร้างแรงจูงใจ (Motivation)	(30) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มากที่สุด
1.3	การปลูกฝังคุณธรรม (Morality)	(1) 3.30	(29) 96.70	-	-	-	99.00	4.96	.18	มากที่สุด
1.4	การปรับพฤติกรรม (Modification)	(30) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มากที่สุด
1.5	การเสริมแรง (Reinforcement)	(3) 10.00	(27) 90.00	-	-	-	98.8	4.90	.30	มากที่สุด
1.6	การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)	(10) 33.30	(20) 66.70	-	-	-	93.33	4.66	.47	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
1.7	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)	(7) 23.30	(23) 76.70	-	-	-	95.33	4.76	.43	มากที่สุด
1.8	กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration)	(7) 23.30	(23) 76.70	-	-	-	95.33	4.76	.43	มากที่สุด
2.	ด้านขั้นตอน และกระบวนการ “สืบบัญญัติพอเพียง”									
2.1	สร้างประสบการณ์	(17) 56.70	(13) 43.30	-	-	-	88.66	4.43	.50	มากที่สุด
2.2	วิเคราะห์ประสบการณ์	(10) 33.30	(20) 66.70	-	-	-	93.33	4.66	.47	มากที่สุด
2.3	บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด	(3) 10.00	(27) 90.00	-	-	-	98.00	4.90	.30	มากที่สุด
2.4	พัฒนาความคิดรวบยอด	(3) 10.00	(27) 90.00	-	-	-	98.00	4.90	.30	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น)/ร้อยละ					เฉลี่ย ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
		5	4	3	2	1				
2.5	ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบ ยอด	(8) 26.70	(22) 73.30	-	-	-	94.66	4.73	.44	มาก ที่สุด
2.6	ปรับแต่งเป็นความคิดของ ตัวเอง	(7) 45.00	(23) 55.00	-	-	-	95.33	4.76	.43	มาก ที่สุด
2.7	วิเคราะห์และประยุกต์ใช้	(6) 20.00	(24) 80.00	-	-	-	96.00	4.80	.40	มาก ที่สุด
2.8	แลกเปลี่ยนเรียนรู้	(2) 6.70	(28) 93.30	-	-	-	98.66	4.93	.25	มาก ที่สุด
2.9	การปฏิบัติจริงใน ชีวิตประจำวัน	(30) 100	-	-	-	-	100	5.00	.00	มาก ที่สุด
2.10	แบ่งปันความรู้และการ เผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่น	(5) 16.70	(25) 83.30	-	-	-	96.66	4.83	.30	มาก ที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	(ระดับความคิดเห็น) / ร้อยละ					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
		5	4	3	2	1			
						ร้อยละ			ความเห็น
3. ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบ									
3.1	วัตถุประสงค์ สื่อและกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ	(19) 63.30	(11) 36.70	-	-	-	87.33	4.36 .49	มากที่สุด
3.2	รูปแบบชุดนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และสามารถพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้	(10) 33.30	(20) 66.70	-	-	-	93.33	4.66 .47	มากที่สุด
รวม		25	5	-	-	-	96.06	4.77 .31	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอน จำนวน 30 คน สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโศตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ร้อยละ 96.06 มีค่าเฉลี่ย 4.77 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .31

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้านเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการคือ ข้อตัวแบบ (Model) ข้อการจูงใจ (Motivation) และข้อการปรับพฤติกรรม (Modification) รวมทั้งในด้านกระบวนการของ “สิบบัญญัติพอเพียง” คือข้อการปฏิบัติจริง ซึ่งแต่ละข้อ คิดเป็นร้อยละ 100 มีค่าเฉลี่ย 5.00 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .00 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 คน เห็นด้วยในระดับที่มากที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในด้านกระบวนการของ “สิบบัญญัติพอเพียง” คือข้อวัตถุประสงค์ สื่อ และกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโศตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ ร้อยละ 87.33 มีค่าเฉลี่ย 4.36 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .59 รองลงมาคือข้อสร้างประสบการณ์ ร้อยละ 88.66 มีค่าเฉลี่ย 4.43 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .50

ตารางที่ 4.5 แสดงผลสรุป ระดับความคิดเห็นของ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูวิชาการ และกลุ่มครูผู้สอน
100 คน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน
ปรากฏผลดังนี้

ที่	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน คน	(ระดับความคิดเห็น) / ร้อยละ					เฉลี่ย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
			5	4	3	2	1				
1	กลุ่มผู้บริหาร	50	30	20	-	-	-	92.62	4.63	.46	มากที่สุด
2	กลุ่มครูวิชาการ	20	14	6	-	-	-	93.35	4.64	.33	มากที่สุด
3	กลุ่มครูผู้สอน	30	25	5	-	-	-	96.06	4.77	.31	มากที่สุด
รวม		100	69	31	-	-	-	93.80	4.84	.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มเห็นด้วยในระดับ มากที่สุด ระดับความคิดเห็นโดยรวม จำนวน 100 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 93.80 กลุ่มผู้บริหาร 50 คน เฉลี่ยร้อยละ 92.62 กลุ่มครูวิชาการ 20 คน เฉลี่ยร้อยละ 93.35 และกลุ่มครูผู้สอน 30 คน เฉลี่ยร้อยละ 96.06 ซึ่งระดับความคิดเห็นของกลุ่มครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

ผลจากการศึกษา รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชน

4.3 ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น

ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น และผลจากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาระยะที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนกลุ่มทดลองพัฒนาขึ้นและเป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คะแนนจากการวัดพฤติกรรมการบริโภคหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนจากการวัดพฤติกรรมการบริโภคก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังปรากฏรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 4.6 แสดงการเปรียบเทียบ คะแนนผลการวัดพฤติกรรม ของนักเรียน กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ คะแนนเต็ม 360 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	264.53	24.49	58.620*	.000
หลังเรียน	30	284.86	26.61		

จากตารางที่ 4.6 พบว่า คะแนนก่อนเรียน-หลังเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 264.53 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 24.49 คะแนนหลังเรียนเท่ากับ 284.86 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 26.61 คะแนนหลังการศึกษาสูงกว่าคะแนนก่อนการศึกษา ซึ่งแสดงว่าพฤติกรรมมีความก้าวหน้าและพัฒนาขึ้น ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 58.620 มากกว่าค่าวิกฤตของ t ที่ระดับนัยสำคัญ .01 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2536 : 247) นั่นก็คือ (58.620 มากกว่า 2.46) แสดงว่าผลการวัดพฤติกรรมหลังการศึกษาสูงกว่าผลการวัดก่อนการศึกษจริง

ตารางที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบ คะแนนผลการวัดพฤติกรรม ของนักเรียน กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ คะแนนเต็ม 360 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

กลุ่มควบคุม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	250.33	24.85	56.598*	.000
หลังเรียน	30	255.83	24.75		

จากตารางที่ 4.7 พบว่า คะแนนก่อนเรียน-หลังเรียน ของนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 250.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 24.85 คะแนนหลังเรียนเท่ากับ 255.83 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 24.75 คะแนนหลังการศึกษา สูงกว่าคะแนนก่อนการศึกษา ซึ่งแสดงว่าพฤติกรรมมีความก้าวหน้าและพัฒนาขึ้น ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 56.598 มากกว่าค่าวิกฤตของ t ที่ระดับนัยสำคัญ .01 (56.598 มากกว่า 2.46) แสดงว่าผลการวัดพฤติกรรมหลังการศึกษา สูงกว่าผลการวัดก่อนการศึกษาจริง

ตารางที่ 4.8 แสดงการเปรียบเทียบคะแนน ผลการวัดพฤติกรรม ของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม ระหว่างวิธีสอนตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับวิธีสอนตามปกติ

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ทดลอง	30	284.86	26.61	58.620*	.000
ควบคุม	30	255.83	24.75	56.598*	.000

*Sig < .01

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 284.86 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 26.61 ส่วนกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 255.83 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 24.75 จากการวิเคราะห์ค่า t-test และเปรียบเทียบคะแนนของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มทดลอง ค่า t ที่คำนวณได้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า คะแนนผลการวัดพฤติกรรม ของนักเรียน ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับนักเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และพบว่ากลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีผลการวัดพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ

4.3.1 การทดสอบสมมติฐาน

ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเพื่อการทดสอบดังนี้

H_0 : คะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกัน หรือ $\mu_1 = \mu_2$

H_1 : คะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน หรือ $\mu_1 \neq \mu_2$

การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองและคะแนนเฉลี่ยกลุ่มควบคุม ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .01 และใช้เกณฑ์ตัดสินใจดังนี้

4.3.1.1 ตัดสินใจปฏิเสธสมมติฐาน H_0 ถ้าค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-Tailed) ที่โปรแกรมคำนวณให้ มีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญ(alpha) ที่ผู้ทดสอบกำหนด

4.3.1.2 ตัดสินใจยอมรับสมมติฐาน H_0 ถ้าค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-Tailed) ที่โปรแกรมคำนวณให้ มีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญ(alpha) ที่ผู้ทดสอบกำหนด

4.3.1.3 สรุปผลการทดสอบ ตัดสินใจปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือยอมรับ สมมติฐาน H_1 : $\mu_1 \neq \mu_2$ เนื่องจากการทดสอบสองข้างมีค่า Sig.(2-Tailed) = .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั่นคือคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .01

จากการอ่านค่าสถิติของการทดสอบ t-test ค่า t ของกลุ่มทดลอง= 58.62 กลุ่มควบคุม = 56.59 ซึ่งมากกว่าค่าวิกฤตของ t ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.01(มากกว่า 2.46) และอ่าน ค่า Sig. (2-tailed) ได้ = .000 จึงตัดสินใจตามเงื่อนไขดังนี้

1. ตัดสินใจปฏิเสธสมมติฐาน H_0 ถ้าค่าความน่าจะเป็น Sig. (2-tailed) ที่โปรแกรมคำนวณให้ มีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญ(alpha) ที่ผู้ทดสอบกำหนด

2. ตัดสินใจยอมรับสมมติฐาน H_0 ถ้าค่าความน่าจะเป็น Sig. (2-tailed) ที่โปรแกรมคำนวณให้ มีค่ามากกว่าค่าระดับนัยสำคัญ(alpha) ที่ผู้ทดสอบกำหนด

ดังนั้นจึงตัดสินใจ ปฏิเสธสมมติฐาน H_0 นั่นคือ ค่าความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองไม่เท่ากับ ค่าความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มควบคุม ฉะนั้นในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองและคะแนนเฉลี่ยกลุ่มควบคุม จึงใช้ค่า t สรุปได้ว่าค่าความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยกลุ่มทดลองไม่เท่ากับค่าความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

ผลการทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนหลังการทดลองพัฒนาขึ้นและเป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คะแนนจากผลการวัดพฤติกรรมการบริโภคหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนจากผลการวัดพฤติกรรมการบริโภคก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.3.2 สรุปผลการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามวัตถุประสงค์

4.3.2.1 การศึกษาเพื่อหารูปแบบ สำหรับพัฒนาพฤติกรรมในการบริโภคของเยาวชน โดยประยุกต์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือ “โฟโมรสสิ” (“4MORSSI”) ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นประกอบด้วยสื่อและกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ คือ ตัวแบบ(Model)

การจูงใจ (Motivation) คุณธรรม (Morality) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวมด้วยกระบวนการ “สืบปัญญาดีพอเพียง” ซึ่งสาระสำคัญของกระบวนการและสื่อจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง สอดคล้อง และผสมผสานกันไปโดยตลอดจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้

4.3.2.2 การศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการและครูผู้สอน จำนวน 100 คน สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.84 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .45 แสดงว่ารูปแบบที่กำหนดขึ้นมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้พัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน

4.3.2.3 การทดสอบประสิทธิผลของ รูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดขึ้น พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน หลังการทดลองพัฒนาขึ้นและเป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คะแนนจากผลการวัดพฤติกรรมการบริโภคหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนจากผลการวัดพฤติกรรมการบริโภคก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลของการศึกษา และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อหารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และเพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้น

การวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประเภทการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และส่วนหลังเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย 1) การศึกษาภาคสนามโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 1 โรงเรียน เพื่อศึกษาสภาพที่แท้จริงของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายที่เป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 1 คน และผู้เชี่ยวชาญระดับภูมิภาคที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงในปี 2550 จำนวน 6 คน รวมผู้เชี่ยวชาญที่ให้การสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 7 คน เพื่อนำความรู้ไปปรับปรุงพัฒนารูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ในส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 1) การสอบถามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอนในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงปี 2550 จำนวน 100 คน จากโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงทั้งสิ้น จำนวน 135 โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน 2) การทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว โดยทดลองใช้กับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และ กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 30 คน

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ประกอบด้วยการศึกษาภาคสนามและการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) สรุปได้ดังนี้

5.1.1.1 การศึกษาภาคสนาม ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาสภาพจริงเกี่ยวกับ 1) การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ 2) การใช้สื่อและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน 3) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) พฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของนักเรียน และ 5) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของเยาวชนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

5.1.1.2 จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) เพื่อสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในภาพรวม ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 7 คน ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกับทุกประเด็นที่เป็นส่วนประกอบของสื่อและกระบวนการพัฒนา รวมทั้งกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ “สืบปัญญาดีพอเพียง” ตลอดจนความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับการจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์และเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสรุปความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งชุด พบว่า มีผู้ที่เห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 5 คน และเหมาะสมมาก จำนวน 2 คน

5.1.2 ผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของเยาวชน เป็นการศึกษาจากระยะที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.84 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .45 พิจารณาจากผลสรุปของระดับความคิดเห็นรายข้อ มีผู้เห็นด้วยในระดับมากที่สุดร้อยละ 69 และระดับมากร้อยละ 31 แสดงว่ารูปแบบที่กำหนดขึ้นมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้พัฒนาพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของเยาวชน

5.1.2.1 การทดสอบประสิทธิผล ของรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดขึ้น เป็นการศึกษาจากระดับที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนหลังการทดลองพัฒนาขึ้นและเป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คะแนนจากผลการวัดพฤติกรรมการบริโภคหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนจากผลการวัดพฤติกรรมการบริโภคก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนผลการวัดพฤติกรรม ของนักเรียน ที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กับนักเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และพบว่ากลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีผลการวัดพฤติกรรมที่มีพัฒนาการสูงกว่ากลุ่มที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ

5.1.2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ คือได้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการประมวลความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นรูปแบบเพื่อใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วยสื่อและกระบวนการสำคัญของ ตัวแบบ(Model) การจูงใจ(Motivation) คุณธรรม (Morality) การปรับพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) การบูรณาการ (Integration) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อิงบูรณาการแบบองค์รวม ตามขั้นตอนของ กระบวนการ “สืบปัญญาดีพอเพียง” รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดขึ้น มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ตามรูปแบบและกระบวนการพัฒนาที่ได้ผ่านการศึกษาและทดลองมาแล้ว ผลการศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ .8039 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่สอดคล้องในภาพรวมเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และผลจากการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบวัดพฤติกรรมมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ .8019 หลังการทดลอง พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนพัฒนาขึ้นและเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการวัดพฤติกรรม คะแนนหลังการทดลอง

สูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 กลุ่มทดลองมีพัฒนาการหลังการศึกษาโดยใช้สื่อและกระบวนการตามรูปแบบ “4MORSSI” สูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งเรียนตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

5.2 การอภิปรายผล

5.2.1 จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 เพื่อหารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาได้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเกิดจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักแนวคิดที่สำคัญ รวมทั้งการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงคือการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) และกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ (Observational Learning Process) ของเบนจามิน วู้ดเวิร์ท การเรียนรู้แบบ 4MAT ของเบอร์นีส แมคคาร์ธี และแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมโดยใช้ตัวแบบ(Model) การจูงใจ(Motivation) การเสริมสร้างคุณธรรม (Morality) การปรับพฤติกรรม (Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวม เพื่อนำมาใช้เป็นสื่อและกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ และกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยได้ตั้งชื่อรูปแบบนี้ว่า “4MORSSI” จากอักษรย่อของคำที่นำมาใช้ประกอบประกอบสำคัญของสื่อและกระบวนการพัฒนา ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) สื่อและกระบวนการพัฒนา 2) ขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนา และ 3) วิธีดำเนินการพัฒนา ซึ่งนอกจากการศึกษาจากเอกสารต่างๆ แล้ว ยังได้ศึกษาสภาพจริงของการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาจากภาคสนาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับนโยบายและระดับภูมิภาค เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงพัฒนารูปแบบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งในการดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามรูปแบบ “4MORSSI” นี้ นอกจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีสำคัญตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นยังจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวมตามขั้นตอนของกระบวนการ “สืบปัญญาดีพอเพียง” ที่ผู้วิจัย

กำหนดขึ้นเพื่อให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งการพัฒนาพฤติกรรมใดๆของบุคคลให้บังเกิดผลคืออย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และสภาพแวดล้อมที่อาจมีอิทธิพลและส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมเหล่านั้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรม ตามทฤษฎีปัญญาทางสังคม ของแบนดูรา (Bandura, 2001) ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ เกิดจาก 3 ปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ได้แก่ พฤติกรรม (Behavior) ปัจจัยทางปัญญาและปัจจัยส่วนบุคคล (Personal/Cognitive Factors) และ อิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental factors) สอดคล้องกับการศึกษาของ วรวัฒน์ ยิ่งสวัสดิ์ (2548) ที่กล่าวว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่ง สมจิตร ล้วนจำเริญ (2537) กล่าวว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรม ทำให้สังคมในแต่ละแห่งมีแบบแผนและประเพณี บุคคลมักทำตามแบบแผนของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ถ้าแตกต่างไปจากแบบแผนของสังคมมากเกินไป คนในสังคมย่อมตำหนิหรือไม่ยอมรับ ทำให้ดำรงชีวิตในสังคมได้ยาก และ ปริญ ลักขิตานนท์ (2536) ที่เห็นว่า อิทธิพลของครอบครัวมีผลกระทบต่อผู้บริโภค ทั้งด้านลักษณะท่าทาง ทักษะ ค่านิยมของบุคคล และกระบวนการตัดสินใจในการบริโภค สอดคล้องกับ ทศนีย์ ลิ้มมันจรี (2539) ที่กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสิ่งที่คนกลุ่มหนึ่งเห็นว่า อะไรก็ตามที่คนในสังคมส่วนใหญ่ชอบ หรือปรารถนาอยากให้เป็น เช่น กลุ่มวัยรุ่นที่มีค่านิยมที่ว่าการใส่เสื้อผ้าที่มียี่ห้อมาจากต่างประเทศจะทำให้คนเป็นที่ยอมรับของสังคม และกลุ่มเพื่อน ส่วน กุลวลี รัศมิวิจารณ์ (2539) เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งผู้ที่มีการศึกษาสูงก็มีแนวโน้มจะบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำรงไม่คำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์แต่คำนึงถึงราคาที่ไม่สูงมาก

นอกจากทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.2.1.1 การศึกษาทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory) เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับสังคมทั้งระบบ ปัจจัยแวดล้อมอันเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างสังคมซึ่งไปด้วย สถาบัน บุคคล บทบาทหน้าที่ และวัฒนธรรมนั้น ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมของเยาวชนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาเป็นระบบย่อย (Subsystem) ระบบหนึ่งของสังคมใหญ่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากระบบย่อยอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศาสนา (สุภางค์ จันทวานิช, 2549) การศึกษาทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) เพื่อให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นที่แวดล้อมซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมอื่นๆตามมา การเข้าใจพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคล จึงเอื้อประโยชน์ในด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมผู้บริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บุคคลที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนเป็นตัวแทน (Model) ที่ดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะเยาวชนมักนิยมเลียนแบบบุคคลที่ตนใกล้ชิดหรือชื่นชอบเป็นพิเศษ กับการศึกษาทฤษฎีการจูงใจ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) ที่ต้องทำความเข้าใจความจำเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น เมื่อเข้าใจสาเหตุที่แท้จริงก็จะสามารถหาแนวทางป้องกันแก้ไขหรือปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมนั้นได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากนี้ แรงจูงใจยังเป็นเสมือนพลังกระตุ้นพฤติกรรมให้แต่ละบุคคลใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายได้อีกด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2544)

5.2.1.2 การที่ผู้วิจัยได้นำ ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคนั้น เนื่องจากมองเห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีตามที่ แบนดูรา ได้เสนอไว้ 3 ประการว่า 1) พฤติกรรมของมนุษย์ เกิดจาก 3 ปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้แก่ พฤติกรรม (Behavior) ปัจจัยทางปัญญาและปัจจัยส่วนบุคคล (Personal/Cognitive Factors) และ อิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) ซึ่งการพิจารณาสาเหตุ ของพฤติกรรมนั้นต้องพิจารณาทั้งสามปัจจัยไม่อาจพิจารณาแยกกันได้ 2) ปัจจัยด้านสังคม เรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) และ 3) การเรียนรู้จากการสังเกต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ตัวแบบ (Model) ตัวแบบแสดงพฤติกรรมหรือการเสนอตัวแบบ (Modeling) และการกระทำตามตัวแบบ (Imitation) เชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning Process) หรือการเลียนแบบ ของแบนดูรา ซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนการสำคัญคือ 1) กระบวนการใส่ใจ 2) กระบวนการเก็บจำ 3) กระบวนการกระทำ และ 4) กระบวนการจูงใจ สอดคล้องกับ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2548) ที่ได้เสนอแนะหลักการพัฒนาพฤติกรรมจากการสังเกตตัวแบบ โดยใช้ทฤษฎีปัญญาทางสังคม เชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning Process) จากตัวแบบ โดยแสดงตัวอย่างพฤติกรรมของตัวแบบ แล้วให้นักเรียนฝึกแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ และให้แรงเสริมแก่นักเรียนที่สามารถเลียนแบบได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้และเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนคนอื่นๆต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT (The cycle of 4MAT system) ของแมคคาร์ธี (Mc Carthy, 1991) ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกัน เพื่อเอื้อแก่ผู้เรียนทั้ง 4 แบบ (Why - What - How - If) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้สมองสองซีก ทั้งซีกซ้ายและขวาสลับกันไป เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดเป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนา และต่อยอดการพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตเพื่อให้เกิดความสมดุล ยั่งยืน ให้เป็นไปตามความคาดหวังและบรรลุผลของการพัฒนา ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยกระบวนการพัฒนาแบบ “สืบปัญญาดีพอเพียง”

ของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้วิจัย เพื่อให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างเป็นระบบ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามโครงสร้างของ ทฤษฎีป้อนเข้า-นำออก (Input - Output Theory) อันประกอบไปด้วย ป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ป้อนออก (Output) โดยอาศัยข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มาเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งการนำทฤษฎีนี้มาใช้ต้องพิจารณาว่า 1) ต้องมองอย่างเป็นกระบวนการได้ 2) ต้องมองที่เป้าหมายหรือป้อนนำออกก่อน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์วัตถุดิบนำเข้า 3) ต้องรู้ทั้ง 2 ด้าน คือด้านแนวคิดและด้านเครื่องมือที่จะใช้ (ชมรมพัฒนาสังคม, 2534) ทั้งนี้ ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนนั้นไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดเพียงอย่างเดียว แต่มักจะมีหลายๆ อย่างรวมกันไปซึ่งอาจเกิดจากทั้งตัวของเยาวชนเอง ครอบครัว สิ่งแวดล้อม และปัญหาทางเศรษฐกิจพร้อมๆ กันก็ได้ ดังนั้นการแก้ปัญหาเยาวชนจึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ละเอียดลึกซึ้งเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริง การเข้าใจจิตวิทยา สภาพปัญหา และปัจจัยแวดล้อมตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จะทำให้สามารถมองเห็นภาพรวม ซึ่งจะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

5.2.1.3 จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน เท่าที่ปรากฏ ยังไม่พบบงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาในเรื่องนี้โดยตรง ส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นงานวิจัยที่มุ่งแก้ไขพฤติกรรมด้านอื่นๆ อาทิ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม หรือเป็นงานวิจัยเพื่อพัฒนาส่งเสริมในด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้หลักแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมในลักษณะอื่นๆ ซึ่งยังไม่พบบว่ามีงานวิจัยใดใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคโดยตรง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคจึงค่อนข้างมีจำกัด งานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียง อาทิ ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2548) ศึกษาการวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของเยาวชน และ สุขุมล เกษมสุข (2549) ศึกษาผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 งานวิจัยดังกล่าวพัฒนาการบริโภคด้วยปัญญาโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ หลักโยนิโสมนสิการซึ่งเป็นไปในลักษณะของการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ปัญญาคิดพิจารณาความรู้อย่างแยกย่อยตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อให้รู้จักเลือกบริโภคในทางที่เหมาะสม และถึงแม้จะมีงานวิจัยที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ก็เป็นการพัฒนาด้านอื่นๆ หรือพัฒนาพฤติกรรมทั่วไปในภาพรวม ยังไม่ปรากฏงานวิจัยใดที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคโดยตรงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคด้วยการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมโดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ตัวแบบ (Model) การจูงใจ (Motivation)

รวมทั้งใช้ การเสริมสร้างคุณธรรม(Morality) การปรับพฤติกรรม(Modification) การเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) มาประยุกต์กับหลักแนวคิดของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และการจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวมโดยประยุกต์กับหลักการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากตัวแบบตามแนวคิดจากทฤษฎีปัญญาทางสังคมของแบนคูรา ผนวกกับวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT ของเบอร์นิส แมคคาร์ธี มาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อกำหนดเป็น รูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคของเยาวชนให้มีพฤติกรรมบริโภค ทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวันให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องและเป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ให้ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้งานไขความรู้คุณธรรม ดังที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

5.2.1.4 จากการศึกษาภาคสนามและการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งระดับนโยบายที่เป็นหัวหน้าโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียงระดับภูมิภาค ก็พบว่า ยังไม่ปรากฏว่ามีรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง ทั้งระดับนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาจะยึดถือแนวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เดียวกันตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยอิงเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ครอบคลุมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาทั้งระบบ รวม 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 9) ดังนั้นด้านการจัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นไปในลักษณะของการสอนเนื้อหาสาระของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรงในสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้เน้นการสอนที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องของการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง แต่จะมีบางสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบริโภคที่ผู้วิจัยศึกษา คือพฤติกรรมบริโภคด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีการบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบางส่วนของสาระการเรียนรู้ อาทิ สาระเศรษฐศาสตร์ สาระวิทยาศาสตร์ สาระการงานและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งก็จะเอื้อประโยชน์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรม

การบริโภคบ้างแต่ก็ไม่ได้เน้นเรื่องการพัฒนาอย่างเด่นชัด ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มุ่งให้โรงเรียนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมให้ครอบคลุมตามเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาพอเพียงทั้ง 5 ด้าน ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการสอนเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนจึงยึดตามตัวอย่างจากหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก แล้วนำมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่นอันเป็นเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการเน้นให้เป็นกิจกรรมเด่นของโรงเรียน อันเป็นเพียง 1 ใน 5 ด้านของการบริหารจัดการในสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่งก็สอดคล้องกับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายเดียวกันที่มุ่งเน้นด้านการบริหารจัดการมากกว่าการพัฒนาบุคคล และจากการศึกษาพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน การพึ่งตนเอง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นอยู่แบบไทยเป็นหลัก ดังนั้นกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนจึงมุ่งที่จะฝึกฝนด้านวิชาชีพโดยใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนและการอนุรักษ์ท้องถิ่นตลอดจนการสืบสานด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิม แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญในด้านพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนต่างๆที่ ภาพที่ปรากฏต่อสายตาที่พบเห็นอยู่ทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบัน เต็มไปด้วยกลุ่มเยาวชนที่มีแต่ความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ยึดติดกับกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่กำลังเป็นปัญหา (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2550) ในขณะที่ระดับนโยบายก็เร่งรัดที่จะขยายเครือข่ายให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในวงกว้างให้แพร่หลายยิ่งขึ้นในทุกมิติ ทั้งภาครัฐ ประชาชน และการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ภายใต้งานขยายเครือข่าย สถานศึกษาพอเพียง ให้ขยายไปสู่วงกว้างให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ

5.2.1.5 การที่ผู้วิจัยได้นำเอา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักสำคัญในการกำหนดเป็น รูปแบบสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ครั้งนี้จึงมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในยุคปัจจุบันที่พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต เป็นการแก้ไขปัญหาด้านหนึ่งของเยาวชนที่อาจส่งผลกระทบไปถึงส่วนอื่นๆ ทั้งในระดับ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้ ทั้งนี้เพื่อสนองต่อนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ(แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ, 2549) และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) อันมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการมุ่งพัฒนาประเทศภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้นำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

5.2.1.6 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ทั้งด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการพัฒนา ตลอดจนวัตถุประสงค์และความสอดคล้องของกระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับผู้วิจัยโดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด ซึ่งแม้ว่าผู้ให้สัมภาษณ์จะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องและเห็นด้วยกับผู้วิจัยในทุกประเด็นคำถาม ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกปลื้มปิติ และพึงพอใจกับผลตอบรับที่ได้ครั้งนี้อย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้รูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น มีน้ำหนักของความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการสัมภาษณ์เป็นเพียงความคิดเห็นของคนกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนไม่มากนักจึงอาจมีน้ำหนักไม่เพียงพอที่จะสามารถนำมาเป็นตัวแทนของคำตอบจากคนส่วนใหญ่ เพื่อเป็นข้อสรุปที่ชี้ชัดลงไปได้ว่ารูปแบบชุดนี้จะมีความเหมาะสมและดีพอที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นคำถามที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อหาข้อมูลมาสนับสนุนให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น โดยนำแบบสอบถามไปถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอน ในโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงมาแล้ว เพื่อยืนยันว่า รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นนี้มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมของเยาวชนได้จริง ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าจะได้คำตอบที่จะสามารถช่วยยืนยันและสนับสนุนเพื่อเพิ่มน้ำหนักความน่าเชื่อถือของการนำรูปแบบไปใช้ได้เหมาะสม

5.2.1.7 ผลจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเอาส่วนที่ดี ทั้งจากการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อเสนอแนะตลอดจนแนวคิดในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมตามความคิดเห็นของทั้งนักเรียนและครูไปเสริมเติมและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการไปศึกษาภาคสนามได้ผลที่สำคัญในส่วนของการใช้ตัวแบบ (Model) ที่ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นน่าจะเป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคมของเยาวชนได้ เพราะการจัดกิจกรรมจะเน้นการใช้ตัวแบบเป็นสำคัญ ซึ่งจากการที่ได้สังเกตเห็นการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูส่งผลให้นักเรียนเกิดการซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรม ทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามไปด้วย นับว่าตัวแบบมีอิทธิพลสำคัญที่ก่อให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมได้อย่างแท้จริง ส่วนข้อบกพร่องต่างๆที่ค้นพบผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นข้อคิดในการหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรม ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือต่างๆที่เกี่ยวข้องให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากยัง

ไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยใดที่ศึกษาหรือสร้างรูปแบบด้านการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะเดียวกันนี้มาก่อน จึงทำให้มีข้อจำกัดในการหาข้อเปรียบเทียบงานวิจัยนี้กับงานวิจัยอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าในอนาคตอันใกล้จะเห็นงานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนหรือพัฒนาพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของเยาวชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่งานวิจัยจะได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาเยาวชนอันเป็นอนาคตของชาติให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป ผลจากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5.2.2 จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 100 คน เห็นด้วยกับทุกประเด็นคำถาม โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดร้อยละ 93.80 (ค่าเฉลี่ย 4.84) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .45 ระดับความคิดเห็นรายข้อ ระดับมากที่สุดร้อยละ 69 และระดับมากร้อยละ 31 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละข้อในภาพรวม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการคือ ข้อคุณธรรม (Morality) มีค่าเฉลี่ย 4.77 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .42 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการ คือ ข้อการเสริมแรง (Reinforcement) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration) และด้านกระบวนการของ “สืบปัญญาดีพอเพียง” คือข้อพัฒนาความคิดรวบยอด และข้อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งแต่ละข้อต่างก็มีค่าเฉลี่ย 4.65 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .47

5.2.2.1 จากผลการวิจัย ที่ปรากฏจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญของการเสริมสร้างคุณธรรมมาก เพราะคุณธรรมจะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในการควบคุมและกำกับให้เยาวชนแสดงพฤติกรรมออกมาโน้มเอียงไปในทางบวกหรือลบภายใต้เงื่อนไขด้านคุณธรรมพื้นฐานที่เยาวชนมีอยู่ คุณธรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญในโครงสร้างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตที่เยาวชนต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สติปัญญาและความรอบรู้ในการพิจารณาที่จะเลือกประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง อย่างมีเหตุผล ด้วยความพอประมาณ มีความขยันอดทน

และอดออม ตลอดจนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นรู้จักการเสียสละและแบ่งปัน ก็จะสามารถพึ่งตนเองได้และยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองที่อาจได้รับผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆในสังคมได้ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยความสุขโดยไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อนและเบียดเบียนผู้อื่นอันจะนำพาชีวิตไปสู่ความสมดุล มั่นคงและยั่งยืน ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และส่งผลดีต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

5.2.2.2 ส่วนในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งประกอบไปด้วย การเสริมแรง การขัดเกลาทางสังคม กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ การพัฒนาความคิดรวบยอด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านี้น้อยกว่าส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการเสริมแรง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการเสริมแรงจะมีความสำคัญที่สุดซึ่งจะสัมพันธ์กับแรงจูงใจ เพราะถ้าเยาวชนได้รับการเสริมแรงหลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมก็จะเกิดความรู้สึกพึงพอใจและส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นซ้ำอีกต่อไป แต่ถ้าไม่ได้รับการเสริมแรงเขาก็จะไม่เกิดความประทับใจไม่เห็นคุณค่าของพฤติกรรมที่ได้แสดงออกไปก็จะมีสิ่งใดจูงใจให้แสดงพฤติกรรมนั้นอีกและพฤติกรรมนั้นก็ค่อยๆลบเลือนและจางหายไปได้ในที่สุด สอดคล้องกับ ทิสนา แคมมณี (2550) และสกินเนอร์ (Skinner, 1953) ดังนั้นการเสริมแรงจึงเป็นสิ่งที่ครูไม่ควรมองข้ามและจำเป็นต้องมีการเสริมแรงทันทีทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นไปตามลักษณะที่คาดหวังเอาไว้

5.2.2.3 ด้านการขัดเกลาทางสังคม จากประสบการณ์ตรงและการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้พบว่า มีบุคคลเป็นจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งบางคนเข้าใจว่าต้องไปปรับปรุงแก้ไขที่สังคม บ้างก็เข้าใจว่าให้สังคมเข้ามาพัฒนาเยาวชน หรือว่าทุกคนที่อยู่ในสังคมต้องรับผิดชอบร่วมกัน สำหรับผู้ที่มีความรู้อยู่บ้างก็มักจะปิดความรับผิดชอบว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน ผู้ที่มีหน้าที่ขัดเกลา หรืออบรมสั่งสอนนักเรียนโดยตรงก็คือครู ดังนั้นภาระที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโรงเรียน ทางโรงเรียนก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนบิดามารดา ผู้ปกครองมีหน้าที่เป็นเพียงผู้เอาใจใส่ดูแลเลี้ยงดูให้เจริญเติบโต ให้อาหาร ที่อยู่อาศัยและสิ่งจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่เท่านั้น กระบวนการขัดเกลาจึงไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ทั้งจากครอบครัว ชุมชน และสังคมที่แวดล้อม โดยเฉพาะสถาบันทางสังคมได้แก่ องค์กรทางศาสนา สื่อมวลชน และกลุ่มเพื่อนซึ่งมีส่วนในการช่วยขัดเกลาทางสังคมด้วยเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ พวงเพชร สุรัตนกุล (2545) ซึ่งหากทุกฝ่ายเล็งเห็นถึงความสำคัญและหันมาให้ความร่วมมือช่วยกัน สอดส่องดูแลขัดเกลาอย่างจริงจัง ก็จะทำให้เยาวชนได้รับการพัฒนาทั้งในทางตรงและทางอ้อม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลก็จะเป็นไปได้อย่างสูงกว่าที่จะให้ครูเป็นผู้แบกรับภาระนี้แต่เพียงฝ่ายเดียว

5.2.2.4 ด้านกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ จากประสบการณ์ และการที่ได้ไปศึกษาภาคสนาม พบว่าครูส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งครูจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการสอนตามสาระการเรียนรู้ที่ตนเองถนัด หรือตามสาขาวิชาที่เรียนมาโดยตรง และสอนตามตารางเวลาเรียนรายคาบของแต่ละวัน ครูแต่ละคนจึงมุ่งที่จะสอนแต่ด้านเนื้อหาวิชาของตนให้จบตามกำหนดระยะเวลาที่ได้จัดสรรไว้ในแต่ละภาคเรียน เพราะถ้าสอนไม่จบอันเนื่องมาจากมีเหตุการณ์หรือกิจกรรมอย่างอื่นเข้ามาแทรกก็จะทำให้เกิดปัญหาและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ทั้งครูผู้สอนและนักเรียน เพราะไม่สามารถหาเวลาอื่นมาสอนชดเชยได้เนื่องจากเวลาของแต่ละวิชาที่จำกัดเฉพาะวิชานั้นๆ ซึ่งเมื่อถึงเวลาของวิชาใดก็จะเป็นเวลาเฉพาะของวิชานั้น ถ้าหมดเวลาไปแล้วก็จะเป็นของวิชาอื่นต่อไปไม่อาจสอนทดแทนกันได้ หากจะต้องมาจัดทำหลักสูตรบูรณาการ โดยเฉพาะการบูรณาการแบบสหวิทยาการ ก็ยังทำได้โดยลำบาก ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยและครูบางส่วนจากการไปศึกษาภาคสนามจึงเห็นว่าการสอนบูรณาการในระดับมัธยมศึกษาเหมาะที่จะใช้จัดกิจกรรมเสริม หรือกิจกรรมชุมนุมมากกว่าที่จะสอนในวิชาเรียน แต่ในระดับประถมศึกษาจะสามารถทำได้สะดวกกว่า เพราะครูคนเดียวจะสอนหลายวิชาหรือสอนแบบประจำชั้นซึ่งทำหน้าที่สอนทุกวิชาด้วยตนเองทั้งหมดจึงสามารถเลือกบูรณาการได้อย่างหลากหลายวิธี ทั้งบูรณาการแบบสหวิทยาการ แบบข้ามสาระและแบบคู่ขนาน ก็จะสามารถทำได้ไม่ยากนัก

5.2.2.5 ด้านการพัฒนาความคิดรวบยอด การสอนเพื่อพัฒนาให้เกิดความคิดรวบยอดเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์แล้วสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอดของตนเองหรือของกลุ่ม เพราะจะทำให้ลำบาก ยิ่งถ้าเป็นการสอนที่ฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ในครั้งแรก ที่นักเรียนไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ซึ่งการฝึกคิดจะต้องใช้เวลาและความอดทนค่อนข้างสูงทั้งครูและนักเรียน เพราะกว่าจะได้แนวความคิดที่จะนำมาสรุปข้อสรุปเดียวกันได้นั้น นักเรียนบางคนอาจเกิดการเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนถ้าครูไม่มีความสามารถพอที่จะหาวิธีมากระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้นและอยากรู้และอยากค้นหาคำตอบ บางคนอาจออกอาการหงุดหงิดรับไม่ได้จนอาจแสดงความไม่พอใจให้เห็นในลักษณะต่างๆ กัน เพราะโดยปกติเป็นธรรมชาติของวัยรุ่นที่มักสมาธิสั้น สนใจทำอะไรในเวลาที่ไม่นานเกินไป ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องรู้และทำความเข้าใจจิตวิทยาของวัยรุ่นเพื่อให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างจัดกิจกรรม แต่เนื่องจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝนด้านการคิดวิเคราะห์มาแล้วตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ปัญหาเหล่านี้จึงไม่เป็นที่น่าหนักใจ ยกเว้นนักเรียนที่ผ่านการศึกษามาจากโรงเรียนที่ไม่เคยได้ฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์มาก่อนก็อาจจะต้องเสียเวลาปรับกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมช่วงต้นๆ บ้าง แต่ก็เป็นไปได้ไม่น้อยที่นักเรียนจะไม่เคยได้ฝึกคิดวิเคราะห์มาก่อนเพราะเกณฑ์การประเมินผู้เรียนทุก

ระดับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบให้มีการประเมินคุณลักษณะด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนทุกคนเป็นรายบุคคลที่ต้องผ่านตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดจึงจะสามารถเลื่อนชั้นไปเรียนในชั้นที่สูงขึ้นได้

5.2.2.6 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูบางส่วนอาจมองว่านักเรียนยังไม่มีความรู้เพียงพอที่จะนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้ เพราะความรู้ส่วนใหญ่ก็จะได้มาจากการสอนของครู ใครสนใจใครขยันก็จะเรียนรู้และเข้าใจได้ดีกว่าคนที่ไม่ค่อยสนใจหรือไม่ตั้งใจเรียน ดังนั้นถ้านักเรียนที่เรียนไม่รู้เรื่องหรือไม่เข้าใจบทเรียนไปสอบถามจากนักเรียนที่รู้หรือนักเรียนที่เรียนเก่งก็มักจะเป็นการไปสร้างความหงุดหงิดรำคาญใจให้กับผู้ถูกถาม ได้ ยกเว้นนักเรียนบางคนที่ตั้งใจเรียนแต่รับรู้ได้ช้าก็มักจะได้รับความเห็นอกเห็นใจเอ็นดูสงสารจากเพื่อนๆ ที่จะช่วยกันเป็นธุระดูแลเอาใจใส่อธิบายให้เข้าใจได้ ซึ่งนักเรียนจะสังเกตและรู้กันได้เองโดยธรรมชาติจากการที่ได้เรียนร่วมชั้นเรียนห้องเดียวกัน ดังนั้นความหวังที่ครูจะได้แบ่งเบาภาระโดยใช้กิจกรรมแบบ “เพื่อนช่วยเพื่อน” ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละกลุ่มและแต่ละบุคคลด้วย ซึ่งครูต้องหาวิธีการล่อลวงให้นักเรียนรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันความรู้อันแสดงถึง ความมีน้ำใจ เพื่อเป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานด้านหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมต่อไป

5.2.2.7 จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จำแนกกลุ่ม ตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจัดแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูวิชาการ และกลุ่มครูผู้สอน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มครูผู้สอนจะเห็นด้วยกับรูปแบบนี้สูงถึงร้อยละ 96.06 ซึ่งสูงกว่ากลุ่มผู้บริหาร (ร้อยละ 92.62) และครูวิชาการ (ร้อยละ 93.35) โดย กลุ่มครูผู้สอนให้ความสำคัญด้านการใช้ตัวแบบ (Model) การจูงใจ (Motivation) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Modification) และการปฏิบัติจริง มากที่สุด ถึง ร้อยละ 100 สอดคล้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มครูวิชาการ ที่เห็นด้วย มากที่สุด ในด้าน การใช้ตัวแบบ (Model) และ การปฏิบัติจริง ร้อยละ 100 เช่นเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ตรงที่เคยได้รับมาก่อนหน้านี้จึงทำให้เกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี แต่ในด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ การใช้สื่อและกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นกลุ่มครูผู้สอนเห็นด้วยน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ ทั้งหมด ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจเกิดความไม่มั่นใจหรือยังไม่เข้าใจหรือไม่มีความชัดเจนในกระบวนการของรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเนื่องจากเป็นของใหม่ที่ยังไม่เคยได้ทดลองใช้มาก่อนก็เป็นได้

5.2.2.8 ส่วนกลุ่มผู้บริหารจะให้ความสำคัญของการสร้างประสบการณ์ ด้วยการเสนอตัวแบบเป็นสื่อ นำเข้าสู่บทเรียนในชั้นกระบวนการ มากที่สุด ร้อยละ 100 แต่กลับเห็นด้วยกับการใช้ตัวแบบ (Model) เป็นสื่อในการนำเสนอให้เห็นตัวอย่างที่ดีอย่างเป็นรูปธรรม น้อยที่สุด ร้อยละ

87.60 ทั้งๆที่สองข้อนี้ในกระบวนการจัดกิจกรรมจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงเป็นเนื้อเดียวกัน ซึ่งเป็นไปได้น้อยมากที่ข้อเห็นด้วยมากที่สุดจะเป็นเรื่องเดียวกันกับข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด แต่ก็ยังเป็นเพียงช่วงห่างของความคิดเห็นระหว่างข้อที่เห็นด้วยในอันดับต้นกับอันดับท้ายของกลุ่มหนึ่งที่นำมาเปรียบเทียบกัน เพียงเพื่อให้เห็นความสำคัญกว่ากันตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าความคิดเห็นนั้นแตกต่างกันอย่างสุดขั้ว จึงไม่ใช่ข้อสรุปว่าเป็นประเด็นที่เป็นปัญหา เพราะถึงอย่างไรข้อที่เห็นด้วยในอันดับต้นกับอันดับท้ายก็อยู่ในช่วงความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วยมาก เช่นเดียวกัน ส่วนกลุ่มครูวิชาการ ข้อที่เห็นด้วย น้อยที่สุด คือข้อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอาจเป็นเพราะยังไม่มั่นใจ หรือมีบางอย่างที่ยังเป็นข้อสงสัยเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในด้านนี้ ซึ่งผลสรุปโดยรวมแล้วก็ถือว่าทุกคนเห็นด้วยกับรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นในระดับ มากที่สุด และสูงพอที่จะเชื่อได้ว่า รูปแบบชุดนี้มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้จริง เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นสามารถที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้

5.2.2.9 อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างบุคคลกลุ่มเดียวภายในขอบเขตและบริบทที่มีข้อจำกัด คือเฉพาะบุคลากรที่เป็นผู้บริหาร ครูวิชาการหรือครูผู้สอนซึ่งอยู่ในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง ปี 2550 เท่านั้น การสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการตัดสินใจของผู้วิจัยว่า รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น มีแนวโน้มที่จะสามารถนำไปใช้พัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้ตามข้อสนับสนุนของผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงในเรื่องนี้จริง ซึ่งไม่ได้เกิดจากความคิดเห็นของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว แม้ว่าความคิดเห็นในส่วนละเอียดจะมีความเหมือนและแตกต่างกันบ้าง น้อยบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับเกิดช่องว่างที่ห่างกันมาก ซึ่งโดยภาพรวมแล้วความคิดเห็นก็อยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุด ดังนั้นความเลื่อมล้ำของค่าคะแนนเป็นเพียงตัวเลขที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้เห็นแนวความคิดที่มีความแตกต่าง เพื่อที่จะได้นำไปเป็นข้อคิดในการศึกษาและปรับปรุงพัฒนางานในโอกาสต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.2.3 จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 3 เพื่อทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีประสิทธิผลพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนหลังการทดลองจัดกิจกรรมพัฒนาขึ้น ผลการวัดพฤติกรรมการบริโภคหลังการทดลองสูงกว่าพฤติกรรมการบริโภค

ก่อนการทดลอง พฤติกรรมการบริโภครวมทดลองมีพัฒนาการสูงกว่า พฤติกรรมการบริโภครวมควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามการสอนปกติ ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนหลังการทดลองพัฒนาขึ้น แตกต่างกับพฤติกรรมการบริโภคก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.3.1 ผลจากการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ประสพผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลจากการทดลอง ค่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนในส่วนของกลุ่มทดลองที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นใน ลักษณะของกิจกรรมชุมนุมตามความสนใจ เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่เรียนตามปกติ พบว่า คะแนนก่อนเรียน-หลังเรียนของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน โดยกลุ่มควบคุมมีคะแนนหลังการทดลอง น้อยกว่ากลุ่มทดลอง รวมทั้งมีคะแนนหลังเรียนพัฒนาขึ้นห่างจากคะแนนก่อนเรียนน้อยกว่ากลุ่มทดลองอีกด้วย ดังนั้น แม้ว่าการเรียนตามปกติที่ใช้การสอนแบบเดิมจะเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของผู้เรียนได้ แต่การจัดกิจกรรมโดยการใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นนี้สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของผู้เรียนได้มากกว่า ซึ่งนอกจากพฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไป ได้มากกว่าแล้ว พฤติกรรมดังกล่าวยังมีการพัฒนาที่มีความยั่งยืนมากกว่าเพราะผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียนเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตจริง อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนติดเป็นนิสัย ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค โดยใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจึงให้ผลตอบแทนที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าการเรียนโดยใช้การสอนตามปกติ

5.2.3.2 ในการทดลองจัดกิจกรรมครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายมิติมาสนับสนุนผลการทดลองว่าประสพผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยใช้ทั้งการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกทั้งในเวลา และนอกเวลาเรียนตามโอกาส การสอบถามนักเรียน ครูและผู้ปกครอง ทีมงานผู้ช่วยวิจัย ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การตรวจบันทึกประจำวัน การตรวจงานที่มอบหมายให้ไปปฏิบัติ ความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เป็นต้น ดังนั้นคะแนนจากการวัดผลก่อนเรียน-หลังเรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสิน ผลสำเร็จที่ได้จากการทดลองครั้งนี้ ทำให้กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการบริโภคที่

พัฒนาขึ้นสูงกว่ากลุ่มควบคุม เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแสดงว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยสื่อและกระบวนการพัฒนา มีความสัมพันธ์กับวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมตาม รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัย กำหนดขึ้น ภายใต้บริบทและปัจจัยแวดล้อมอื่นๆที่เกี่ยวข้องโดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนพัฒนาขึ้น แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่าพฤติกรรมการบริโภคด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคสอดคล้องกับ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี จึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมทำให้คะแนนการวัดพฤติกรรมการบริโภคสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานการเกิดพฤติกรรมตาม ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา ที่กล่าวว่าพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากองค์ประกอบ 3 ส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ พฤติกรรม ปัจจัยทางสังคมหรือปัจจัยทางปัญญา และสภาพแวดล้อม

2. สื่อและกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ทั้งนี้เนื่องจาก การใช้ตัวแบบ (Model) ทำให้สามารถมองเห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม การจูงใจ (Motivation) ส่งผลให้เกิดความตระหนัก เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ที่จะพึงได้รับ ทำให้เกิดความศรัทธาและสำนึกถึงคุณงามความดีอันจะนำไปสู่ความมีคุณธรรม (Morality) และทำตามตัวอย่างที่เห็นจากแบบก่อให้เกิดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Modification) ของตนไปในทางที่เหมาะสม และหากได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) ก็จะเป็นการสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติต่อไปมากยิ่งขึ้น และถ้าได้มีการร่วมมือกันหลายๆฝ่ายช่วยกันขัดเกลา (Socialization) อย่างจริงจังภายใต้กรอบความรู้ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวม เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปตามธรรมชาติของชีวิต ก็จะทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและภาคภูมิใจเมื่อได้พบกับความสำเร็จจากการที่ได้เรียนรู้ และปฏิบัติด้วยความเต็มใจโดยไม่มีใครมาบังคับ สอดคล้องกับแนวคิดของ แบนดูรา (Bandura, 1977) และงานวิจัยของ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) ทิสนา แคมมณี (2551) สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2543) และพวงเพชร สุรัตน์กุล (2545) ดังปรากฏผลตามที่คุณวิจัยได้ทดลองจัดกิจกรรมตามวิธีดำเนินการพัฒนาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

3. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ ต่อการเกิดพฤติกรรมการบริโภค ทั้งด้านปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และสภาพแวดล้อมที่ด้อยมีอิทธิพลที่จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ ซึ่งจากการที่คุณวิจัยได้ทดลองใช้ทีมงานนักศึกษาไปเป็นผู้ช่วยในการจัดกิจกรรม เพื่อหวังที่จะให้

เป็นทั้งตัวแบบ (Model) ผู้นำเสนอกิจกรรม (Presenter) และเป็นพี่เลี้ยง (Mento) ในการร่วมจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นความสนใจ โดยใช้ตัวแบบที่มีวัยใกล้เคียงกับเยาวชน ซึ่งก็เป็นไปตามความคาดหวัง และตัวแบบยังมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดการเลียนแบบได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา เล่าแก้วหนู (2544) และอับดุลรอฮิม สาเม๊ะ (2545) ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจ ตั้งใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมด้วยความสุข สนุกสนาน โดยไม่รู้สึกลำบากหน่ายแต่อย่างใด ความร่วมมือในการเอาใจใส่ดูแลทั้งจากทีมงานของผู้วิจัย ครูและผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกทุกด้าน ทำให้บรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่นและเป็นมิตรส่งผลต่อการจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ทุกประการ แต่อย่างไรก็ตามในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นนี้อาจไม่ประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามผลการทดลองครั้งนี้ ถ้าปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และสภาพแวดล้อม อันเป็นบริบทสำคัญไม่เอื้ออำนวย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงาน และการเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เป็นไปตามที่คาดหวังได้ เพราะปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลที่จะก่อให้เกิดทั้งแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีกำลังใจในการปฏิบัติกิจกรรม หรืออาจทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสูญเสียกำลังใจไม่สนใจปฏิบัติกิจกรรมได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นความสำคัญของปัจจัยต่างๆดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจมองข้ามไปได้

ผลสำเร็จที่ได้จากการทดลองครั้งนี้ กลุ่มทดลองมีพัฒนาการของพฤติกรรมการบริโภคสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งโดยรวมและเป็นรายบุคคล อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประสิทธิภาพของการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากกระบวนการจัดกิจกรรมแบบ “สืบบุญญัตติพอเพียง” เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและร่วมในกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ทำให้ไม่เกิดแรงกดดันและเรียนรู้ด้วยความสบายใจได้ฝึกฝนการใช้สมองทั้งสองซีกจึงทำให้สมองได้รับการพัฒนา เป็นไปตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4MAT ของ แมคคาร์ธีย์ (Mc Carthy, 1991) ประกอบกับการระดมความคิดของกลุ่ม ทำให้สามารถสรุปความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สังเกตและศึกษาจากตัวแบบ (Model) ที่มีความหมายและมีความสำคัญต่อผู้เรียน การจูงใจ (Motivation) ให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธาส่งผลให้มีความกระตือรือร้นตั้งใจศึกษายิ่งขึ้น และทำให้เกิดการเลียนแบบ ซึ่งเด็กมักจะเลียนแบบจากผู้ใกล้ชิด ผู้เคยให้ความรักความอบอุ่นแก่ตน หรืออาจเลียนแบบคนแปลกหน้าก็ได้ ซึ่งการสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ การมีตัวแบบจะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพราะมนุษย์เมื่อเห็นตัวแบบกระทำพฤติกรรมใด มนุษย์อาจใช้ประสบการณ์ต่างๆที่มีอยู่ประกอบการคิดที่จะเลือก

ปฏิบัติ (อับดุลรอฮิม สาเมาะ, 2545) การสอดแทรกคุณธรรม (Morality) เป็นการช่วยปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกและมโนทัศน์ที่ดีในการปฏิบัติตนส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Modification) ไปในทางที่เหมาะสม และได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) อย่างสม่ำเสมอเมื่อปรากฏพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นไปตามความคาดหวัง ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่จะปฏิบัติต่อไป การร่วมกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ทำให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดพึงพอใจและภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ปฏิบัติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) และกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ (Model) ของเบนดูรา (Bandura, 2001) ซึ่ง เบนดูรา มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ และพฤติกรรมของมนุษย์ เกิดจาก 3 ปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ได้แก่ พฤติกรรม (Behavior) ปัจจัยทางปัญญา และ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal / Cognitive Factors) รวมทั้ง ปัจจัยด้านอิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) นอกจากนี้การที่ได้หาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การทำแบบฝึกหัดทบทวน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) อย่างถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอและการเขียนบันทึกพฤติกรรมการบริโภคของตนเองเป็นรายวัน ภายใต้อาสาใจใส่ดูแลตรวจสอบของครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งมีส่วนร่วมในการจัดกลาทางสังคม (Socialization) รวมทั้งการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และความร่วมมือในการพัฒนาที่เป็นไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ภายใต้อกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวม ทั้งจากการใช้ตัวแบบ การสร้างแรงจูงใจ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การจัดกลาทางสังคม การปรับพฤติกรรม ตลอดจนมีการเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ เป็นการกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินความก้าวหน้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยข้อมูลย้อนกลับอย่างเป็นระบบ การประเมินพฤติกรรมของตนเอง ทำให้พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และ เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมของเยาวชนในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในชีวิตประจำวัน อย่าง พอดี พอเหมาะกับตนเอง สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ และมีเหตุผลในการเลือกบริโภค โดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ รู้จักประหยัดและอดออม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถใช้หลักวิชา และความรอบรู้ ตลอดจนการใช้สติปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวังในการใช้จ่ายที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เกินฐานะและความจำเป็น จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์หลังการศึกษาสูงขึ้นและผลสัมฤทธิ์หลังการศึกษาสูงกว่าก่อนการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และสามารถนำไปเป็นหลักในการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เยาวชนรู้จัก บริโภคอย่าง

พอดีพอเหมาะ พอควรกับตนเอง เลือกระบิโศกโดยคำนึงถึงคุณค่า และประโยชน์ สูงสุดที่จะพึงได้รับ รู้จักประมาณตน บริโศกให้พอดีกับฐานะ พอควร กับภูมิสังคม และมีเหตุผลในการบริโศก ใช้จ่ายอย่างประหยัด มัธยัสถ์และ อุดม ไม่ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เกินตัวเกินความจำเป็น รู้จักปรับปรุงการบริโศกให้เหมาะสมกับ สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม และ ปฏิบัติตนอย่าง สม่าเสมอ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของเครื่องมือที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโศกของเยาวชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

5.2.3.3 จากการที่ได้มีการสังเคราะห์องค์ความรู้งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปรากฏโดยทั่วไป เมื่อกระบวนการการพัฒนาผู้เรียนในคาบเรียนจบลง ทุกอย่างก็จบไปพร้อมกัน ไม่ได้มีการสานต่อให้เกิดการพัฒนาและการปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันของผู้เรียน จึงทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตจริงให้เกิดความยั่งยืนได้ (อภิชัย พันธเสน, 2549) นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจในการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพและการเกษตรเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโศกตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏว่าได้รับความสนใจน้อยมาก ตัวอย่างงานวิจัยด้านนี้จึงค่อนข้างมีจำกัด จากผลการศึกษาและทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโศกของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ความโดดเด่นที่ค้นพบจากการติดตามและประเมินผล ทำให้สามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมการบริโศกที่พึงประสงค์ของนักเรียนเกิดการเชื่อมโยงไปสู่วิถีชีวิต อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้มีการปฏิบัติจริงทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน การปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเคยชินจนปฏิบัติเป็นปกตินิสัยส่งผลให้พฤติกรรมมีความยั่งยืน จากผลงานวิจัยการศึกษาการดำเนินงาน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาของ สมศักดิ์ ลาติ (2543) เป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่ง อภิชัย พันธเสน (2549) ได้ให้ข้อสังเกตว่าผู้วิจัยไม่ได้มีการกล่าวถึงการเชื่อมโยงการปฏิบัติไปสู่วิถีชีวิตเพื่อให้เกิดความยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโศกของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องและเสริมเติมผลการวิจัยที่เคยมีมาก่อนหน้านี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึมซับและฝังลึกลงสู่วิถีชีวิตของคนไทยได้อย่างแท้จริง ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อไป

5.3 ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา

ผลจากการศึกษาเอกสาร ศึกษาสภาพจริงจากภาคสนามและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ทราบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนยังไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนโดยประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เท่าที่ศึกษายังไม่ปรากฏว่ามีโรงเรียนใดมีรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่จะจัดการเรียนการสอนไปตามเนื้อหาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือนบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่นโดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนจะมีความโดดเด่นเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไปตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและความสอดคล้องของท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน การพึ่งตนเอง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นอยู่แบบไทยเป็นหลัก และกระบวนการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ก็เป็นไปตามขอบเขตของสาระการเรียนรู้กิจกรรม หรือโครงการ ที่เป็นไปเฉพาะในคาบเรียนหรือตามเวลาที่กำหนด มีการฝึกปฏิบัติในโรงเรียนแต่ไม่ได้มีการสานต่อไปสู่การปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง ทำให้การปฏิบัติขาดความต่อเนื่องและเลือนลางหายเมื่อเวลาผ่านไป การพัฒนาจึงไม่เกิดความยั่งยืน เกี่ยวกับการใช้สื่อและกระบวนการพัฒนาตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ใช้ในการพัฒนาตามรูปแบบในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลจากการศึกษามีข้อสังเกตดังนี้

5.3.1 ด้านการใช้ตัวแบบ (Model) พบว่านอกจากโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามในการศึกษาแล้ว โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้เน้นการใช้ตัวแบบเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน การศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ของมากกว่าที่จะเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง การสอนจึงเน้นย้ำเฉพาะแบบอย่างของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นสำคัญ ซึ่งแบบอย่างความพอเพียงของพระองค์ส่วนใหญ่คนทั่วไปจะมองในเรื่องของโครงการในพระราชดำริต่างๆ ที่เป็นโครงการใหญ่ซึ่งนักเรียนก็ยังไม่เข้าใจว่าจะเกี่ยวข้องกับตนอย่างไร จะมีก็เพียงส่วนน้อยที่เกี่ยวกับพระราชจริยวัตรส่วนพระองค์ที่สื่อต่าง ๆ นำมาเผยแพร่เป็นตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วตัวแบบที่อยู่ใกล้ตัว ที่มีอิทธิพลและมีความผูกพันใกล้ชิดในชีวิตจริงกับเยาวชนยังมีอีกมากมายที่จะสามารถนำมาเสนอเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อโน้มน้าวและกระตุ้นให้เยาวชนยึดเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตามได้ เพราะการใช้ตัวแบบที่ใกล้ตัวย่อมจะทำให้

ผู้เรียนเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ที่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้และเลียนแบบได้โดยง่าย ยิ่งถ้าตัวแบบนั้นมีความหมายและมีความสัมพันธ์ที่เป็นพิเศษก็จะเป็นตัวแบบที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น และการใช้ตัวแบบที่หลากหลายก็เรียกความสนใจจากผู้สังเกตได้มากขึ้น (Bandura , 2001)

5.3.2 ด้านการจูงใจ (Motivation) การสอนทั่วไปควรยังให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจที่เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติไม่มากนัก แต่มุ่งที่จะสอนเนื้อหาเพื่อให้ความรู้มากกว่า แท้จริงแล้ว แรงจูงใจคือสิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์อันเกิดจากความต้องการ(Need) พลังกดดัน (Drive) หรือความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในที่สำคัญกับการเกิดพฤติกรรม (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี,2551) สอดคล้องกับ อุดม รัตนอัมพรโสภณ (2551) ที่กล่าวว่า ความสำคัญของแรงจูงใจทำให้เกิด ความสนใจ การเลือกและกำหนดให้ตนเองแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ทำให้เกิดพฤติกรรม เกิดพลังงาน เร้าใจให้มีกิจกรรมและนำไปสู่ความสำเร็จในเป้าหมาย

5.3.3 ด้านคุณธรรม (Morality) การปลูกฝัง และการเสริมสร้างคุณธรรม ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้เน้นย้ำและสอนอย่างถูกต้องเท่าที่ควร รวมทั้งการอบรมสั่งสอนจากทางบ้าน จากรายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม การอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองเป็นไปตามความเคยชินกับอุปนิสัยแบบเดิมๆ ยิ่งกว่านั้นผู้ปกครองเองก็ไม่ค่อยให้ความสนใจเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพราะคิดว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนหลายแห่งจัดโรงเรียนวิถีพุทธในลักษณะที่เน้นพิธีกรรมมากกว่าเนื้อหา ไม่สามารถนำหลักเหตุและผล ตลอดจนวิถีคิดวิธียมองโลกอย่างรู้เท่าทันโลกของพุทธศาสนามาใช้ได้อย่างแท้จริง ในโรงเรียนเกือบทุกแห่งมีการจัดค่ายพุทธบุตร ค่ายจริยธรรมนิมนต์พระมาเป็นผู้สอน มีกิจกรรมใส่บาตร มีการฝึกเดินอย่างมีสติ กินอย่างมีสติ จัดการเรียนจากไตรสิกขาแต่สิ่งเหล่านี้จำกัได้อยู่เพียงรูปแบบไม่นำสู่ชีวิตจริงๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,2550, หน้า 257)

5.3.4 ด้านการปรับพฤติกรรม (Modification) โรงเรียนส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ขาดการส่งเสริมให้มีการสำรวจพฤติกรรมที่บกพร่องของตนเองเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งในความเป็นจริง การปรับพฤติกรรมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ Mikulas (1988, p. 3) ที่กล่าวว่า การปรับพฤติกรรมจะช่วยให้บุคคลหลุดพ้นจากปัญหา เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา การควบคุมตนเอง การประเมินความก้าวหน้าของพฤติกรรมของ

ตนเองและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ในที่สุด และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536, หน้า 7) ยังกล่าวว่า ด้วยประสิทธิภาพของการปรับพฤติกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการฝึกบุคคลหลายระดับ ทั้งระดับ ครอบครัว โรงเรียน องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ อาทิ การฝึกบิดามารดาให้แก้ไขปัญหของบุตรธิดา ฝึกครูอาจารย์ให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆในโรงเรียน ตลอดจนสามารถฝึกบุคคลได้ตามความจำเป็นหรือความต้องการ อีกทั้งบุคคลที่มีความสามารถอาจจะช่วยฝึกบุคคลในระดับที่ต่ำกว่าได้ ด้วยเหตุนี้การปรับพฤติกรรมจึงมีประโยชน์ และมีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์มีคุณค่ายิ่งขึ้น

5.3.5 ด้านการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งก็ยังคงพบว่าโรงเรียนไม่ได้เน้นย้ำและให้ความสำคัญมากนัก การเสริมแรงส่วนใหญ่ก็เป็นไปในลักษณะเดิมๆที่ซ้ำซากจนนักเรียนเกิดความเคยชินที่ไม่ส่งผลต่อความรู้สึกอย่างยาวนานจะมีผลเฉพาะช่วงเวลาสั้นๆ เป็นครั้งคราว เมื่อเวลาหรือการจัดกิจกรรมผ่านไปก็แทบไม่หลงเหลือความทรงจำใดๆที่น่าประทับใจอีกเลย การเสริมแรงที่ดีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นกำลังใจหรือเป็นรางวัล ให้ผู้ที่มีพฤติกรรมที่ดีงามนั้นเกิดความภาคภูมิใจและพึงพอใจที่จะปฏิบัติและรักษาคุณความดีนั้นให้คงอยู่สืบต่อไปนับว่าการเสริมแรงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่ง ทิสนา แคมมณี (2551 : 57) กล่าวว่า โดยเฉพาะการเสริมแรงทางบวกเป็นการเสริมแรงที่ทำให้สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความพอใจแล้วจะทำให้มีแนวโน้มในการตอบสนองมากขึ้น ส่วนการกระทำใดที่ไม่มีการเสริมแรงแนวโน้มของความถี่ที่การกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด

5.3.6 การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งของความร่วมมือในการเอาใจใส่ดูแลในการขัดเกลาอบรมสั่งสอนอย่างสม่ำเสมอและอย่างจริงจังทั้งที่บ้านและโรงเรียน การขัดเกลาทางสังคมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทต่อทุกคนตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งองค์กรที่มีบทบาทในการขัดเกลาทางสังคมมี 6 องค์กรที่สำคัญได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน องค์กรศาสนา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชนและกลุ่มอาชีพ (พวงเพชร สุรัตนวิกุล, 2545) การปฏิบัติในสภาพที่เป็นจริงพบว่าองค์กรต่างๆยังขาดการประสานร่วมมือที่ดี ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็อ้างภาระความรับผิดชอบและโยนความผิดให้กันและกัน ผู้ปกครองมักจะมอบความไว้วางใจให้เป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนแล้วละเลยที่จะคอยอบรมสั่งสอนที่บ้าน หรือแม้แต่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนครูก็ยังนิยมสอนแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการความรู้แบบองค์รวม ซึ่งขัดกับธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ การพัฒนาจึงเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ และขาดความต่อเนื่องความสม่ำเสมอ อันเป็นอุปสรรคสำคัญที่ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

5.3.7 ด้านการบูรณาการ(Integration) การสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งสอนเนื้อหาของปรัชญามากกว่าที่จะสอนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญา

ในการดำเนินชีวิต การบูรณาการระหว่างสาระหรือข้ามสาระมีค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่ใช้วิธีบูรณาการภายในสาระ ครูและนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ถูกต้อง อภิชัย พันธเสน (2550) กล่าวว่า การที่บุคคลจะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และเป็นการประยุกต์ใช้อย่างบูรณาการ ต้องทำอย่างสอดคล้องสอดประสานและไม่เป็นไปตามกระแส

5.3.8 จากการวิเคราะห์ผลการศึกษาและข้อค้นพบที่ปรากฏ จึงได้ข้อคิดที่จะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เพื่อนำมาใช้เป็นสื่อและองค์ประกอบสำคัญของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการปลูกฝังและกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของสิ่งที่ควรเน้นย้ำมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ 1) การใช้ตัวแบบ (Model) 2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) 3) การปลูกฝังคุณธรรม (Morality) 4) การปรับพฤติกรรม (Modification) 5) การเสริมแรง (Reinforcement) 6) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) 7) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และ 8) กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration) ซึ่งทุกส่วนจะต้องประสานสอดคล้องกันไปโดยตลอดโดยไม่มีการแยกส่วนและ จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ การพัฒนาจึงจะประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามความคาดหวัง ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คลาดเคลื่อนไปจากความหมายที่เป็นจริง การจัดกิจกรรมมีการฝึกปฏิบัติเฉพาะในโรงเรียนขาดการสานต่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร และการปฏิบัติไม่ส่งผลต่อการพัฒนาที่จะนำไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้

5.3.9 ด้านแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อและกระบวนการพัฒนา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้เป็นการบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวม แบบสหวิทยาการ และจัดเป็นกิจกรรมเสริมในรูปของชุมนุม ชื่อว่า “ชุมนุมเยาวชนพอเพียง” แทนการสอนตามสาระการเรียนรู้รายคาบ เพื่อให้การจัดกิจกรรมสามารถเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้อื่นได้อย่างหลากหลาย และส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเข้าชุมนุมตามความสนใจ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาได้มากกว่าการสอนรวมในห้องเรียนแบบรายวิชา เพราะการพัฒนาจะบังเกิดผลดีต้องมาจากความสนใจที่แท้จริงของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน ด้านการใช้สื่อ โดยเฉพาะการใช้ ตัวแบบ (Model) เพื่อเป็นสื่อในการนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยได้ปรับใช้โดยเน้นการใช้ตัวแบบบุคคลในการนำเสนอให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น โดยใช้ทั้งตัวแบบบุคคลที่มีชื่อเสียงทั้ง

ในระดับสากล ระดับประเทศ ระดับสังคม และชุมชนที่อยู่ใกล้ตัว ตลอดจนถึงการนำเยาวชนที่อยู่ในวัยที่ใกล้เคียงกับผู้เรียนมาเป็นแบบอย่างและเป็นทีมงานร่วมในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ โดยรับสมัครคัดเลือกจากนักศึกษาที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและไม่ติดเรียนในวันที่จัดกิจกรรม จำนวน 5 คน เพื่อความน่าสนใจและเป็นการเสริมสร้างให้เกิดแรงจูงใจ (Motivation) เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งการเป็นตัวแบบ (Model) การเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการบริโภคแต่ละด้านที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์และความสนใจของแต่ละคนตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้วิจัย รวมทั้งทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียนในระหว่างการจัดกิจกรรม ตลอดจนเป็นผู้ช่วยในการสังเกตและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนร่วมกับผู้วิจัยอีกด้วย ส่งผลให้การจัดกิจกรรมครั้งนี้มีสีสันและได้รับความสนใจจากผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ผู้เรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นและเฝ้ารอคอยให้ถึงวันที่จะมีการจัดกิจกรรม “ชุมนุมเยาวชนพอเพียง” ในทุกสัปดาห์ด้านการปรับพฤติกรรม (Modification) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดและเสนอแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคด้วยตนเองโดยความสมัครใจ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาและการปฏิบัติตนเป็นไปอย่างสม่ำเสมอมีความต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืนในวิถีชีวิตจริง ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเสริมสร้างคุณธรรม (Morality) นอกจากนี้ยังเสริมสร้างให้เกิดกำลังใจ ด้านการเสริมแรง (Reinforcement) ทั้งในระหว่างการจัดกิจกรรมและเมื่อสิ้นสุดโครงการให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนปรากฏผลเชิงประจักษ์ ด้วยการประกาศยกย่องชมเชย คัดเลือกบุคคลให้เป็นแบบอย่างที่ดี การให้รางวัลหรือมอบทุนการศึกษาเพื่อตอบแทนคุณความดีให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นเกียรติประวัติแก่ทั้งตนเอง ครอบครัวและสถานศึกษาต่อไป โดยผู้วิจัยได้เป็นผู้ริเริ่มโครงการ “เยาวชนพอเพียง” และจัดหาทุนการศึกษาสนับสนุนแก่นักเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นแบบอย่างของเยาวชนพอเพียง ของโรงเรียนที่ใช้เป็นสถานศึกษาในการทดลองประสิทธิผลของเครื่องมือครั้งนี้ ซึ่งในปีนี้ผู้วิจัยได้มอบทั้งทุนการศึกษาและค่าอาหารกลางวันแก่นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงทุกคนเพื่อเป็นการขอบคุณและตอบแทนน้ำใจในความร่วมมือและตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างดียิ่ง และจะยังคงให้ทุนการศึกษานี้ต่อไปเป็นประจำทุกปีการศึกษา ปีละ 5 ทุน หากโรงเรียนยังคงดำเนินการสานต่อโครงการนี้ต่อไป ซึ่งผลของการจัดกิจกรรมครั้งนี้ส่งผลให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมบริโภคที่พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จนได้รับคำชมเชยจากทั้งคณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ที่ต่างเรียกร้องให้มีการจัดกิจกรรมนี้ต่อไปเป็นประจำทุกปี

ดังนั้นผู้ที่ทดลองนำรูปแบบชุดนี้ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริงนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมภายใต้บริบทและเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จเป็นสำคัญถ้าการจัดกิจกรรมมีความคล้ายคลึงกับที่ผู้วิจัยได้ทดลองทำทั้งรูปแบบ วิธีการ กระบวนการและบริบทที่

แวดล้อมที่มีส่วนในการสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ประสิทธิภาพที่ปรากฏย่อมเป็นเหตุผลที่จะสามารถยืนยันสนับสนุนหรือคัดค้านคำตอบนี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน หรือการพัฒนาพฤติกรรมด้านอื่นๆของเยาวชนต่อไป

5.3.10 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

อย่างไรก็ตามการนำรูปแบบ “4MORSSI” ไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะบรรลุผลและประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริงนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

5.3.10.1 ครู เยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องชัดเจนอย่างถ่องแท้

5.3.10.2 เยาวชนต้องมีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้วยความเต็มใจและจริงใจ ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ “ต้องระเบิดมาจากข้างใน”

5.3.10.3 การพัฒนาจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญคือ ตัวของเยาวชนเอง ครู บิดามารดา และผู้ปกครอง

5.3.10.4 กระบวนการพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอนของ “สิบบัญญัติพอเพียง” โดยเชื่อมโยงให้สัมพันธ์สอดคล้องกับทุกองค์ประกอบสำคัญ ทั้งการใช้ตัวแบบ (Model) การจูงใจ (Motivation) การเสริมสร้างคุณธรรม (Morality) การปรับพฤติกรรม (Morality) การเสริมแรง (Reinforcement) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และการบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวม

5.3.10.5 การปฏิบัติต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

5.3.10.6 ต้องเชื่อมโยงการปฏิบัติไปสู่วิถีชีวิตจริงในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.3.10.7 ครู บิดามารดา และผู้ปกครองควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน ด้วยเพราะ “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”

จากการศึกษา ข้อมูลสรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียง (โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550) จากการรายงานด้านอุปสรรคและปัญหาของแต่ละโรงเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่ายังคนอีกจำนวนมากไม่น้อยที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ

อย่างมากมายก็ตาม ดังนั้นการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยในการเผยแพร่ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ โดยทั้งครู ทีมงานวิจัย นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ และการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวจะขยายไปสู่วงกว้างยิ่งขึ้น หากรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุดนี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีความสนใจที่เล็งเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้รับ นำรูปแบบไปใช้ ก็ย่อมจะเป็นการช่วยผลักดันและขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ไปสู่วิถีชีวิตในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง เพื่อสนองนโยบายการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้อาณัติยุทธศาสตร์ การพัฒนาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย ต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัยที่ค้นพบว่า การสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนั้น สืบเนื่องมาจากครูส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่จะสอนเฉพาะเนื้อหาความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้ลงสู่การปฏิบัติจริงและไม่มีการเชื่อมต่อเชื่อมโยงไปสู่วิถีชีวิต ดังนั้นการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งเผยแพร่ความรู้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการจัดให้มีการอบรมครูทุกคนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อทำความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถเป็นการถ่ายทอดและขยายความรู้ไปสู่ชุมชนได้อีกด้วย เพราะครูจะเป็นผู้ที่มีโอกาสพบปะ ร่วมประชุมและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับชุมชนอยู่เสมอ ย่อมจะต้องมีโอกาเผยแพร่ความรู้และตอบข้อซักถามหรือข้อสงสัยจากบุคคลในชุมชนให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนได้ และกระทรวงศึกษาธิการควรและกำชับให้ทุกโรงเรียน ได้เน้นย้ำในเรื่องให้เยาวชนได้มีการปฏิบัติจริงและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงไปสู่วิถีชีวิต โดยให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ไม่ใช่เรียนรู้และปฏิบัติเฉพาะเวลาที่อยู่ในโรงเรียนเท่านั้น ถ้าทำได้
 ดังนี้การสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาจึงมีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ
 และบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังไม่ค้นพบงานวิจัยใดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการ
 บริโภคของเยาวชน โดยประยุกต์ใช้หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจากสภาวะการณ์
 ปัจจุบันกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยมกำลังแพร่กระจายไปสู่วงกว้าง ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม
 การบริโภคของเยาวชนมีก่อให้เกิดปัญหาทั้งต่อตัวของเยาวชนเองและครอบครัว ซึ่งอาจลุกลาม
 ไปสู่ปัญหาของสังคมก็เป็นได้ เพราะความฟุ้งเฟ้อของเยาวชนจะโยงใยเกี่ยวข้องไปสู่การระ
 ค่าใช้จ่ายของครอบครัว ความไม่เพียงพอกับรายได้ที่จะนำมาปรนเปรอสนองความต้องการอาจเป็น
 สาเหตุให้เยาวชนคิดหาวิธีที่จะให้ได้เงินมาด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมซึ่งจะกลายเป็นปัญหาต่อ
 สังคมได้ในที่สุด ผู้วิจัยจึงอยากให้มีผู้วิจัยศึกษาในเรื่องนี้ให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่หลากหลาย
 ที่จะประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ อย่าง
 หลากหลาย

5.1.3 ข้อเสนอแนะเชิงการประยุกต์ใช้

เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ได้มีการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบประสิทธิผลว่าจะ
 สามารถใช้ในพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของเยาวชนได้เพียงใด จึงเป็นการทดลองเฉพาะกลุ่ม
 เฉพาะพื้นที่ เนื่องด้วยข้อจำกัดของทั้ง เวลา สถานที่ บุคลากร และงบประมาณ ผลลัพธ์ที่ปรากฏจึง
 ยังไม่เป็นคำตอบที่ครอบคลุมไปทั่วทุกพื้นที่ ซึ่งหากได้มีการนำรูปแบบไปทดลองกับเยาวชนกลุ่ม
 อื่นที่มีบริบทที่แตกต่างจากกลุ่มทดลองก็จะทำให้ได้คำตอบที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัย
 จึงใคร่เสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำรูปแบบที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นนี้ทดลองจัดกิจกรรมกับเยาวชน
 กลุ่มอื่นๆบ้าง เพื่อที่จะได้เห็นถึงความเหมือนหรือแตกต่าง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆที่อาจ
 เกิดขึ้นระหว่างการทดลอง เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการหาทางป้องกันแก้ไขและปรับปรุงงานให้มี
 ความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์. (2535). คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตร.
กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). การประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment). กรุงเทพฯ:
กรมวิชาการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้าน
ความขยัน อดทน ประหยัดและอดออม. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาพแวดล้อม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่2) พ. ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาค
บังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานวิชาการมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. (2549). แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ: เอกสารแนวทาง
การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ 2549 ปี
แห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการประเมินการจัดการ
เรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ:
พิมพ์ดีดการพิมพ์จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550). 8 คุณธรรมพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ
9 มกราคม 2550, จาก http://www.trg1.obec.go.th/news_file/p81534551400.doc

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. เพื่อ
ทดลองใช้สำหรับช่วงชั้นที่ 3 (ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) คณะทำงานบูรณาการ
เศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2550, จาก
<http://www.moe.go.th/>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). คู่มือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและ
บริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ 2552 ระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. สืบค้นเมื่อ
11 มิถุนายน 2552, จาก http://www.moe.go.th/sufficiency/newsite/index.php?option=com_content&task=view&id=109&Itemid=1

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สป. 374 / 2552 เรื่อง แต่งตั้ง
คณะกรรมการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน
และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ 2552.
สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2552, จาก <http://www.moe.go.th/sufficiency/newsite/>

กัญญา เล่าแก้วหนู.(2544). พฤติกรรมการบริโภคสินค้าของนักเรียนวัยรุ่นในเมืองยะลา:ศึกษา
เฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา.
สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2550, จาก ssde.nida.ac.th/ResearchSD/Ex.SD_Research/44/KanyLauk.pdf -

กุลวดี รัศมีวิจารณ์. (2539). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ดของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เกษม วัฒนชัย. (2549). การวิจัยตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง วิจัยตามรอยพระยุคลบาท. ใน
เอกสารประกอบการประชุมวันวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 2 (หน้า 2-3).
8-10 ธันวาคม 2549. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงบูรณาการ. กรุงเทพฯ: บริษัทซัคเซสมิเดีย จำกัด.

ขบวน พลตรี. (2537). มนุษย์กับสังคม. เอกสารวิชาการ ภาควิชาการ ภาควิชาการและเอกสารวิชา
การ เอกสารประกอบการสอนวิชา 2530101 ศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู
กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. (2546). เศรษฐกิจพอเพียงของไทยในหลวงกับการวิเคราะห์
ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2549, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org/show.php?Id=982>

คณะรัฐมนตรี. (2548). **การแก้ไขปัญหาสังคมในส่วนของเด็กและเยาวชน**. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2550, จาก <http://www.thaigov.go.th/news/cab/48/oct48/cab18oct48.htm>

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). **การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2550, จาก [www.sufficiencyeconomy.org/show.php?Id=56 - 15k](http://www.sufficiencyeconomy.org/show.php?Id=56-15k)

คำฟอสอน. **ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**. (2552). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.

โครงสร้างสังคม. (2549ก). สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2549, จาก dnfe5.nfe.go.th/ilp/soc1so31-1-2.htm - 10k -

โครงสร้างสังคม. (2549ข). สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2549, จาก www.huso.buu.ac.th/cai/sociologyโครงสร้างสังคม../htm -

จรินทร์ สกฤตถาวร. (2526). **จิตวิทยาวัยรุ่น**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2552, 23 ธันวาคม). **ทฤษฎีระบบ**. เติมนิวส์ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2552, จาก http://www.dailynews.co.th/newsartpage/index_e.htm

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2549). **ปลุกมหาลัยไทยวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2550, จาก http://ttmp.trf.or.th/copy_8/part2/life/ttmpf26.htm - 8k -

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, และปรียานุช พิบูลสรารุช. (2552). **ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่งเรืองจำกัด.

จุฬานันท์ บุญทราหาญ. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงต้องรู้จักชีวิตที่พอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2550, จาก www.rdpb.go.th/rdpb/th/brandsite/newsdetail1.aspx?389 - 65k

- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). ปฏิบัติการวิจัยอนาคต EDFR. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2), 19-31.
- ฉลองภพ สุตังกรกาญจน์. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงกับวิกฤตเศรษฐกิจ. ใน เอกสารประกอบ การสัมมนาวิชาการ TDRI ประจำปี 2542 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง. 18-19 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดีจอมเทียน ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.tdri.or.th/suf-t.htm>
- ชนาธิป พรกุล. (2543). CAFS : A student-centered-instructional model. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมรมพัฒนาสังคม. (2534). ทฤษฎีสังคม (Social Theory). เอกสารวิชาการคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.
- ชลันดา สาสนทาญาติ. (2540). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุนานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยรุ่นภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยรี นฤทุม. (2545). การพูดและการเขียนในงานส่งเสริม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์. (2542). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ณัฐพงษ์ ทองักดี. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นมาและความหมาย สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2550. จาก <http://www.apecthai.org/apec/upload/6479Background%20of%20Sussfient%20Economy.pdf>.
- ณัฐพงษ์ ทองักดี. (2550). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นมาและความหมาย. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 4(1), 11-12.
- ดารา ทีปะปาล. (2542). เอกสารการสอนวิชาพฤติกรรมผู้บริโภค : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสารการพิมพ์.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน, และดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2550). หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล : ทฤษฎีและผลการวิจัยเพื่อสร้างดัชนีในแนวคิดพฤติกรรมศาสตร์. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 47(1), 27.

ทองสง่า ผ่องแผ้ว. (2548). เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique). สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2550, จาก Available:[http:// www.C:/Documents and Settings/Administrator/ My Documents/ Delphi/เทคนิคDelphi.mht](http://www.C:/Documents and Settings/Administrator/My Documents/Delphi/เทคนิคDelphi.mht).

ทฤษฎีระบบ. (2533). สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2551, จาก sego2533.multiply.com/journal/item/20 -

ทิสนา แยมมณี. (2550). หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2550, จาก www.suphet.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=110814&Ntype=2 - 78k -

ทิสนา แยมมณี. (2550). การปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เด็ก ด้วยกิจกรรมการสอนตามหลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย. สังคมศาสตร์กับชีวิตที่พอเพียง ปัจจุบัน-อนาคต. การประชุมทางวิชาการ ณ ห้องประชุมสารนิเทศ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13 กันยายน 2543. กรุงเทพฯ: สำนักธรรมศาสตร์และการเมืองราชบัณฑิตยสถาน.

ทิสนา แยมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทวินทร์ ขอเหนี่ยวกลาง. (2551). ความฟุ่มเฟือยของเยาวชนคือ "หยวนภัย" ของชาติ ?. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2552, จาก <http://www.ipoll.th.org/article/Prodigal/Prodigal.htm> 27 /8/2009

ไทยรัฐ. (2541, 26 มกราคม). สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีแนะทางออกกินอยู่ในยุคปัจจุบัน. ไทยรัฐ, (หน้า 24).

ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

นฤมล ปัญญาวิโรภาส. (2546). บทบาทชุมชนร้านค้าบริเวณสถาบันราชภัฏเลยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคของนักศึกษา. รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนการวิจัยปี 2545 สำนักวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย.

- น้ำผึ้ง ปุณณะสุคนธ. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุนาน ตามขั้นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ตอนต้น และพฤติกรรมการปรับตัวของนักศึกษาผู้ใหญ่ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แนวหน้า. (2548). คนไทยแบกหนี้ครัวเรือน 2 ลล. ตกเป็นทาส บริโภคนิยม. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2549, จาก www.ftawatch.org/news/view.php?id=4037 -
- บุญชม ศรีสะอาด. (2551). การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2549, จาก http://www.edu.msu.ac.th/sun/Dr_Boonchom/websiteboonchom1/publications/08.pdf
- ประชาคมวิจัย. (2549). สัมภาษณ์พิเศษ ดร. ปรียานุช พิบูลสราวุธ : อยู่อย่างสมดุลเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2549, จาก www.trf.or.th/tips/x.asp?Art_ID=125-35k -
- ประดิพันธ์ อุปรมัย. (2542). การพัฒนาความรับผิดชอบของเด็ก. นนทบุรี: ศึกษาศาสตร์สุโขทัย.
- ประดิพันธ์ อุปรมัย. (2550). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. การนำเสนองานประกอบการบรรยายสรุป เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
- ประดิพันธ์ อุปรมัย. (2551). สร้างพลังทีมงานตามหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีการพิมพ์แห่งชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม 2542 ในวรรณกรรมปริทัศน์ ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2549, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>.
- ประเวศ วะสี. (2544). การศึกษาแนวพุทธ ครั้งที่ 1. ถอดความจากบันทึกคำบรรยายโดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี 14 กรกฎาคม 2544 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากวารสารวิจัย ปฏิบัติงานให้เป็นการปฏิบัติธรรม.
- ปริญญ์ ลักขิตานนท์. (2536). การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.

- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2538). **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2549ก). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2549ข). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง sufficiency economy และการจัดการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.Sufficiencyeconomy.org>.
- ปภาณี จิตติวัฒนา. (2535). **การพัฒนาเด็กเยาวชนและสตรี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ผกาพันธ์ อินตะแก้ว. (2543). **พฤติกรรมกรรมการบริหารเครื่องแต่งกายของนักศึกษาหญิงมหาวิทยาลัยรามคำแหง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). **การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น (Introduction to behavior modification)**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ, ฉันทนา ภาคบงกช, ดวงเดือน ศาสตรภัทร, งามตา วนินทานนท์, อ้อมเดือน สดมณี, สุธัญ ภู่ง, และอุษา ศรีจินดารัตน์. (2548). **การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารด้วยปัญญาของเยาวชน**. (รายงานการวิจัยฉบับที่99.) กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ผู้จัดการ. (2550, 29 มกราคม). **ศธ.เข้าเกียร์ลุย พอเพียง สร้างเครือข่าย 800 ร.ร.ทั่วประเทศ**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?>
- ผู้จัดการ. (2550, 18 กรกฎาคม). **สหประชาชาติ ทูลเกล้าฯถวายรางวัลเกียรติยศด้านการพัฒนาของโครงการแห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP Award ...** สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.publichot.com/forums/showthread.php?t=2903> - 42k

- พรชัย สิงห์แก้ว. (2546). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. (2545). มนุษย์กับสังคม. คณะกรรมการบริหารวิชาการบูรณาการหมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พระหลวงพ่อดุริ์ ชากโร. (2552). ศิล สมาธิ ปัญญา กับความพอเพียง. ขอนแก่น: บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.
- พัชรียุติธรรม. (2538). พฤติกรรมทางเลือกบริโภคอาหารของชาชนบทภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550, 18 มกราคม). พอเพียงวัดนี้. กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2550, จาก <http://www.nidambell.net/ekonomiz/2007q1/2007jan18p2.htm>
- ฟ้ามุ่ย เรื่องเลิศบุญ. (2546). ปรัชญาการอุดมศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภราเดช พยัณวิเชียร. (2550). การปฏิรูปการศึกษาในแนวพุทธ : วิถีเศรษฐกิจพอเพียง. ใน การสัมมนาการอ่านประเด็นเฉพาะสาขาวิชาสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต 18 สิงหาคม 2550 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย
- มงคล นาฏสูตร. (2548). ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (Sociological and anthropological theory). สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2548, จาก <http://home.kku.ac.th/yenjth/structural%20theory.doc>
- มดิชน. (2542). ท่วงทำนองการดำเนินชีวิต พฤติกรรมบริโภค. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2550, จาก http://ttmp.trf.or.th/copy_8/part2/life/ttmpf26.htm - 8k -

- มนัสวี น้อยตา. (2547). พฤติกรรมการบริโภคของผู้ถือบัตรเครดิตในจังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น
- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ส่วนงานประชาสัมพันธ์. (2550). นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ศึกษาชีวิตพอเพียงกับหมู่บ้านไหมไทย. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2550, จาก
<http://www.mfu.ac.th/division/pr/about.htm>.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2543). เอกสารการสอนชุดวิชา
พฤติกรรมมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มัทธรา ธรรมบุศย์. (2546). การพัฒนาตน : เอกสารประกอบคำสอน คณะครุศาสตร์ สถาบัน
ราชภัฏจันทรเกษม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- บุษย ศักดิ์เดชยนต์. (2528). สรุปคำบรรยายแนวคิดทฤษฎีทางสังคมและการนำไปใช้ใน
การศึกษาสังคม. เอกสารประกอบคำบรรยายในการสัมมนาวิชาสังคม 1001
มนุษย์กับสังคม. วิทยาลัยครูนครปฐม ระหว่างวันที่ 9 – 12 กันยายน 2528.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนารวมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ศ.ส.น.
ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- ระวีวรรณ ชินะตระกูล. (2538). วิธีวิจัยการศึกษา (Educational research methodology).
กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- รุ่งทิพย์ พรหมณะ. (2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิทยา อธิปอนันต์. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเกษตรที่พึ่งพาตนเอง. กรุงเทพฯ:
กรมส่งเสริมการเกษตร.

วรวัฒน์ อิงสวัสดิ์. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2551). **แรงจูงใจ**. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2551, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>

วิทยากร เชียงกูล. (2527). **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: นานาแกระ.

ศุภชัย ยาวะประภาส. (2544). **การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เศรษฐกิจพอเพียง. (2550). **หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. แผนการดำเนินงานสนอง พระราชดำริ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. 2550-2554 ในส่วนของ กระทรวงศึกษาธิการ**. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2550, จาก http://www.moe.go.th/sufficiency/index_sufficiencyeconomy22022550htm

สกล พรหมสิน. (2546). **ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพ ชีวิตของประชาชน ตำบลหงษ์เจริญ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดชุมพร**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สงวน สิทธิเลิศอรุณ. (2526). **จิตวิทยาสังคม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ชัยศิริการพิมพ์.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2546). **สภาพแวดล้อมทางสังคมกับการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์**. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2550, จาก <http://www2nida.ac.th/boonanan/pb02/module3htm>

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). **คุณธรรมนำความรู้ การส่งเสริมเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.nidtep.go.th/buddhism/moral.htm>

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2542). **สัมมนาวิชาการ TDRI ประจำปี 2542 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง**. 18-19 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดี จอมเทียน ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.tdri.or.th/suf-t.htm>

สมจิตร์ ล้วนเจริญ. (2537). **พฤติกรรมผู้บริโภค** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. (2526). **พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลง**. เอกสารการสอนชุดวิชา สุขศึกษา= Health Education สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เล่ม 1 กรุงเทพฯ: ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สมจิตร์ อุดม. (2548). ประสิทธิภาพการบริหารระบบเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 5(1) 5.

สมชัย จิตสุชน. (2542). พฤติกรรมที่ไม่พอเพียงกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ในเอกสารประกอบ **การสัมมนาวิชาการ TDRI ประจำปี 2542 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง**. 18-19 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี จอมเทียน ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.tdri.or.th/suff-t.htm>

สมพร เทพสิทธิ์า. (2546). **เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนาวิทยา.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2543). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2529). **การวิจัยเพื่อหารูปแบบในสรุปรายงานการบรรยายพิเศษ ท้องแต่นการวิจัย ครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัยคณะครุศาสตร์ร่วมกับภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ ลาดี. (2543). **การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาลำดับสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สมเกียรติ จันทล้ำ. (2544). **บทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สัญญา สัญญวิวัฒน์. (2550). **ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น**.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา สัญญวิวัฒน์. (2526). **การพัฒนาชุมชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2528). **พฤติกรรมมนุษย์ในสังคม ในเอกสารประกอบการบรรยาย
ในการประชุมสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชามนุษย์กับสังคม (สังคม 1001)**.
ณ วิทยาลัยครูนครปฐม ระหว่างวันที่ 9 – 12 กันยายน 2528.

สิน พันธ์พิณิจ. (2547). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Research techniques in social
science)**. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2550). **วิกฤตคุณธรรมเยาวชนไทย**. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2550,
จาก <http://www.thainews.com/>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.). (2549). **เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สถานข่าย
ขยายผล**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). สำนักงานภาค. (2549). **การสนทนากลุ่ม (Focus
group discussion)**. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2549, จาก http://www.vijai.org/T_vijai/12/02.asp.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10
(พ.ศ. 2550 – 2554)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2544). **รายงานผลจากการ
สัมมนาทางวิชาการเรื่องปฏิรูปการศึกษา : ก้าวหน้าสู่ปีที่ 3 สานักกับการปฏิรูปการ
เรียนรู้**. 19 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ณ ห้องประชุม Plenary Hall 2 ศูนย์การประชุม
แห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2545). **ปัญหาวิกฤตทาง
คุณธรรมจริยธรรมเยาวชน**. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2549, จาก <http://www.nyb.go.th/>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2548).

สรุปผลการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง อนาคตทุนทางสังคมไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับ
ที่ 10. 22 กันยายน 2549. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.nesdb.go.th/>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2550).

สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่10 (พ.ศ.2550-2554).
สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2550).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่8 (พ.ศ.2540-2544). สืบค้นเมื่อ
25 กันยายน 2550, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=90>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2550).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). สืบค้นเมื่อ
25 กันยายน 2550, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=91>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2550).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่10 (พ.ศ.2550-2554). สืบค้นเมื่อ
25 กันยายน 2550, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2549). พระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหา

วิกฤตของสังคม : กรณีพระสงฆ์นักพัฒนาอุบลราชธานี-อำนาจเจริญ.
สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2550, จาก www.culture.go.th/ - 38k -.

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. (2550). รายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทย

ปี 2550 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคอน. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2550, จาก
<http://www.undp.or.th/thai/resources/copyright.html> - 30k -

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. (2550). รายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทย

ปี 2550 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคอน. กรุงเทพฯ: คีนพับบลิชซิง (ประเทศไทย)
จำกัด.

- สำนักงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ. (2548). **มติคณะรัฐมนตรี ออกกฎหมายควบคุมเกมออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2548, จาก http://www.hiso.or.th/hiso/health/_news/health_story4_6php.
- สำนักงานสภาพัฒนาการวิจัยแห่งชาติ. (2546). **พระราชดำรัสในหลวงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2550, จาก <http://www.nrct.net/modules.php?op>.
- สุกม เฉลยทรัพย์. (2550, 2 มีนาคม). **วิกฤต!! คุณธรรมเยาวชนไทย สวนดุสิตโพล**. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2551, จาก <http://dusitpoll.dusit.ac.th/polldata/>
- สุนามล เกษมสุข. (2549). **ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- สุจิตรา บุญรัตพันธุ์. (2546). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุชา จันทรเฒ. (2527). **จิตวิทยาพัฒนาการ**, (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 11)**. ม.ป.ท.
- สุนทรี โกมิน. (ม.ป.ป.). **จิตวิทยาสังคม : การพัฒนาแนวความคิดและทฤษฎี มานุษยวิทยาจิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา พัฒนาการ แนวคิดและทฤษฎี**. ใน เอกสารวิชาการของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2540). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 14)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2542). **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542). **“การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” ในวันพัฒนา 2542**. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2548). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสรี พงศ์พิศ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงเกิดได้ถ้าใจปรารถนา. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์. (2547). พฤติกรรมการบริโภคของคนไทย สถานการณ์ปัจจุบัน ในการสัมมนาทางวิชาการคณะเศรษฐศาสตร์ 26 พฤษภาคม 2548 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์. (2548). สัมมนาทางวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์ ปีการศึกษา 2548 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2550, จาก http://utcc2.utcc.ac.th/www/schoolof/economic/econsweb/news_read.asp?id=16

อภิชัย พันธเสน. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ตามความหมายของนักเศรษฐศาสตร์ ในเอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ TDRI ประจำปี 2542 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง. 18-19 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดี จอมเทียน ชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.tdri.or.th/suff-t.htm>

อภิชัย พันธเสน. (2549). สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อมรวิทย์ นาคทรรพ. (2548). สถานการณ์เด็กและเยาวชน ภาพสะท้อนสังคมไทย และนัยต่อทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2548, จาก gotoknow.org/file/arsanpro/สถานการณ์เด็ก%20อมรวิทย์.ppt -

อรัญ มุลคำ, สุวิทย์ มุลคำ, นุศุล ฆฤทธิ, และนพดล เจนอักษร. (2542). Child center : Storyline method : การบูรณาการหลักสูตรและ การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ที.พี.พริน จำกัด.

อรรถนารถ บุญเกิด. (2544). การเสริมแรงในการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว จังหวัดเชียงใหม่. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรสุดา เจริญรัต. (2543). การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. ปรินญาคุณิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

- อับดุลรอฮิม สาเมาะ. (2545). พฤติกรรมการบริโภคเสื้อผ้ามือสองของเยาวชนมุสลิม : กรณีศึกษา
นักเรียนโรงเรียนสายบุรีอิสลามวิทยา จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- อารยา ปิยะกุล. (2550). ทฤษฎีต่างๆในการศึกษาพลวัตกลุ่ม. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2552, จาก
[http://images.arayapiyakun.multiply_.multiplycontent.com/ใบงาน%20\(ทฤษฎี\).pdf?](http://images.arayapiyakun.multiply_.multiplycontent.com/ใบงาน%20(ทฤษฎี).pdf?)
- อำพล เสนาณรงค์. (2541). ประมวลกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ.
- อุดม รัตนอัมพรโสภณ. (2551). การใช้การจูงใจในการออกแบบการสอน. สืบค้นเมื่อ
1 มีนาคม 2551 <http://seashore.buu.ac.th/~udom/motivation&design.htm>
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2547). การเรียนรู้แบบ 4MAT. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2550, จาก <http://C:\Documents and Settings\User\My Documents\4MAT\Learning in 4 MAT.htm>
- Almeida-Rivera, Cristhian Paul. (2005). **Designing reative destillation processes with improved efficiency : Economy, exercy Loss and responsiveness** Technische Universiteit Delft City: The Netherland.
- Bandura, A. (1977). **Social learning theory**. New Jersey:Prentice- Hall.
- Bandura, A. (2001). **Social cognitive theory**. An agentive perspective. Annual Review of Psychology.
- John W. Best. (1970). **Research in education**. (Englewood) Cliffs New Jersey : Prentice- Hall.
- John W. Santrock. (2006). **Educational psychology** Classroom Update : Preparing for PRAXISTM and Practice. City: University of Texas.
- Lizardo,Omar. (2006). **Globalization, world culture and the sociology of test : Patterns of cultural choice in cross - national perspective** City: The University of Arizona.
- Maslow, A.H. (1970). **Motivation and personality**. New York : Harper & Row.

McCarthy, Bernice. (1991). **A Tale of Four Learners : 4 MAT's Learning Styles.**

Education resources information center. (ERIC_NO : ED 540880).

McClurg, Laurie. (2007). **Acculturative stress and problematic behavior in hispanic – american adolescents** City: University of Virginia.

Mikulas,W.L. (1981). **Behavior Modification. Paper presented at the behavior modification seminar.** Sri Nakharinwirot University. Prasarnmitra. Bangkok, Thailand.

Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan. (1970). **Educational and psychological measurement.** NewYork: McGraw-Hill. Retrieved July 19, 2007, from <http://www.pantown.com/board.php?>

Robert E. Slavin. (2003). **Educational psychology theory and practice.** Seventh Edition. City: Johns Hopkins University.

Skinner, B.F. (1953). **Science and human behavior.** NewYork : The Free Press.

Thomsa J. Ziirpoli. (2008). **Behavior management applications for teachers.** Fifth Edition. Upper Sadolle River, New Jersey Columbus,Ohio.

Thomes K. Crawl, Sally Kaminsky, and David M. Podell. (1997). **Educational psychology windows on teaching.** The college of Staten Island, New York: City University of New York.

World Health Organization. (1996). **Spacial feathure - young motherhood in safe motherhood.** New York:Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แผนการจัดกิจกรรม

โครงสร้างของแผนการปฏิบัติงานชุดรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน
ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับที่ / ด้าน/เวลา	ชื่อ กิจกรรม	จุดประสงค์	เทคนิค / วิธีการ	แนวคิดหลัก
1. ปฐมนิเทศ ประชุม นักเรียน และ ผู้ปกครอง (3 ชั่วโมง)	สร้างสาน สัมพันธ์ ให้เป็น หนึ่งเดียว	1. เพื่อสร้าง ความ สัมพันธ์ ความ เป็นกันเอง ระหว่าง นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้วิจัย 2. เพื่อให้ นักเรียน ผู้ปกครอง ทราบ วัตถุประสงค์ และ ข้อตกลงใน การ เข้าร่วม กิจกรรม 3. เพื่ออธิบาย ความหมาย ของ พฤติกรรม การ บริโภคและ การ พัฒนา	1. การ บรรยาย 2. การ อภิปราย 3. การ ตอบ ข้อ ซักถาม	ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกควรทราบ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ รูปแบบและวิธีการใน การจัดกิจกรรมอันจะเป็นแนวทางให้สมาชิกได้ ร่วมมือและปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ในการทำกิจกรรมร่วมกันจะช่วยให้ สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความ สนุกสนานในการเรียน เกิดแนวคิดที่หลากหลายให้ สมาชิกกลุ่มได้นำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

		พฤติกรรม การบริโภค ให้ เป็นไปตาม หลักคิด ของปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง		

โครงสร้างของแผนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ลำดับที่ / ด้าน/เวลา	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	เทคนิค /วิธีการ	แนวคิดหลัก
2. การนำ หลัก คัดของ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงไป ใช้ในการ ดำเนินชีวิต (2 ชั่วโมง)	แบบอย่างที่ดี มีค่ายิ่งกว่า คำสอน “แบบอย่าง ที่ดีของพ่อ”	1. นักเรียนอธิบาย หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ได้ 2. นักเรียนบอก ลักษณะของ พฤติกรรม หรือ สถานการณ์ที่ แสดงถึงการ ดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ได้	1. การทดสอบ ก่อนเรียน 2. การจัดการ เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ ตามรูปแบบ “4MORSSI ” ด้วย กระบวนการ “สืบบัญญัติ พอเพียง” 3. การอภิปราย 4. ระดม	หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงเป็นการพัฒนาที่ตั้ง อยู่บนพื้นฐานของทางสาย กลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และการ ใช้ความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง และ คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการ ดำรงชีวิต การป้องกันตนให้ รอดพ้นจากวิกฤตและให้ สามารถดำรงอยู่ได้อย่าง

		3. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแบ่งปันเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่นได้	ความคิด 5. กิจกรรมกลุ่ม 6. ใบความรู้ 7. ใบงาน	มั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ การดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะทำให้นักทุกคนมีความสุข สังคมมีความสงบ และประเทศชาติเจริญ รุ่งเรือง เพราะคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อวิถีชีวิตปัจจุบันของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรม การบริโภค ทั้งในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้ สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี

โครงสร้างของแผนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ลำดับที่ / ด้าน/เวลา	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	เทคนิค /วิธีการ	แนวคิดหลัก
3. การนำหลักคิด ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิตด้านการกิน (2 ชั่วโมง)	กินดีมีสุขแบบพอเพียง	1. นักเรียนบอกลักษณะของพฤติกรรม การบริโภคด้านการกินอย่างพอเพียงตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ 2. นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแบ่งปันเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่นได้	1. การทดสอบก่อนเรียน 2. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ตามรูปแบบ “4MORSSI” ด้วยกระบวนการ “สืบบุญญาติพอเพียง” 3. การอภิปราย 4. ระดมความคิด	พฤติกรรม การบริโภค ด้านการกิน ถ้ารู้จักเลือกกินอาหารที่ดี มีประโยชน์และมีคุณค่าทางโภชนาการอย่างครบถ้วนอย่างพอดี พออิ่ม และพอเพียง ก็จะส่งผลให้มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัย และมีชีวิตที่เป็นสุข

4. การนำ หลักคิดของ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง ไปใช้ในการ ดำเนินชีวิต ด้านการใช้ จ่ายเงิน (2 ชั่วโมง)	ใช้เงินอย่าง รู้คุณค่า	1. นักเรียนบอก ลักษณะของ พฤติกรรม การบริโภคด้านการ ใช้จ่ายเงินอย่าง พอเพียงตาม หลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงได้ 2. นักเรียนนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและ แบ่งปันเผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่นได้	5. กิจกรรมกลุ่ม 6. ใบความรู้ 7. ใบงาน	พฤติกรรมบริโภค ด้าน การใช้จ่ายเงิน อย่างรู้คุณค่า มี แผนในการใช้จ่าย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และ รู้จักเก็บออม เพื่อเป็นการ สร้างภูมิคุ้มกันและเป็นเกราะ ป้องกันตนในยามคับขันและ จำเป็นได้

โครงสร้างของแผนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

สัปดาห์ที่ / ด้าน/เวลา	ชื่อ กิจกรรม	จุดประสงค์	เทคนิค /วิธีการ	แนวคิดหลัก

5. การนำ หลักคิดของ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ ในการ ดำเนินชีวิต ด้านการใช้ สิ่งของที่มีอยู่ (2 ชั่วโมง)	ใช้ สินทรัพย์ เพื่อ ประโยชน์ สูงสุด	1. นักเรียนบอก ลักษณะของ พฤติกรรม การบริโภคด้านการใช้ สิ่งของที่มีอยู่อย่าง พอเพียงตาม หลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงได้ 2. นักเรียนนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและ แบ่งปัน เผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่นได้	1. การทดสอบ ก่อนเรียน 2. การจัดการ เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ ตามรูปแบบ “4MORSSI” ด้วย กระบวนการ “สืบบุญปฏิบัติ พอเพียง” 3. การอภิปราย 4. ระดม ความคิด 5. กิจกรรมกลุ่ม 6. ใบความรู้ 7. ใบงาน	พฤติกรรมบริโภค ด้าน การใช้สิ่งของที่มีอยู่อย่าง คุ้มค่าโดยคำนึงถึงประโยชน์ สูงสุดที่จะพึงได้รับ
6. การนำ หลักคิดของ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ ในการ ดำเนินชีวิต ด้านการใช้ พลังงาน (2 ชั่วโมง)	ลด พลังงาน ลด รายจ่าย ลดโลก ร้อน	1. นักเรียนบอก ลักษณะของ พฤติกรรม การบริโภคด้านการใช้ พลังงานอย่าง พอเพียงตาม หลัก คัดของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงได้ 2. นักเรียนนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันและ แบ่งปันเผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่นได้		พฤติกรรมบริโภค ด้าน การใช้พลังงาน การลด พลังงานซึ่งนอกจากจะช่วย ลดรายจ่ายแล้วยังช่วยลด ปัญหาภาวะโลกร้อนได้อีก ด้วย

โครงสร้างของแผนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

สัปดาห์ที่ / ด้าน/เวลา	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	เทคนิค /วิธีการ	แนวคิดหลัก

7. การนำหลัก คิดของปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ ในการดำเนิน ชีวิตด้านการใช้ เทคโนโลยี (2 ชั่วโมง)	ฉลาดคิด ฉลาดใช้ เทคโนโลยี	1. นักเรียนบอก ลักษณะของ พฤติกรรมการใช้ บริโภคด้านการใช้ เทคโนโลยีอย่าง พอเพียงตามหลักคิด ของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงได้ 2. นักเรียนนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและ แบ่งปันเผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่นได้	1. การทดสอบ ก่อนเรียน 2. การจัดการ เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ ตามรูปแบบ “4MORSSI” ด้วย กระบวนการ “สืบบัญญัติ พอเพียง” 3. การอภิปราย 4. ระดม ความคิด 5. กิจกรรมกลุ่ม 6. ใบความรู้ 7. ใบงาน	พฤติกรรมการใช้บริโภค ด้าน การใช้เทคโนโลยีถ้ารู้จัก เลือกใช้อย่างชาญฉลาดแล้ว นอกจากจะช่วยประหยัด ค่าใช้จ่ายแล้วยังช่วย ทะนุบำรุงรักษาทรัพย์สินสมบัติ ตลอดจนการขี้อายการใช้ งาน และการใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นเครื่องมือ ในการ แสวงหาความรู้ การติดตาม ข่าวสารการเคลื่อนไหว และ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน โลก การติดต่อ สื่อสารที่ สะดวกรวดเร็ว และอำนวยความสะดวกในด้านอื่นๆได้ อีกนัยนี้การ

โครงสร้างของแผนการปฏิบัติงาน (ต่อ)

ลำดับที่ /	ชื่อ	จุดประสงค์	เทคนิค /วิธีการ	แนวคิดหลัก

ด้าน/เวลา	กิจกรรม			
8. การนำ หลักคิดของ ปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียงไป ใช้ในการ ดำเนินชีวิต ด้านการ พัฒนา พฤติกรรม การบริโภค (2 ชั่วโมง)	กิจกรรม พอเพียง อย่าง สร้างสรรค์	1. นักเรียนปฏิบัติตน ตามกิจกรรม สร้างสรรค์ของ กลุ่มเพื่อพัฒนา พฤติกรรมกาบริโภค ทั้งด้านการกิน การ ใช้จ่ายเงิน การใช้ สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและ การใช้เทคโนโลยี อย่างพอเพียงตาม หลักคิดของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงได้ 2. นักเรียนนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันและแบ่งปัน ความรู้สู่ผู้อื่นได้	1. การทดสอบ ก่อนเรียน 2. การจัดการ เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ ตามรูปแบบ “4MORSSI ” ด้วย กระบวนการ “สืบบัญญัติ พอเพียง” 3. การอภิปราย 4. ระดม ความคิด 5. กิจกรรมกลุ่ม 6. ใบความรู้ 7. ใบงาน	การดำเนินชีวิตประจำวันตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใน เรื่องการบริโภค ถ้าคนเรา รู้จักบริโภคอย่างพอเพียง พอเหมาะพอควรกับตนเอง เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และภูมิสังคมย่อมส่งผลต่อ การดำเนินชีวิตได้อย่างสงบ สุขได้ โดยไม่เดือดร้อน
9. ปัจฉิมนิเทศ (3 ชั่วโมง)	ภาคภูมิใจ ในความ สำเร็จ	เพื่อสรุปและ ประเมินผลการจัด กิจกรรม	1. อภิปราย สรุปผลการ ดำเนินงาน 2. การจัด นิทรรศการ แสดงผลงาน 3. มอบรางวัล ทุนการศึกษา และประกาศ เกียรติคุณ ยกย่องชมเชย	การทำกิจกรรมต่าง ๆ จะ ต้อง มีการประเมินผล และนำผลที่ ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันตลอดจน แบ่งปันเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง สมดุลและยั่งยืนใน วิถีชีวิตก่อให้เกิดประโยชน์ และความสงบสุขทั้งต่อ ตนเอง ครอบครัวชุมชน สังคมและประเทศชาติสืบไป

คู่มือการจัดกิจกรรม

ชุดรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบของคู่มือการจัดกิจกรรม

คู่มือการจัดกิจกรรม ชุดรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. คำชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ และวิธีการใช้ชุดกิจกรรม
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน ”
3. แบบวัดพฤติกรรม เป็นแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจงทั่วไป

ชุดรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การนำหลักคิดในปรัชญาชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต
2. การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นคู่มือสำหรับครู ในการนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีการใช้ชุดกิจกรรม

1. ศึกษาคู่มือและทำความเข้าใจกับกิจกรรมที่จะนำไปใช้
2. สำนวณกิจกรรมย่อยที่มีอยู่ในแต่ละกิจกรรม เพื่อเตรียมสื่อกิจกรรมให้พร้อมก่อน นำไปใช้
3. จัดสถานที่ให้พร้อมก่อนการจัดกิจกรรม

4. เตรียมเอกสารให้พร้อมตามจำนวนนักเรียน
5. จัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องครบทุกกิจกรรมตามที่กำหนดไว้
6. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ “สืบปัญญาดีพอเพียง” ประกอบด้วย 10 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) สร้างประสบการณ์
- 2) วิเคราะห์ประสบการณ์
- 3) บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด
- 4) พัฒนาความคิดรวบยอด
- 5) ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด
- 6) ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง
- 7) วิเคราะห์และประยุกต์ใช้
- 8) แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 9) การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน
- 10) แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น

หมายเหตุ ศึกษารายละเอียดในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7. จัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุด
“แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”
8. การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ส่วน คือ
 - 1) ความพอประมาณ
 - 2) ความมีเหตุผล
 - 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
 - 4) เงื่อนไขความรู้
 - 5) เงื่อนไขคุณธรรม

9. การทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ด้วยแบบวัดพฤติกรรมการบริโภค

- 1) เครื่องมือในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ประเมินพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนและหลังการนำชุดกิจกรรมไปใช้ คือแบบวัดพฤติกรรม เพื่อประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภค ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) การประเมินผล

เป็นการวัดและประเมินเนื้อหาสาระด้านการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และการประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภค ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี ที่เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

10. บทบาทของครูและนักเรียน

10.1 บทบาทของครู

ก่อนดำเนินการควรเตรียมสื่อและกิจกรรมที่ใช้ล่วงหน้าตามที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรม และเตรียมตัวให้พร้อมโดย

- 1) ศึกษาขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมทั้ง 10 ขั้นตอน และการบูรณาการกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยละเอียด
- 2) สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นกันเอง ให้อิสระแก่นักเรียน ให้กำลังใจ และกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ฟังและปฏิบัติกิจกรรมอย่างตั้งใจ
- 3) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นระหว่างกัน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง
- 4) ต้องไม่เข้มงวดกับผลหรือคำตอบของนักเรียนมากเกินไป แต่ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการและพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมา
- 5) ชี้แจงให้นักเรียนใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อนักเรียนจะได้เกิดความรู้ความภาคภูมิใจในตนเอง และให้ความร่วมมือด้วยดี
- 6) ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการจัดกิจกรรม ให้นักเรียนประเมินตนเองทั้งก่อนและหลังการทำกิจกรรม

10.2 บทบาทของนักเรียน

ครูต้องชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงบทบาทของนักเรียน ดังนี้

- 1) ตั้งใจฟังครูอธิบายเนื้อหา และปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจ
- 2) ในการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ตอบคำถามหรืออภิปราย ให้นักเรียนแสดงอย่างอิสระและเต็มความสามารถ
- 3) การตอบคำถามแต่ละกิจกรรม ไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน เปิดโอกาสให้นักเรียน มีอิสระในการตอบ คิด หรือทำในสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่มีการแข่งขัน แต่ต้องการให้นักเรียนทำด้วยความพอใจ สนุกสนาน ไม่เข้มงวดกับคะแนน
- 4) เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้เก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย และช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด

5) บางกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว นักเรียนต้องระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

6) นักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องครบทุกกิจกรรม และนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง จึงจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “4MORSSI”
รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง
หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
เรื่อง
“แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”

เป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา คือช่วยให้ผู้เรียนได้นำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสมดุล และยั่งยืน ด้วยเหตุนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “4MORSSI” จึงเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว ที่มุ่งพัฒนาให้เยาวชนมีพฤติกรรมการบริโภคเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สาระสำคัญ/แนวคิดหลัก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “4MORSSI” เป็นคำที่ย่อมาจาก รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีองค์ประกอบด้านสื่อ และกระบวนการ ดังนี้ คือ

1. ตัวแบบ (MODEL = MO1)
2. การจูงใจ (MOTIVATION = MO3)
3. คุณธรรม (MORALITY = MO2)
4. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (MODIFICATION = MO4)
5. การเสริมแรง (REINFORCEMENT = R)
6. การขัดเกลาทางสังคม (SOCIALIZATION = S)
7. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SUFFICIENCY ECONOMY = S)
8. กระบวนการบูรณาการ (INTEGRATION = I)

รูปแบบ “4MORSSI” เป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้สื่อ ตัวแบบ(Model)เป็นหลักในการนำเสนอกิจกรรมการจูงใจ (Motivation) เพื่อสร้างความตระหนักให้เกิดศรัทธา สอดแทรกคุณธรรม (Morality) เพื่อ

เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีจิตสำนึกที่ดี เพื่อนำไปสู่การปรับพฤติกรรม (Modification) มีการเสริมแรง (Reinforcement) เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือในการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) จากครอบครัว ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้พฤติกรรมการบริโภคเป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) โดยการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำไปเป็นหลักในการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้กระบวนการบูรณาการ (Integration) แบบองค์รวมซึ่งได้ประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบของแบบดورا (Bandura) ผสมกับวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4MAT ของ เบอร์นิส แมคคาร์ธี (Mc Carthy Bernice) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมองทั้งสองซีกสลับกันไป นอกจากนี้ยังได้เพิ่มเติมส่วนของกระบวนการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่องในวิถีชีวิต ให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และการแบ่งปันความรู้สู่ผู้อื่น รวมเป็นกระบวนการพัฒนาแบบ “สืบบุญบุญดีพอเพียง” ดังนี้

1. สร้างประสบการณ์
2. วิเคราะห์ประสบการณ์
3. บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด
4. พัฒนาความคิดรวบยอด
5. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด
6. ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง
7. วิเคราะห์และประยุกต์ใช้
8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
9. การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน
10. แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกิจกรรม ต้องเป็นไปตามกระบวนการ “สืบบุญบุญดีพอเพียง” ภายใต้เงื่อนไขขององค์ประกอบของรูปแบบ “4MORSSI” อย่างครบถ้วนจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ รูปแบบ “4MORSSI” จึงเป็นรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ครอบคลุมการพัฒนาทุกด้านแบบองค์รวม ที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “4MORSSI” หรือรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่า คำสอน” ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. แบบอย่างที่ดีของพ่อ
2. กินดีมีสุขแบบพอเพียง
3. ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า
4. ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด
5. ลดพลังงานลดรายจ่ายลดโลกร้อน
6. นวัตกรรมฉลาดใช้เทคโนโลยี
7. กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนที่ 1 เรื่อง “แบบอย่างที่ดีของพ่อ” เป็นการนำเสนอตัวแบบประกอบการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสรุปเป็นความคิดรวบยอดที่มีความเข้าใจตรงกัน

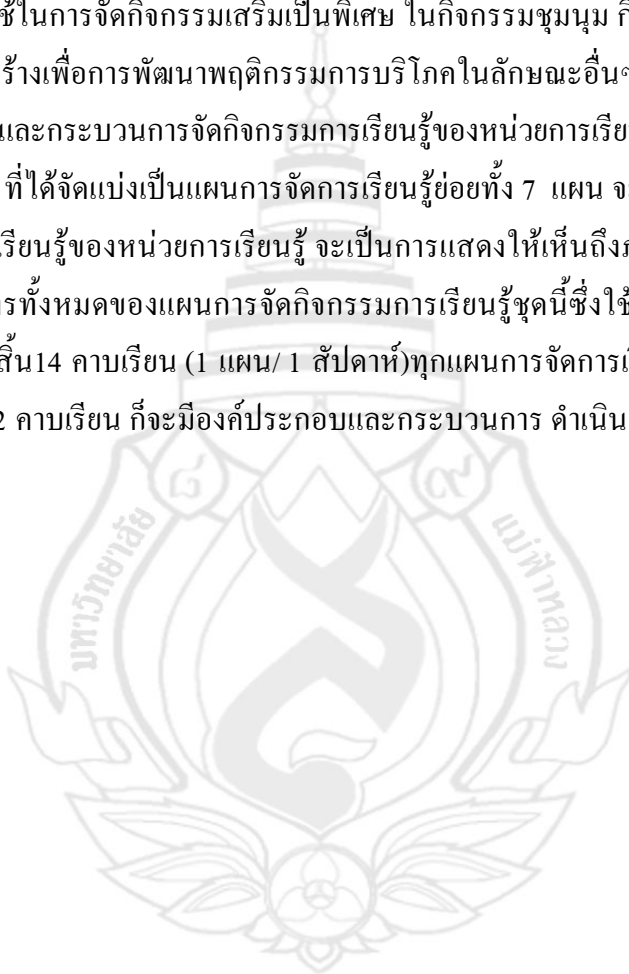
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนที่ 2-6 เรื่อง “กินดีมีสุขแบบพอเพียง” “ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า” “ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด” “ลดพลังงานลดรายจ่ายลดโลกร้อน” และ “ฉลาดคิดฉลาดใช้เทคโนโลยี” เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การบริโภคในด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวันให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนที่ 7 เรื่อง “กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์” เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับมาทั้งหมดมากำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภค ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันในการพัฒนาพฤติกรรมบริโภคของผู้เรียนเองและเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนๆหรือผู้ใกล้ชิดอื่นๆที่มองเห็นคุณค่าและ

ประโยชน์ที่จะพึงได้รับจากการประพฤติปฏิบัตินั้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและมีความสุขจากการที่ได้ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความสมัครใจ

การประยุกต์ใช้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดนี้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งสาระอื่นที่เกี่ยวข้องได้โดยตรง หรืออาจนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมเป็นพิเศษ ในกิจกรรมชุมนุม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือโครงการเสริมสร้างเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคในลักษณะอื่นๆ ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร ซึ่งองค์ประกอบและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้เรื่อง“แบบอย่างที่ดีมีค่า ยิ่งกว่าคำสอน” ที่ได้จัดแบ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ทั้ง 7 แผน จะเป็นรูปแบบเดียวกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงภาพรวมขององค์ประกอบ และกระบวนการทั้งหมดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดนี้ซึ่งใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 7 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 14 คาบเรียน (1 แผน/ 1 สัปดาห์)ทุกแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ทั้ง 7 แผน แต่ละแผนจะใช้เวลา 2 คาบเรียน ก็จะมีองค์ประกอบและกระบวนการ ดำเนินการไปในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน

(7 สัปดาห์ /14 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้และเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน
2. นำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภค ของตนเองทั้งด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และเทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน
3. ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่องในวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และมีแบ่งปันความรู้สู่ผู้อื่น

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติ ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ความหมาย หลักการ เป้าหมาย และแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง
3. การประยุกต์ใช้แนวคิดตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยี

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ นักเรียนได้เข้าใจสภาพการบริโภคของตนเอง เพื่อประมาณตนได้ ถูกต้อง ให้ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. ความมีเหตุผล การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล ในการวางแผน และการปฏิบัติตนเอง โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผล ที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจะได้ ไม่ดำเนินชีวิตด้วยความประมาท เตรียมพร้อมรับผลกระทบ และความเสี่ยง ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล และพัฒนาตนเองให้มีความพอเพียงยิ่งขึ้น

4. **เงื่อนไขความรู้** เข้าใจความหมายและหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง รอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน รอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและ ความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ รอบรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการบริโภค และรอบคอบในการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ

5. **เงื่อนไขคุณธรรม** มีความตระหนักใน ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ขยัน ประหยัด อุดม แบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน” ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ 7 แผน ได้แก่ 1) แบบอย่างที่ดีของพ่อ 2) กินดีมีสุขแบบพอเพียง 3) ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า 4) ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด 5) ลดพลังงานลดรายจ่ายลดโลกร้อน 6) ฉลาดคิดฉลาดใช้เทคโนโลยี 7) กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ จะดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการ “สิบบัญญัติพอเพียง” ทั้ง 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. **สร้างประสบการณ์** ด้วยการเสนอ ตัวแบบ (Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. **วิเคราะห์ประสบการณ์** อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก สำนึกถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรม (Morality) จริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ

3. **บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด** ให้ความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

4. **พัฒนาความคิดรวบยอด** พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคตามหลักคิดของของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. **ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด** สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมกรบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง (Reinforcement) ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. **ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง** ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. **วิเคราะห์และประยุกต์ใช้** ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคตนเองให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการ ปรับพฤติกรรม (Modification)

8. **แลกเปลี่ยนเรียนรู้** แบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิด โดยให้แต่ละกลุ่มสำรวจและศึกษาตัวแบบ เพื่อเสนอเป็นแบบอย่างในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการ และร่วมกันคัดเลือกวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป ภายใต้ง กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Integration)

9. **การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน** ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ ทั้งนี้ต้องมีการสร้างความเข้าใจและการประสานร่วมมือกับผู้ปกครอง คณะครู และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดเวลาทางสังคม (Socialization)

10. **แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น** โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่ วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม มีการติดตามประเมินผลงาน และอภิปรายสรุปผลการปฏิบัติงานเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ และจัดนิทรรศการแสดงผลงาน การประกาศยกย่องชมเชยและมอบรางวัล เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนต่อไป

หมายเหตุ กิจกรรมข้อ 9-10 เป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่เน้นการปฏิบัติจริงทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนซึ่งในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนต่างๆอาจมีส่วนปลีกย่อยที่เป็นรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไป ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและสาระสำคัญที่ต้องการเน้นของแผนนั้นๆซึ่งในช่วงเวลาที่ดำเนินการจัดกิจกรรมอาจต้องมีการเสริมเติมหรือปรับเปลี่ยนบางส่วนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริงในขณะนั้นก็เป็นได้

สื่อการเรียนรู้/ แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ตัวแบบ(Model) บุคคล สถานการณ์ กรณีตัวอย่าง ละคร บทบาทสมมุติ
2. ใบความรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพฤติกรรมกรบวิโรค
3. แบบฝึกหัด
4. แบบสังเกตพฤติกรรม
5. แบบประเมินการปฏิบัติตน
6. แบบตรวจผลงาน
7. แบบบันทึกประจำวัน
8. แบบทดสอบ

แหล่งการเรียนรู้

1. โรงเรียน
2. ชุมชน
3. อินเทอร์เน็ต
4. ห้องสมุด

การวัดผล ประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม
2. ประเมินการปฏิบัติตน
3. ตรวจผลงาน
4. ตรวจบันทึกประจำวัน
5. ตรวจแบบทดสอบ

ในการจัดกิจกรรม แต่ละกิจกรรมจะมีการวัดและประเมินผลทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เป็นการประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา การประเมินรายบุคคลจะประเมินด้วยแบบประเมินชุดที่ 1-4 อย่างต่อเนื่องแล้วจึงนำผลมาสรุปรวมเมื่อจัดกิจกรรมครบทุกกิจกรรมแล้ว ส่วนการประเมินรายกลุ่มเป็นการประเมินเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมด้านความสามัคคี การปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลและแบ่งปันเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับแบบประเมินชุดที่ 5 เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดพฤติกรรมจะใช้ทดสอบก่อนเริ่มเรียนกิจกรรมแรก และทดสอบหลังจากเรียนจบทุกกิจกรรมแล้วเท่านั้น

กิจกรรมเสริม

กิจกรรมเสริม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมอบหมายให้นักเรียนได้ศึกษาค้นหาความรู้เพิ่มเติมนอกเวลา ในช่วงที่ว่าง เป็นการบ้าน หลังจากได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เสร็จสิ้นไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นพบบุคคลที่นักเรียนชื่นชอบ เพื่อยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดีของตนเอง ให้รู้จักติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่างรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ และการแบ่งปันเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนสำรวจศึกษาหาข้อมูลของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน ชุมชน จากอินเทอร์เน็ต และจากห้องสมุด กิจกรรมนี้สามารถนำมาช่วยเสริมในขั้นสร้างประสบการณ์ของกระบวนการเรียนรู้ “สืบบัญญัติพอเพียง” ข้อที่ 1 ได้เป็นอย่างดี ถ้านักเรียนมีตัวแบบที่น่าสนใจมาเสนอเพิ่มเติม เพราะตัวแบบที่นักเรียนเลือกมาย่อมเป็นตัวแบบที่นักเรียน มีความหมายและมีอิทธิพลต่อผู้เรียน

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนติดตามข่าวด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรมทางสื่อต่าง ๆ เลือกนำเสนอหน้าชั้นเรียนวันละ 1 ข่าว กิจกรรมนี้สามารถใช้เป็นกิจกรรมสำหรับเตรียมความพร้อม เพื่อเป็นการอุ่นเครื่องก่อนการเข้าสู่บทเรียนได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 3 ให้นักเรียนร่วมกันจัดทำแฟ้มบุคคลตัวอย่างที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แฟ้มข่าวสาร ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรมเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรจัดทำให้แล้วเสร็จก่อนจบสิ้นการจัดการเรียนรู้แผนที่ 7 ซึ่งเป็นแผนสุดท้าย กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับเป็นทั้งแหล่งศึกษาค้นหาความรู้เพิ่มเติม เป็นกิจกรรมนำเสนอในการจัดนิทรรศการ และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น

ทั้ง 3 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนต้องศึกษาค้นคว้าทั้งเป็นรายบุคคล เพื่อเสนอต่อกลุ่ม และร่วมมือกันทำในระดับกลุ่ม การนำเสนองานตลอดจนการส่งงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและได้ตกลงกันไว้

การสรุปผลการดำเนินงาน

เมื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน” เสร็จสิ้นครบทุกแผนแล้วจึงสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. นำเสนอโครงงาน/กิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อแนะนำเผยแพร่สู่การปฏิบัติจริง
2. จัดแสดงนิทรรศการ การอธิบายด้วยวาจาหรือแสดงในรูปสื่อมัลติมีเดีย เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานของทุกกลุ่ม
3. นักเรียนและครูร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานในภาพรวม

4. มอบรางวัลให้กลุ่มที่ทำโครงการ/กิจกรรมได้สมบูรณ์ หรือเป็นเจ้าของกิจกรรมที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ของห้องเรียน และจัดแสดงไว้ในที่สาธารณะ

5. คัดเลือกบุคคลที่สมควรได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสม เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มอบรางวัล หรือมอบทุนศึกษา และประกาศเกียรติคุณ ยกย่องชมเชย

วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน

สรุป วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุด “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน” และตัวอย่างแบบประเมินด้านต่างๆ มีดังนี้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. สังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงานกลุ่ม 2. สังเกตการปฏิบัติ ตนตามหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 3. ตรวจสอบที่ก ประจำวัน	1. แบบประเมินพฤติกรรมกร ปฏิบัติงานกลุ่ม 2. แบบประเมินการปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 3. แบบตรวจบันทึกประจำวัน	ระดับคุณภาพ ดี : ได้คะแนน 3 ปานกลาง: ได้คะแนน 2 ปรับปรุง: ได้คะแนน 1
4. ตรวจสอบผลงาน	4. แบบตรวจสอบผลงาน (กิจกรรมประจำแผน)	ระดับคุณภาพ ดี : ได้คะแนน 11 – 12 (=3) ปานกลาง : ได้คะแนน 6 – 10 (=2) ปรับปรุง: ได้คะแนนต่ำกว่า 6(=1)
5. ตรวจสอบทดสอบ	5. แบบทดสอบ (แบบวัดพฤติกรรม)	ระดับคุณภาพ พฤติกรรมการบริโภคสอดคล้อง กับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในระดับ มากที่สุด : ได้คะแนน 288-360 มาก : ได้คะแนน 252-287 ปานกลาง : ได้คะแนน 216-251 น้อย : ได้คะแนน 180-215 น้อยที่สุด : ได้คะแนนต่ำกว่า 180

1. แบบประเมินพฤติกรรมกาปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียน

ชื่อ.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....เลขที่.....

คำชี้แจง : ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม แล้วสรุปผลการประเมิน
สังเกตไว้ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการประเมินพฤติกรรม					สรุปผล		
		การร่วมกันวางแผนการทำงาน	ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี	แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	ยอมรับข้อสรุปผลงานของกลุ่ม	รวมจำนวนรายการที่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

วันที่ เดือน พ.ศ.

2. แบบประเมินการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม แล้วสรุปผลการประเมินการสังเกตไว้ดังนี้

ที่	ข้อ - สกูล	รายการประเมินพฤติกรรม					รวมจำนวนรายการที่ผ่านเกณฑ์	สรุปผล	
		ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	ความรู้	มีคุณธรรม		ผ่าน	ไม่ผ่าน
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

วันที่ เดือน พ.ศ.

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	ดี	ปานกลาง	ต้องปรับปรุง
คะแนน	3	2	1

สรุปผลการประเมิน

ผลการประเมินได้ 3 คะแนน แสดงว่า ผ่าน

ผลการประเมินได้ 2 คะแนน แสดงว่า ผ่าน

ผลการประเมินได้ 1 คะแนน แสดงว่า ไม่ผ่าน

3. แบบตรวจการบันทึกประจำวัน

ชื่อ.....ชั้น..... ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนตรวจบันทึกประจำวันของนักเรียน แล้วสรุปผลการประเมินไว้ดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การจัดทำแบบบันทึกกิจกรรมพอเพียง 1.1) แบบบันทึก มีรายละเอียด ครบถ้วน มีการระบุเวลา รายการ สถานที่ มีลายเซ็นรับรองถูกต้อง (3) 1.2) แบบบันทึก มีการระบุเวลา รายการ สถานที่ มีลายเซ็นรับรอง บางส่วน (2) 1.3) แบบบันทึก ไม่มีระบุเวลารายการ สถานที่ ไม่มีการเซ็นรับรอง (1)			
2. การจัดทำแบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย 2.1) แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย มีรายละเอียด หัวข้อครบถ้วน มีการระบุเวลา รายการ จำนวนเงินในการรับจ่ายถูกต้อง (3) 2.2) แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย ไม่มีหัวข้อ การรับ-จ่าย ระบุจำนวนเงินถูกต้องเป็นบางส่วน (2) 2.3) แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย มีรายการ ระบุเวลาไม่ครบถ้วน จำนวนเงินถูกต้องเป็นบางส่วน (1)			

ระดับคุณภาพ

3 = ดี 2 = พอใช้ 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการตรวจผลงาน

☐ ดี 5-6 คะแนน ☐ พอใช้ 3-4 คะแนน ☐ ปรับปรุง ต่ำกว่า 3 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบบันทึกประจำวัน

3.1 แบบบันทึกกิจกรรมพอเพียง

ชื่อ.....ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมของตนเองที่ได้ปฏิบัติในแต่ละวันลงในตารางดังนี้

ที่	วันเดือนปี เวลา	พฤติกรรม ที่เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ลายเซ็น ผู้ปกครอง / ครู
1		<u>การประยุกต์ใช้หลักปรัชญา</u>	
2		<u>การกิน</u>	
3		<u>การใช้จ่ายเงิน</u>	
4		<u>การใช้สิ่งของที่มีอยู่</u>	
5		<u>การใช้พลังงาน</u>	
6		<u>การใช้เทคโนโลยี</u>	

3.2 แบบบันทึกรายรับ - รายจ่าย

คำชี้แจง : ให้นักเรียนบันทึกรายรับ-รายจ่ายเงินของตนเองที่ได้ปฏิบัติในแต่ละวันลงในตาราง ดังนี้

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	เหลือเงิน (บาท)
สัปดาห์ที่				

สัปดาห์นี้ฉันเหลือเงิน บาท

ฉันจะนำเงินจำนวนนี้ไป.....

.....

เพราะ.....

.....

.....

วันที่บันทึก...../...../.....

4. แบบตรวจผลงานของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนตรวจผลงานของนักเรียนรายบุคคลที่ได้มีการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานของแต่ละแผน ซึ่งมี แผนละ 1 กิจกรรม ตั้งแต่แผน 1-7 นำมาสรุปผลการประเมินไว้ในตาราง ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	ผลงานที่ปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละแผน1-7							สรุปผล		
		กิจกรรมที่ 1	กิจกรรมที่ 2	กิจกรรมที่ 3	กิจกรรมที่ 4	กิจกรรมที่ 5	กิจกรรมที่ 6	กิจกรรมที่ 7	รวมจำนวน รายการที่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบบันทึกสรุปรวมผลการประเมินนักเรียนรายบุคคล

จากแบบประเมินชุดที่ 1- 4

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนนำผลการประเมินของนักเรียนรายบุคคล จากชุดที่ 1-4 มาสรุปรวมไว้ในตาราง ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	รายการที่ประเมินชุดที่1-4				สรุปผล		
		ปฏิบัติงานกลุ่ม	การปฏิบัติงาน	ตรวจผลงาน	บันทึกประจำวัน	รวมจำนวนรายการที่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

วันที่ เดือน พ.ศ.

5. แบบตรวจผลงานกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม.....ชั้น.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง : ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม แล้วสรุปผลการประเมินดังนี้

รายการ	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การอภิปราย/แสดงความคิดเห็น 1.1) อภิปรายครบทุกประเด็น บันทึก และสรุปได้อย่างเป็นระบบ (3) 1.2) อภิปรายครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (2) 1.3) อภิปรายไม่ครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (1)			
2. การถาม –ตอบ 2.1) ถาม- ตอบได้ถูกต้อง (3) 2.2) ถาม- ตอบได้แต่ไม่ขยายความ (2) 2.3) ถาม- ตอบไม่ตรงประเด็น (1)			
3. นำเสนอผลงาน 3.1) นำเสนอได้อย่างน่าสนใจ มีเนื้อหาสาระครบถ้วน (3) 3.2) นำเสนอผลงานได้บางส่วน ไม่ครอบคลุม (2) 3.3) นำเสนอผลงานได้น้อย (1)			
4. การร่วมกิจกรรมกลุ่ม 4.1) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มทุกขั้นตอน (3) 4.2) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มได้บางส่วน (2) 4.3) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย (1)			

ระดับคุณภาพ 3 = ดี , 2 = พอใช้ , 1 = ปรับปรุง

สรุปผลการประเมินการสังเกต

☐ ดี 11 – 12 คะแนน ☐ พอใช้ 6 – 10 คะแนน ☐ ปรับปรุง ต่ำกว่า 6 คะแนน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

วันที่ เดือน พ.ศ.

แผนการจัดการเรียนรู้
การพัฒนาพฤติกรรมกระบวนวิธีตามหลักคิดของ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3

หน่วยการเรียนรู้
เรื่อง “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”

1. แบบอย่างที่ดีของพ่อ
2. กินดีมีสุขแบบพอเพียง
3. ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า
4. ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด
5. ลดพลังงานลดรายจ่ายลดโลกร้อน
6. นวัตกรรมลดการใช้เทคโนโลยี
7. กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์

หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3

“แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน

2. กลุ่มสาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ การบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น

ส 1.3(1) : รู้และปฏิบัติตามหลักศีลธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงงาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือโดยนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน สังคมสิ่งแวดล้อม ในชุมชนที่ตนเกี่ยวข้องและประเทศชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ส 1.2(2) : ตระหนักถึงการกระทำความดีของบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมจากการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ความเป็นเหตุเป็นผลของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และนำเสนอเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของตนเอง กลุ่มเพื่อน ชุมชน และสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ส 3.1(3) : สามารถตัดสินใจเลือกในฐานะผู้บริโภคโดยพิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับอย่างคุ้มค่า

ส 3.1(5) : เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

ว 1.1(6) : สำรวจตรวจสอบสารอาหารต่าง ๆ ที่รับประทานในชีวิตประจำวันและนำความรู้มาใช้ในการเลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารครบถ้วนได้สัดส่วนเหมาะสมกับเพศและวัย

ง 1.1(4) : ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดออม มุ่งมั่น อดทน

ง 1.1(5) : ใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี

ง 5.1(1) : วางแผนเลือกและใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์

4. คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ “แบบอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน”

ศึกษาความเป็นมา ความหมาย และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน รู้และปฏิบัติตนในการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน อย่างพอดี พอเหมาะกับตนเอง สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ และมีเหตุผลในการเลือกบริโภค โดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ รู้จักประหยัดและอดออม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถใช้หลักวิชาและความรอบรู้ ตลอดจนการใช้สติปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวังในการใช้จ่ายที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เกินฐานะและความจำเป็น

5. แผนการจัดการเรียนรู้

1. แบบอย่างที่ดีของพ่อ
2. กินดีมีสุขแบบพอเพียง
3. ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า
4. ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด
5. ลดพลังงานลดรายจ่ายลดโลกร้อน
6. นวัตกรรมลดใช้เทคโนโลยี
7. กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง

เรื่อง แบบอย่างที่ดีของพ่อ

(1 สัปดาห์ / 2 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกต้อง
2. อธิบายพฤติกรรมการบริโภคตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกต้อง
3. นำหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

สาระการเรียนรู้

1. หลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. พฤติกรรมการบริโภคตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. การดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

1.1 นักเรียนได้สำรวจความรู้ของตนเองเกี่ยวกับหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้เพื่อให้มีความสุขในชีวิตอย่างยั่งยืนและสมดุล

1.2 นักเรียนได้เข้าใจสภาพการบริโภค การใช้ทรัพยากรของตนเอง รู้จักประมาณตน และรู้สภาพการเลือกการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ของตนเองตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างเหมาะสม

2. ความมีเหตุผล

2.1 นักเรียนรู้จักการคิดพิจารณาใคร่ครวญว่าการดำเนินชีวิตของตนเองว่าเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่

2.2 การปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้รู้จักใช้เหตุผลในการวางแผน และการปฏิบัติตน ใช้ความรู้ทางหลักวิชาการด้วยความรู้จริง รอบคอบ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

3.1 นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 นักเรียนรู้จักติดตามข่าวสารบ้านเมืองต่างๆ ให้รู้เท่าทันเหตุการณ์เพื่อปรับปรุงตนเองได้อย่างเหมาะสม

3.3 ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จะได้ไม่ประมาท ไม่ดำเนินชีวิตด้วยความเล็งๆ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองให้มีความพอเพียงยิ่งขึ้น

4. เจื้อนไขควมรู้

4.1 เข้าใจควมหมยและหลักคคปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง

4.2 รอบรู้รอบคอบและระมัดระวังในการนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตท่ามกลางควมเปลี่ยแปลงของสังคมตลอดเวลอย่างมีประสิทธิภาพ

5. เจื้อนไขคุณธรรม

มีความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีวินัย การพึ่งตนเอง ด้วยความขยัน ประหยัด อดออม อดทนและแบ่งปัน และการรู้จักแยกแยะถูก ผิด โดยใช้สติปัญญา

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สร้างประสบการณ์ ด้วยการนำเสนอตัวแบบ(Model) จากรูปภาพและเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคคของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วิเคราะห์ประสบการณ์ ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่ตนเองได้พบเห็น หรือชมจากโทรทัศน์ หรืออ่านข่าว เกี่ยวกับพระราชจริยวัตรเกี่ยวกับควมพอเพียงของพระองค์ท่าน และให้นักเรียนแสดงควมคคเห็น อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักคคของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดควมตระหนัก สำนึกถึงควมดีงามและควมรู้สึกลือมใสศรัทธาในพระจริยวัตรที่ทรงเป็นแบบอย่างที่ดี เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ที่พึงประพฤติปฏิบัติ

3. บูรณาการประสบการณ์กับควมคครวบยอดให้ควมรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดควมคครวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

1) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง พอกินพอใช้ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ครูเชื่อมโยงคำสำคัญที่มีในใบความรู้ที่ 1 เช่น ประหยัด อดออม อดออม อดออม อดออม เพื่อเห็นว่า เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนอย่างไร

2) ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ที่ 2 กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่อง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

3) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 2 เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติม ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียนอภิปรายในประเด็นคำถามต่อไปนี้

3.1) เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร

3.2) ถ้านักเรียนมีความพอประมาณในการบริโภคจะเป็นเช่นไร

3.3) นักเรียนมีเหตุผลในการบริโภคอย่างไร

3.4) ภูมิคุ้มกันในการบริโภคของนักเรียนคืออะไร

3.5) ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลดีต่อตนเองและครอบครัวอย่างไร

3.6) คุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.7) นักเรียนจะนำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในวิถีประจำวันอย่างไร

4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง”

4. พัฒนาความคิดรวบยอด พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ทั้ง ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. **ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง** ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. **วิเคราะห์และประยุกต์ใช้** ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

8. **แลกเปลี่ยนเรียนรู้** แบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิดโดยให้แต่ละกลุ่มสำรวจและศึกษาตัวแบบทั้งจากในโรงเรียน บ้าน ชุมชน อินเตอร์เน็ต และแหล่งความรู้อื่นๆ เพื่อเสนอเป็นแบบอย่างในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภค เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

9. **การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน** ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ (กิจกรรมนอกห้องเรียน)

10. **แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น** โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตาม หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้างและเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ (กิจกรรมนอกห้องเรียน)

สรุปความรู้ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และการใช้ความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง มีคุณธรรมประกอบในการวางแผนการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆ และนักเรียนควรใช้หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการใช้ชีวิตประจำวันและแบ่งปันความรู้สู่ผู้อื่น โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่อง

พฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง พฤติกรรมของเยาวชนในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน อย่างพอดี พอเหมาะกับตนเอง สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ และมีผลในการเลือกบริโภค โดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ รู้จักประหยัดและอดออม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถใช้หลักวิชา และความรู้รอบรู้ ตลอดจนการใช้

สติปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวังในการใช้จ่ายที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เกินฐานะ และความจำเป็น

1. ครูเชื่อมโยงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ให้นักเรียนเขียนแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยีต่างๆตามความสนใจ และตั้งชื่อเรื่องเอง เช่น

- 2.1 กินอย่างไรให้พอเพียงไม่เปลืองตังค์
- 2.2 วางแผนดีมีเงินใช้ไม่ต้องลำบาก
- 2.3 ฉลาดคิดฉลาดใช้สิ่งของจะได้ไม่ต้องเปลืองเงินทุน
- 2.4 ใช้พลังงานหารสองช่วยประคองสินทรัพย์
- 2.5 เทคโนโลยีมีไว้ใช้ให้เหมาะสม

3. มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ทำกิจกรรมเสริมนอกเวลาเรียน 3 กิจกรรม กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบงานของแต่ละกลุ่มให้ครอบคลุม 5 ด้านของการบริโภค ได้แก่ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี สร้างข้อตกลงเพื่อกำหนดระยะเวลาในการนำเสนองานและการส่งงานแต่ละกิจกรรมของกลุ่มให้ชัดเจน

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพและเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชจริยาวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงประพฤติปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช(ตั้งแต่พุทธศักราช 2493 – 2546) ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง)

3. ใบความรู้ที่ 2 เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ใบงานกิจกรรมที่ 1

5. แบบบันทึกประจำวันของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของตนเองที่ดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบันทึกรายรับ-รายจ่าย

แหล่งการเรียนรู้

โรงเรียน ชุมชน ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรม และความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
3. การทดสอบความรู้

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบตรวจผลงาน
3. แบบทดสอบ

ใบความรู้ที่ 1

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เรื่อง ความพอกินพอใช้

คำชี้แจง : ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ และแสดงความคิดเห็น

ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัด ระวัง ระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน

ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระวัง ระวัง และประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

ที่มา : จากหนังสือ ประมวลคำในพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2546 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : มกราคม 2549

ใบความรู้ที่ 2 เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ แล้วตอบคำถาม

เศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

■ แนวคิดหลัก

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

■ เป้าหมาย

มุ่งให้เกิดความสมดุลพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

■ หลักการ

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

■ เงื่อนไขพื้นฐาน

- จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน
- การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้สำนึกคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ

■ **นิยามของความพอเพียง**

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

■ **เงื่อนไขเพื่อให้เกิดความพอเพียง**

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้พอเพียงต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และ ความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,หนังสือเศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร 2549.

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง
(ใบงานกิจกรรมที่ 1)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงอะไร

.....

.....

.....

2. หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. สิ่งที่คุณเรียนคิดว่าได้ทำตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วคืออะไร

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้างและจงบอกเหตุผล.

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าวิธีที่จะพัฒนาพฤติกรรมกรบริโภคให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง

เรื่อง กินดีมีสุขแบบพอเพียง

(1 สัปดาห์ / 2 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้วิธีการเลือกรับประทานอาหารที่ดี มีคุณค่าทางโภชนาการในปริมาณที่พอดี โดยคำนึงถึงราคาที่เหมาะสมและคุณประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ

สาระการเรียนรู้

การเลือกรับประทานอาหารในชีวิตประจำวันอย่างรู้คุณค่าและอย่างพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

- 1.1 รู้จักประมาณตนในการรับประทานอาหารให้พอดีกับความต้องการของร่างกาย
- 1.2 รู้จักประเภทและประโยชน์ของอาหารหลักทั้ง 5 หมู่

2. ความมีเหตุมีผล

- 2.1 คำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ของอาหาร
- 2.2 การประเมินเปรียบเทียบคุณภาพของอาหาร ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อหามา

รับประทาน

3. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

รู้จักวางแผนและเห็นความสำคัญของการรับประทานอาหารที่เหมาะสมที่จะทำให้ตนเองมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์และมีความสุขอย่างยั่งยืน

4. เงื่อนไขความรู้

รอบรู้วิธีการเลือกรับประทานอาหารอย่างรอบคอบ ประหยัด และอย่างคุ้มค่า

5. เงื่อนไขคุณธรรม

มีสติปัญญา และการประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้

1. **สร้างประสบการณ์** ด้วยการเสนอตัวแบบ(Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคด้านการกิน

2. **วิเคราะห์ประสบการณ์** อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรบริโภคด้านการกินของตัวแบบที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก สำนึกถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติตามตัวแบบ

3. **บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด** ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคด้านการกินตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

- 1) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ กินดีมีสุขแบบพอเพียง ”
- 2) ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่อง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม
- 3) ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียน อภิปราย ในประเด็นคำถามต่อไปนี้
 - 3.1) กินดีมีสุขแบบพอเพียง หมายความว่าไร
 - 3.2) นักเรียนมีความพอประมาณในการรับประทานอาหารอย่างไร
 - 3.3) นักเรียนมีเหตุผลในการรับประทานอาหารอย่างไร
 - 3.4) ภูมิคุ้มกันในการรับประทานอาหารของนักเรียนคืออะไร
 - 3.5) การรับประทานอาหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร
 - 3.6) คุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการรับประทานอาหารตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.7) นักเรียนจะนำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ชีวิตประจำวันอย่างไร
- 4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญของการรับประทานอาหารตามหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเรื่อง “ กินดีมีสุขแบบพอเพียง ”

4. **พัฒนาความคิดรวบยอด** พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการกิน เพื่อใช้

เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. **ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด** สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. **ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง** ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคด้านการกินของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. **วิเคราะห์และประยุกต์ใช้** ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคด้านการกินของตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

8. **แลกเปลี่ยนเรียนรู้** แบ่งกลุ่มระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้แต่ละกลุ่มนำเสนอเกี่ยวกับแนวการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

9. **การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน** ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์

10. **แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น** โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

สรุปความรู้ ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปวิธีการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสม อย่างพอดีพอควรใน ชีวิตประจำวันทั้งด้านคุณค่าทางโภชนาการและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ โดยเน้นพฤติกรรมของนักเรียนเรื่องการวางแผนในการเลือกรับประทานอาหารทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตและเพื่อให้เป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ให้นักเรียนเขียนแนวการปฏิบัติตนในการรับประทานอย่างพอเพียงตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ได้อย่างน้อย 5 ข้อ

2. มอบหมาย กำชับและเตือนงาน เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า การนำเสนองานและการส่งงานกิจกรรมเสริมของ แต่ละกลุ่ม ตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพตัวแบบบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนด้านการกินตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. รูปภาพอาหารประเภทต่างๆ อาหารหลัก 5 หมู่ อาหารไทย และอาหารสำเร็จรูป

3. ใบความรู้ เรื่อง กินดีมีสุขแบบพอเพียง

4. ใบงานกิจกรรมที่ 2

แหล่งการเรียนรู้

โรงอาหาร สหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน

การวัดผล / ประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

3. ตรวจบันทึกประจำวัน

เครื่องมือวัด

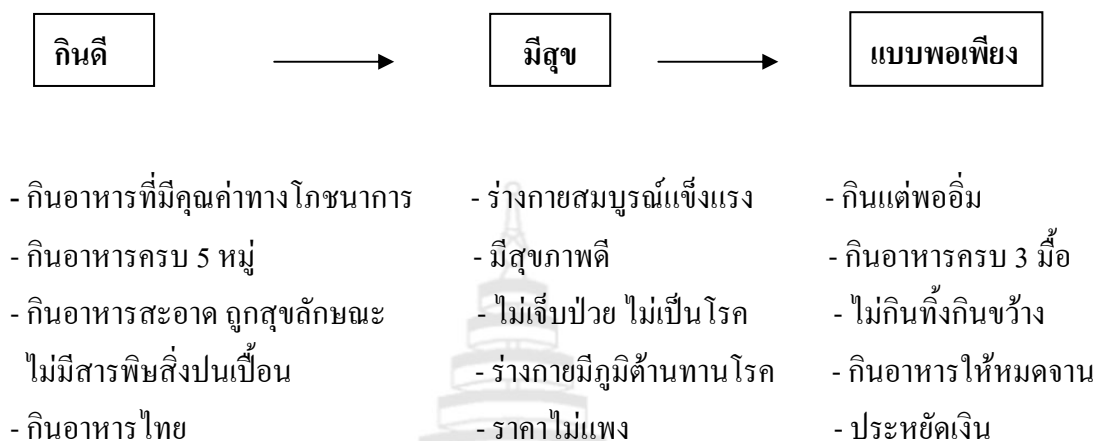
1. แบบสังเกตพฤติกรรม

2. แบบตรวจผลงาน

3. แบบบันทึกประจำวัน

ใบความรู้

เรื่อง “ กินดีมีสุขแบบพอเพียง ”

อาหาร สารอาหารและพลังงาน

1. ประเภทของสารอาหารที่พบในอาหาร

ร่างกายของเราต้องการอาหารสำหรับรับประทานเพื่อการดำรงชีวิตและการเจริญเติบโต ในอาหารมีสารที่จำเป็นต่อร่างกายหลายชนิด บางชนิดช่วยเสริมสร้าง การเจริญเติบโต บางชนิดช่วยเสริมสร้างการเจริญเติบโต บางชนิดให้ความร้อนและพลังงานแก่ร่างกายและบางชนิดก็ช่วยในการป้องกันโรค สารที่จำเป็นเหล่านี้เรียกว่า สารอาหาร

สารอาหารมี 5 ชนิด คือ

1. โปรตีน เป็นสารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต ช่วยซ่อมแซมส่วนที่สึกหรบของร่างกายและช่วยในการต้านทานโรค โปรตีนมีอยู่มากในเนื้อสัตว์ต่างๆ นม ไข่ และถั่ว ชนิดต่างๆ
 2. คาร์โบไฮเดรต ช่วยให้พลังงานแก่ร่างกายในการเคลื่อนไหวและทำงานต่างๆ มีอยู่มากในข้าว แป้ง ขนมัน ฝัก ถั่ว และน้ำตาล
 3. ไขมัน ช่วยให้พลังงานความร้อนแก่ร่างกาย ช่วยทำให้ร่างกายอบอุ่น มีอยู่มากในน้ำมัน เนย นม และไขมันจากพืชและสัตว์
 4. วิตามิน ช่วยให้มีสุขภาพดี และต้านทานโรค มีอยู่มากในผักผลไม้ต่างๆ
 5. เกลือแร่ ช่วยเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงและมีสุขภาพดี มีอยู่มากในผักและผลไม้ต่างๆ
- นอกจากสารอาหารทั้ง 5 ชนิดดังกล่าวแล้ว น้ำก็เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับร่างกายด้วยเพราะน้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกาย ร่างกายจะขาดน้ำไม่ได้

2.อาหารที่ควรเลือกรับประทาน

กระทรวงสาธารณสุขได้แบ่งอาหารที่เรารับประทานเป็น 5 หมู่เรียกว่า อาหารหลัก 5 หมู่ หมู่ที่ 1 อาหารประเภทเนื้อสัตว์ นม ไข่ ถั่วชนิดต่างๆ ฯลฯ อาหารในหมู่นี้มีโปรตีนมาก ช่วยให้อวัยวะเจริญเติบโตซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอและต้านทานโรค

หมู่ที่ 2 อาหารประเภทแป้งและน้ำตาล เช่น ข้าว แป้ง ขนมปัง เผือก มัน น้ำตาล ฯลฯ อาหารในหมู่นี้มีคาร์โบไฮเดรตมาก ช่วยให้พลังงานแก่ร่างกายในการทำงานต่างๆ

หมู่ที่ 3 อาหารประเภทผัก เช่น ผักบุ้ง ผักกาดขาว กะหล่ำปลี ฯลฯ อาหารในหมู่นี้มีวิตามินและเกลือแร่ ช่วยในร่างกายแข็งแรงและป้องกันโรค

หมู่ที่ 4 อาหารประเภทผลไม้ เช่น กล้วย ส้ม สับปะรด ฯลฯ อาหารในหมู่นี้มีวิตามินและเกลือแร่ช่วยให้อวัยวะต่างๆ แข็งแรงและทำงานปกติ

หมู่ที่ 5 อาหารประเภทน้ำมันและไขมัน เช่น น้ำมันพืช น้ำมันสัตว์ เนย ฯลฯ อาหารในหมู่นี้มีไขมันมาก ช่วยให้พลังงานและความอบอุ่นแก่ร่างกายสารอาหารเป็นสารจำเป็นสำหรับร่างกาย เราควรรับประทานอาหารให้ครบทั้ง 5 หมู่ในแต่ละมื้อ เพื่อให้ได้รับสารอาหารครบถ้วน การรับประทานอาหารจึงไม่ควรเลือกรับประทานแต่เฉพาะอาหารที่เราชอบ เพราะอาจไม่ได้รับสารอาหารครบถ้วน

แนวคิดสำคัญ อาหารเป็นสิ่งที่ช่วยให้สิ่งมีชีวิตต่างๆ ดำรงชีวิตอยู่ได้ และทำให้ร่างกายเจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับ อาหารแต่ละชนิดมีส่วนประกอบและประโยชน์แตกต่างกัน ดังนั้นเราควรเลือกรับประทานอาหารหลายๆ ชนิดเพื่อให้ได้สารอาหารครบทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต ไขมัน โปรตีน วิตามิน เกลือแร่ และน้ำ

3. การบริโภคอาหารอย่างมีสัดส่วน

อาหารในแต่ละมื้อควรมีสารอาหารครบทั้ง 5 ประเภทเพื่อการกินดีมีสุข คือประกอบด้วยสารอาหารดังต่อไปนี้

อาหารที่มีสารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตและไขมัน จะให้พลังงานและความอบอุ่น

อาหารที่มีสารอาหารประเภทโปรตีนจะช่วยสร้างเสริมและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ

อาหารที่มีสารอาหารประเภทเกลือแร่ และวิตามิน จะช่วยควบคุมการทำงานของร่างกายให้เป็นปกติ

ที่มา : อาหาร สารอาหารและพลังงาน ednet.kku.ac.th/~sumcha/food/resou2.htm –

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง กินดีมีสุขแบบพอเพียง
(ใบงานกิจกรรมที่ 2)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1.กินดีมีสุขแบบพอเพียง หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

2.หลักแนวคิดสำคัญในการกินให้พอเพียง มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้กินอย่างพอเพียงตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วมี ดังนี้คือ

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการกินตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมี
อะไรบ้างและจงบอกเหตุผล

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าวิธีที่จะพัฒนาพฤติกรรมด้านการกินให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า

(1 สัปดาห์ / 2 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1 อธิบายข้อมูลการใช้จ่ายเงินของตนเองในชีวิตประจำวันได้
- 2 วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเอง
- 3 เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการจัดทำรายรับ - รายจ่ายประจำวันของตนเอง
- 4 รู้ปฏิบัติตน และเห็นประโยชน์ในการใช้จ่ายเงิน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และการรักษาสมดุลของรายรับ-รายจ่าย และการเก็บออม

สาระการเรียนรู้

1. การวางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ประโยชน์ของการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และการออม เพื่อความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

- 1.1 นักเรียนรู้สภาพรายรับ-รายจ่ายของตนเองเพื่อจะประมาณตนได้ถูกต้อง
- 1.2 รู้ที่มาของรายได้ ของตนเองและครอบครัว ประมาณการใช้จ่ายของตนเองได้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว

2. ความมีเหตุมีผล

- 2.1 นักเรียนรู้ความจำเป็นในการซื้อสิ่งของและเครื่องบริโภคว่าเหมาะสมกับฐานะของตนเอง หรือไม่

- 2.2 เข้าใจผลที่ได้รับจากการใช้จ่ายที่สมดุลกับรายได้ และผลจากการใช้จ่ายเกินตัว

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- 3.1 นักเรียนเห็นความสำคัญของการออมทำให้ชีวิตมีความสุขในภายหน้า
- 3.2 รู้วิธีการลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

4. เจื่อนใจความรู้

4.1 รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ในการใช้จ่ายเงิน การทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย

4.2 สามารถลดค่าใช้จ่ายโดยรู้วิธีการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายและวิธี การทำบันทึกบัญชี รายรับ-รายจ่ายประจำวัน

5. เจื่อนใจคุณธรรม

5.1 มีวินัยในการใช้จ่ายเงิน มีวินัยในการออม การประหยัด

5.2 มีสติ ยั้งคิดในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สร้างประสบการณ์ ด้วยการเสนอตัวแบบ(Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับพฤติกรรมกรการบริโภคด้านการใช้จ่ายเงิน

2. วิเคราะห์ประสบการณ์ อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรการบริโภคด้านการใช้จ่ายเงินของตัวแบบที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก สำนึกถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติตามตัวแบบ

3. บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินให้เป็นไป ตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

1) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า ”

2) ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่อง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เจื่อนใจความรู้และเจื่อนใจคุณธรรม

3) ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียน อภิปราย ในประเด็นคำถามต่อไปนี้

3.1) การใช้จ่ายเงินอย่างรู้คุณค่า หมายถึงอะไร

3.2) นักเรียนมีความพอประมาณในการใช้จ่ายเงินอย่างไร

3.3) นักเรียนมีเหตุผลในการใช้จ่ายเงินอย่างไร

3.4) ภูมิคุ้มกันในการใช้จ่ายเงินของนักเรียนคืออะไร

3.5) การใช้จ่ายเงินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลดี ต่อตนเองอย่างไร

3.6) คุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการ ใช้จ่ายเงินตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.7) นักเรียนจะนำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันอย่างไร

4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญของการใช้จ่ายเงินตาม
หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเรื่อง “ ใช้จ่ายเงินอย่างรู้คุณค่า ”

4. พัฒนาการคิดรวบยอด พัฒนาการคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบ
ยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้าน การใช้จ่ายเงิน
เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรม
การบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อ
แสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคด้าน
การใช้จ่ายเงินของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคด้าน
การใช้จ่ายเงินของตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อ
กลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งกลุ่มระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้แต่ละกลุ่ม
นำเสนอเกี่ยวกับแนวการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

9. การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติ
จริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจาก
ผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์

10. แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ
เผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตาม
หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่
วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

สรุปความรู้ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตน ความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินอย่างมีแผน การจัดทำแบบบันทึกรายรับ-รายจ่ายในชีวิตประจำวันตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูเน้นให้นักเรียนเข้าใจสภาพครอบครัวและความพยายามมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและครอบครัวให้ดีขึ้น ด้วยการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และรู้จักเก็บออม

1. ให้นักเรียนเขียนบอกแนวทางการปฏิบัติตนในการใช้จ่ายเงินอย่างรู้คุณค่า ตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างน้อย 5 ข้อ

2. มอบหมาย กำชับและเตือนงาน เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า การนำเสนองานและการส่งงานกิจกรรมเสริมของแต่ละกลุ่ม ตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพตัวแบบบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนด้านการกินตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ตัวอย่างแบบบันทึกการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายเงิน

3. ใบความรู้ เรื่อง ใช้จ่ายเงินอย่างรู้คุณค่า

4. ใบงานกิจกรรมที่ 3

แหล่งการเรียนรู้

โรงเรียน บ้าน ชุมชน ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต

การวัดผลและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

3. ตรวจบันทึกประจำวัน

เครื่องมือวัดผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

2. แบบบันทึกการทำบัญชีรับ-จ่ายเงิน

3. แบบบันทึกประจำวัน

(ตัวอย่าง)
แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย

แบบบันทึกรายรับ – รายจ่ายของเด็กหญิงออมทรัพย์ พอเพียง

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	เหลือเงิน (บาท)
16 ต.ค.49	แม่ให้ค่าอาหารกลางวัน	50	-	50
16 ต.ค.49	จ่ายค่าอาหารกลางวัน	-	25	25
17 ต.ค.49	แม่ให้เงิน	100	-	125
17 ต.ค.49	จ่ายค่าหนังสือเรียน	-	120	5
18 ต.ค.49	ขายผลไม้	250	-	255
18 ต.ค.49	ซื้ออุปกรณ์การเขียน	-	200	55

สรุปค่านี้นั้นเหลือเงิน 55 บาท

ฉันจะนำเงินจำนวนนี้ไป หยอดกระปุกออมสิน

เพราะจะนำไปใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นอื่น ๆ

แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย

แบบบันทึกรายรับ – รายจ่ายของเด็กชายอมสิน พอเพียง

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	เหลือเงิน (บาท)
15 ต.ค.49	รับเงินจากคุณพ่อ	1,000	-	1,000
15 ต.ค.49	จ่ายซื้อรองเท้า	-	800	200
16 ต.ค.49	ขายเศษเหล็ก	1,500	-	1,700
16 ต.ค.49	จ่ายซื้อ CD เกม	-	500	1,200
17 ต.ค.49	ขายผลไม้	500	-	1,700
17 ต.ค.49	จ่ายซื้อเครื่องเล่นหูฟัง	-	1500	200
18 ต.ค.49	รับเงินจากแม่	1,500	-	1,700
18 ต.ค.49	ซื้อชุดนักเรียน	-	800	900
19 ต.ค.49	ขายผลไม้	600	-	1,500
19 ต.ค.49	ซื้อชุดเครื่องเขียน	-	350	1,150

สรุปตอนนี้ฉันเหลือเงิน 1,150 บาท

ฉันจะนำเงินจำนวนนี้ไปฝากธนาคาร

เพราะเป็นการสะสมเงินไว้เป็นทุนการศึกษา

ใบความรู้ เรื่อง “ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า”

"เส้นทางสู่ความรวยและมั่งคั่งนั้น นอกจากไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบแล้ว ยังไม่ได้สร้าง ขึ้นได้ภายในวันสองวัน เอาเข้าจริงๆ แล้ว ควรจะวางรากฐานกันตั้งแต่ "วัยเด็ก" เสียด้วยซ้ำ เข้าตำรา ที่ว่า "เริ่มก่อนรวยก่อน" พ่อแม่หลายคนที่มองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้ปูทางและสานสร้าง เส้นทางรวยไว้ให้ลูก เริ่มจากบ่มเพาะนิสัยการเก็บออม สอนลูกให้รู้จักใช้เงิน สร้างวินัยในการ จับบ่ายใช้สอย ไม่ให้ลูกหลานหลงระเหิรไปกับสิ่งยั่วเย้าที่พัดพามาพร้อมกับสายลมแห่งโลกาภิวัตน์ บางคนถึงมือทำธุรกิจอาจค่อยๆ บอกเล่าถึงการลงทุนให้ลูกหลานค่อยๆ ซึมซับไปที่ละนิด ไม่น่า แปลกใจ ที่ในยุคนี้เราจึงมีโอกาสเห็นเด็กบางคน รวยก่อนวัยอันควร จะเรียกว่าเป็น "ยุวเศรษฐี" คง ไม่ผิด ภาวะ "รวยก่อนชรา" มีโอกาสเกิดขึ้นกับลูกหลานของคุณได้เช่นกัน ถ้าเริ่มต้นสานสร้าง เส้นทางรวยไว้เสียตั้งแต่เนิ่นๆ พ่อแม่บางคนอาจไม่รู้จะเริ่มด้วยังไงดี เพราะไม่มีคู่มือที่บอกเล่า แนวทางที่ชัดเจน Fundamentals ขอสรุปคร่าวๆ ที่สามารถหยิบไปปฏิบัติได้ เพื่อที่ว่าเส้นทางสู่การ เป็นยุวเศรษฐีจะได้เกิดขึ้นกับลูกหลานของคุณ

1. ปูพื้นเรื่องเงินๆ ทองๆ เด็กวัยที่ร่ำรวยมักจะอยากได้ของเล่น เกม หุ่นยนต์ และตุ๊กตา มาครอบครอง นั่นเป็นหน้าที่ของคุณที่จะสอนให้ลูกให้รู้จักคุณค่าของเงิน ปลุกฝังให้พวกเขาเห็นว่าพ่อ แม่หาเงินมาได้ยากแค่ไหน และไม่ใช่ว่าจะซื้อของปรนเปรอให้ลูกทุกครั้งที่ถูกลงไปชักดินชักงออยู่ กับพื้น

2. บริหารค่าขนม ว่ากันว่าทักษะในการบริหารเงินของลูกน้อย เกิดจากการที่พ่อแม่ให้ ค่าขนมนี้เอง ลองให้เขารู้จักใช้ เก็บ และจัดการกับเงินก้อนนี้ดู พอเริ่มโตขึ้นนิดอาจจะให้เป็น สัปดาห์ หรือเมื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัยก็อาจจะเป็นรายเดือน ค่าขนมนี้แหละที่จะทำให้ลูกคุณรู้จักการ บริหารเงิน รู้คุณค่าของเงิน และนำไปสู่วินัยการใช้จ่ายเงินไปในตัว

3. หัดให้ลูกหยอดกระปุก ข้อนี้อาจดูเป็นข้อเสนอแนะง่ายๆ ที่ทุกบ้านก็เริ่มต้นทำกันอยู่ แล้ว แต่รู้หรือไม่ว่า การหยอดกระปุกนี้แหละที่เป็นปฐมบทที่ดีอย่างยิ่งสำหรับยุวเศรษฐี เมื่อไหร่ที่ เด็กรู้จักหยอดกระปุก นั่นเท่ากับว่า พวกเขาทำความรู้จักกับการออม อันนำไปสู่นาคตอันสดใส

4. เริ่มต้นเปิดบัญชี เมื่อเริ่มมีเงินออมก้อนเล็กๆ ให้เริ่มต้นพัฒนาการเรียนรู้เรื่องการ ออมด้วยการพาลูกไปเปิดบัญชีเงินฝากที่ธนาคาร

5. สร้างวินัยในการใช้จ่าย ไม่ใช่ว่าอยากได้อะไรก็มีอะไร แล้วจะต้องตามใจลูกไปเสียทุก เรื่อง ดังนั้น นอกจากสร้างวินัยในการออมแล้ว คุณต้องสร้างวินัยในการใช้จ่ายด้วย การสอนลูกให้

รู้จักเหตุผลมากกว่าอารมณ์เมื่อต้องการจะซื้อของเป็นสิ่งที่คุณควรจะวางรากฐานไว้ให้พวกเขา เช่นว่า ไม่ควรซื้อของชิ้นนี้เพราะที่บ้านมีมากแล้ว

6. สอนให้รู้จักการลงทุน เมื่อรู้จักการออม และการใช้จ่ายดีพอแล้ว ก็ไม่ควรบอกสอนลูกให้รู้จักการลงทุนอย่างสมวัย เพราะการที่เงินจะงอกเงยไม่ใช่แค่เกิดจากดอกเบี้ยที่ฝากธนาคารเท่านั้น แต่ยังมีช่องทางการลงทุนมากมายที่เด็กควรจะรับรู้อย่างสมวัย ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในตลาดหุ้นหรือในกองทุนรวม เส้นทางสู่การเป็นเศรษฐีของลูกคุณจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้ามีแต่ออมและฝากกับธนาคารเพียงอย่างเดียว หากแต่หัวใจของการก้าวสู่เศรษฐีจะเกิดขึ้นเพราะการลงทุนที่สมวัย และให้ผลตอบแทนที่งดงาม

ที่มา : สอนเด็กให้ออม-บริหารเงิน-ใช้จ่ายรู้คุณค่า www.pattani2.go.th/km/modules.php?name=News...

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า
(ใบงานกิจกรรมที่ 3)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ใช้เงินอย่างรู้คุณค่า หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

2. หลักแนวคิดสำคัญในการใช้จ่ายเงินให้พอเพียง มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้ใช้จ่ายเงินตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว มีดังนี้ คือ

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการใช้จ่ายเงินตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้างและจงบอกเหตุผล

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าวิธีที่จะพัฒนาพฤติกรรมด้านการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด

(1 สัปดาห์ / 2 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้จักใช้อุปกรณ์การเรียน เครื่องใช้ส่วนตัว และสิ่งของที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่า
2. รู้จักใช้สาธารณสมบัติอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สาระการเรียนรู้

1. การใช้อุปกรณ์การเรียน เครื่องใช้ส่วนตัว และสิ่งของที่มีอยู่ได้แก่ ดินสอ ไม้บรรทัด ยางลบ สี สมุด ก่อ่งดินสอ กระเป๋ารองเท้า ถุงเท้า เสื้อผ้า ฯลฯ
2. การใช้สาธารณสมบัติ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ สิ่งของเครื่องใช้ส่วนรวม

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

- 1.1 รู้จักสำรวจอุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัวของตนเองว่ามีอะไรบ้าง รู้ว่าของที่มีอยู่มีปริมาณเพียงพอไม่มากไม่น้อยเกินความจำเป็นเพื่อเหลือเฟือขาดบ้าง
- 1.2 รู้จักทำนุบำรุงรักษาสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆทั้งที่เป็นของส่วนตัวและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้และมีประโยชน์ใช้สอยอย่างคุ้มค่า

2. ความมีเหตุผล

- 2.1 รู้ว่าสิ่งของแต่ละอย่างมีประโยชน์อย่างไร ถ้าไม่มีจะเป็นอย่างไรจะารู้คุณค่าของสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ
- 2.2 การดูแลรักษาเครื่องใช้ที่เป็นสมบัติส่วนตัวของตัวเอง และรู้วิธีใช้ของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์นานๆ จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว และรักษาสาธารณสมบัติ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

เกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว และ
การรักษาสาธารณสมบัติ

4. เงื่อนไขความรู้

การรู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม

5. เงื่อนไขคุณธรรม

การมีสติในการใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สร้างประสบการณ์ ด้วยการเสนอตัวแบบ(Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคด้านการใช้สิ่งของและทรัพยากรที่มีอยู่

2. วิเคราะห์ประสบการณ์ อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรบริโภคด้านการใช้สิ่งของและทรัพยากรที่มีอยู่ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ตำนึงถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ

3. บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สิ่งของและทรัพยากรที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

- 1) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง “ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด”
- 2) ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่อง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม
- 3) ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียน อภิปราย ในประเด็นคำถามต่อไปนี้

- 3.1) การใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด หมายถึงอะไร
- 3.2) นักเรียนมีความพอประมาณในการใช้สินทรัพย์อย่างไร
- 3.3) นักเรียนมีเหตุผลในการใช้สินทรัพย์อย่างไร
- 3.4) ภูมิคุ้มกันในการใช้สินทรัพย์ของนักเรียนคืออะไร
- 3.5) การใช้สินทรัพย์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลดี

ต่อตนเองอย่างไร

- 3.6) คุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการใช้สินทรัพย์ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.7) นักเรียนจะนำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันอย่างไร

4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญของการใช้สินทรัพย์ตาม
หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเรื่อง “ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด ”

4. พัฒนาความคิดรวบยอด พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบ
ยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการใช้สิ่งของ
และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไป
ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรม
การบริโภคการบริโภคด้านการใช้สิ่งของและทรัพยากรที่มีอยู่ตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง ด้วยการยก
ย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึง
ปรารถนา

6. ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคด้าน
การใช้สิ่งของและทรัพยากรที่มีอยู่ ของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้
เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคด้าน
การใช้สิ่งของและทรัพยากรที่มีอยู่ ของตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ
เตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งกลุ่ม ระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้แต่ละกลุ่ม
นำเสนอเกี่ยวกับแนวการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

9. การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติ
จริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจาก
ผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์

10. แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ
เผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตาม
หลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่
วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

สรุปความรู้ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปการใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัด และคุ้มค่า ควรสำรวจอุปกรณ์ การเรียนสิ่งของที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นเครื่องใช้ส่วนตัว และสาธารณสมบัติ การทำนุบำรุง ตลอดจนการดูแลรักษาให้คงสภาพการใช้งานได้นาน เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่ายของตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม

1. ให้นักเรียนเขียนแนวการปฏิบัติตนในการอย่างใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัด และคุ้มค่า ตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ได้อย่างน้อย 5 ข้อ
2. มอบหมาย กำชับและเตือนงาน เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า การนำเสนองานและการส่งงานกิจกรรมเสริมของแต่ละกลุ่ม ตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ของจริงที่เป็น สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เช่น สมุด หนังสือ ดินสอ ไม้บรรทัด รองเท้า ถุงเท้า โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ
2. ใบความรู้ เรื่อง ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด
3. ใบงานกิจกรรมที่ 4

แหล่งการเรียนรู้

ห้องเรียน และบริเวณ โรงเรียน

การวัดผล /ประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจบันทึกประจำวัน

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบตรวจผลงาน
3. แบบบันทึกประจำวัน

ใบความรู้

เรื่อง “ใช้สินทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุด”

หลัก 10 R กับการใช้สิ่งของเพื่อประโยชน์สูงสุด

1. **Reuse** คือ การรู้จักหมุนเวียน นำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. **Repair** คือ การรู้จักซ่อมแซมฟื้นฟูสิ่งของเครื่องใช้ที่สึกหรอ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้
3. **Reduce** คือ การรู้จักทะนุถนอม บำรุงรักษา สิ่งที่ใช้ให้นั้นให้มีอายุยืนยาว คงทนถาวร ใช้ได้นานที่สุด
4. **Reject** คือ รู้จักปฏิเสธ หรืองดการใช้สิ่งของที่เห็นว่า เป็นการทำลาย ทรัพยากรและสร้างมลพิษ ให้เกิดขึ้นแก่ สิ่งแวดล้อม
5. **Recycle** คือ การรู้จักหมุนเวียนนำสิ่งของที่ใช้แล้ว หรือเศษสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว กลับมาผ่านกระบวนการผลิตใหม่ และนำไปใช้ได้
6. **Refill** คือ การรู้จักใช้สิ่งของที่สามารถเติมผลิตภัณฑ์ในภาชนะเดิมได้
7. **Return** คือ การรู้จักใช้สิ่งของที่สามารถนำชิ้นส่วนมาแลกเปลี่ยนได้
8. **Renew** คือ การรู้จักใช้สิ่งของที่สามารถนำมาหมุนเวียนได้ เช่น การทำปุ๋ยจุลินทรีย์ ปุ๋ยหมัก
9. **Refuse** คือ การปฏิเสธ หลีกเลี่ยง และไม่ใช้เลย
10. **Rethink** คือ การคิดใหม่ เปลี่ยนวิธีคิด จากความคิดเดิม ที่ก่อเกิดปัญหา กลับมาคิดใหม่ เป็นความคิดที่สร้างสรรค์

ที่มา : พิมพ์ใจ เพชรรัตน์ หลัก 10 R กับวงจรพัฒนา PDCA www.vcharkarn.com/vblog/41424 -

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง ใช้สิทธิประโยชน์เพื่อประโยชน์สูงสุด
(ใบงานกิจกรรมที่ 4)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ใช้สิทธิประโยชน์เพื่อประโยชน์สูงสุด หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

2. หลักแนวคิดสำคัญในการใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้พอเพียง มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้ใช้สิ่งของที่มีอยู่ตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว มีดังนี้ คือ

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการใช้สิ่งของที่มีอยู่ตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้างและจงบอกเหตุผล

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าวิธีที่จะพัฒนาพฤติกรรมด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่ให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

เรื่อง ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน

(1 สัปดาห์ / 2 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้จักใช้พลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สาระการเรียนรู้

2. การใช้สาธารณูปโภคด้านพลังงานต่างๆ ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

รู้จักสำรวจเครื่องใช้ประเภทสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันว่ามีอะไรบ้าง รู้ว่าควรใช้พลังงานจากสิ่งของที่มีอยู่ในปริมาณที่เพียงพอไม่มากไม่น้อยเกินความจำเป็น

2. ความมีเหตุมีผล

2.1 รู้ว่าสิ่งของแต่ละอย่างมีประโยชน์อย่างไร ถ้าไม่มีจะเป็นอย่างไรจะารู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ

2.2 การดูแลรักษาเครื่องใช้ ประเภทสาธารณูปโภคต่างๆ และรู้วิธีใช้ของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์นานๆ จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

เกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งในครอบครัวและส่วนรวม

4. เงื่อนไขความรู้

การรู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เพราะจะทำให้ใช้สิ่งของที่มีอยู่ได้นานๆ

5. เงื่อนไขคุณธรรม

การมีสติในการใช้สิ่งของอย่างประหยัด และคุ้มค่า

กิจกรรมการเรียนรู้

1. **สร้างประสบการณ์** ด้วยการเสนอตัวแบบ(Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคด้านการใช้พลังงาน

2. **วิเคราะห์ประสบการณ์** อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรบริโภคด้านการใช้พลังงานที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ตำนึกถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ

3. **บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด** ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้พลังงานที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

1) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง “ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน”

2) ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

3) ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียนอภิปราย ในประเด็นคำถามต่อไปนี้

3.1) ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน หมายถึงอะไร

3.2) นักเรียนมีความพอประมาณในการใช้พลังงานอย่างไร

3.3) นักเรียนมีเหตุผลในการใช้พลังงานอย่างไร

3.4) ภูมิคุ้มกันในการใช้พลังงานของนักเรียนคืออะไร

3.5) การใช้พลังงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร

3.6) คุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการใช้พลังงานตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.7) นักเรียนจะนำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในวิถีประจำวันอย่างไร

4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญของการใช้พลังงานตามหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเรื่อง “ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน”

4. **พัฒนาความคิดรวบยอด** พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการใช้พลังงาน

เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้พลังงาน ของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้พลังงาน ตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้แต่ละกลุ่มนำเสนอเกี่ยวกับแนวการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

9. การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์

10. แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

สรุปความรู้ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปการใช้พลังงานที่มีอย่างประหยัด และคุ้มค่า ควรสำรวจอุปกรณ์เครื่องใช้เกี่ยวกับน้ำ ไฟฟ้า และโทรศัพท์ ตลอดจน การดูแลรักษาให้คงสภาพการใช้งานได้นาน เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่ายของตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม

1. ให้นักเรียนเขียนคำแนะนำในการใช้พลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่าตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างน้อย 5 ข้อ

2. มอบหมาย กำชับและเตือนงาน เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า การนำเสนองานและการส่งงานกิจกรรมเสริมของแต่ละกลุ่ม ตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. สาธารณูปโภคของจริงต่างๆ เช่น ไฟฟ้า พัดลม ตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ
2. ใบความรู้ เรื่อง ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน
3. ใบงานกิจกรรมที่ 5

แหล่งการเรียนรู้

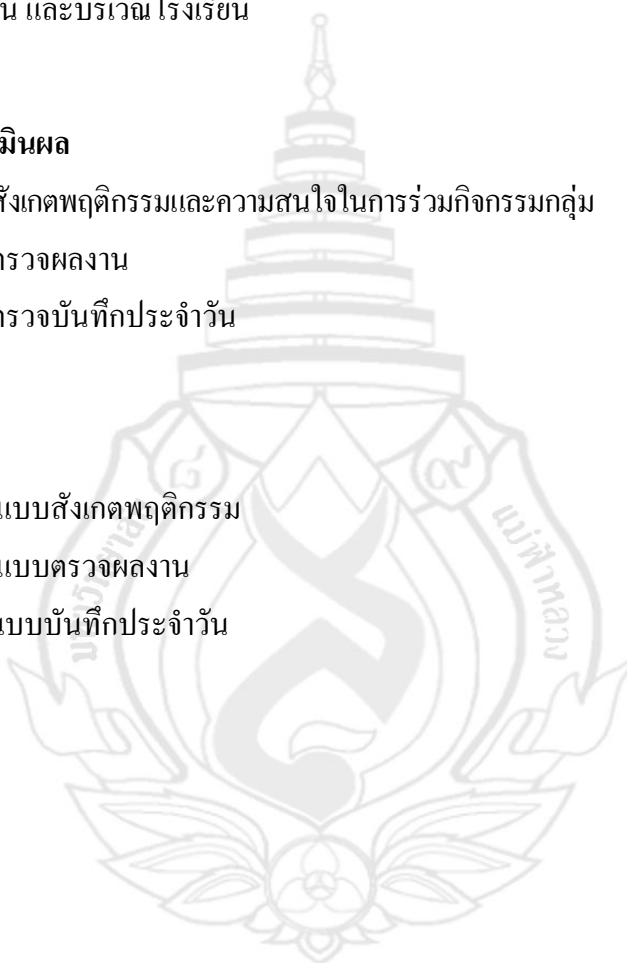
ห้องเรียน และบริเวณโรงเรียน

การวัดผล / ประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจบันทึกประจำวัน

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบตรวจผลงาน
3. แบบบันทึกประจำวัน

ใบความรู้

เรื่อง “ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน”

108 วิธีประหยัดพลังงานอีกหนทางช่วยชาติของคนไทย

วิธีประหยัดน้ำมัน

1. ตรวจตราลมยางเป็นประจำ เพราะยางที่อ่อนเกินไปนั้น ทำให้สิ้นเปลืองน้ำมันมากกว่ายางที่มีปริมาณลมยางตามที่มาตรฐานกำหนด
2. สับเปลี่ยนยาง ตรวจสอบศูนย์ล้อตามกำหนด จะช่วยประหยัดน้ำมันเพิ่มขึ้นอีกมาก
3. ดับเครื่องยนต์ทุกครั้งเมื่อต้องจอดรอนานๆ แต่จอดรดคิดเครื่องทิ้งไว้ 10 นาที ก็เสียน้ำมันฟรีๆ 200 ซีซี
4. ไม่ควรติดเครื่องทิ้งไว้เมื่อจอดรอ ให้ดับเครื่องยนต์ทุกครั้งที่ยื่นของ ลงของ หรือคอยคน เพราะการติดเครื่องทิ้งไว้ เปลืองน้ำมันและสร้างมลพิษอีกด้วย
5. ไม่ออกรรถกระชากดังเอี๊ยด การออกรรถกระชาก 10 ครั้ง สูญเสียน้ำมันไปเปล่าๆ ถึง 100 ซีซี น้ำมันจำนวนนี้รถสามารถวิ่งได้ไกล 700 เมตร
6. ไม่เร่งเครื่องยนต์ตอนเกียร์ว่างอย่างที่เราเรียกกันติดปากว่าบีบเครื่องยนต์ การกระทำได้กล่าว 10 ครั้ง สูญเสียน้ำมันถึง 50 ซีซี ปริมาณน้ำมันขนาดนี้รถวิ่งไปได้ถึง 350 เมตร
7. ตรวจสอบเครื่องยนต์ตามกำหนด ควรตรวจเช็คเครื่องยนต์สม่ำเสมอ เช่น ทำความสะอาดระบบไฟจุดระเบิด เปลี่ยนหัวคอนเดนเซอร์ ตั้งไฟแก๊วก่อนให้พอดี จะช่วยประหยัดน้ำมันได้ถึง 10%
8. ไม่ต้องอุ่นเครื่อง หากออกรรถและขับช้าๆ สัก 1-2 กม. แรกเครื่องยนต์จะอุ่นเอง ไม่ต้องเปลืองน้ำมันไปกับการอุ่นเครื่อง
9. ไม่ควรบรรทุกน้ำหนักเกินพิกัด เพราะเครื่องยนต์จะทำงานตามน้ำหนักที่เพิ่มขึ้น หากบรรทุกหนักมาก จะทำให้เปลืองน้ำมันและสึกหรอสูง
10. ใช้ระบบการใช้รถร่วมกัน หรือคาร์พูล (Car pool) ไปไหนมาไหน ที่หมายเดียวกัน ทางผ่านหรือใกล้เคียงกัน ควรใช้รถคันเดียวกัน
11. เดินทางเท่าที่จำเป็นจริงๆ เพื่อประหยัดน้ำมัน บางครั้งเรื่องบางเรื่องอาจจะติดต่อกันทางโทรศัพท์ก็ได้ ประหยัดน้ำมันประหยัดเวลา
12. ไปซื้อของหรือไปธุระใกล้บ้านหรือใกล้ๆ ที่ทำงาน อาจจะเดินหรือใช้จักรยานบ้าง ไม่จำเป็นต้องใช้รถยนต์ทุกครั้ง เป็นการออกกำลังกายและประหยัดน้ำมันด้วย
13. ก่อนไปพบใคร ควรโทรศัพท์ไปถามก่อนว่าเขาอยู่หรือไม่ จะได้ไม่เสียเที่ยว ไม่เสียเวลา ไม่เสียน้ำมันไปโดยเปล่าประโยชน์

14. สอบถามเส้นทางที่จะไปให้แน่ชัด หรือศึกษาแผนที่ให้จะได้ไม่หลง ไม่เสียเวลา ไม่เปลืองน้ำมันในการวนหา

15. ควรใช้โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์ อินเทอร์เน็ต หรือใช้บริการส่งเอกสาร แทนการเดินทางด้วยตัวเอง เพื่อประหยัดน้ำมัน

16. ไม่ควรเดินทางโดยไม่ได้อำนาจแผนการเดินทาง ควรกำหนดเส้นทาง และช่วงเวลาการเดินทางที่เหมาะสมเพื่อประหยัดน้ำมัน

17. หมั่นศึกษาเส้นทางลัดเข้าไว้ ช่วยให้ไม่ต้องเดินทางยาวนาน ไม่ต้องเผชิญปัญหาจราจร ช่วยประหยัดทั้งเวลาและประหยัดน้ำมัน

18. ควรขับรถด้วยความเร็วคงที่ เลือกขับที่ความเร็ว 70-80 กิโลเมตรต่อชั่วโมงที่ 2,000-2,500 รอบเครื่องยนต์ ความเร็วระดับนี้ ประหยัดน้ำมันได้มากกว่า

19. ไม่ควรขับรถลากเกียร์ เพราะการลากเกียร์ต่ำนานๆ จะทำให้เครื่องยนต์หมุนรอบสูง กินน้ำมันมาก และเครื่องยนต์ร้อนจัดสึกหรองง่าย

20. ไม่ติดตั้งอุปกรณ์ตกแต่งที่จะทำให้เครื่องยนต์ทำงานหนักขึ้นเช่น การทำให้เกิดการต้านลมขณะวิ่ง หรือทำให้เครื่องยนต์ ไม่สามารถถ่ายเทความร้อนได้ดี

21. ไม่ควรใช้น้ำมันเบนซินที่ออกเทนสูงเกินความจำเป็นของเครื่องยนต์ เพราะเป็นการสิ้นเปลืองพลังงานโดยเปล่าประโยชน์

22. หมั่นเปลี่ยนน้ำมันเครื่อง ใส้กรองน้ำมันเครื่อง ใส้กรองอากาศตามระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อประหยัดน้ำมัน

23. สำหรับเครื่องยนต์แบบเบนซิน ควรเลือกเติมน้ำมันเบนซินให้ถูกชนิด ถูกประเภท โดยเลือกตามค่าออกเทนที่เหมาะสมกับรถแต่ละยี่ห้อ (สังเกตจากฝาปิดถังน้ำมันด้านใน หรือรับคู่มือที่ปั้มน้ำมันใกล้บ้าน

24. ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องปรับอากาศตลอดเวลา ยามเช้าๆเปิดกระจกรับความเย็นจากลมธรรมชาติบ้างก็สดชื่นดี ประหยัดน้ำมันได้ด้วย

25. ไม่ควรเร่งเครื่องปรับอากาศในรถอย่างเต็มที่จนเกินความจำเป็นไม่เปิดแอร์แรงๆ จนรู้สึกหนาวเกินไป เพราะสิ้นเปลืองพลังงาน

วิธีประหยัดไฟฟ้า

26. ปิดสวิตซ์ไฟ และเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดเมื่อเลิกใช้งาน สร้างให้เป็นนิสัยในการดับไฟทุกครั้งที่ออกจากห้อง

27. เลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ได้มาตรฐาน ดูฉลากแสดงประสิทธิภาพให้แน่ใจทุกครั้ง ก่อนตัดสินใจซื้อ หากมีอุปกรณ์ไฟฟ้าเบอร์ 5 ต้องเลือกใช้เบอร์ 5

28. ปิดเครื่องปรับอากาศทุกครั้งที่จะไม่อยู่ในห้องเกิน 1 ชั่วโมงสำหรับเครื่องปรับอากาศทั่วไป และ 30 นาที สำหรับเครื่องปรับอากาศเบอร์ 5
29. หมั่นทำความสะอาดแผ่นกรองอากาศของเครื่องปรับอากาศบ่อยๆ เพื่อลดการเปลืองไฟในการทำงานของเครื่องปรับอากาศ
30. ตั้งอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศที่ 25 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่กำลังสบาย อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้น 1 องศา ต้องใช้พลังงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 5-10
31. ไม่ควรปล่อยให้มีความเย็นรั่วไหลจากห้องที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ตรวจสอบและอุดรอยรั่วตามผนัง ฝ้าเพดาน ประตูช่องแสง และปิดประตูห้องทุกครั้งที่เปิดเครื่องปรับอากาศ
32. ลดและหลีกเลี่ยงการเก็บเอกสาร หรือวัสดุอื่นใดที่ไม่จำเป็นต้องใช้งานในห้องที่มีเครื่องปรับอากาศ เพื่อลดการสูญเสีย และใช้พลังงานในการปรับอากาศภายในอาคาร
33. ติดตั้งฉนวนกันความร้อนโดยรอบห้องที่มีการปรับอากาศเพื่อลดการสูญเสียพลังงานจากการถ่ายเทความร้อนเข้าภายในอาคาร
34. ใช้มู่ลี่กันสาดป้องกันแสงแดดส่องกระทบตัวอาคาร และบุฉนวนกันความร้อนตามหลังคาและฝาผนังเพื่อไม่ให้เครื่องปรับอากาศทำงานหนักเกินไป
35. หลีกเลี่ยงการสูญเสียพลังงานจากการถ่ายเทความร้อนเข้าสู่ห้องปรับอากาศ ติดตั้งและใช้อุปกรณ์ควบคุมการเปิด-ปิดประตูในห้องที่มีเครื่องปรับอากาศ
36. ควรปลูกต้นไม้รอบๆ อาคาร เพราะต้นไม้ขนาดใหญ่ 1 ต้นให้ความเย็นเท่ากับเครื่องปรับอากาศ 1 ตัน หรือให้ความเย็นประมาณ 12,000 บีทียู
37. ควรปลูกต้นไม้เพื่อช่วยบังแดดข้างบ้านหรือเหนือหลังคา เพื่อเครื่องปรับอากาศจะไม่ต้องทำงานหนักเกินไป
38. ปลูกพืชคลุมดิน เพื่อช่วยลดความร้อนและเพิ่มความชื้นให้กับดิน จะทำให้บ้านเย็นไม่จำเป็นต้องเปิดเครื่องปรับอากาศเย็นจนเกินไป
39. ในสำนักงาน ให้ปิดไฟ ปิดเครื่องปรับอากาศ และอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไม่จำเป็น ในช่วงเวลา 12.00-13.00 น. จะสามารถประหยัดค่าไฟฟ้าได้
40. ไม่จำเป็นต้องเปิดเครื่องปรับอากาศก่อนเวลาเริ่มงาน และควรปิดเครื่องปรับอากาศก่อนเวลาเลิกใช้งานเล็กน้อย เพื่อประหยัดไฟ
41. เลือกซื้อพัดลมที่มีเครื่องหมายมาตรฐานรับรอง เพราะพัดลมที่ไม่ได้คุณภาพ มักเสียง่าย ทำให้สิ้นเปลือง
42. หากอากาศไม่ร้อนเกินไป ควรเปิดพัดลมแทนเครื่องปรับอากาศ จะช่วยประหยัดไฟประหยัดเงินได้มากทีเดียว

43. ใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน ใช้หลอดคอมแพคท์ฟลูออเรสเซนต์ ตะเกียบแทนหลอดไส้ หรือใช้หลอดคอมแพคท์ฟลูออเรสเซนต์

44. ควรใช้แบตเตอรี่ประหยัดไฟ หรือแบตเตอรี่อิเล็กทรอนิกส์กับหลอดคอมแพคท์ฟลูออเรสเซนต์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประหยัดไฟได้อีกมาก

45. ควรใช้โคมไฟแบบมีแผ่นสะท้อนแสงในห้องต่างๆ เพื่อช่วยให้แสงสว่างจากหลอดไฟ กระจายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้ไม่จำเป็นต้องใช้หลอดไฟฟิวต์สูง ช่วยประหยัดพลังงาน

46. หมั่นทำความสะอาดหลอดไฟที่บ้าน เพราะจะช่วยเพิ่มแสงสว่างโดยไม่ต้องใช้พลังงานมากขึ้น ควรทำอย่างน้อย 4 ครั้งต่อปี

47. ใช้หลอดไฟที่มีวัตต์ต่ำ สำหรับบริเวณที่จำเป็นต้องเปิดทิ้งไว้ทั้งคืน ไม่ว่าจะเป็นในบ้านหรือข้างนอก เพื่อประหยัดค่าไฟฟ้า

48. ควรตั้งโคมไฟที่โต๊ะทำงาน หรือติดตั้งไฟเฉพาะจุด แทนการเปิดไฟทั้งห้องเพื่อทำงาน จะประหยัดไฟลงไปได้มาก

49. ควรใช้สีอ่อนตกแต่งอาคาร ทาผนังนอกอาคารเพื่อการสะท้อนแสงที่ดี และทาภายในอาคารเพื่อให้ห้องสว่างได้มากกว่า

50. ใช้แสงสว่างจากธรรมชาติให้มากที่สุด เช่น ติดตั้งกระจกหรือติดฟิล์มที่มีคุณสมบัติป้องกันความร้อน แต่ยอมให้แสงผ่านเข้าได้เพื่อลดการใช้พลังงานเพื่อแสงสว่างภายในอาคาร

51. ถอดหลอดไฟออกครึ่งหนึ่งในบริเวณที่มีความต้องการใช้แสงสว่างน้อย หรือบริเวณที่มีแสงสว่างพอเพียงแล้ว

52. ปิดตู้เย็นให้สนิท ทำความสะอาดภายในตู้เย็น และแผ่นระบายความร้อนหลังตู้เย็นสม่ำเสมอ เพื่อให้ตู้เย็นไม่ต้องทำงานหนักและเปลืองไฟ

53. อย่าเปิดตู้เย็นบ่อย อย่านำของร้อนเข้าแช่ในตู้เย็น เพราะจะทำให้ตู้เย็นทำงานเพิ่มมากขึ้น กินไฟมากขึ้น

54. ตรวจสอบขอบยางประตูของตู้เย็นไม่ให้เสื่อมสภาพ เพราะจะทำให้ความเย็นรั่วออกมาได้ ทำให้สิ้นเปลืองไฟมากกว่าที่จำเป็น

55. เลือกขนาดตู้เย็นให้เหมาะสมกับขนาดครอบครัว อย่าใช้ตู้เย็นใหญ่เกินความจำเป็น เพราะกินไฟมากเกินไป และควรตั้งตู้เย็นไว้ห่างจากผนังบ้าน 15 ซม.

56. ควรละลายน้ำแข็งในตู้เย็นสม่ำเสมอ การปล่อยให้ น้ำแข็งจับหนาเกินไป จะทำให้เครื่องต้องทำงานหนัก ทำให้กินไฟมาก

57. เลือกซื้อตู้เย็นประตูเดียว เนื่องจากตู้เย็น 2 ประตู จะกินไฟมากกว่าตู้เย็นประตูเดียว ที่มีขนาดเท่ากัน เพราะต้องใช้ท่อน้ำยาทำความเย็นที่ยาวกว่า และใช้คอมเพรสเซอร์ขนาดใหญ่กว่า

58. ควรตั้งสวิตช์ควบคุมอุณหภูมิของตู้เย็นให้เหมาะสม การตั้งที่ตัวเลขต่ำเกินไป อุณหภูมิจะเย็นน้อย ถ้าตั้งที่ตัวเลขสูงเกินไปจะเย็นมากเพื่อให้ประหยัดพลังงานการตั้งที่เลขต่ำที่มีอุณหภูมิพอเหมาะ

59. ไม่ควรพรมน้ำจนแฉะเวลารีดผ้า เพราะต้องใช้ความร้อนในการรีดมากขึ้น เสียพลังงานมากขึ้น เสียค่าไฟเพิ่มขึ้น

60. ดึงปลั๊กออกก่อนการรีดเสื้อผ้าเสร็จ เพราะความร้อนที่เหลือในเตารีด ยังสามารถรีดต่อได้จนกระทั่งเสร็จ ช่วยประหยัดไฟฟ้า

61. เสียบปลั๊กครั้งเดียว ต้องรีดเสื้อผ้าให้เสร็จ ไม่ควรเสียบและถอดปลั๊กเตารีดบ่อยๆ เพราะการทำให้เตารีดร้อนแต่ละครั้งกินไฟมาก

62. ลด ละ เลี่ยง การใส่เสื้อสูท เพราะ ไม่เหมาะสมกับสภาพอากาศเมืองร้อน สิ้นเปลืองการตัด ชัก รีด และความจำเป็นในการเปิดเครื่องปรับอากาศ

63. ชักผ้าด้วยเครื่อง ควรใส่ผ้าให้เต็มกำลังของเครื่อง เพราะซัก 1 ตัวกับซัก 20 ตัว ก็ต้องใช้น้ำในปริมาณเท่าๆ กัน

64. ไม่ควรอบผ้าด้วยเครื่อง เมื่อใช้เครื่องซักผ้า เพราะเปลืองไฟมาก ควรตากเสื้อผ้ากับแสงแดดหรือแสงธรรมชาติจะดีกว่า ทั้งยังช่วยประหยัดไฟได้มากกว่า

65. ปิดโทรทัศน์ทันทีเมื่อไม่มีคนดู เพราะการเปิดทิ้งไว้โดยไม่มีคนดู เป็นการสิ้นเปลืองไฟฟ้าโดยใช่เหตุ แถมยังต้องซ่อมเร็วอีกด้วย

66. ไม่ควรปรับจอโทรทัศน์ให้สว่างเกินไป และอย่าเปิดโทรทัศน์ให้เสียงดังเกินความจำเป็น เพราะเปลืองไฟ ทำให้อายุเครื่องสั้นลงด้วย

67. อยู่บ้านเดียวกัน ดูโทรทัศน์รายการเดียวกัน ก็ควรจะดูเครื่องเดียวกัน ไม่ใช่คุณละเครื่อง คนละห้อง เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองพลังงาน

68. เช็ดผมให้แห้งก่อนเป่าผมทุกครั้ง ใช้เครื่องเป่าผมสำหรับแต่งทรงผม ไม่ควรใช้ทำให้ผมแห้ง เพราะต้องเป่านาน เปลืองไฟฟ้า

69. ใช้เตาแก๊สหุงต้มอาหาร ประหยัดกว่าใช้เตาไฟฟ้า เตาอบไฟฟ้าและควรติดตั้งวาล์วนิรภัย (Safety Value) เพื่อความปลอดภัยด้วย

70. เวลาหุงต้มอาหารด้วยเตาไฟฟ้า ควรจะปิดเตาก่อนอาหารสุก 5 นาที เพราะความร้อนที่เตาจะร้อนต่ออีกอย่างน้อย 5 นาทีเพียงพอที่จะทำให้อาหารสุกได้

71. อย่าเสียบปลั๊กหม้อหุงข้าวไว้ เพราะระบบอุ่นจะทำงานตลอดเวลา ทำให้สิ้นเปลืองไฟเกินความจำเป็น

72. กาต้มน้ำไฟฟ้า ต้องดึงปลั๊กออกทันทีเมื่อน้ำเดือด อย่าเสียบไฟไว้เมื่อไม่มีคนอยู่ เพราะนอกจากจะไม่ประหยัดพลังงานแล้วยังอาจทำให้เกิดไฟไหม้ได้

73. แยกสวิตช์ไฟออกจากกัน ให้สามารถเปิดปิดได้เฉพาะจุด ไม่ใช่ปุ่มเดียวเปิดปิดทั้งชั้น ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองและสูญเปล่า

74. หลีกเลี่ยงการติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า ที่ต้องมีการปล่อยความร้อนเช่น กาต้มน้ำ หม้อหุงต้ม ไว้ในห้องที่มีเครื่องปรับอากาศ

75. ช่อมบำรุงอุปกรณ์ไฟฟ้าให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ และหมั่นทำความสะอาดเครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่เสมอ จะทำให้ลดการสิ้นเปลืองไฟได้

76. อย่าเปิดคอมพิวเตอร์ทิ้งไว้ถ้าไม่ใช้งาน ติดตั้งระบบลดกระแสไฟฟ้าเข้าเครื่องเมื่อพักการทำงาน จะประหยัดไฟได้ร้อยละ 35-40 และถ้าหากปิดหน้าจอทันทีเมื่อไม่ใช้งาน จะประหยัดไฟได้ร้อยละ 60

77. คู่มือลักษณะ Energy Star ก่อนเลือกซื้ออุปกรณ์สำนักงาน(เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร เครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้า เครื่องถ่ายเอกสาร ฯลฯ) ซึ่งจะช่วยประหยัดพลังงาน ลดการใช้กำลังไฟฟ้า เพราะจะมีระบบประหยัดไฟฟ้าอัตโนมัติ

วิธีประหยัดน้ำ

78. ใช้น้ำอย่างประหยัด หมั่นตรวจสอบการรั่วไหลของน้ำ เพื่อลดการสูญเสียอย่างเปล่าประโยชน์

79. ไม่ควรปล่อยให้น้ำไหลตลอดเวลาตอนล้างหน้า แปรงฟัน โกนหนวด และอาบน้ำ เพราะจะสูญน้ำไปโดยเปล่าประโยชน์ นาทีละหลายๆ ลิตร

80. ใช้สบู่เหลวแทนสบู่ก้อนเวลาล้างมือ เพราะการใช้สบู่ก้อนล้างมือจะใช้เวลามากกว่าการใช้สบู่เหลว และการใช้สบู่เหลวที่ไม่เข้มข้น จะใช้น้ำน้อยกว่าการล้างมือด้วยสบู่เหลวเข้มข้น

81. ชักผ้าด้วยมือ ควรรองน้ำใส่กะละมังแค่ว่าพอใช้ อย่าเปิดน้ำไหลทิ้งไว้ตลอดเวลาซัก เพราะสิ้นเปลืองกว่าการซักโดยวิธีการขังน้ำไว้ในกะละมัง

82. ใช้ Sprinkler หรือฝักบัวรดน้ำต้นไม้แทนการฉีดน้ำด้วยสายยาง จะประหยัดน้ำได้มากกว่า

83. ไม่ควรใช้สายยางและเปิดน้ำไหลตลอดเวลาในขณะที่ล้างรถ เพราะจะใช้น้ำมากถึง 400 ลิตร แต่ถ้าล้างด้วยน้ำและฟองน้ำในกระป๋องหรือภาชนะบรรจุน้ำ จะลดการใช้น้ำได้มากถึง 300 ลิตรต่อการล้างหนึ่งครั้ง

84. ไม่ควรล้างรถบ่อยครั้งจนเกินไป เพราะนอกจากจะมีความสิ้นเปลืองน้ำแล้ว ยังทำให้เกิดสนิมที่ตัวถังได้ด้วย

85. ตรวจสอบท่อน้ำรั่วภายในบ้าน ด้วยการปิดก๊อกน้ำทุกตัวภายในบ้าน หลังจากทีทุกคนเข้านอน (หรือเวลาที่แน่ใจว่า ไม่มีใครใช้น้ำระยะหนึ่ง จดหมายเลขวัดน้ำไว้ ถ้าตอนเช้ามาตรเคลื่อนที่โดยที่ยังไม่มีใครเปิดน้ำใช้ ก็เรียกช่างมาตรวจซ่อมได้เลย)

86. ควรล้างพืชผักและผลไม้ในอ่างหรือภาชนะที่มีการกักเก็บน้ำไว้เพียงพอ เพราะการล้างด้วยน้ำที่ไหลจากก๊อกน้ำโดยตรง จะใช้น้ำมากกว่า การล้างด้วยน้ำที่บรรจุไว้ในภาชนะถึงร้อยละ 50

87. ตรวจสอบชักโครกว่ามีจุดรั่วซึมหรือไม่ ให้ลองหยดสีผสมอาหารลงในถังพักน้ำ แล้วสังเกตดูที่คอห่าน หากมีน้ำสีลงมาโดยที่ไม่ได้กดชักโครก ให้รีบจัดการซ่อมได้เลย

88. ไม่ใช้ชักโครกเป็นที่ทิ้งเศษอาหาร กระดาษ สารเคมีทุกชนิดเพราะจะทำให้สูญเสียจากการชักโครก เพื่อไล่สิ่งของลงท่อ

89. ใช้อุปกรณ์ประหยัดน้ำ เช่น ชักโครกประหยัดน้ำ ฝักบัวประหยัดน้ำ ก๊อกประหยัดน้ำ หัวฉีดประหยัดน้ำ เป็นต้น

90. ติด Aerator หรือ อุปกรณ์เติมอากาศที่หัวก๊อก เพื่อช่วยเพิ่มอากาศให้แก่ น้ำที่ไหลออกจากหัวก๊อก ลดปริมาณการไหลของน้ำ ช่วยประหยัดน้ำ

91. ไม่ควรรดน้ำต้นไม้ตอนแดดจัด เพราะน้ำจะระเหยหมดไปเปล่าๆ ให้รดตอนเช้าที่อากาศยังเย็นอยู่ การระเหยจะต่ำกว่าช่วยให้ประหยัดน้ำ

92. อย่าทิ้งน้ำดื่มที่เหลือในแก้วโดยไม่เกิดประโยชน์อันใด ใช้รดน้ำต้นไม้ ใช้ชำระพื้นผิว ใช้ชำระความสะอาดสิ่งต่างๆ ได้อีกมาก

93. ควรใช้เหยือกน้ำกับแก้วเปล่าในการบริภารน้ำดื่ม และให้ผู้ที่ต้องการดื่มน้ำดื่มเอง และควรดื่มให้หมดทุกครั้ง

94. ล้างจานในภาชนะที่ขังน้ำไว้ จะประหยัดน้ำได้มากกว่าการล้างจานด้วยวิธีที่ปล่อยให้น้ำไหลจากก๊อกน้ำตลอดเวลา

95. คิดตั้งระบบน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์จากการเก็บและจ่ายน้ำตามแรงโน้มถ่วงของโลก เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้พลังงานไปสูบลและจ่ายน้ำภายในอาคาร

วิธีประหยัดพลังงานอื่นๆ

96. อย่าใช้กระดาษหน้าเดียวทิ้ง ให้ใช้กระดาษอย่างคุ้มค่าใช้ทั้งสองหน้า ให้นึกเสมอว่ากระดาษแต่ละแผ่นย่อมหมายถึงต้นไม้หนึ่งต้นที่ต้องเสียไป

97. ในสำนักงานให้ใช้การส่งเอกสารต่อๆ กัน แทนการสำเนาเอกสารหลายๆ ชุด เพื่อประหยัดกระดาษ ประหยัดพลังงาน

98. ลดการสูญเสียกระดาษเพิ่มมากขึ้น ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้กระดาษปะหน้า โทรสาร ชนิดเต็มแผ่น และหันมาใช้กระดาษขนาดเล็ก ที่สามารถตัดพับบนโทรสารได้ง่าย

99. ใช้การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยโมเด็ม หรือ แผ่นดิสก์ แทนการส่งข่าวสารข้อมูลโดยเอกสาร ช่วยลดขั้นตอนการทำงาน ลดการใช้พลังงานได้มาก

100. หลีกเลี่ยงการใช้จานกระดาษ แก้วน้ำกระดาษ เวลาจัดงานสังสรรค์ต่างๆ เพราะสิ้นเปลืองพลังงานในการผลิต

101. รู้จักแยกขยะประเภทขยะ เพื่อช่วยลดขั้นตอน และลดพลังงานในการทำขยะ และทำให้ขยะทั้งหลายง่ายต่อการกำจัด

102. หนังสือพิมพ์อ่านเสร็จแล้วอย่าทิ้ง ให้เก็บไว้ขาย หรือพับถุง เก็บไว้ทำอะไรอย่างอื่น ใช้ซ้ำทุกครั้งถ้าทำได้ ช่วยลดการใช้พลังงานในการผลิต

103. ขึ้นลงชั้นเดียวหรือสองชั้น ไม่จำเป็นต้องใช้ลิฟท์ จำไว้เสมอว่าการกดลิฟท์แต่ละครั้ง สูญเสียพลังงานถึง 7 บาท

104. จด เลิก บริโภคผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วทิ้งเลย เพราะเป็นการสิ้นเปลืองพลังงานในการผลิต ใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ้นเปลือง เพิ่มปริมาณขยะ เปลืองพลังงานในการกำจัดขยะ

105. ลดการใช้ผลิตภัณฑ์ ที่มีบรรจุภัณฑ์ที่ยากต่อการทำลาย เช่น โฟม หรือพลาสติก ควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Reuse) หรือนำไปผ่านกระบวนการผลิตมาใหม่ได้ (Recycle)

106. สนับสนุนสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ เป็นวัสดุที่สามารถนำมาผ่านกระบวนการนำมาใช้ใหม่ (Recycle) เช่น แก้ว กระดาษ โลหะ พลาสติกบางประเภท โดยจัดให้มีการแยกขยะในครัวเรือนและในสำนักงาน

107. ให้ความร่วมมือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่รณรงค์ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์พลังงาน

108. กระตุ้นเตือนให้ผู้อื่นช่วยกันประหยัดพลังงาน โดยการติดสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายให้ช่วยประหยัดไฟ ตรงบริเวณใกล้สวิทช์ไฟ เพื่อเตือนให้ปิดเมื่อเลิกใช้แล้ว

ที่มา : กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน สำนักงานนโยบายและแผน

www.eppo.go.th/encon-108-T.html

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน
(ใบงานกิจกรรมที่ 5)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ลดพลังงาน ลดรายจ่าย ลดโลกร้อน หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

2. หลักแนวคิดสำคัญของการใช้พลังงานให้พอเพียงมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้ใช้พลังงานตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว มีดังนี้ คือ

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการใช้พลังงานตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้างและจงบอกเหตุผล

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าวิธีที่จะพัฒนาพฤติกรรมด้านการใช้พลังงานให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

เรื่อง นวัตกรรมเทคโนโลยี

(1 สัปดาห์ / 2 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด

สาระการเรียนรู้

การใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เครื่องคิดเลข ฯลฯ

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

รู้จักสำรวจเครื่องใช้ประเภทเทคโนโลยีต่างๆว่ามีอะไรบ้าง รู้ว่าของที่มีอยู่มีปริมาณเพียงพอไม่มากไม่น้อยเกินความจำเป็นเพื่อเหลือเฟือขาดบ้าง

2. ความมีเหตุมีผล

2.1 รู้ว่าสิ่งของแต่ละอย่างมีประโยชน์อย่างไร ถ้าไม่มีจะเป็นอย่างไรจะรู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ

2.2 การดูแลรักษาเครื่องใช้ และรู้วิธีใช้ของที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ให้มีอายุการใช้งานนานๆจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

เกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งในครอบครัวและส่วนรวม

4. เงื่อนไขความรู้

การรู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองเพราะจะทำให้ใช้สิ่งของที่มีอยู่ได้นานๆ

5. เงื่อนไขคุณธรรม

การมีสติในการใช้สิ่งของอย่างประหยัดและคุ้มค่า

กิจกรรมการเรียนรู้

1. **สร้างประสบการณ์** ด้วยการเสนอตัวแบบ(Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ

2. **วิเคราะห์ประสบการณ์** อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมกรบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยีต่างๆที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ตำนึกถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ

3. **บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด** ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีต่างๆที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

1) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง “ฉลาดคิด ฉลาดใช้เทคโนโลยี”

2) ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

3) ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียนอภิปราย ในประเด็นคำถามต่อไปนี้

3.1) ฉลาดคิด ฉลาดใช้เทคโนโลยี หมายถึงอะไร

3.2) นักเรียนมีความพอประมาณในการใช้เทคโนโลยีอย่างไร

3.3) นักเรียนมีเหตุผลในการใช้เทคโนโลยีอย่างไร

3.4) ภูมิคุ้มกันในการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนคืออะไร

3.5) การใช้เทคโนโลยีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร

3.6) คุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.7) นักเรียนจะนำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีตามหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวนเรื่อง “ฉลาดคิด ฉลาดใช้เทคโนโลยี”

4. **พัฒนาความคิดรวบยอด** พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการใช้

เทคโนโลยี เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. **ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด** สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. **ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง** ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยี ของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. **วิเคราะห์และประยุกต์ใช้** ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยี ตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

8. **แลกเปลี่ยนเรียนรู้** แบ่งกลุ่มระดมความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้แต่ละกลุ่มนำเสนอเกี่ยวกับแนวการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภค ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

9. **การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน** ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์

10. **แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น** โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

สรุปความรู้ นักเรียนและครูร่วมกันสรุปการใช้เทคโนโลยีที่มีอย่างประหยัด และคุ้มค่า ควรสำรวจอุปกรณ์เครื่องใช้ ตลอดจนการดูแลรักษาให้คงสภาพการใช้งานได้นาน เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่ายของตนเอง ครอบครัว และส่วนรวม

1. ให้นักเรียนเขียนคำแนะนำในการใช้เทคโนโลยีอย่างประหยัดและคุ้มค่าตามหลักคิดของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างน้อย 5 ข้อ

2. มอบหมาย กำชับและเตือนงาน เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า การนำเสนองานและการส่งงานกิจกรรมเสริมของแต่ละกลุ่ม ตามที่ได้ตกลงกันไว้แล้ว

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

ของจริง ที่เป็นเครื่องใช้ประเภทเทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เครื่องคิดเลข ฯลฯ

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องเรียน บริเวณโรงเรียน และบ้าน
2. ใ้ความรู้ เรื่อง นวัตกรรมเทคโนโลยี
3. ใ้งานกิจกรรมที่ 6

การวัดผล / ประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
3. ตรวจบันทึกประจำวัน

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบตรวจผลงาน
3. แบบบันทึกประจำวัน

ใบความรู้

เรื่อง “ฉลาดคิดฉลาดใช้เทคโนโลยี”

ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อสังคม

ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อสังคมมีทั้งทางบวกและทางลบ

1. ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อสังคมในทางบวก มีดังนี้

1.1) ช่วยส่งเสริมความสะดวกสบายของมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้มนุษย์มี ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ช่วยส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้มนุษย์รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้มากขึ้น ไม่ต้องเสี่ยงภัยกับงานที่มีอันตราย มีเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ทำให้ติดต่อ ถึงกันได้สะดวก มีระบบคมนาคมขนส่งที่รวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารได้ในขณะเดินทางไปยังที่ ต่างๆ โดยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ควบคุมด้วยคอมพิวเตอร์

1.2) ช่วยทำให้การผลิตในอุตสาหกรรมดีขึ้น ระบบการผลิตสินค้าในปัจจุบันเป็นระบบที่ ต้องการผลิตสินค้าจำนวนมาก มีคุณภาพมาตรฐาน การผลิตในสมัยปัจจุบันใช้เครื่องจักรทำงาน อย่างอัตโนมัติ สามารถทำงานได้ตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง สินค้าที่ได้มีคุณภาพดีและปริมาณพอเพียงกับ ความต้องการของผู้บริโภค ปัจจุบันมีความพยายามที่จะสร้างหุ่นยนต์เข้ามาช่วยในอุตสาหกรรมการ ผลิต เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีผลต่อการผลิตมาก

1.3) ช่วยส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยให้มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และระบบสื่อสาร เช่น เครือข่ายคอมพิวเตอร์ช่วยให้งานค้นคว้าวิจัยมีความก้าวหน้า ยิ่งขึ้น คอมพิวเตอร์ช่วยงานคำนวณที่ซับซ้อน ซึ่งแต่ก่อนยากที่จะทำได้ เช่นงานสำรวจทางด้าน อวกาศ งานพัฒนาคิดค้นผลิตภัณฑ์และสารเคมีต่างๆ ทำให้ได้สูตรยารักษาโรคใหม่ๆ เกิดขึ้น มากมาย ปัจจุบันงานค้นคว้าวิจัยทุกแขนงจำเป็นต้องใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการคำนวณต่างๆ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ ใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ในการจำลองรูปแบบของสิ่งที่มองไม่เห็นตัว ใช้ในการค้นหาข้อมูลที่มีจำนวนมากและแพร่กระจายอยู่ทั่วโลก สามารถค้นหารายงานวิจัยที่มีผู้เคย ทำไว้แล้วและที่เก็บไว้ในห้องสมุดต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว งานวิจัยด้านต่างๆ มีความก้าวหน้ามาก ยิ่งขึ้นเพราะเทคโนโลยีเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่อย่างมาก

1.4) ช่วยส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้กิจการทางด้านการแพทย์เจริญก้าวหน้าขึ้นอีกมาก ปัจจุบันเครื่องมือ เครื่องใช้ทางการแพทย์ส่วนแล้วแต่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการดำเนินการ ช่วยในการแปลผล เรามี เครื่องมือตรวจหัวใจที่ทันสมัย มีเครื่องเอกซเรย์ภาคตัดขวางที่สามารถตรวจดูอวัยวะต่างๆ ของ

ร่างกายได้อย่างละเอียด มีเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจค้นหาโรคร้ายใช้เจ็บต่างๆ ที่ทันสมัย หรือแม้แต่การผ่าตัดก็มีเครื่องมือช่วยในการผ่าตัดที่ทำให้คนไข้ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น มีเครื่องมือที่วัดและตรวจสอบสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายอย่างละเอียด ระบบการรักษาพยาบาลจากที่ห่างไกล เช่น คนไข้อยู่ที่จังหวัดชายแดนและขาดแคลนแพทย์เฉพาะทาง แพทย์ผู้ทำการรักษาสามารถส่งคำถามมาปรึกษาหารือกับแพทย์ผู้ชำนาญการเฉพาะได้ มีการรวบรวมความรู้ของแพทย์ผู้ชำนาญการจัดสร้างเป็นฐานความรู้ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาเครื่องมือช่วยคนพิการต่างๆ เช่น การสร้างแขนเทียม ขาเทียม การสร้างเครื่องกระตุ้นหัวใจ สร้างเครื่องช่วยฟังเสียง หรือมีการพัฒนาเทคโนโลยีการปลูกถ่ายอวัยวะสำคัญต่างๆ รวมทั้งการผลิตยา และวัคซีนสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้าช่วยด้วย

1.5) ช่วยส่งเสริมสติปัญญาของมนุษย์ คอมพิวเตอร์มีจุดเด่นที่ทำให้การทำงานต่างๆ รวดเร็ว มีความแม่นยำ และสามารถเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไว้ได้มาก การแก้ปัญหาที่ซับซ้อนบางอย่างกระทำได้ดี และรวดเร็ว งานบางอย่างถ้าให้มนุษย์ทำอาจต้องเสียเวลาในการคิดคำนวณตลอดชีวิต แต่คอมพิวเตอร์สามารถทำงานเสร็จในเวลาไม่กี่วินาที ดังนั้นจึงมีการนำคอมพิวเตอร์มาจำลองเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อให้มนุษย์หาทางศึกษาหรือแก้ไขปัญหา เช่น การจำลองสถานะของสิ่งแวดล้อม การจำลองระบบมลภาวะ การจำลองการไหลของของเหลว การควบคุมระบบจราจร หรือแม้แต่การนำเอาคอมพิวเตอร์มาจำลองในสภาพที่เหมือนจริง เช่น จำลองการเดินเรือ จำลองการขับเครื่องบิน การขับรถยนต์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เหมือนจริงได้ หากมีการผิดพลาดก็ไม่ทำให้เกิดอันตราย คอมพิวเตอร์จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ของมนุษย์ได้ดี ปัจจุบันมีการนำบทเรียนมาไว้ในคอมพิวเตอร์ และให้เรียนรู้ผ่านคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) คอมพิวเตอร์ยังเป็นเครื่องมือที่ให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาสมัยใหม่ เชื่อมโยงติดต่อกันทางอินเทอร์เน็ต สามารถเรียกค้นข้อมูลข่าวสารผ่านทางเครือข่าย สามารถเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์หรือเรียนจากที่ห่างไกลได้ คอมพิวเตอร์จึงมีบทบาทที่ทำให้มนุษย์ได้รับข่าวสารมากขึ้นกว่าเดิม และเป็นหนทางที่ทำให้เกิดสติปัญญาอย่างแท้จริง

1.6) เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง การใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรม กิจการค้าขาย ธุรกิจต่างๆ กิจการทางด้านธนาคาร ช่วยส่งเสริมงานทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้กระแสเงินหมุนเวียนได้อย่างกว้างขวาง ผู้ผลิตในสายอุตสาหกรรมจะผลิตสินค้าได้มาก ลดต้นทุน ธุรกิจอาศัยการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกัน เกิดระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เรียกว่า อีดีไอ (Electronic Data Interchang : EDI)

1.7) ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน การสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ช่วยย่อโลกให้เล็กลง สังคมโลกมีสภาพไร้พรมแดน มีการเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกันมากขึ้น เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ดี ทำให้ลดปัญหาในเรื่องความขัดแย้ง

1.8) ช่วยส่งเสริมประชาธิปไตย ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกระจายข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของระบบประชาธิปไตย แม้แต่การเลือกตั้งก็มีการใช้คอมพิวเตอร์รวมผลคะแนน ใช้สื่อโทรทัศน์ วิทูเชิงผลการนับคะแนนที่ทำให้ทราบผลได้อย่างรวดเร็ว

2. ผลกระทบในทางลบของเทคโนโลยีสารสนเทศ มีดังนี้

2.1) ทำให้เกิดอาชญากรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหนทางในการก่ออาชญากรรมได้โจรผู้ร้ายอาจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนปล้น วางแผนโจรกรรม มีการลักลอบใช้ข้อมูลข่าวสาร มีการโจรกรรมหรือแก้ไขตัวเลขบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์ การลอบเข้าไปแก้ไขข้อมูลอาจทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น การแก้ไขระดับคะแนนของนักศึกษา การแก้ไขข้อมูลในโรงพยาบาล

เพื่อให้การรักษาพยาบาลคนไข้ผิด ซึ่งเป็นการทำร้ายหรือฆาตกรรมดังที่เห็นในภาพยนตร์

2.2) ทำให้ความสัมพันธ์ของมนุษย์เสื่อมถอย การใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสาร ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่ต้องเห็นตัว การใช้งานคอมพิวเตอร์หรือแม้แต่การเล่นเกมมีลักษณะการใช้งานเพียงคนเดียว ทำให้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นลดลง ผลกระทบนี้ทำให้มีความเชื่อว่ามนุษย์สัมพันธ์ของบุคคลจะน้อยลง สังคมใหม่จะเป็นสังคมที่ไม่ต้องพึ่งพากันมาก อย่างไรก็ตามงานวิจัยคัดค้านและแสดงความคิดเห็นที่ว่าเทคโนโลยีได้ช่วยให้มนุษย์มีการติดต่อสื่อสารถึงกันมากขึ้นและความสัมพันธ์ดีขึ้น

2.3) ทำให้เกิดความวิตกกังวล ผลกระทบนี้เป็นผลกระทบทางด้านจิตใจของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่มีความวิตกกังวลว่า คอมพิวเตอร์อาจทำให้เกิดการว่างงานน้อยลง มีการนำเอาหุ่นยนต์มาใช้ในงานมากขึ้น มีระบบการผลิตที่อัตโนมัติมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้แรงงานอาจตกงาน หรือหน่วยงานอาจเลิกว่าจ้างได้ โดยความจริงแล้วความคิดเหล่านี้จะเกิดขึ้นกับบุคลากรบางกลุ่มเท่านั้น แต่ถ้าบุคคลนั้นมีการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยี หรือมีการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้นแล้วปัญหานี้จะไม่เกิดขึ้น

2.4) ทำให้เกิดการเสี่ยงภัยทางด้านธุรกิจ ธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ข้อมูลข่าวสารทั้งหมดของธุรกิจฝากไว้ในศูนย์ข้อมูล เช่น ข้อมูลลูกค้า การค้า ข้อมูลสินค้าและบริการต่างๆ หากเกิดการสูญหายของข้อมูล อันเนื่องมาจากเหตุอุบัติเหตุ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม หรือด้วยสาเหตุใดก็ตามที่ทำให้ข้อมูลหายหมด ย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจโดยตรง

2.5) ทำให้มีการพัฒนาอาวุธที่มีอำนาจทำลายสูง ประเทศที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยี สามารถนำเทคโนโลยีมาช่วยในการสร้างอาวุธที่มีอำนาจการทำลายสูง ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดสงครามและมีการสูญเสียมากขึ้น

2.6) ทำให้เกิดการแพร่วัฒนธรรมและกระจายข่าวสารที่ไม่เหมาะสมอย่างรวดเร็ว คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ที่ทำงานตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด การนำมาใช้ในทางใดจึงขึ้นอยู่กับผู้ใช้ จริยธรรมการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเรื่องสำคัญ ดังเช่นการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีผู้สร้างโฮมเพจหรือสร้างข้อมูลข่าวสารในเรื่องภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น ภาพอนาจาร หรือภาพที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย การดำเนินการเช่นนี้ย่อมขึ้นอยู่กับจริยธรรมของผู้ดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีการปลอมแปลงระบบจดหมาย เพื่อส่งจดหมายถึงผู้อื่น โดยมีเจตนากระจายข่าวที่เป็นเท็จ จริยธรรมการใช้งานเครือข่ายเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังอย่างมาก

2.7) ทำให้ข้อมูลหรือโปรแกรมถูกทำลายได้ง่าย ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนามาก ข้อมูลก็มีความสำคัญมากขึ้นตามไปด้วย เทคโนโลยีทำให้ข้อมูลถูกทำลายได้ง่าย อาจจะถูกทำลายด้วยไวรัสคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทหนึ่งที่สามารถทำสำเนาตัวเองเข้าไปอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ได้ สามารถแพร่ไปยังระบบคอมพิวเตอร์อื่นๆ ได้โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ไวรัสคอมพิวเตอร์บางชนิดทำลายโปรแกรมหรือข้อมูลต่างๆ บางชนิดทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานช้าลง ผลกระทบต่อการทำงานของคอมพิวเตอร์นั้นขึ้นอยู่กับประเภทของไวรัสคอมพิวเตอร์และจุดประสงค์ของผู้เขียน โปรแกรมไวรัสนั้น ว่าต้องการให้โปรแกรมทำงานอย่างไร ทั้งนี้เราก็ควรจะปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดี ไม่ให้ทำลายข้อมูลผู้อื่น ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเสียหายได้

ที่มา : ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศ www.thaigoodview.com/roomnet/roomnet46/.../doc4.htm -

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง ฉลาดคิดฉลาดใช้เทคโนโลยี
(ใบงานกิจกรรมที่ 6)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ฉลาดคิดฉลาดใช้เทคโนโลยี หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

2. หลักแนวคิดสำคัญของการใช้เทคโนโลยีอย่างพอเพียงมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้ใช้เทคโนโลยีตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว มีดังนี้ คือ

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการใช้เทคโนโลยีตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง มีอะไรบ้างและจงบอกเหตุผล

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าวิธีที่จะพัฒนาพฤติกรรมด้านการใช้เทคโนโลยีให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7

เรื่อง กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์

(1 สัปดาห์ / 2 ชั่วโมง)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้และเข้าใจปัญหาของพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน
2. รู้และเข้าใจวิธีการและขั้นตอนการจัดทำโครงการ / กิจกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนา

พฤติกรรมการบริโภค

3. อธิบายวิธีการและขั้นตอนของโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนได้
4. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนโดยใช้หลักแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

1. ปัญหาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนที่ควรแก้ไขและพัฒนา
2. ขั้นตอนและวิธีการทำโครงการ / กิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภค
3. ขั้นตอนและวิธีการของโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนบนพื้นฐานหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

1.1 นักเรียนสามารถวางแผนการจัดทำโครงการ / กิจกรรมให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดเป็นการพอประมาณกับเวลา

1.2 นักเรียนได้สำรวจสภาพจริงของเยาวชน แบ่งงานและดำเนินการตามโครงการด้วยความประหยัดและมีประสิทธิภาพเป็นการพอประมาณกับสถานที่ กำลังแรงงาน กำลังทรัพย์ และตามความสามารถของนักเรียน

1.3 ตรวจสอบความรู้ของตนเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนที่จะจัดทำโครงการ / กิจกรรม

2. ความมีเหตุผล

2.1 นักเรียนได้มีทักษะในการจัดทำโครงการ / กิจกรรม ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การพัฒนาดน และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล

2.2 นักเรียนเข้าใจสภาพปัญหาของเยาวชน เห็นแนวทางในการแก้ไข หรือพัฒนาเยาวชน ที่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

3.1 เกิดความรักและเข้าใจความผูกพันของคนในกลุ่มเยาวชนด้วยกัน

3.2 ตระหนักถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในการแก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนให้ยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้ตนเอง ครอบครัว และสังคมมีความสุข

4. เงื่อนไขความรู้

4.1 วิธีการสำรวจปัญหา และรู้ปัญหาของเยาวชน

4.2 รู้ขั้นตอนและวิธีการจัดทำโครงการ / กิจกรรม เพื่อแก้ปัญหา

4.3 รู้ขั้นตอนและวิธีการของโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.4 รู้และเข้าใจประโยชน์ของโครงการ / กิจกรรม

4.5 รู้แหล่งศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้

4.6 นำหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปแก้ไขปัญหาพัฒนาดนและเยาวชน

5. เงื่อนไขคุณธรรม

มีสติปัญญา ความสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความขยันอดทน ประหยัดอดออม และการแบ่งปัน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. สร้างประสบการณ์ ด้วยการเสนอตัวแบบ(Model) ของบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี เพื่อทบทวนความรู้

2. วิเคราะห์ประสบการณ์ อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์และเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี ตามสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน กับพฤติกรรมที่ควรจะเป็นที่สอดคล้องกับหลัก

แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก สำนึกถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ

3. บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด สรุปความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์การบริโภคในภาพรวมทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี ของเยาวชนที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

- 1) ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง “กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์”
- 2) ครูอธิบายเชื่อมโยงใบความรู้ กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่อง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม
- 3) ครูและนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาให้เข้าใจชัดเจน แล้วให้นักเรียนอภิปราย ในประเด็นคำถามต่อไปนี้

- 3.1) “กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์” หมายถึงอะไร
- 3.2) นักเรียนมีความพอประมาณในการบริโภคอย่างไร
- 3.3) นักเรียนมีเหตุผลในการบริโภคอย่างไร
- 3.4) ภูมิคุ้มกันในการบริโภคของนักเรียนคืออะไร
- 3.5) การบริโภคตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร
- 3.6) คุณธรรมใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.7) นักเรียนจะนำหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันอย่างไร

- 4) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและความสำคัญของบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 5) ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง “กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์”
- 6) ให้นักเรียนร่วมกันคิดโครงการ/กิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อใช้เป็นกิจกรรมสำหรับพัฒนาพฤติกรรมการณ์การบริโภค และเขียนเป็นโครงการของกลุ่ม เพื่อนำเสนอและคัดเลือกเป็นกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ ของห้องเรียน
- 7) ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ตามข้อตกลงของกลุ่ม

4. พัฒนาความคิดรวบยอด พัฒนาความคิดจากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์การบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ทั้ง ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยี เพื่อใช้เป็น

แนวทางไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด ให้นักเรียนเสนอโครงการ / กิจกรรมเพื่อคัดเลือกเป็นกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ของห้องเรียนเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน สาธิตโครงการและทดลองปฏิบัติ กิจกรรม ให้การเสริมแรง ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสมเมื่อแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่พึงปรารถนา

6. ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง ให้นักเรียนทุกคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคของเขายาวนในด้านต่างๆ ทั้ง ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยี เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

7. วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคของเขายาวนในด้านต่างๆ ทั้ง ด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยี ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

8. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิด โดยให้แต่ละกลุ่มคิดโครงการ/กิจกรรมเพื่อเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้แต่ละกลุ่มนำเสนองาน เพื่อเสนอแนะนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายสรุปและคัดเลือกโครงการ / กิจกรรมเป็นกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ของห้องเรียนและยึดถือปฏิบัติเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของตนเองให้เป็นไปตามหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยปฏิบัติอย่างจริงจัง สม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียนและในชีวิตจริง เพื่อเสนอเป็นโครงการของกลุ่มใหญ่/ห้องเรียน/ระดับชั้น/โรงเรียน ต่อไป

9. การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ ทั้งนี้ต้องมีการสร้างความเข้าใจและการประสานร่วมมือกับผู้ปกครอง คณะครู และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

10. แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่

วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม มีการติดตามประเมินผลงาน และอภิปรายสรุปผล การปฏิบัติงานเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ และจัดนิทรรศการแสดงผลงาน การประกาศยกย่องชมเชย และมอบรางวัล เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนต่อไป

สรุปความรู้ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปคัดเลือกโครงการ/กิจกรรมเพื่อนำสู่การปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ของห้องเรียน ที่ทุกคนพร้อมที่จะนำไปยึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของตนให้ปฏิบัติตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแบ่งปันความรู้เผยแพร่ไปสู่บุคคลอื่นๆ ต่อไป

ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนแผนการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ของห้องเรียน เป็นของตนเองลงในสมุดบันทึก

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพรวมชุดเกี่ยวกับพฤติกรรมบริโภค ทั้งด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆ

2. รูปภาพตัวอย่างบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ใบความรู้ เรื่อง กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์

4. ใบงานกิจกรรมที่ 7

แหล่งการเรียนรู้

1. โรงเรียน

2. ชุมชน

3. อินเทอร์เน็ต

4. ห้องสมุด

การวัดผล / ประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2. ตรวจผลงาน

3. ตรวจบันทึกประจำวัน

เครื่องมือวัด

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

2. แบบตรวจผลงาน

3. แบบบันทึกประจำวัน

ใบความรู้

เรื่อง “ กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ ”

กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ คือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรม การบริโภค ทั้งด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงาน และการใช้เทคโนโลยี ต่างๆในชีวิตประจำวัน ซึ่งกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ 1 กิจกรรม อาจเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม การบริโภคด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว หรือมากกว่า 1 ด้านก็ได้ ซึ่งกิจกรรม ดังกล่าวจะต้องเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันเพื่อให้ พฤติกรรม การบริโภคของตนเองพัฒนาไปในทางที่ดีมีประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ ตัวอย่างกิจกรรม พอเพียงอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรม “หยอดกระปุกวันละบาท” “ทำบัญชีรับ-จ่ายรายวัน” “ปลูกผักสวนครัวกินเอง” “ปิดเปิดไฟใช้ตามจำเป็น” “คั้นน้ำจากแท่งแทนซื้อน้ำขวด” “ใช้เทคโนโลยีอย่างมีขอบเขต” “กินอาหารไทยกันดีกว่า” ฯลฯ

จากตัวอย่างกิจกรรม นักเรียนคิดว่า นักเรียนจะสามารถคิดกิจกรรมพอเพียงอย่าง สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคด้านใดด้านหนึ่งตามความสนใจด้วยตนเองได้หรือไม่ ถ้าคิดเองไม่ได้ลองช่วยกันคิดในกลุ่มแล้วเขียนเป็นโครงการ กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ กลุ่ม ละ 1 โครงการ เพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อคัดเลือกเป็นกิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ ของ ห้องเรียน ถ้าโครงการของนักเรียนกลุ่มใดได้รับคัดเลือก ก็จะเป็นที่น่าภาคภูมิใจในผลงานและยัง อาจจะได้รับสิ่งตอบแทนที่เป็นการเสริมสร้างกำลังใจอีกทางหนึ่งด้วย ที่สำคัญยิ่ง อย่าลืมบอก วัตถุประสงค์และวิธีปฏิบัติให้ชัดเจนด้วย หวังว่ากิจกรรมของนักเรียนจะได้รับความสนใจเป็น อย่างยิ่ง....

ส่วนประกอบสำคัญของโครงการ

1. ชื่อโครงการ
2. ผู้รับผิดชอบโครงการ
3. ที่มาของโครงการ
4. ขอบเขตการศึกษา ระยะเวลาในการดำเนินงาน
5. วิธีปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ
6. ผลที่คาดหวัง

แบบฝึกหัดทบทวน เรื่อง กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์
(ใบงานกิจกรรมที่ 7)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. กิจกรรมพอเพียงอย่างสร้างสรรค์ หมายความว่าอย่างไร

.....

.....

.....

2. หลักแนวคิดสำคัญของการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความพอเพียง มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. สิ่งที่นักเรียนคิดว่าได้ทำกิจกรรมตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว มีดังนี้ คือ

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าคุณธรรมที่ควรนำมาใช้ในการทำกิจกรรมตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมีอะไรบ้างและจงบอกเหตุผล

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนคิดว่าวิธีที่จะพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรทำอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แบบวัดพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม

คู่มือการใช้แบบวัดพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แบบวัดพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม รูปแบบ “4MORSSI” รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยส่วนสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจก่อนนำไปใช้ ดังนี้

1. นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ต้องการศึกษา

พฤติกรรมการบริโภค หมายถึง พฤติกรรมของเยาวชน ในด้านการกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พฤติกรรมของเยาวชนในด้าน การกิน การใช้จ่ายเงิน การใช้สิ่งของที่มีอยู่ การใช้พลังงานและการใช้เทคโนโลยีต่างๆในชีวิตประจำวัน อย่าง พอดี พอเหมาะกับตนเอง สังกม และฐานะทางเศรษฐกิจ และมีเหตุผลในการเลือกบริโภค โดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้รับ รู้จักประหยัดและอดออม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถใช้หลักวิชา และความรอบรู้ ตลอดจนการใช้สติปัญญาในการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวังในการใช้จ่ายที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เกินฐานะและความจำเป็น

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักคิดที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระราชทานแก่เหล่าพสกนิกรไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขแบบสายกลาง โดยยึดหลัก การพึ่งตนเองได้ มีความ “พออยู่พอกิน” “ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ” ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ภายใต้เงื่อนไขความรู้ คู่คุณธรรม

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง มีความตระหนักใน ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร ขยัน ประหยัด อดออม แบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2. พฤติกรรมที่ต้องการวัด

แบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้านๆ ละ 3 ข้อ / ประเด็น มีจำนวนทั้งหมด 6 ประเด็นๆ ละ 15 ข้อ รวมทั้งสิ้น 90 ข้อ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล
3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
4. เงื่อนไขความรู้
5. เงื่อนไขคุณธรรม

ประเด็นที่ 1 ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

ประเด็นที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคด้านการกิน

ประเด็นที่ 3 พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้จ่ายเงิน

ประเด็นที่ 4 พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่

ประเด็นที่ 5 พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้พลังงาน

ประเด็นที่ 6 พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยี

การวิเคราะห์พฤติกรรม

ประเด็นของพฤติกรรม	รวมคะแนน	คะแนน
1. ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์หลักปรัชญาชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน	1-15	
2. พฤติกรรมการบริโภคด้านการกิน	1-15	
3. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้จ่ายเงิน	1-15	
4. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่	1-15	
5. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้พลังงาน	1-15	
6. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยี	1-15	
รวมคะแนนทั้งหมด.....คะแนน		

3. เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม ก. ข้อความเชิงบวก ค่าคะแนน = 4 : 3 : 2 : 1

กลุ่ม ข. ข้อความเชิงลบ ค่าคะแนน = 1 : 2 : 3 : 4

เกณฑ์คะแนน

ความรู้สึกและความคิดเห็น	กลุ่ม ก. ข้อความเชิงบวก	กลุ่ม ข. ข้อความเชิงลบ
จริงทุกครั้ง	4	1
จริงบ่อยครั้ง	3	2
จริงบางครั้ง	2	3
ไม่จริงเลย	1	4

4. สรุปคะแนน

สรุปคะแนนพฤติกรรมของแต่ละประเด็นๆ ละ 15 ข้อ มีคะแนนแต่ละด้านๆ ละ 4 คะแนน มีคะแนนเต็ม 60 คะแนน รวม 6 ด้านจะเท่ากับ 360 คะแนนมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 มี รายการของ 1:2:3:4:5 =3:3:3:3:3 จำนวน 15 ข้อ รวม 60 คะแนน

ประเด็นที่ 2 มี รายการของ 1:2:3:4:5 =3:3:3:3:3 จำนวน 15 ข้อ รวม 60 คะแนน

ประเด็นที่ 3 มี รายการของ 1:2:3:4:5 =3:3:3:3:3 จำนวน 15 ข้อ รวม 60 คะแนน

ประเด็นที่ 4 มี รายการของ 1:2:3:4:5 =3:3:3:3:3 จำนวน 15 ข้อ รวม 60 คะแนน

ประเด็นที่ 5 มี รายการของ 1:2:3:4:5 =3:3:3:3:3 จำนวน 15 ข้อ รวม 60 คะแนน

ประเด็นที่ 6 มี รายการของ 1:2:3:4:5 =3:3:3:3:3 จำนวน 15 ข้อ รวม 60 คะแนน

โดยภาพรวม มี รายการของ 1:2:3:4:5 =18:18:18:18:18 จำนวน 90 ข้อ รวม 360 คะแนน

กลุ่มของพฤติกรรม

ประเด็น	กลุ่ม ก. ข้อความเชิงบวก	รวม	กลุ่ม ข. ข้อความเชิงลบ	รวม
1	ข้อ 1-3, 5-6, 8-10, 13-15	11 ข้อ	ข้อ 4,7,11,12	4 ข้อ
2	ข้อ 3,5-7, 9-15	11 ข้อ	ข้อ 1,2,4,8	4 ข้อ
3	ข้อ 3-11, 13-14	11 ข้อ	ข้อ 1,2,12,15	4 ข้อ
4	ข้อ 1,4-10, 12-14	11 ข้อ	ข้อ 2,3,11,15	4 ข้อ
5	ข้อ 1-2, 4-9, 11,13,15	11 ข้อ	ข้อ 3,10,12,14	4 ข้อ
6	ข้อ 4-11, 13-15	11 ข้อ	ข้อ 1-3 ,12	4 ข้อ

5. การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนแต่ละด้าน แสดงว่ามีพฤติกรรมสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านนั้นๆ ดังนี้ คือ

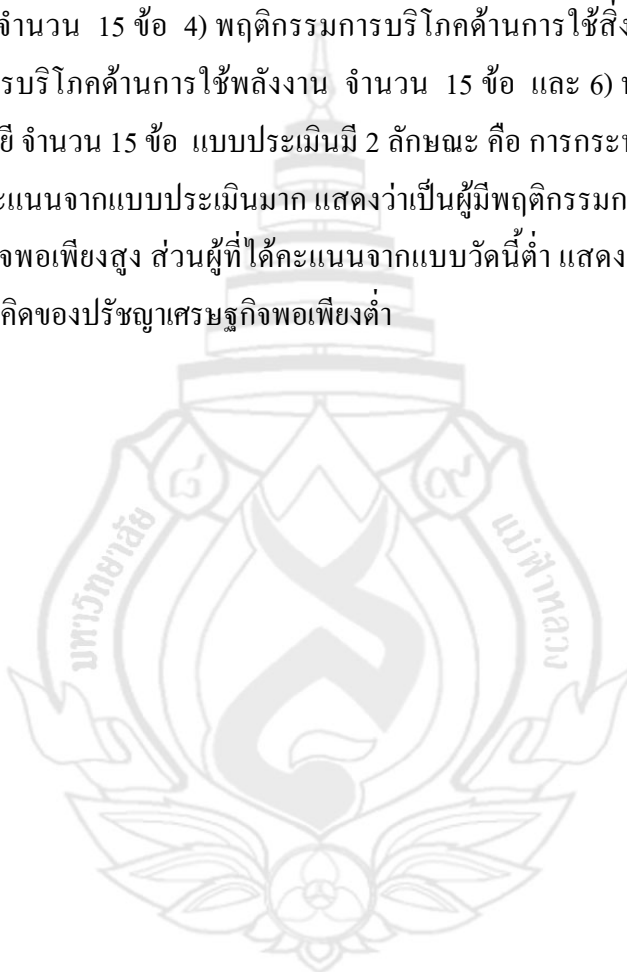
ความหมายของคะแนนพฤติกรรมแต่ละด้าน	
ช่วงคะแนน 48-60 (80%ขึ้นไป)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด
ช่วงคะแนน 42-47 (70%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านอยู่ในระดับ มาก
ช่วงคะแนน 36-41 (60%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง
ช่วงคะแนน 30-35 (50%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านอยู่ในระดับ น้อย
ช่วงคะแนนต่ำกว่า 30 (ต่ำกว่า 50%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละด้านอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การแปลผลคะแนนรวมทั้งหมด 6 ด้าน แสดงว่ามีพฤติกรรมสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ดังนี้ คือ

ความหมายของคะแนนรวมทั้งหมด	
ช่วงคะแนน 288-360 (80%ขึ้นไป)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด
ช่วงคะแนน 252-287 (70%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก
ช่วงคะแนน 216-251 (60%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง
ช่วงคะแนน 180-215 (50%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับ น้อย
ช่วงคะแนนต่ำกว่า 180 (ต่ำกว่า 50%)	มีพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

6. สารสำคัญ

แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการบริโภคมตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นี้ ประเมินพฤติกรรม 6 ด้าน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 90 ข้อ แบ่งเป็น 1) ประเมินพฤติกรรมด้านความรู้ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน การจำนวน 15 ข้อ 2) พฤติกรรมการบริโภคด้านการกินจำนวน 15 ข้อ 3) พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้จ่ายเงิน จำนวน 15 ข้อ 4) พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่ จำนวน 15 ข้อ 5) พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้พลังงาน จำนวน 15 ข้อ และ 6) พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยี จำนวน 15 ข้อ แบบประเมินมี 2 ลักษณะ คือ การกระทำทางบวกและการกระทำทางลบ ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบประเมินมาก แสดงว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้ต่ำ แสดงว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่ำ

แบบประเมินตนเอง เกี่ยวกับพฤติกรรมกำรบริโภคมหลักคคของปรัชญาเศรษฐกคพอเพียง

ชื่อ - สกุล.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่

โรงเรียน.....

คำชี้แจง

แบบวัดชุดนี้ เป็นแบบวัดเกี่ยวกับพฤติกรรมกำรปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อในแบบวัด แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับกำรกระทำของนักเรียนในระดับใด แล้วพิจารณาตอบให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียน โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับกำรกระทำที่เป็นจริงของนักเรียนข้อละเพียงคำตอบเดียว แบบวัดนี้มีคำตอบให้นักเรียนเลือก 4 ช่อง คือ “จริงทุกครั้ง” “จริงบ่อยครั้ง” “จริงบางครั้ง” และ “ไม่จริงเลย”

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	จริง ทุกครั้ง	จริง บ่อยครั้ง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง เลย
0	ฉันกินอาหารแต่พออิ่ม	/			
00	ฉันกินอาหารครบทั้ง 5 หมู่		/		
000	ฉันกินขนมหรือของขบเคี้ยวแทนอาหารมื้อเช้า			/	

- ในข้อ 0 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “จริงทุกครั้ง” หมายความว่าทุกครั้งที่นักเรียนกินอาหารนักเรียนจะกินแต่พออิ่ม หรือคิดเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้ 100%
- 00 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “จริงบ่อยครั้ง” หมายความว่านักเรียนกินอาหารครบทั้ง 5 หมู่ บ่อยมากแต่ไม่ถึงกับทุกครั้ง หรือคิดเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องนี้ มากกว่า 50%

000 ถ้านักเรียนเลือกตอบว่า “จริงบางครั้ง” หมายความว่านักเรียนกินขนม หรือของขบเคี้ยวแทนอาหารมื้อเช้าเป็นบางครั้งแต่ไม่บ่อยนัก หรือหรือคิดเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยกว่า 50%

แต่ถ้านักเรียนเลือกตอบในข้อใดว่า “ไม่จริงเลย” หมายความว่า นักเรียนไม่เคยมีพฤติกรรมในเรื่องนั้นๆเลย

คำตอบของนักเรียน**ไม่มีคำตอบใดผิด** แต่คำตอบอาจแตกต่างกันไปตามการกระทำของแต่ละคน ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริงที่สุด

โปรดตอบคำถามทุกข้อ เนื่องจากถ้าไม่ตอบข้อใดข้อหนึ่ง แบบวัดชุดนี้จะใช้ไม่ได้ทันที

ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบที่นักเรียนได้เลือกตอบไปนั้น จะไม่มีผลใด ๆ ต่อนักเรียน ให้สบายใจในการตอบคำถามให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ข้อ	ข้อความ	จริง ทุก ครั้ง	จริง บ่อย ครั้ง	จริง บาง ครั้ง	ไม่ จริง เลย
1. ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
1	ฉันยึดหลักความพอดีด้วยการไม่ทำอะไรที่สุดโตรง คือไม่ให้มากเกินไปหรือน้อยจนเกินไป				
2	ฉันสามารถเก็บเงินซื้อของใช้ส่วนตัวที่ราคาไม่แพงมากได้โดยไม่ต้องรบกวนขอเงินจากพ่อแม่				
3	ฉันพยายามทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความพอเพียง				
4	ฉันพอใจในสิ่งของที่มีอยู่แม้จะยังขาดแคลนสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน				
5	ฉันพยายามลดทอนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่ไม่ค่อยจำเป็นออกไป				
6	ฉันยึดถือบุคคลที่ประพฤติตนอย่างพอเพียงที่ฉันชื่นชอบเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน				
7	ฉันพยายามทำตัวให้เข้ากับยุคสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยใช้สิ่งของตามสมัยนิยม				
8	ฉันติดตามข่าวสารเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ และรู้เท่าทันเหตุการณ์ของโลก				
9	ฉันมีความสุขและรู้สึกภาคภูมิใจที่ไม่ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นต้องเดือดร้อนในเรื่องของการใช้จ่ายเงิน				
10	ฉันจะทำอะไรก็นึกถึงหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องเตือนสติให้ทำอะไรด้วยความรอบคอบเสมอ				

ข้อ	ข้อความ	จริง ทุก ครั้ง	จริง บ่อย ครั้ง	จริง บาง ครั้ง	ไม่ จริง เลย
11	ฉันคิดว่าความพอเพียงคือความพอดีที่ต้องพอเพียงกับความต้องการของเรา				
12	ฉันเข้าใจว่าความพอเพียงอาจจะหมายถึงว่าต้องทำให้จนลง				
13	ฉันจะแนะนำเพื่อนฝูง ครอบครัวในเรื่องของความพอเพียงเมื่อมีโอกาส				
14	ฉันพยายามแบ่งเงินจากรายรับเก็บออมไว้ทีละน้อยเพื่อเอาไว้ใช้ยามที่จำเป็น				
15	ฉันรู้ฐานะของตนเองดีและคิดอย่างรอบคอบก่อนที่จะใช้จ่ายเสมอ				
	รวม				

ข้อ	ข้อความ	จริง ทุก ครั้ง	จริง บ่อย ครั้ง	จริง บาง ครั้ง	ไม่ จริง เลย
2. พฤติกรรมการบริโภคด้านการกิน					
1	ฉันกินอาหารแต่ละวันไม่ครบ 3 มื้อ				
2	ฉันกินอาหารวันละหลายๆมื้อตามแต่จะรู้สึกหิว				
3	ฉันตักอาหารปริมาณพอดีกับตนเอง				
4	ฉันชอบกินขนมหรือของขบเคี้ยวแทนอาหารมื้อเช้า				
5	ฉันกินผลไม้เป็นของว่าง				
6	ฉันกินขนมไทยเป็นของว่าง				
7	ฉันกินอาหารที่มีสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่				
8	ฉันกินมะขามถึงสำเร็จรูปแทนกินข้าวเสมอ				
9	ฉันกินข้าวและกินอาหารแบบไทยๆเป็นอาหารหลัก				
10	ฉันดื่มน้ำสะอาดหลังจากกินอาหารเสร็จ				
11	ฉันไม่ดื่มน้ำหวานหรือน้ำอัดลมแทนดื่มน้ำเปล่า				
12	ฉันดื่มนมเป็นอาหารเสริมเป็นประจำ				
13	ฉันกินอาหารแต่พออิ่ม				
14	ฉันไม่ชอบกินจุบกินจิบไม่เป็นเวลา				
15	ฉันไม่ดื่มกาแฟเวลาต้องดูหนังสือ				
	รวม				

ข้อ	ข้อความ	จริง ทุก ครั้ง	จริง บ่อย ครั้ง	จริง บาง ครั้ง	ไม่ จริง เลย
3. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้จ่ายเงิน					
1	ฉันไปเที่ยวซื้อของ ชมภาพยนตร์ เล่นเกม ทุกวันหยุดสุดสัปดาห์				
2	ฉันซื้อปากกาใหม่แทบทุกสัปดาห์				
3	ฉันซื้อรองเท้านักเรียนคราวละ 1 คู่				
4	ฉันทำบัญชีเพื่อควบคุมรายรับ-รายจ่าย ของตนเอง				
5	ฉันซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย				
6	ฉันซื้อผักผลไม้ปลอดสารพิษที่ปลูกในท้องถิ่น				
7	ฉันมีแผนในการใช้จ่ายเงิน				
8	ฉันเลือกซื้อเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต้องใช้				
9	ฉันไม่เคยขอเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากผู้ปกครอง				
10	ฉันซื้อเสื้อผ้าที่ดูดีแต่ราคาไม่แพงจนเกินไป				
11	ฉันไม่นิยมซื้อสินค้าแบรนด์เนมที่มีราคาแพงๆ				
12	ฉันเสียเงินค่าใช้โทรศัพท์มือถือรายเดือนค่อนข้างสูง				
13	ฉันไม่เคยจ่ายเงินค่าไปร้องเพลงคาราโอเกะในเวลากลางคืน				
14	ฉันแบ่งเงินไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออม				
15	ฉันเปลี่ยนโทรศัพท์มือถือทุกครั้งเมื่อมีรุ่นใหม่ ออกจำหน่าย				
	รวม				

ข้อ	ข้อความ	จริง ทุก ครั้ง	จริง บ่อย ครั้ง	จริง บาง ครั้ง	ไม่ จริง เลย
4. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่					
1	ฉันใช้สินค้าจนหมดแห่งเสมอ				
2	ฉันเปลี่ยนกระเป๋าสตางค์ใหม่ทุกเดือน				
3	ฉันสวมเสื้อผ้าไม่เคยซ้ำในรอบ 2 สัปดาห์				
4	ฉันใช้ปากกาจนกว่าหมึกจะหมดจึงทิ้ง				
5	ฉันซ่อมแซมสมุดหนังสือที่ซื้อมาเอง				
6	ฉันชอบใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่แสดงถึงความเป็นไทย				
7	ฉันใช้สมุดแต่ละเล่มจนหมดทุกหน้า				
8	ฉันใช้ หนังสือเรียนชุดเก่าต่อจากพี่หรือซื้อต่อจากรุ่นพี่				
9	ฉันไม่เคยฉีกสมุดออกใช้แทนกระดาษเขียนรายงาน				
10	ฉันไม่เคยใส่สร้อยคอ, ต่างหู หรือกำไลข้อมือไปโรงเรียน				
11	ฉันชอบเปลี่ยนนาฬิกาข้อมือไปตามแฟชั่นนิยม				
12	ฉันไม่เคยถอดชิ้นส่วนอุปกรณ์เครื่องใช้ออกดูเล่น				
13	ฉันไม่เคยขีดเขียนหรือวาดรูปเล่นในสมุดทำงาน				
14	ฉันไม่เคยขีดขีดโต๊ะเรียนเป็นที่ระบายอารมณ์				
15	ฉันไม่ชอบใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่ดูเก่าแล้วแม้จะยังใช้ได้ดี				
	รวม				

ข้อ	ข้อความ	จริง ทุก ครั้ง	จริง บ่อย ครั้ง	จริง บาง ครั้ง	ไม่ จริง เลย
5. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้พลังงาน					
1	ฉันปิดพัดลมเมื่อเลิกใช้หรือจะออกจากห้อง				
2	ฉันปรับระดับความร้อนของเตารีดให้ร้อนแต่พอดี				
3	ฉันชอบใช้ไดร์เป่าผมทันทีโดยไม่ต้องเช็ดผมให้แห้งเสียก่อน				
4	ฉันปิดเครื่องปรับอากาศก่อนจะเลิกใช้ห้องเล็กน้อย				
5	ฉันไม่เคยใช้น้ำสำหรับดื่ม ล้างมือ หรือล้างหน้า ไปด้วย				
6	ฉันปิดไฟห้องที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องใช้ไฟอีกแล้ว				
7	ฉันไม่เคยซักเสื้อผ้า ที่ละจำนวนหลายๆในคราวเดียวด้วยเครื่องซักผ้า				
8	ฉันเปิดหน้าต่างห้องรับแสงแทนการเปิดไฟใช้ในเวลากลางวัน				
9	ฉันไม่เคยเก็บอาหารที่ยังร้อนอยู่ไว้ในตู้เย็น				
10	ฉันซักถุงเท้า, รองเท้าผ้าใบ โดยใช้เครื่องซักผ้าโดยไม่ต้องเปลืองแรง				
11	ฉันปิดทีวีแล้วดึงปลั๊กไฟออกด้วยเสมอ				
12	ฉันพรมน้ำผ้าจนเปียกชุ่มเวลารีดผ้าจะได้เรียบดี				
13	ฉันเปิดไฟในบ้านเฉพาะที่จำเป็นต้องใช้				
14	ฉันชอบเปิดน้ำให้ไหลตลอดเวลาขณะล้างหน้าแปรงฟัน				
15	ฉันถอดปลั๊กเตารีดออกก่อนจะรีดเสื้อผ้าเสร็จเล็กน้อย				
	รวม				

ข้อ	ข้อความ	จริง ทุก ครั้ง	จริง บ่อย ครั้ง	จริง บาง ครั้ง	ไม่ จริง เลย
6. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยี					
1	ฉันชอบคุยโทรศัพท์กับเพื่อนนานๆ				
2	ฉันใช้คอมพิวเตอร์แชทหาเพื่อนเสียเป็นส่วนใหญ่				
3	ฉันไม่ชอบปิดหน้าจอคอมพิวเตอร์หลังใช้งาน				
4	ฉันไม่ชอบเปิดทีวีทิ้งไว้โดยไม่มีใครดู				
5	ฉันไม่ชอบขับรถเล่น				
6	ฉันดับเครื่องยนต์รอเวลาที่ต้องจอดรอรับเพื่อน				
7	ฉันไม่เคยล็อกปิดทีวีก่อนเข้านอน				
8	ฉันไม่ชอบเล่นเกมในโทรศัพท์มือถือ				
9	ฉันขับรถด้วยความเร็วไม่เคยเกิน 80 กม./ชั่วโมง				
10	ฉันปิดคอมพิวเตอร์หลังเสร็จงานและถอดปลั๊กด้วยเสมอ				
11	ฉันมักให้เพื่อนนั่งซ้อนรถกลับบ้านด้วยครั้งละ ไม่เกิน 1 คน				
12	ฉันใช้คอมพิวเตอร์ครั้งละหลายๆ ชั่วโมงให้คุ้มจนกว่างานจะแล้วเสร็จ				
13	ฉันเปิดทีวีเฉพาะช่วงที่มีรายการที่อยากจะดูเท่านั้น				
14	ฉันเปิดทีวีเครื่องเดียวดูพร้อมกันทั้งบ้าน				
15	ฉันจะใช้คอมพิวเตอร์ก็ต่อเมื่อต้องการพิมพ์งานหรือค้นคว้าหาความรู้				
	รวม				
	รวมทั้งสิ้น				

แบบสอบถาม

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริหารของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำคุณฉันทน์ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริหารของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ท่านใดท่านหนึ่งก็ได้ที่ทางโรงเรียนเห็นสมควรพิจารณาให้เป็นตัวแทนเพื่อให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

ในฐานะที่โรงเรียนของท่านได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงประจำปี พ.ศ. 2550 นั้น ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าบุคลากรในสถานศึกษาแห่งนี้จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในเรื่องของการบริหารจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับเกียรติอย่างสูงจากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้

อนึ่งงานวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริหารของเยาวชน ตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้ผ่านความเห็นชอบจาก ดร.ปริยานุช พิบูลสรารุช ประธานคณะกรรมการโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบและให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งมาแล้วในเบื้องต้น และผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนจากท่านเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป และขอขอบพระคุณในความกรุณาที่เอื้อเฟื้อสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

เสงี่ยม สายวรรณะ

ผู้วิจัย

หมายเหตุ โปรดส่งแบบสอบถามกลับคืนลงในซองที่แนบ

แบบสอบถาม

เรื่อง

รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน ตามหลักคิดของ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
1	เพศ 1 () ชาย 2 () หญิง
2	สถานภาพ 1 () ผู้บริหาร 2 () ครูวิชาการ 3 () ครูผู้สอน 4 () อื่นๆ(โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยประมาณค่าน้ำหนัก 5 ระดับ ดังนี้

ค่าน้ำหนัก	ระดับ 5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
	ระดับ 4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
	ระดับ 3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
	ระดับ 2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
	ระดับ 1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					
		5	4	3	2	1	
1	1. ด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการพัฒนา						
2	1.1 การใช้ตัวแบบ(Model) เป็นสื่อในการนำเสนอเพื่อให้เห็นตัวอย่างที่ดีอย่างเป็นรูปธรรม						
3	1.2 การสร้างแรงจูงใจ(Motivation) เป็นการกระตุ้นเพื่อโน้มน้าวให้เกิดจิตสำนึก เกิดความรู้สึกที่ดีเพื่อสร้างความศรัทธาก่อนเข้าสู่เนื้อหาที่จะเรียน						
4	1.3 การปลูกฝังคุณธรรม (Morality) เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีของการนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม						
5	1.4 การปรับพฤติกรรม (Modification) ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้งโดยตนเองและโดยผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง						
6	1.5 การเสริมแรง (Reinforcement) เพื่อให้เกิดกำลังใจและเป็นรางวัลในการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงาม						
7	1.6 การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม						
8	1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ให้เยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้องและชัดเจนไปในทิศทางเดียวกัน						
8	1.8 กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration) เพื่อให้ได้รับการพัฒนาพร้อมกันไปในทุกด้านอย่างเป็นธรรมชาติ						

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					
		5	4	3	2	1	
	2. ด้านขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาแบบ “สืบบัญญัติพอเพียง”						
9	2.1 สร้างประสบการณ์ ด้วยการเสนอตัวแบบ (Model) เป็นสื่อนำเข้าสู่บทเรียน						
10	2.2 วิเคราะห์ประสบการณ์ โดยให้อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง						
11	2.3 บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอดให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง						
12	2.4 พัฒนาความคิดรวบยอด เชื่อมโยงความรู้ และสรุปความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
13	2.5 ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคตามตัวแบบ และให้การเสริมแรง						
14	2.6 ปรับแต่งเป็นความคิดของตนเอง โดยให้แต่ละคนสรุปความคิดของตนเสนอต่อกลุ่ม และหลอมรวมเป็นข้อสรุปของกลุ่ม						
15	2.7 วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ให้แต่ละกลุ่มคิดโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมบริโภค เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น						
16	2.8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน						

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					
		5	4	3	2	1	
17	2.9 การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์						
18	2.10 แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่น ให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิต						
	3. ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบ						
19	6.1 วัตถุประสงค์ สื่อ และกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ						
20	6.2 รูปแบบชุดนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และสามารถพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้						
	รวม						

ตอนที่ 3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาเอื้อเฟื้อและสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้จัดส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ได้ศึกษาเกี่ยวกับสาระสำคัญของประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการจะขอสัมภาษณ์ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการสัมภาษณ์จริง โดยผู้วิจัยได้ให้คำอธิบายในแต่ละประเด็นไว้พอสังเขปเพื่ออำนวยความสะดวกและประหยัดเวลาในการศึกษาเอกสารชุด รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งในส่วนของรายละเอียด ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากเอกสารที่ผู้วิจัยได้จัดส่งให้พร้อมแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ สำหรับการให้ข้อมูล ผู้ให้สัมภาษณ์อาจให้ข้อมูลโดย การตอบด้วยวาจาในวันสัมภาษณ์ กรอกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ หรือใช้ทั้งสองแบบก็ได้ ตามแต่ผู้ให้สัมภาษณ์จะพิจารณาเห็นสมควร

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....
4. ผลสำเร็จ/ผลงานที่โดดเด่นด้านการบริหารจัดการโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
.....
.....
.....
.....
.....
5. ท่าน/โรงเรียนของท่านมีรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนหรือไม่ อย่างไร
(ถ้ามี) ท่านมีรูปแบบหรือวิธีดำเนินการพัฒนา อย่างไร
(ถ้าไม่มี) ท่านมีรูปแบบหรือวิธีการพัฒนาด้านอื่นๆหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อขอความคิดเห็น

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ กับรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีองค์ประกอบ ลำดับขั้นตอนและวิธีดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้
 หมายเหตุ กรุณาทำเครื่องหมายลงในช่อง () และโปรดให้คำอธิบายประกอบเหตุผล ถ้าให้
 ข้อมูลด้วยการเขียนตอบ

1. ด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการพัฒนา

1.1การใช้ตัวแบบ(Model) บุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับหรือยกย่องเป็นตัวอย่างที่ดี มาเป็นแบบและตัวอย่างที่ดี ในการให้ความรู้ หรือใช้เป็นตัวประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะตัวแบบบุคคลจะสามารถสื่อความหมายให้เกิดเข้าใจและเห็นภาพที่ชัดเจน และยังอาจส่งผลในด้านอิทธิพลจากตัวแบบได้อีกด้วย ถ้าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีอำนาจ บารมี มีชื่อเสียงเป็นที่ชื่นชอบของเด็กมาก่อน

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

1.2การสร้างแรงจูงใจ(Motivation) ควรเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักเพื่อจูงใจให้เห็นคุณค่า ประโยชน์ และเกิดความศรัทธาในหลักคิดและแนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นลำดับแรก เพราะการที่บุคคลจะยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดๆของตนจะต้องมาจากพื้นฐานของจิตใจและความเลื่อมใสศรัทธาอย่างจริงใจ หรือที่เรียกว่า “ระเบิดมาจากข้างใน” จึงจะมีความเป็นไปได้อย่างมั่นคงและถาวร

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

1.3 การปลูกฝังคุณธรรม (Morality) เป็นเงื่อนไขที่นับเป็นหัวใจสำคัญของการนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับเงื่อนไขความรู้ การปลูกฝังและการเสริมสร้างคุณธรรมจึงจำเป็นต้องสอดแทรกไปในกระบวนการพัฒนาทุกครั้งที่มีโอกาสอันเหมาะสม เพื่อเป็นการกระตุ้นและย้าเตือนให้ผู้เรียนซึมซับเห็นคุณค่าและนำไปเป็นหลักยึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

1.4 การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Modification) เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามความคาดหวัง จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งโดยความสมัครใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนเอง และโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามเงื่อนไขและวิธีการของผู้ที่มีหน้าที่ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้กำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

1.5 การเสริมแรง (Reinforcement) หลังการปฏิบัติตนหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน ควรแสดงความชื่นชมและให้กำลังใจด้วยการเสริมแรงในลักษณะต่างๆที่เป็นไปได้ตามโอกาสและความเหมาะสม

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

1.6 การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ครูและผู้ปกครองควรร่วมมือกันเป็นกำลังสำคัญในการขัดเกลาเพื่อปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนการประสานร่วมมือกับหน่วยงานหรือสถาบันอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงกลุ่มเพื่อนซึ่งนับว่ามีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) การให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรต้องชี้แจงให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้และชัดเจน ทั้งในเรื่องของความหมาย หลักคิดและแนวทางปฏิบัติตน ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปตามเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

1.8 กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration) การพัฒนาพฤติกรรมควรใช้กระบวนการบูรณาการแบบองค์รวม โดยเชื่อมโยงกันโดยตลอดทั้งในระดับสถาบันการศึกษา ไปสู่การปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีความต่อเนื่องจนเป็นนิสัยในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างยั่งยืนต่อไป

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านขั้นตอนและวิธีดำเนินการพัฒนา

ขั้นการดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม(Integration) ในข้อที่ 8 ได้ประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบ ของ แบนดูรา (Bandura,2000) ควบคู่กับวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของ เบอร์นิส แมคคาร์ธี (Bernice Mc Carthy,1991) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการใช้สมองทั้งสองซีกสลับกันไป และได้เพิ่มเติมในส่วนของการนำไปสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตและการแบ่งปันเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนในการปฏิบัติตนและการขยายผลไปสู่กว้าง เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบ “สืบบุญลัญติพอเพียง” ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.1) สร้างประสบการณ์ ด้วยการนำเสนอตัวแบบ(Model) ของบุคคลสำคัญ หรือบุคคลตัวอย่างที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสื่อ นำเพื่อสร้างความสนใจในการเข้าสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.2) วิเคราะห์ประสบการณ์ อภิปรายซักถามเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวแบบที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ตำนึงถึงความดีงามและความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา เน้นย้ำในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประพฤติปฏิบัติ

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.3) บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมอย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.4) พัฒนาความคิดรวบยอด พัฒนาความคิดที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวแบบ สรุป
ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบรีโกตามหลักคคของปรัชญาเศรษฐกคพอเพียง

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.5) ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด สร้างสถานการณ์เพื่อทดลองฝึกปฏิบัติพฤติกรรม
การบรีโกตามตัวแบบ ให้การเสริมแรง ด้วยการยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆตามความเหมาะสม
เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่ฟังปรารณา

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.6) ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการบริโภคของตนเอง เพื่อพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมที่ยังบกพร่องให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวความคิดของตนเอง

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.7) วิเคราะห์และประยุกต์ใช้ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคตนเอง ให้เป็นไปตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมเสนอต่อกลุ่มนำไปสู่การประยุกต์ใช้

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.8) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งกลุ่มเพื่อระดมความคิด โดยให้แต่ละกลุ่มสำรวจและศึกษาตัวแบบ ทั้งจากในโรงเรียน บ้าน ชุมชน อินเทอร์เน็ต และแหล่งความรู้อื่นๆ เพื่อเสนอเป็นแบบอย่างในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้แต่ละกลุ่มนำเสนองาน ร่วมกันวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะวิธีการปรับปรุงพฤติกรรมการบริโภคเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนะนำเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ที่ใกล้ชิดและผู้อื่นต่อไป

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.9) การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันก่อนการนำไปปฏิบัติจริง โดยให้มีการเขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ได้ปฏิบัติ ให้มีลายเซ็นรับทราบจากผู้ปกครอง และส่งบันทึกให้ครูตรวจสอบทุกสัปดาห์ ทั้งนี้ต้องมีการสร้างความเข้าใจและการประสานร่วมมือกับผู้ปกครอง คณะครู และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.10) แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้อื่น โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้สู่คนรอบข้างหรือบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อให้การพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขยายไปสู่วงกว้าง และเป็นการสร้างเครือข่ายขยายผลไปสู่วิถีชีวิตทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม มีการติดตามประเมินผลงาน และอภิปรายสรุปผลการปฏิบัติงานเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ และจัดนิทรรศการแสดงผลงาน การประกาศยกย่องชมเชย และมอบรางวัล เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดีของเยาวชนต่อไป

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านความสอดคล้องของรูปแบบการพัฒนา

3.1 วัตถุประสงค์ สื่อและกระบวนการพัฒนา

แสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ

3.2 รูปแบบชุดนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้

() เห็นด้วย

() ไม่เห็นด้วย

เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. สรุปความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรม การบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในภาพรวม

ระดับความคิดเห็น

() เหมาะสมน้อย () เหมาะสมปานกลาง () เหมาะสมมาก () เหมาะสมมากที่สุด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาเอื้อเฟื้อและสละเวลาในการให้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ค
การวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ ค.1 แสดงคะแนนก่อนเรียน-หลังเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน โดยใช้
แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ คะแนนเต็ม 360 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)	ผลต่าง (Y-X)=D	(ผลต่าง) ² D ²
1	267	304	37	1369
2	267	288	21	221
3	252	268	16	256
4	275	294	19	361
5	293	312	19	361
6	266	296	30	900
7	251	269	18	324
8	290	314	24	576
9	250	270	20	400
10	255	283	28	784
11	266	277	11	121
12	279	299	20	400
13	273	279	6	36
14	261	281	20	400
15	283	318	35	1225
16	305	327	22	484
17	245	265	21	441
18	249	267	18	324
19	284	318	34	1156
20	264	282	18	324
21	298	314	16	256
22	200	217	17	298
23	221	243	22	484
24	296	316	20	400
25	23	251	16	256

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)	ผลต่าง (Y-X)=D	(ผลต่าง) ² D ²
26	252	266	14	196
27	239	251	12	144
28	259	279	20	400
29	253	273	20	400
30	308	325	17	298
ผลรวม	7936	8546	610	372110
$\bar{X}$	264.5333	284.8666	20.3667	453.1667
Std.	24.49874	26.61699	6.83038	321.81930
Std.err	4.47284	4.85958	1.24705	58.75590
t	59.142	58.620	6.332	7.713
df	29	29	29	29

ตารางที่ ค.2 แสดงคะแนนก่อนเรียน-หลังเรียน ของนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน โดยใช้
แบบทดสอบ จำนวน 90 ข้อ คะแนนเต็ม 360 คะแนน ปรากฏผลดังนี้

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)	ผลต่าง (Y-X)=D	(ผลต่าง) ² D ²
1	225	227	2	4
2	244	246	2	4
3	244	253	9	81
4	263	268	5	25
5	251	258	7	49
6	237	247	10	100
7	276	278	2	4
8	288	294	6	36
9	203	205	2	4
10	282	286	4	16
11	218	224	6	36
12	238	244	6	36
13	226	232	6	36
14	250	251	1	1
15	239	243	4	16
16	286	287	1	1
17	228	232	4	16
18	232	236	4	16
19	285	289	4	16
20	272	281	9	81
21	278	280	2	4
22	194	202	8	64
23	256	266	10	100
24	262	271	9	81
25	241	241	0	0

ตารางที่ ค.2 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (X)	คะแนนหลังเรียน (Y)	ผลต่าง (Y-X)=D	(ผลต่าง) ² D ²
26	263	268	5	25
27	280	284	4	16
28	255	261	6	36
29	236	244	8	64
30	270	277	7	49
ผลรวม	7522	7675	153	23409
$\bar{X}$	250.333	255.833	5.1000	33.9000
Std.	24.85951	24.75826	2.85693	3082134
Std.err	4.53871	4.52022	.52160	5.62718
t	55.244	56.598	9.778	6.024
df	29	29	29	29

การหาค่า IOC (Item Objective Congruence Index)

การให้คะแนน

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้นำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum X$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์ 1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

วิธีคำนวณ

1. หาผลรวมของคะแนนในแต่ละข้อ

2. หาค่าด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญ คือ ผลรวมคะแนน/จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. นำผลไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ตารางที่ ค.3 แสดงค่า IOC จากความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากการตอบแบบสอบถาม
จำนวน 20 ข้อ ปรากฏผลดังนี้

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			Σx	IOC
		1	2	3		
	1. ด้านองค์ประกอบของสื่อและกระบวนการพัฒนา					
1	1.1 การใช้ตัวแบบ(Model)	+1	+1	+1	3	1
2	1.2 การสร้างแรงจูงใจ(Motivation)	+1	+1	+1	3	1
3	1.3 การปลูกฝังคุณธรรม (Morality)	+1	+1	+1	3	1
4	1.4 การปรับพฤติกรรม (Modification)	0	+1	+1	2	0.6
5	1.5 การเสริมแรง (Reinforcement)	+1	+1	0	2	0.6
6	1.6 การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)	+1	0	+1	2	0.6
7	1.7 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)	+1	+1	+1	3	1
8	1.8 กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบองค์รวม (Integration)	+1	+1	0	2	0.6
	2. ด้านขั้นตอนและกระบวนการ “สืบบัญญัติพอเพียง”					
9	2.1 สร้างประสบการณ์	+1	+1	+1	3	1
10	2.2 วิเคราะห์ประสบการณ์	+1	+1	0	2	0.6
11	2.3 บูรณาการประสบการณ์กับความคิดรวบยอด	+1	0	+1	2	0.6
12	2.4 พัฒนาความคิดรวบยอด	0	+1	+1	2	0.6

ตารางที่ ค.3 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣX	IOC
		1	2	3		
13	2.5 ฝึกปฏิบัติตามความคิดรวบยอด	+1	+1	+1	3	1
14	2.6 ปรับแต่งเป็นความคิดของตัวเอง	0	+1	+1	2	0.6
15	2.7 วิเคราะห์และประยุกต์ใช้	+1	+1	+1	3	1
16	2.8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1
17	2.9 การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน	+1	+1	0	2	0.6
18	2.10 แบ่งปันความรู้และการเผยแพร่ ความรู้สู่ผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1
3. ด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมและประโยชน์ของรูปแบบ						
19	3.1 วัตถุประสงค์ สื่อ และกระบวนการพัฒนาแสดงถึงการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคตามหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	3	1
20	3.2 รูปแบบชุดนี้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชน และสามารถพัฒนาไปสู่วิถีชีวิตให้เกิดความยั่งยืนได้	0	+1	+1	2	0.6
ค่าเฉลี่ยรวม					0.83	0.8

ตารางที่ ค.4 แสดง ค่า IOC จากความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากการตอบแบบวัดพฤติกรรม
การบริโภคของเยาวชน จำนวน 90 ข้อ ปรากฏผลดังนี้

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			Σx	IOC
		1	2	3		
	1. ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
1	ฉันยึดหลักความพอดีด้วยการไม่ทำอะไรที่สุดโင့် คือไม่ให้มากเกินไปหรือน้อยจนเกินไป	+1	+1	+1	3	1
2	ฉันสามารถเก็บเงินซื้อของใช้ส่วนตัวที่ราคาไม่แพงมากได้โดยไม่ต้องรบกวนขอเงินจากพ่อแม่	+1	+1	+1	3	1
3	ฉันพยายามทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความพอเพียง	+1	+1	+1	3	1
4	ฉันพอใจในสิ่งของที่มีอยู่แม้จะยังขาดแคลนสิ่งของที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน	+1	0	+1	2	0.6
5	ฉันพยายามลดทอนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่ไม่ค่อยจำเป็นออกไป	+1	+1	+1	3	1
6	ฉันยึดถือบุคคลที่ประพฤติดนอย่างพอเพียงที่ฉันชื่นชอบเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน	+1	+1	+1	3	1
7	ฉันพยายามทำตัวให้เข้ากับยุคสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยใช้สิ่งของตามสมัยนิยม	+1	+1	0	2	0.6
8	ฉันติดตามข่าวสารเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆและรู้เท่าทันเหตุการณ์ของโลก	+1	+1	0	2	0.6
9	ฉันมีความสุขและรู้สึกภาคภูมิใจที่ไม่ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นต้องเดือดร้อนในเรื่องของการใช้จ่ายเงิน	+1	+1	+1	3	1

ตารางที่ ค.4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			$\sum X$	IOC
		1	2	3		
10	ฉันจะทำอะไรก็ถึงหลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องเตือนสติให้ทำอะไรด้วยความรอบคอบเสมอ	+1	+1	+1	3	1
11	ฉันคิดว่าความพอเพียงคือความพอดีที่ต้องพอเพียงกับความต้องการของเรา	0	+1	+1	2	0.6
12	ฉันเข้าใจว่าความพอเพียงอาจจะหมายถึงว่าต้องทำตัวให้จนลง	+1	+1	0	2	0.6
13	ฉันจะแนะนำเพื่อนฝูง ครอบครัวในเรื่องของความพอเพียงเมื่อมีโอกาส	+1	+1	0	2	0.6
14	ฉันพยายามแบ่งเงินจากรายรับเก็บออมไว้ทีละน้อยเพื่อเอาไว้ใช้ยามที่จำเป็น	+1	+1	+1	3	1
15	ฉันรู้ฐานะของตนเองดีและคิดอย่างรอบคอบก่อนที่จะใช้จ่ายเสมอ	+1	+1	+1	3	1
					0.87	0.84

ตารางที่ ค.4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣX	IOC
		1	2	3		
	2. พฤติกรรมการบริโภคด้านการกิน					
1	ฉันกินอาหารแต่ละวันไม่ครบ 3 มื้อ	0	+1	+1	2	0.6
2	ฉันกินอาหารวันละหลายๆมื้อตามแต่จะรู้สึกหิว	0	+1	+1	2	0.6
3	ฉันตักอาหารปริมาณพอดีกับตนเอง	+1	+1	+1	3	1
4	ฉันชอบกินขนมหรือของขบเคี้ยวแทนอาหารมื้อเช้า	+1	0	+1	2	0.6
5	ฉันกินผลไม้เป็นของว่าง	+1	0	+1	2	0.6
6	ฉันกินขนมไทยเป็นของว่าง	+1	0	+1	2	0.6
7	ฉันกินอาหารที่มีสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่	+1	+1	+1	3	1
8	ฉันกินบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปแทนกินข้าวเสมอ	+1	+1	+1	3	1
9	ฉันกินข้าวและกินอาหารแบบไทยๆเป็นอาหารหลัก	0	+1	+1	2	0.6
10	ฉันดื่มน้ำสะอาดหลังจากกินอาหารเสร็จ	+1	0	+1	2	0.6
11	ฉันไม่ดื่มน้ำหวานหรือน้ำอัดลมแทนดื่มน้ำเปล่า	+1	0	+1	2	0.6
12	ฉันดื่มนมเป็นอาหารเสริมเป็นประจำ	+1	+1	0	2	0.6
13	ฉันกินอาหารแต่พออิ่ม	+1	+1	+1	3	1
14	ฉันไม่ชอบกินจุบกินจิบไม่เป็นเวลา	+1	0	+1	2	0.6
15	ฉันไม่ดื่มกาแฟเวลาต้องดูหนังสือ	+1	+1	+1	3	1
					0.77	0.73

ตารางที่ ค.4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			$\sum X$	IOC
		1	2	3		
1	3. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้จ่ายเงิน ฉันไปเที่ยวซื้อของ ชมภาพยนตร์ เล่นเกม ทุกวันหยุดสุดสัปดาห์	+1	+1	+1	3	1
2	ฉันซื้อปากกาใหม่แทบทุกสัปดาห์	+1	0	+1	2	0.6
3	ฉันซื้อรองเท้านักเรียนคราละ 1 คู่	+1	0	+1	2	0.6
4	ฉันทำบัญชีเพื่อควบคุมรายรับ-รายจ่าย ของตนเอง	+1	+1	+1	3	1
5	ฉันซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย	0	+1	+1	2	0.6
6	ฉันซื้อผักผลไม้ปลอดสารพิษที่ปลูกในท้องถิ่น	0	+1	+1	2	0.6
7	ฉันมีแผนในการใช้จ่ายเงิน	+1	+1	+1	3	1
8	ฉันเลือกซื้อเฉพาะสิ่งที่จำเป็นต้องใช้	+1	+1	+1	3	1
9	ฉันไม่เคยขอเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากผู้ปกครอง	+1	+1	+1	3	1
10	ฉันซื้อเสื้อผ้าที่ดูดีแต่ราคาไม่แพงจนเกินไป	+1	+1	+1	3	1
11	ฉันไม่นิยมซื้อสินค้าแบรนด์เนมที่มีราคาแพงๆ	+1	+1	+1	3	1
12	ฉันเสียเงินค่าใช้โทรศัพท์มือถือรายเดือนค่อนข้างสูง	+1	+1	+1	3	1
13	ฉันไม่เคยจ่ายเงินค่าไปร้องเพลงคาราโอเกะในเวลารว่าง	+1	+1	0	2	0.6
14	ฉันแบ่งเงินไว้ส่วนหนึ่งเพื่อเก็บออม	+1	+1	+1	3	1
15	ฉันเปลี่ยนโทรศัพท์มือถือทุกครั้งเมื่อมีรุ่นใหม่ออกจำหน่าย	+1	+1	+1	3	1
					0.73	0.86

ตารางที่ ค.4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			$\sum X$	IOC
		1	2	3		
1	4. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้สิ่งของ ฉันใช้ดินสอจนหมดแท่งเสมอ	+1	+1	+1	3	1
2	ฉันเปลี่ยนกระเป๋าสาน้ำดื่มใหม่ทุกเทอม	+1	+1	+1	3	1
3	ฉันสวมเสื้อผ้าไม่เคยซ้ำในรอบ 2 สัปดาห์	+1	+1	0	2	0.6
4	ฉันใช้ปากกาจนกว่าหมึกจะหมดจึงทิ้ง	+1	+1	+1	3	1
5	ฉันซ่อมแซมสมุดหนังสือที่ชำรุดเอง	+1	+1	+1	3	1
6	ฉันขอใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่แสดงถึงความเป็นไทย	0	+1	+1	2	0.6
7	ฉันใช้สมุดแต่ละเล่มจนหมดทุกหน้า	+1	+1	+1	3	1
8	ฉันใช้ หนังสือเรียนชุดเก่าต่อจากพี่หรือซื้อต่อจาก รุ่นพี่	+1	+1	+1	3	1
9	ฉันไม่เคยฉีกสมุดออกใช้แทนกระดาษเขียนรายงาน	+1	+1	0	2	0.6
10	ฉันไม่เคยใส่สร้อยคอ, ต่างหู หรือกำไลข้อมือไป โรงเรียน	+1	+1	0	2	0.6
11	ฉันขอเปลี่ยนนาฬิกาข้อมือไปตามแฟชั่นนิยม	+1	0	+1	2	0.6
12	ฉันไม่เคยถอดชิ้นส่วนอุปกรณ์เครื่องใช้ออกดูเล่น	0	+1	+1	2	0.6
13	ฉันไม่เคยขีดเขียนหรือวาดรูปเล่นในสมุดทำงาน	0	+1	+1	2	0.6
14	ฉันไม่เคยขีดขีดโต๊ะเรียนเป็นที่ระบายอารมณ์	0	+1	+1	2	0.6
15	ฉันไม่ขอใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่ดูเก่าแล้วแม้จะยัง ใช้ได้ดี	+1	0	+1	2	0.6
					0.80	0.76

ตารางที่ ค.4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣX	IOC
		1	2	3		
	5. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้พลังงาน					
1	ฉันปิดพัดลมเมื่อเลิกใช้หรือจะออกจากห้อง	+1	+1	+1	3	1
2	ฉันปรับระดับความร้อนของเตารีดให้ร้อนแต่พอดี	+1	+1	0	2	0.6
3	ฉันขอใช้ใคร่เป่าผมทันทีโดยไม่ต้องเช็คผมให้แห้งเสียก่อน	0	+1	+1	2	0.6
4	ฉันปิดเครื่องปรับอากาศก่อนจะเลิกใช้ห้องเล็กน้อย	+1	+1	+1	3	1
5	ฉันไม่เคยใช้น้ำสำหรับดื่บล้างมือ ล้างหน้าไปด้วย	+1	+1	+1	3	1
6	ฉันปิดไฟห้องที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องใช้ไฟอีกแล้ว	+1	+1	+1	3	1
7	ฉันไม่เคยซักเสื้อผ้า ที่ละจำนวนหลายๆในคราวเดียวด้วยเครื่องซักผ้า	+1	0	+1	2	0.6
8	ฉันเปิดหน้าต่างห้องรับแสงแทนการเปิดไฟใช้ในเวลากลางวัน	+1	+1	+1	3	1
9	ฉันไม่เคยเก็บอาหารที่ยังร้อนอยู่ไว้ในตู้เย็น	+1	+1	+1	3	1
10	ฉันซักถุงเท้า, รองเท้าผ้าใบโดยใช้เครื่องซักผ้าโดยไม่ต้องเปลืองแรง	+1	0	+1	2	0.6
11	ฉันปิดทีวีแล้วดึงปลั๊กไฟออกด้วยเสมอ	+1	+1	+1	3	1
12	ฉันพรมน้ำผ้าจนเปียกชุ่มเวลารีดผ้าจะได้เรียบดี	+1	0	+1	2	0.6
13	ฉันเปิดไฟในบ้านเฉพาะที่จำเป็นต้องใช้	+1	+1	+1	3	1
14	ฉันขอเปิดน้ำให้ไหลตลอดเวลาขณะล้างหน้าแปรงฟัน	+1	+1	+1	3	1
15	ฉันถอดปลั๊กเตารีดออกก่อนจะรีดเสื้อผ้าเสร็จเล็กน้อย	+1	+1	+1	3	1
					0.89	0.87

ตารางที่ ค.4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ΣX	IOC
		1	2	3		
	6. พฤติกรรมการบริโภคด้านการใช้เทคโนโลยี					
1	ฉันชอบคุยโทรศัพท์กับเพื่อนนานๆ	+1	+1	+1	3	1
2	ฉันใช้คอมพิวเตอร์ค้นหาเพื่อนเสียเป็นส่วนใหญ่	+1	+1	+1	3	1
3	ฉันไม่ชอบปิดหน้าจอคอมพิวเตอร์หลังใช้งาน	+1	+1	+1	3	1
4	ฉันไม่ชอบเปิดทีวีทิ้งไว้โดยไม่มีใครดู	+1	+1	+1	3	1
5	ฉันไม่ชอบขับรถเล่น	+1	0	+1	2	0.6
6	ฉันดับเครื่องรถเสมอเวลาที่ต้องจอดรอรับเพื่อน	+1	+1	+1	3	1
7	ฉันไม่เคยลืมปิดทีวีก่อนเข้านอน	+1	+1	+1	3	1
8	ฉันไม่ชอบเล่นเกมในโทรศัพท์มือถือ	+1	0	+1	2	0.6
9	ฉันขับรถด้วยความเร็วไม่เคยเกิน 80 กม./ชั่วโมง	0	+1	+1	2	1
10	ฉันปิดคอมพิวเตอร์หลังเสร็จงานและถอดปลั๊กด้วยเสมอ	+1	+1	+1	3	1
11	ฉันมักให้เพื่อนนั่งซ้อนรถกลับบ้านด้วยครั้งละ 1 คน	+1	+1	+1	3	1
12	ฉันใช้คอมพิวเตอร์ครั้งละหลายๆ ชั่วโมงให้คุ้มจนกว่างานจะแล้วเสร็จ	+1	+1		3	1
13	ฉันเปิดทีวีเฉพาะช่วงที่มีรายการที่อยากจะดูเท่านั้น	+1	+1	0	2	0.6
14	ฉันเปิดทีวีเครื่องเดียวดูพร้อมกันทั้งบ้าน	+1	+1	+1	3	1
15	ฉันจะใช้คอมพิวเตอร์ก็ต่อเมื่อต้องการพิมพ์งานหรือค้นคว้าหาความรู้	+1	+1	+1	3	1
					0.91	0.89
	ค่าเฉลี่ยรวม				0.79	0.83

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม 20 ข้อ

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

1. A1
2. A2
3. A3
4. A4
5. A5
6. A6
7. A7
8. A8
9. A9
10. A10
11. A11
12. A12
13. A13
14. A14
15. A15
16. A16
17. A17
18. A18
19. A19
20. A20

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	
Mean	Variance	Item-	Alpha
if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Delete

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม 20 ข้อ (ต่อ)

A1	87.8000	18.1655	.4209	.7985
A2	87.7000	18.2172	.5009	.7959
A3	88.0333	18.1713	.3579	.8019
A4	87.7333	18.2023	.4649	.7969
A5	88.0333	18.3092	.2746	.8078
A6	87.9333	18.2713	.3432	.8027
A7	88.0333	18.1713	.3579	.8019
A8	88.0333	18.4471	.2455	.8096
A9	87.9333	17.9954	.4111	.7988
A10	87.7667	18.2540	.4196	.7988
A11	87.8667	17.9816	.4353	.7975
A12	87.8667	17.9816	.4353	.7975
A13	87.8000	18.0276	.4586	.7966
A14	88.1000	18.7828	.2163	.8099
A15	88.0667	18.4782	.2856	.8060
A16	87.8000	18.2345	.4022	.7995
A17	87.8000	18.0276	.4586	.7966
A18	87.7333	18.0644	.5065	.7950
A19	88.0333	18.1713	.3579	.8019
A20	88.0667	18.3402	.3184	.8042

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 20

Alpha = .8090

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

1. SUFF1
2. SUFF2
3. SUFF3
4. SUFF4
5. SUFF5
6. SUFF6
7. SUFF7
8. SUFF8
9. SUFF9
10. SUFF10
11. SUFF11
12. SUFF12
13. SUFF13
14. SUFF14
15. SUFF15

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	
Mean	Variance	Item-	Alpha
if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(ต่อ)

SUFF1	44.1667	26.6264	.4348	.7886
SUFF2	43.8000	27.4759	.2635	.8018
SUFF3	43.9333	27.0299	.3764	.7927
SUFF4	43.2333	26.5989	.4389	.7883
SUFF5	43.7000	28.2172	.2543	.8002
SUFF6	43.3000	24.4931	.6641	.7691
SUFF7	43.4333	27.9092	.1777	.8103
SUFF8	43.6667	25.0575	.6361	.7727
SUFF9	43.4000	27.6966	.2958	.7981
SUFF10	43.7333	23.5816	.7528	.7600
SUFF11	43.6333	26.1023	.4629	.7862
SUFF12	43.0667	27.5126	.3988	.7918
SUFF13	43.6333	26.3782	.3912	.7920
SUFF14	43.4667	28.7402	.1514	.8070
SUFF15	43.6333	26.1023	.4629	.7862

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 15

Alpha = .8015

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการกิน

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

1. EAT1
2. EAT2
3. EAT3
4. EAT4
5. EAT5
6. EAT6
7. EAT7
8. EAT8
9. EAT9
10. EAT10
11. EAT11
12. EAT12
13. EAT13
14. EAT14
15. EAT15

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	
Mean	Variance	Item-	Alpha
if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการกิน(ต่อ)

EAT1	46.1333	31.2230	.2797	.8046
EAT2	46.0333	30.7230	.4588	.7850
EAT3	46.1333	33.0851	.3613	.7930
EAT4	45.6000	30.8000	.6294	.7756
EAT5	45.9667	32.5161	.3970	.7905
EAT6	46.5667	30.7368	.4418	.7864
EAT7	46.6000	32.4552	.3484	.7932
EAT8	46.0000	32.2759	.2137	.8087
EAT9	45.6000	32.9379	.4130	.7906
EAT10	45.7333	30.3402	.6036	.7751
EAT11	46.3667	32.6540	.3765	.7917
EAT12	46.0333	30.7230	.4588	.7850
EAT13	45.9667	32.5161	.3970	.7905
EAT14	46.3333	29.0575	.4478	.7884
EAT15	45.6000	30.8000	.6294	.7756

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 15

Alpha = .8003

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้จ่ายเงิน

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

1. BANK1
2. BANK2
3. BANK3
4. BANK4
5. BANK5
6. BANK6
7. BANK7
8. BANK8
9. BANK9
10. BANK10
11. BANK11
12. BANK12
13. BANK13
14. BANK14
15. BANK15

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	
Mean	Variance	Item-	Alpha
if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้จ่ายเงิน(ต่อ)

BANK1	44.8000	31.5448	.4155	.7918
BANK2	44.8000	31.5448	.4155	.7918
BANK3	45.2333	31.3575	.2590	.8028
BANK4	44.7667	31.4954	.4353	.7909
BANK5	45.5333	28.4644	.5587	.7782
BANK6	45.4333	30.0471	.4866	.7854
BANK7	45.8667	31.6368	.2500	.8026
BANK8	45.2333	30.3230	.4419	.7885
BANK9	45.7333	31.2368	.2674	.8023
BANK10	45.6667	29.6092	.4415	.7884
BANK11	45.2000	26.7862	.6263	.7705
BANK12	44.7333	31.7885	.4741	.7907
BANK13	45.6000	28.3172	.4307	.7918
BANK14	45.1667	30.1437	.4151	.7904
BANK15	44.7667	31.4954	.4353	.7909

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 15

Alpha = .8020

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

1. THING1
2. THING2
3. THING3
4. THING4
5. THING5
6. THING6
7. THING7
8. THING8
9. THING9
10. THING10
11. THING11
12. THING12
13. THING13
14. THING14
15. THING15

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	
Mean	Variance	Item-	Alpha
if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้สิ่งของที่มีอยู่(ต่อ)

THING1	41.5333	51.9816	.1318	.8139
THING2	41.6667	46.7816	.4537	.7926
THING3	41.4333	52.1851	.1524	.8109
THING4	41.5333	50.1195	.3552	.7997
THING5	41.6333	46.7230	.4878	.7900
THING6	41.7667	46.1851	.4581	.7924
THING7	41.5333	50.1195	.3552	.7997
THING8	41.6667	48.8506	.3716	.7986
THING9	41.6333	46.9299	.4716	.7912
THING10	41.7667	46.1851	.4581	.7924
THING11	41.7333	44.6161	.6241	.7785
THING12	41.6333	47.4816	.4726	.7914
THING13	41.6333	47.6195	.4612	.7923
THING14	41.6667	47.3333	.4741	.7912
THING15	41.5667	47.3575	.4595	.7923

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 15

Alpha = .8065

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้พลังงาน

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

1. ENER1
2. ENER2
3. ENER3
4. ENER4
5. ENER5
6. ENER6
7. ENER7
8. ENER8
9. ENER9
10. ENER10
11. ENER11
12. ENER12
13. ENER13
14. ENER14
15. ENER15

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	
Mean	Variance	Item-	Alpha
if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้พลังงาน(ต่อ)

ENER1	45.2333	37.7023	.4163	.7898
ENER2	45.3667	36.6540	.4541	.7866
ENER3	45.6333	36.4471	.3736	.7938
ENER4	45.3667	37.0678	.4109	.7898
ENER5	45.5000	36.8103	.4703	.7857
ENER6	45.4667	36.6023	.4255	.7887
ENER7	45.6333	36.4471	.3736	.7938
ENER8	45.4333	36.1851	.5189	.7819
ENER9	45.2667	38.3402	.3167	.7964
ENER10	45.2333	37.7023	.4163	.7898
ENER11	45.2667	38.3402	.3167	.7964
ENER12	45.8000	35.4759	.4346	.7886
ENER13	45.4000	37.8345	.3926	.7913
ENER14	45.2333	37.7023	.4163	.7898
ENER15	45.5000	36.6724	.4541	.7866

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 15

Alpha = .8012

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้เทคโนโลยี

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

1. TECH1
2. TRCH2
3. TECH3
4. TECH4
5. TECH5
6. TECH6
7. TECH7
8. TECH8
9. TECH9
10. TECH10
11. TECH11
12. TECH12
13. TECH13
14. TECH14
15. TECH15

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected	
Mean	Variance	Item-	Alpha
if Item	if Item	Total	if Item
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted

ค่าความเชื่อมั่นของ แบบวัดพฤติกรรม ด้านการใช้เทคโนโลยี(ต่อ)

TECH1	43.3333	46.7816	.4696	.7839
TRCH2	42.9333	48.5471	.4696	.7853
TECH3	42.6333	50.8609	.2330	.8006
TECH4	43.3000	46.8379	.4718	.7837
TECH5	42.9333	46.7540	.5162	.7805
TECH6	42.8667	48.1885	.4329	.7871
TECH7	43.0333	47.4816	.4178	.7881
TECH8	43.3333	46.7816	.4696	.7839
TECH9	43.5000	47.0862	.4096	.7890
TECH10	42.8333	47.3851	.5227	.7809
TECH11	43.3000	48.4931	.3471	.7937
TECH12	43.3333	46.7816	.4696	.7839
TECH13	42.9000	51.4034	.1630	.8063
TECH14	42.6333	49.1368	.4338	.7878
TECH15	43.0000	49.3103	.3249	.7949

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 15

Alpha = .8001

ประวัติผู้เขียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางเสงี่ยม สายวรรณะ
วัน เดือน ปีเกิด	31 สิงหาคม 2494
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	104 ถนนหิรัญนคร ต.แม่จัน อ.แม่จัน จ.เชียงราย
ประวัติการศึกษา	
2524	ปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) วิทยาลัยครูเชียงราย จังหวัดเชียงราย
2549	ปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2546- ปัจจุบัน	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านแม่จัน(เชิงแสนประชานุสาสน์) ต.แม่จัน อ.แม่จัน จ.เชียงราย
พ.ศ.2539-2546	อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนบ้านสันทราย ต.สันทราย อ.แม่จัน จ.เชียงราย
พ.ศ.2513-2539	ครู โรงเรียนชุมชนบ้านสันทราย ต.สันทราย อ.แม่จัน จ.เชียงราย